

Министерство за финансии

Управа за спречување на перење пари и финансирање на тероризам

ПРИРАЧНИК

**За спроведување на мерки и дејствија за
спречување на перење на пари и финансирање на
тероризам од страна на субјектите**

Република Македонија, 2010 година

Содржина

ВОВЕД.....	9
СО ШТО ВЕ ЗАПОЗНАВА ПРИРАЧНИКОТ	11
КРАТЕНКИ КОИ СЕ КОРИСТАТ ВО ПРИРАЧНИКОТ	12
ГЛАВА I: ПЕРЕЊЕ ПАРИ И ФИНАНСИРАЊЕ НА ТЕРОРИЗАМ	13
ПЕРЕЊЕ ПАРИ - ПОИМ.....	13
ФИНАНСИРАЊЕ НА ТЕРОРИЗАМ - ПОИМ.....	19
ФИНАНСИРАЊЕ НА ТЕРОРИЗАМ – КАРАКТЕРИСТИКИ	19
ГЛАВА II: ОБВРСКИ НА СУБЈЕКТИТЕ	22
1. СУБЈЕКТИ - ПОИМ.....	22
2. ФИНАНСИСКИТЕ ИНСТИТУЦИИ КАКО СУБЈЕКТИ НА МЕРКИТЕ И ДЕЈСТВИЈАТА ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА ПЕРЕЊЕ ПАРИ И ФИНАНСИРАЊЕ НА ТЕРОРИЗАМ	23
2.1 ОПШТИ ОБВРСКИ.....	24
2.2. ПОСЕБНИ ОБВРСКИ	42
2.2.1 БАНКИ.....	42
1. ИНДИКАТОРИ КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА КЛИЕНТОТ.....	48
2. ИНДИКАТОРИ КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА ТРАНСАКЦИИТЕ.....	50
3. ИНДИКАТОРИ КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА ГОТОВИНСКИ ТРАНСАКЦИИ.....	52
4. ИНДИКАТОРИ КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА КОРИСТЕЊЕ НА СМЕТКИ ИЛИ ДРУГИ ПРОИЗВОДИ.....	54
5. ИНДИКАТОРИ КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА ТРАНСАКЦИИ ПОВРЗАНИ СО ВЛОЖУВАЊА	55
6. ИНДИКАТОРИ КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА РАБОТЕЊЕ СО СТРАНСТВО	55
7. ИНДИКАТОРИ КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА ВРАБОТЕНИТЕ	56
8. ИНДИКАТОРИ КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА ОБЕЗБЕДЕНИ ИЛИ НЕОБЕЗБЕДЕНИ КРЕДИТИ	56
9. ИНДИКАТОРИ КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА ПЛАЌАЊА СО ПЛАТЕЖНИ КАРТИЧКИ	57
10.ИНДИКАТОРИ ПОВРЗАНИ СО ЗДРУЖЕНИЈА НА ГРАЃАНИ И ФОНДАЦИИ.....	57

2.2.2. МЕНУВАЧНИЦИ	61
ИНДИКАТОРИ НА СОМНИТЕЛНИ ТРАНСАКЦИИ/АКТИВНОСТИ ВО МЕНУВАЧНИЦИ	62
1. ИНДИКАТОРИ КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА ТРАНСАКЦИЈА	62
2. ИНДИКАТОРИ КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА КЛИЕНТОТ	62
2.2.3. ШТЕДИЛНИЦИ	64
ИНДИКАТОРИ ЗА СОМНИТЕЛНИ ТРАНСАКЦИИ/АКТИВНОСТИ КАЈ ШТЕДИЛНИЦИТЕ	64
2.2.4. БРОКЕРСКИ КУЌИ, ПРАВНИ И ФИЗИЧКИ ЛИЦА КОИ ВРШАТ УСЛУГИ НА ИНВЕСТИЦИСКИ СОВЕТНИК И ДРУШТВА ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ИНВЕСТИЦИСКИ ФОНДОВИ	66
ИНДИКАТОРИ ЗА СОМНИТЕЛНИ ТРАНСАКЦИИ/АКТИВНОСТИ КАЈ БРОКЕРСКИ КУЌИ, ПРАВНИ И ФИЗИЧКИ ЛИЦА КОИ ВРШАТ УСЛУГИ НА ИНВЕСТИЦИСКИ СОВЕТНИК И ДРУШТВА ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ИНВЕСТИЦИСКИ ФОНДОВИ	67
2.2.5. ДАВАТЕЛИ НА УСЛУГИ БРЗ ТРАНСФЕР НА ПАРИ	69
ИНДИКАТОРИ ЗА СОМНИТЕЛНИ ТРАНСАКЦИИ/АКТИВНОСТИ КАЈ ДАВАТЕЛИТЕ НА УСЛУГИ БРЗ ТРАНСФЕР НА ПАРИ	72
2.2.6. ДРУШТВА ЗА ОСИГУРУВАЊЕ, ОСИГУРИТЕЛНИ БРОКЕРСКИ ДРУШТВА, ДРУШТВА ЗА ЗАСТАПУВАЊЕ ВО ОСИГУРУВАЊЕТО, ОСИГУРИТЕЛНИ БРОКЕРИ И ЗАСТАПНИЦИ ВО ОСИГУРУВАЊЕТО	74
ИНДИКАТОРИ ЗА СОМНИТЕЛНИ ТРАНСАКЦИИ/АКТИВНОСТИ КАЈ ДРУШТВАТА ЗА ОСИГУРУВАЊЕ, ОСИГУРИТЕЛНИТЕ БРОКЕРСКИ ДРУШТВА, ДРУШТВАТА ЗА ЗАСТАПУВАЊЕ ВО ОСИГУРУВАЊЕТО, ЛИЦЕНЦИРАНИ ЗАСТАПНИЦИ ВО ОСИГУРУВАЊЕТО И ОСИГУРИТЕЛНИТЕ БРОКЕРИ	76
2.2.7. ДОБРОВОЛНИ ПЕНЗИСКИ ФОНДОВИ И ДРУШТВА ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ДОБРОВОЛНИ ПЕНЗИСКИ ФОНДОВИ	78
ИНДИКАТОРИ ЗА СОМНИТЕЛНИ ТРАНСАКЦИИ/АКТИВНОСТИ КАЈ ДОБРОВОЛНИТЕ ПЕНЗИСКИ ФОНДОВИ	79
2.2.8. ОСТАНАТИ ФИНАНСИСКИ ИНСТИТУЦИИ	82
ИНДИКАТОРИ ЗА СОМНИТЕЛНИ ТРАНСАКЦИИ/АКТИВНОСТИ КАЈ ДАВАТЕЛИ НА ЛИЗИНГ	82

ИНДИКАТОРИ ЗА СОМНИТЕЛНИ ТРАНСАКЦИИ/АКТИВНОСТИ КАЈ ДРУШТВАТА ЗА ФАКТОРИНГ/ФОРФЕТИНГ	83
ИНДИКАТОРИ ЗА РАСПОЗНАВАЊЕ СОМНИТЕЛНИ ТРАНСАКЦИИ/АКТИВНОСТИ НА БЕРЗАТА	85
3. НЕФИНАНСИСКИ ИНСТИТУЦИИ И ПРОФЕСИИ КАКО СУБЈЕКТИ ЗАДОЛЖЕНИ ЗА ПРЕЗЕМАЊЕ НА МЕРКИТЕ И ДЕЈСТВИЈАТА ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА ПЕРЕЊЕ ПАРИ И ФИНАНСИРАЊЕ НА ТЕРОРИЗАМ.....	87
3.1.ОПШТИ ОБВРСКИ.....	88
3.2. ПОСЕБНИ ОБВРСКИ	104
3.2.1 АГЕНЦИИ ЗА ПРОМЕТ СО НЕДВИЖНОСТИ	104
ИНДИКАТОРИ ЗА СОМНИТЕЛНИ ТРАНСАКЦИИ/АКТИВНОСТИ КАЈ АГЕНЦИИТЕ ЗА ПРОМЕТ СО НЕДВИЖНОСТИ	105
3.2.2. ДРУШТВА ЗА РЕВИЗИЈА, СМЕТКОВОДСТВО И ДАВАЊЕ СОВЕТИ ОД ОБЛАСТА НА ДАНОЦИТЕ.....	107
ИНДИКАТОРИ ЗА СОМНИТЕЛНИ ТРАНСАКЦИИ/АКТИВНОСТИ КАЈ ДРУШТВАТА ЗА СМЕТКОВОДСТВО, ДРУШТВАТА ЗА РЕВИЗИЈА И ОВЛАСТЕНИТЕ РЕВИЗОРИ.....	108
3.2.3. НОТАРИ И АДВОКАТИ	111
ИНДИКАТОРИ ЗА СОМНИТЕЛНИ ТРАНСАКЦИИ/АКТИВНОСТИ КАЈ НОТАРИ	113
ИНДИКАТОРИ НА СОМНИТЕЛНИ ТРАНСАКЦИИ/АКТИВНОСТИ КАЈ АДВОКАТИ	114
3.2.4. ДРУШТВА ЗА ПРИРЕДУВАЊЕ НА ИГРИ НА СРЕКА ВО ИГРАЧНИЦА (КАЗИНО)	115
ИНДИКАТОРИ ЗА СОМНИТЕЛНИ ТРАНСАКЦИИ КАЈ ПРИРЕДУВАЧИ НА ИГРИ НА СРЕКА	116
3.2.5. ЗДРУЖЕНИЈА НА ГРАЃАНИ И ФОНДАЦИИ.....	118
ИНДИКАТОРИ ЗА СОМНИТЕЛНИ ТРАНСАКЦИИ/АКТИВНОСТИ КАЈ ЗДРУЖЕНИЈА НА ГРАЃАНИ И ФОНДАЦИИ	119
4. УПАТСТВА	121
4.1 УПАТСТВО ЗА ДОСТАВУВАЊЕ НА STR	121
4.2 УПАТСТВО ЗА ИЗГОТВУВАЊЕ НА ПРОГРАМА.....	136

ГЛАВА III: СИСТЕМ ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА ПЕРЕЊЕ ПАРИ И ФИНАНСИРАЊЕ НА ТЕРОРИЗАМ.....	142
3.1. СУБЈЕКТИ	143
3.2. УПРАВА ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА ПЕРЕЊЕ ПАРИ И ФИНАНСИРАЊЕ НА ТЕРОРИЗАМ	144
3.3. ИСТРАЖНИ ОРГАНИ	144
3.4. КАКО ФУНКЦИОНИРА СИСТЕМОТ ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА ПЕРЕЊЕ ПАРИ И ФИНАНСИРАЊЕ НА ТЕРОРИЗАМ	145
3.5. ПРАКТИЧНИ ПРИМЕРИ	155
ГЛАВА IV: ПРИЛОЗИ	167
4.1. НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА ПЕРЕЊЕ ПАРИ И ФИНАНСИРАЊЕ НА ТЕРОРИЗАМ.....	167
4.2. ЗАКОН ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА ПЕРЕЊЕ ПАРИ И ДРУГИ ПРИНОСИ ОД КАЗНИВО ДЕЛО И ФИНАНСИРАЊЕ НА ТЕРОРИЗАМ.....	202

ПРЕДГОВОР

„Тешко му на оној народ кој доброто го прави лошо, а лошото добро, Тешко им на оние кои се мудри во сопствените очи, и умни само пред себе... Тешко им на оние кои го бранат виновникот за поткуп, а праведникот го лишуваат од правда!“

Почитувани, ова е извадок од текст од библијата стар повеќе од две илјади години...

Почетокот на 21-виот век ќе биде запомнет по Глобализацијата, брзиот развој на технологиите, но и сериозните промени во стилот и начинот на живот кај луѓето. Пред сè по нарушувањата во вредносниот систем. Основните човекови вредности, чесноста, моралот, хуманоста, почитта кон другите, искреноста, ја губат битката со материјалното. Голем дел од луѓето го губат духовното трчајќи по материјалното, и притоа не бираат начини и средства како да дојдат до профит.

Профитите кои произлегуваат од нелегални активности на светско ниво се стотици милијарди долари, евра... тоа се пари кои потекнуваат од тешки кривични дела кои уништуват човечки животи, судбини, (трговија со дрога, луѓе, оружје, измами, фалсификати, даночни затајувања...) овие профити од година на година вртоглаво растат, а со парите од истите се купува сè поголемо влијание и во општествата.

Во Република Македонија, согласно Законот, се регистрирани околу 10.000 субјекти. Материјата која што е предмет на наша заедничка работа е премногу сложена, често создава забуни, постои висок степен на неинформираност и непознавање на истата. Поради невнимание или незнаење секој може да биде вовлечен во работа со криминални групи, кои не бираат средства и методи како да дојдат до профит. Со овој Прирачник сакаме максимално да се доближиме кон нашите најважни партнери - субјектите (финансиските институции, нотарите, адвокатите, сметководителите, агенциите за недвижности и многу други кои се набројани во Законот), да им помогнеме и упатиме како најдобро да ги вршат своите законски обврски. Сигурни сме дека со овој Прирачник ќе одговориме на многу прашања, дилеми и нејаснотии.

Перењето пари и финансирањето на тероризам се препознати како глобална опасност, која има свои негативни последици, како на економијата, така и на демократијата. Наша работа е следејќи ја трагата на парите да откриваме и да спречуваме криминал, но за овој процес не е доволен еден човек или една институција, потребен е систем. Тој систем кај нас е дефиниран, треба само да ги почитуваме правилата на истиот, и секој во својот домен да даде максимум, за подобро денес, поубаво утре...

Раководејќи се од познатата јапонска поговорка која вели „Синџирот е силен колку и неговата најслаба алка“, градењето ефикасен систем за борба против перењето пари и финансирање на тероризам во Република Македонија подразбира континуирано унапредување и развој на капацитетите на сите институции инволвирани во системот.

Ние сме на страната на правдата, а вие?

Со почит,

Ване Цветанов

ВОВЕД

Првото прашање кое можеби им се наметнува на правните или физичките лица кои се субјекти на Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело и финансирање на тероризам, е „зошто една институција/лице спаѓа во категоријата на субјекти?“.

Меѓународните искуства во однос на откриените начини и методи кои ги користат криминалците со цел да ги легализираат приносите остварени со извршување на кривични дела, пред повеќе години, ја наметнаа потребата од организирање на глобална, односно меѓународна акција за борба против ова зло. Овие напори на меѓународната заедница, резултираа со формирање на оперативна група за борба против перење пари, т.н. ФАТФ (Financial Action Task Force on Money Laundering). Ова меѓународно тело, следејќи ги и откривајќи ги типологиите на перење пари (а од неодамна и на финансирање на тероризам), постави редица, низа на стандарди, односно мерки кои треба да се преземаат од страна на државите, односно различни институции во рамки на државите (на пр. финансиски институции, вршители на одредени професии, државни органи, регулаторни и супервизорски тела итн.).

Стандардите и мерките кои се поставуваат од ова меѓународно тело постојано се развиваат и дополнуваат во согласност со откриените случаи на перење на пари и финансирање на тероризам. Услугите кои одредени правни и физички лица ги нудат, а кои често се злоупотребувани од страна на криминалците, доведе до поставување на стандарди во однос на примена на одредени мерки и дејствија од страна на тие лица, со цел да се спречат, колку што е можно повеќе, нелегалните активности на перење пари и финансирање на тероризам. Од оваа причина, сите правни и физички лица кои треба да применуваат вакви мерки, се вбројуваат во категоријата на обврзани субјекти.

Секоја држава, па и Република Македонија, следејќи ги меѓународните стандарди, ги имплементира во своето законодавство и ги применува истите, поставувајќи во своите закони, обврски за субјектите да применуваат мерки за превенција и детекција на перење пари и финансирање на тероризам.

Улогата на субјектите во идентификување на можни активности (трансакции) поврзани со перење пари или финансирање на тероризам, е клучна во борбата против овие појави, бидејќи како прв столб во системот, повеќе или помалку, од нивната успешност да

ги детектираат сомнителните активности, зависи и успешноста на другите учесници во системот, да ги докажат и потврдат истите.

Запознавањето на вработените кои работат во субјектите задолжени за спроведување на мерки и дејствија за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, со обврските кои ги имаат согласно Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело и финансирање на тероризам, е основната цел поради која е подготвен овој Прирачник.

Водени од идејата да им дадеме насоки на субјектите, кои ќе им помогнат во примената на нивните законски обврски и да го истакнеме нивното место и улога во системот за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, веруваме дека овој Прирачник, во голема мерка ќе придонесе кон подигање на свеста на вработените во субјектите за проблематиката на перење пари и финансирање на тероризам и мерките за нивно препознавање и откривање.

Сметаме, дека со градење на ефикасен систем за превенција од перење пари и финансирање на тероризам, систем, во кој клучната улога ја имаат субјектите, легализирањето на криминалните приходи и финансирањето на терористички активности, полесно ќе бидат откриени, а овие зла постепено ќе се отстрануваат.

СО ШТО ВЕ ЗАПОЗНАВА ПРИРАЧНИКОТ

Прирачникот е конципиран на начин што овозможува секој субјект на едноставен начин да се информира и да се запознае со обврските (мерките и дејствијата) кои треба да ги презема согласно Законот. За таа цел, содржината на овој Прирачник е конципирана на следниот начин:

-дел кој задолжително треба да го знае и применува секој субјект: законските обврски на субјектите, поделени на општи обврски кои произлегуваат од законот, а се однесуваат на сите субјекти и посебни обврски т.е. законски обврски според типот на субјектот, индикатори за препознавање на сомнителни активности, кои треба да се применуваат во работењето на субјектите.

-дел со чие запознавање се добива претстава за целата слика на перењето пари и финансирање на тероризам и борбата против нив: дефинициите за перење пари и финансирање на тероризам, опис на системот на Република Македонија за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, местото и улогата на Управата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, како и практични примери.

Сметавме за потребно, во рамките на овој Прирачник да вметнеме и пречистен текст на Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело и финансирање на тероризам, со цел да им го олесниме на субјектите користењето на Законот, пред сè, со оглед на тоа дека во април 2010 година истиот беше изменет и дополнет.

Прирачникот преку својата содржина, треба да создаде јасна слика за начинот на кој се постапува со извештајот кој субјектот го доставил до Управата и за начинот на кој субјектот придонесува во спречување на перење пари и финансирање на тероризам.

КРАТЕНКИ КОИ СЕ КОРИСТАТ ВО ПРИРАЧНИКОТ

Перење пари	Перење пари и други приноси од казниво дело
Управа	Управа за спречување на перење пари и финансирање на тероризам
Закон	Закон за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело и финансирање на тероризам („Службен весник на Република Македонија“ бр. 04/08 и 57/2010)
CTR	Извештај за готовински трансакции
STR	Извештај за сомнителни трансакции
ФАТФ	Financial Action Task Force on Money Laundering
Moneyval Комитет	Селектиран Комитет на експерти за евалуација на системот за спречување на перење на пари и финансирање на тероризам при Советот на Европа
Програма	Програма за примена на мерки и дејствија за спречување на перење пари и финансирање на тероризам
ЕФР	Единица за финансиско разузнавање

ГЛАВА I:

ПЕРЕЊЕ ПАРИ И ФИНАНСИРАЊЕ НА ТЕРОРИЗАМ

ПЕРЕЊЕ ПАРИ - ПОИМ

Перењето пари подразбира процес на конверзија на приходите од нелегални активности во фондови кои потекнуваат од привидно законски извори без притоа да се открие нивниот вистински извор, природа или сопственост.

Во кривичното законодавство на Република Македонија, во членот 273 од Кривичниот Законик, е инкриминирано кривичното дело „Перење пари и други приноси од казниво дело“, кој гласи:

„Перење пари и други приноси од казниво дело

Член 273

(1) Тој што ќе пушти во оптек или промет, прими, преземе, замени или раситни пари или друг имот што го прибавил со казниво дело или за кој знае дека е прибавен со казниво дело, или со претворање, промена, пренос или на друг начин ќе прикрие дека потекнува од таков извор или ќе ја прикрие неговата локација, движење или сопственост, ќе се казни со затвор од една до десет години.

(2) Со казната од ставот (1) на овој член ќе се казни и тој што поседува или употребува имот или предмети за кои знае дека се прибавени со извршување на казниво дело или со фалсификување на исправи, непријавување на факти или на друг начин ќе прикрие дека потекнуваат од таков извор, или ќе ја прикрие нивната локација, движење и сопственост.

(3) Ако делото од ставовите 1 и 2 е сторено во банкарско, финансиско или друго стопанско работење, или ако со разделување на трансакцијата ја избегнува должноста за пријавување во случаите определени со закон, сторителот ќе се казни со затвор најмалку три години.

(4) Тој што ќе го стори делото од став 1 до 3, а бил должен и можел да знае дека парите, имотот и други приноси од казниво дело се прибавени со казниво дело, ќе се казни со парична казна или со затвор до три години.

(5) Тој што делото од став 1 до 3 ќе го стори како член на група или

друго здружение што се занимава со перење пари, имот и други приноси од казниво дело, или со помош на странски банки, финансиски установи или лица, ќе се казни со затвор најмалку пет години.

(6) Службено лице, одговорно лице во банка, осигурително друштво, друштво што се занимава со приредување игри на среќа, менувачница, берза или друга финансиска институција, адвокат, освен кога постапува како бранител, нотар или друго лице кое врши јавни овластувања или работи од јавен интерес, што ќе овозможи или ќе дозволи трансакција или деловен однос, спротивно на неговата законска должност или ќе изврши трансакција спротивно на забраната изречена од надлежен орган или привремена мерка одредена од суд или нема да го пријави перењето пари, имот или имотна корист, за кое дознало во вршењето на својата функција или должност, ќе се казни со затвор најмалку пет години.

(7) Службено, одговорно лице во банка или друга финансиска институција, или лице кое врши работи од јавен интерес, кое според закон е овластен субјект за примена на мерки и дејствија за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело, кое неовластено ќе открие на клиент или на неповикано лице податоци што се однесуваат на постапката на испитување на сомнителни трансакции или на примена на други мерки и дејствија за спречување на перење пари, ќе се казни со затвор од три месеца до пет години.

(8) Ако делото е сторено од користољубие или заради користење на податоци во странство, сторителот ќе се казни со затвор најмалку една година.

(9) Ако делото од ставот (7) на овој член е сторено од небрежност, сторителот ќе се казни со парична казна или со затвор до три години.

(10) Ако постојат фактички или правни пречки за утврдување на претходното казниво дело и гонење на неговиот сторител, постоењето на такво дело се утврдува врз основа на фактичките околности на случајот и постоењето на основано сомнение дека имотот е прибавен со такво дело.

(11) Знаењето на сторителот, односно должноста и можноста да знае дека имотот е прибавен со казниво дело можат да бидат утврдени врз основа на објективните фактички околности на случајот.

(12) Ако делото од став (1) го стори правно лице, ќе се казни со парична казна.

(13) Приносот од казнивото дело се одзема, а ако одземањето не е можно од сторителот ќе се одземе друг имот што одговара на неговата вредност.“

Дефиниција за овој поим дава и ФАТФ, според која: „перење пари

е процес преку кој добивките за кои основано се верува дека потекнуваат од криминална активност се транспортираат, трансферираат, трансформираат, конвертираат или се вградуваат во легалните фондови, со цел да се прикрие нивното потекло, изворот, движењето или сопственоста. Целта на процесот на перење пари е преку нелегални активности да овозможи овие средства да се појават како легални.

Први обиди за перење пари

Терминот „перење пари“ потекнува од поседувањето на синцири на работилници за перење на алишта од страна на мафијата во САД уште во 30-те години на минатиот век кога гангстерите и мафијашите заработувале големи износи на кеш од извршените изнуди, проституција, коцкање или од продажба на алкохол.

Во 1931 година Ал Капоне е осуден за даночно затајување, воедно ова е годината кога и се започнува посериозно да се размислува од страна на криминалците за начините како да го сокријат нелегално стекнатиот приход. Мајер Лански познат како сметководител на мафијата загрижен да не ја доживее истата судбина како неговиот шеф Капоне, започнува да ги истражува можностите за сокривање на парите и не за долго време ја открива предноста на нумерираните швајцарски сметки. Оваа идеја исто така е разработена од Лесли Лански кој е познат како прв перач на пари кој користејќи ги „швајцарските“ можности ја воспоставува првата техника на перење пари позната како концепт на „враќање на заем“.

Конечно, почнувајќи од 80-тите години од минатиот век, расте загриженоста околу негативните последици на инвестирањето значителни суми со криминално потекло во легалната економија и степенот на моќ и контрола кои резултираат од тоа. Во 80-тите години од минатиот век перењето пари во контекст на трговијата со дрога привлече посебно внимание. Зошто? Во САД и западноевропските држави трговијата со дрога предизвикува големи проблеми кои бараа голема и енергична реакција од страна на државите и нејзините органи. Еден од начините кој беше избран за решавање на овој проблем, беше подготвувањето на регулатива и изградување на институции со активност насочена кон лишување на криминалците од нелегално стекнатите приходи.

За големината и сериозноста на перењето пари укажуваат и статистичките податоци. Трговијата со дрога и организираниот криминал не се само интернационални појави по својата природа, тие исто така се и исклучително профитабилни. И додека тешкотиите околу прецизното утврдување на сумите генерирани од таквите дејности се општопознато, сите податоци укажуваат дека тие суми се енорно високи. Светските експерти проценуваат дека износот на испрани пари во светот би можел да се движи меѓу 2 и 5 проценти од светскиот бруто домашен производ, од-

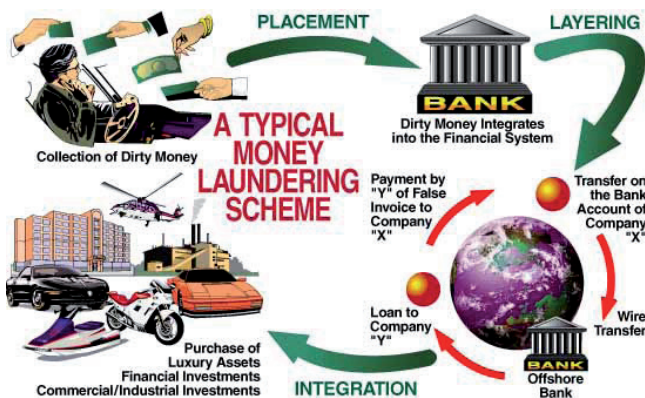
носно од 790 билиони долари до 1.5 трилиони долари. Ваквата бројка со сигурност ја покажува сериозноста на овој проблем, за кој секоја демократска земја презема соодветни чекори и мерки за негово разрешување.

Процес на перење пари

Во процесот на трансформација на валканите пари во чисти неопходни се два елемента, „пералница“ и „перач“. „Пералницата“ вообичаено е дел од стандардниот финансиски систем (банки, штедилници, менувачници, осигурителни компании, брокерски куќи, агенции за недвижности, казина, и др.), кои најчесто и самите не знаат дека се дел од сложениот процес на чистење на валканите пари. „Перачите“ се непосредните сторители на кривични дела кои се обидуваат да му дадат легитимитет на стекнатото богатство.

Важно е да се знае дека перењето пари е процес, често мошне сложен, но не и поединечен акт. Сложениот процес на „перење пари“ може да се подели во три фази и тоа:

- во првата фаза се врши пласман на парите (вклучување во системот);
- втората фаза го опфаќа процесот на прекинување на врска-та со изворот на средствата (прикривање на трагите), и
- третата фаза ја претставува интеграцијата со која вршителот на кривичното дело ги презема испраните пари.

Типична шема на перење на пари

Фазата на пласманот претставува фаза на првото воведување на „валканите“ пари во светот на легитимноста. При тоа се користат различни техники и методи почнувајќи од купување на стоки и услуги до депонирање на пари во финансискиот систем кои преку повеќе секундарни трансакции го маскираат вистинскиот депо-

нент. Со цел да биде намален ризикот во оваа фаза најчесто се користи операцијата „smurfing“ или разложување на износот, на тој начин сумата за перење се дели на помали износи, најчесто меѓу разни поединци или фирми и потоа се воведува во легитимниот систем. Откако главната сума ќе биде поделена на помали износи, понатаму со нив можат да се купуваат финансиски инструменти, да се користат како депозити во банките или да се пласираат во легитимните готовински дејности како што се разните клубови, ресторани и казина. За криминалецот или за перачот на пари, фазата на пласман е најризишна.

Со завршувањето на фазата на пласманот започнува фазата на „layering“, односно прикривање, чија цел е да се прикрие трагата на нелегитимните средства со прекинување на документациската трага која се создала во фазата на пласманот. Исто како и во фазата на пласманот во фазата на прикривањето се користат различни техники и методи за прикривање на изворот на средствата и тоа преку оформување на фиктивни фирми во оф-шор јурисдикции, понатаму преку повеќеслоен пренос и враќање на средствата, преку лажни трансакции и фиктивни и надувани фактури или преку вложување на парите на меѓународните финансиски пазари во акции или други хартии од вредност. Во втората или фазата на прикривање, се вршат серии на конверзии или движења на средствата, со цел нивно оддалечување од изворот. Прикривањето на средствата има за цел попречување на контролата на потеклото на средствата и обезбедување на анонимност, односно прикривање на идентитетот на крајниот корисник на средствата.

Во последната фаза „интеграцијата“, доколку претходните две фази се успешно завршени, парите добиваат потполно легитимитет и сторителот на кривичното дело може непречено и без ризик да ги користи, но овој пат како „чисти“ пари. Значи целта на интеграцијата е повторно враќање на испраните пари кај сопственикот кој понатаму ги користи за свои потреби да инвестира во недвижности, во луксузни добра или да направи повеќе различни деловни зделки.

Начинот на кој работат перачите на пари е следниот:

1. Не предизвикувај внимание.
2. Секогаш имај покрите за твоите дејствија и
3. Работи преку голем број посредници.

Зошто криминалците перат пари и кои се последиците?

Постојат неколку причини зошто криминалците перат пари. Тие вклучуваат:

1. Криење на богатството: криминалците можат да кријат не-

легално стекнато богатство за да се избегне заплenuвање од страна на надлежните државни органи.

2. Избегнување на кривичното гонење: криминалците избегнуваат кривично гонење од страна на властите со оддалечување или дистанцирање на себеси од нелегалните средства.
3. Избегнување на даноците: криминалците можат да избегнат плаќање на даноците на приходите од средствата.
4. Зголемување на добивката: криминалците може да го зголемат профитот од реинвестирање на илегалните фондови во бизниси и
5. Легитимност: криминалците можат да ги користат легализираните средства да започнат бизнис и да обезбедат негов легитимитет.

Постојат сериозни економски и социјални последици при извршувањето на кривичното дело перење пари. Тие вклучуваат:

1. Поткопување на финансиските системи: перењето пари ја проширува црната економија, го поткопува финансискиот систем и го покренува прашањето на кредибилитет и транспарентноста.
2. Проширување на криминал: перењето пари ги охрабрува криминалците поради тоа што овозможува ефикасно користење и распоредување на своите нелегални средства и
3. Намалување на приходите и контрола на перење пари: владата ги намалува даночните приходи со што се оневозможува подобар живот на граѓаните (здравство, социјална политика, инфраструктура и сл.), а воедно слабее контролата врз економијата.

Перењето пари како глобален феномен е поврзано со определени дејности како што се: трговијата со дрога и оружје, нелегалната трговија со луѓе, проституција, даночното затајување, злоупотреба на службена положба, корупцијата и др. Сумите на пари кои ги генерира трговијата со наркотички супстанции, трговијата со оружје и останатите нелегални бизниси, се многу големи и најчесто нарко-дилерите и криминалните групи ги институционализираат низ легитимни активности. Често пати тоа се ресторани, барови, казина и друг вид на коцкарски бизниси, такси компании и разни други на прв поглед безопасни дејности во кои се работи со готови пари. За финансирање на овие дејности често пати се користат средства до кои се доаѓа нелегално, при што профитот се насочува и во терористички дејности.

Перењето пари е тесно поврзано и со затајувањето на јавните давачки спрема државата. Од тие причини во рамките на борбата против перењето пари, неопходна е тесна соработка помеѓу службите надлежни за оваа област и даночните органи, со цел поголема даночна контрола на лицата кои се експонираат со трошење на поголеми суми пари (купување куќи, автомобили и друг вид на луксузна стока) и утврдување дали тие приходи се пријавени и дали за нив е платен данок.

ФИНАНСИРАЊЕ НА ТЕРОРИЗАМ - ПОИМ

Финансирање тероризам е обезбедување или собирање на средства на кој било начин, директно или индиректно, незаконски и свесно, со намера тие да бидат употребени или со знаење дека тие ќе бидат искористени целосно или делумно заради преземање на:

- дејство предвидено како кривично дело терористичка организација, злосторство против човечноста, грабнување воздухоплов или брод, загрозување на безбедноста на воздушниот сообраќај, тероризам, меѓународен тероризам, земање заложници, сите дела предвидени со Кривичниот законик на Република Македонија
- секое друго дејство преземено со намера да се предизвика смрт или тешка телесна повреда на цивилно лице или на кое било друго лице кое не учествува активно во непријателствата во вооружен конфликт, кога целта на ваквото дејствување, според природата или контекстот е да се заплаши населението или да се принуди некоја влада или меѓународна организација да стори или да се откаже од сторување на некое дејствие.
- Финансирањето на тероризам е предвидено како посебно кривично дело во член 394-в од Кривичниот Законик на Република Македонија.

Тероризмот како глобален феномен ги развива и менува формите на дејствување, а што е најважно, се менуваат и начините на кои се доаѓа до финансиски средства за остварување на терористички планови.

Финансирање на тероризам – Карактеристики

Тероризмот во каков облик и да се јави, ги има следниве основни карактеристики:

- Загрозување на мирот, сигурноста и стабилноста на слободните и демократски општества.
- Тероризмот не е некаков вид на војна, туку е посебен вид на криминал и против него треба да се бориме со примена на закон.

- Одговорот на демократските држави на заканата од тероризмот се состои во примена на законот, со користење на инструментите на правната држава.

Тероризмот често е финансиран со таканаречените „валкани пари“, но тој може да биде финансиран и од легални извори, односно сите трансакции /активности се прават со цел да се прикрие намената на тие средства.

Светските искуства велат дека најчести извори на финансиски средства за терористите се:

- Пари од донации (хуманитарна помош),
- Плаќање за увоз,
- Плаќање на странски услуги,
- Пари од даночни евазии,
- Пари од туризам,
- Плаќање по фактури со лажни сметки,
- Пари произлезени од криминална активност.

Како една од заканите за финансирање на тероризам, често се јавуваат неформалните (легални, полулегални или нелегални) системи за трансфер на пари. Еден од најпроблематичните системи за трансфер, кој често се поврзува како со перењето на пари, така и со финансирањето на тероризмот, претставува неформалниот „hawala“ систем, брз и ефективен метод за плаќање низ целиот свет. Кај некои нации, „hawala“ е илегална активност, кај други е дел од „сивата“ економија. Повеќе карактеристики ја прават „hawala“ атрактивна за клиентите: ниските трошоци (без регистрација на бизнисот, без основачки капитал, без даноци, скоро никакви трошоци за персонал, скоро никаква техничка опрема), висок степен на флексибилност (избегнување на санкции, скоро непостоечки банкарски систем, хуманитарна помош), анонимност (избегнување на девизни контроли, затајување на данок, затајување на царински давачки).

На вакви или на слични видови на неформален трансфер на пари, е подложна и нашата земја, и затоа треба да се обрне особено внимание, бидејќи ваквите трансфери во светот веќе се покажаа како добри канали како за перење на пари, така и за финансирање на тероризам.

Финансирањето на тероризмот во светот често се изведува и преку таканаречените непрофитни организации. Накратко би ги набројале причините зошто тие многу често се користат за финансирање на тероризам.

Зошто терористите ги користат непрофитните организации:

- Непрофитните организации имаат пристап до релативно богати извори на фондови.
- Често употребуваат „тврда валута“ со која може глобално да се тргува.

- Бројни непрофитни организации имаат глобално присуство и обезбедуваат национални и меѓународни операции, како и финансиски трансакции.
- Голем број на непрофитни организации регуларно работат со/или приближно до оние области кои се многу изложени на терористичка активност и
- Непрофитните организации, често се субјект на „лесна рака“ во владината регулатива и се субјект на помалку официјална контрола.

Управата, секојдневно врши анализа и пребарување низ листите на терористи и терористички организации, како една од мерките за превенција од финансирање на тероризам.

Листите на терористи и на терористички организации редовно се ажурираат од страна на Обединетите Нации, Европската Унија и Соединетите Американски Држави и истите Управата ги има објавено и на својата интернет страна: www.usppft.gov.mk

ГЛАВА II:

ОБВРСКИ НА СУБЈЕКТИТЕ

1. СУБЈЕКТИ - ПОИМ

Во членот 5 од Законот, дефинирано е „Субјекти се лицата кои имаат обврска да ги преземаат мерките и дејствијата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам предвидени со Законот“, при што такстативно се набројува кои се лицата кои потпаѓаат под категоријата на субјекти, а кои подетално се наведени во понатамошниот текст на Прирачникот.

Во воведниот дел на овој Прирачник, напоменавме дека низ меѓународната пракса, утврдено е, дека услугите кои одредени правни и физички лица ги нудат, често се злоупотребувани од страна на криминалците за легализирање на нелегалните приходи или пак за финансирање на терористички активности. Поради ова, а со цел да се заштитат легалните финансиски и нефинансиски системи од можноста да бидат искористени од страна на криминалците, се поставија стандарди во однос на примената на одредени мерки и дејствија од страна на тие лица, со цел да се спречат, колку што е можно повеќе, нелегалните активности на перење пари и финансирање на тероризам. Токму од оваа причина, сите правни и физички лица кои треба да применуваат вакви мерки, се вбројуваат во категоријата на субјекти.

Значењето на субјектите, за функционирањето на ефикасен систем за превенција од перење пари и финансирање на тероризам, се објаснува од два аспекти.

Од една страна, неспорна е професионалноста на вработените кои работат во субјектите. Нивната професионалност и познавање на проблематиката која ја работат, надополнета со знаењето од областа на борбата против перење пари и финансирање на тероризам, е извор на искуство во однос на идентификување на продукти, клиенти и активности, ризични од аспект на перење пари и финансирање на тероризам, како и извор на идентификување на начини и методи за извршување на овие криминални активности.

Од друга страна, што е особено важно да се истакне, поаѓајќи од фактот дека вработените во субјектите, најдобро се запознаени со своите клиенти, со нивните намери и со оправданоста на активностите кои ги извршуваат, односно познавајќи го профилот на својот клиент, многу лесно можат да препознаат активност која

отстапува од вообичаеното дејствување на клиентот, активност која е нелогична од аспект на целината на тој деловен однос.

Следејќи ги стратешките цели на Управата - борба против перењето пари и финансирањето на тероризам, постојано нагласувајќи дека превенцијата од овие криминални активности е исклучително важен сегмент во таа борба, посебно потенцирајќи ја подготвеноста и професионалноста на субјектите, Управата големо внимание посветува на соработката со субјектите.

2. ФИНАНСИСКИТЕ ИНСТИТУЦИИ КАКО СУБЈЕКТИ НА МЕРКИТЕ И ДЕЈСТВИЈАТА ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА ПЕРЕЊЕ ПАРИ И ФИНАНСИРАЊЕ НА ТЕРОРИЗАМ

Обврските на финансиските институции за спроведување на мерки и дејствија за спречување на перење пари и финансирање на тероризам произлегуваат од Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело и финансирање на тероризам (Службен весник на Република Македонија број 04/08 и 57/2010).

Како и сите други субјекти, така и финансиските институции согласно член 6 од Законот, имаат обврска да ги преземаат следните мерки и дејствија за откривање и спречување на перење пари и финансирање на тероризам:

- да вршат анализа на своите клиенти,
- да следат одредени трансакции, односно активности,
- да собираат, чуваат и доставуваат податоци за трансакциите и клиентите и
- да воведат и применат програми.

Финансиски институции кои имаат обврска да ги применуваат овие мерки се:

- банки согласно Законот за банки;
- менувачници согласно Законот за девизно работење;
- штедилници согласно Законот за банки;
- брокерски куќи согласно Законот за хартии од вредност;
- даватели на услуги брз трансфер на пари согласно Законот за брз трансфер на пари и пошти или други правни лица кога извршуваат финансиски трансакции, телеграфски преноси на пари или достава на вредносни пратки;
- друштва за осигурување, осигурителни брокерски друштва, друштва за застапување во осигурувањето, осигурителни брокери и застапници во осигурувањето согласно Законот за супервизија на осигурување;
- инвестициски фондови и друштва за управување со инвести-

- циски фондови согласно Законот за инвестициски фондови;
- доброволни пензиски фондови и друштва за управување со доброволни пензиски фондови согласно Законот за доброволно капитално финансирано пензиско осигурување и
- други правни или физички лица кои согласно закон извршуваат една или повеќе активности во врска со одобрување кредити, издавање на електронски пари, издавање и администрирање на кредитни картички, економско - финансиски консалтинг, лизинг, факторинг, форфетинг, давање на услуги на инвестициски советник и други финансиски активности.

Обврските за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, во зависност од тоа кој ги применува, може да се поделат на две групи, и тоа:

- општи обврски - обврски кои задолжително ги применуваат сите субјекти и
- посебни обврски - обврски кои ги применуваат определени субјекти во зависност од дејноста на која ја вршат.

Во продолжение на посебните обврски, дадени се индикатори за препознавање на активности, сомнителни од аспект на перење пари или финансирање на тероризам, специфични за секој од наведените субјекти.

2.1. ОПШТИ ОБВРСКИ

Процедура на анализа на клиентот

Првата компонента од сетот на мерки и дејствија за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, кои треба да ги преземаат финансиските институции, е процедурата на анализа на клиентот.

Процедурата на анализа на клиентот, претставува процес на сеопфатни, последователни и континуирани активности кои се насочени кон запознавање на клиентот со цел утврдување на неговиот профил, причината поради која се заснова деловниот однос, а во насока на поедноставно забележување на активност која отстапува од неговото вообичаено деловно однесување.

Процедурата на анализа на клиентот, согласно член 8 од Законот, се спроведува:

- а) кога се воспоставува деловен однос;
- б) кога се извршуваат една или неколку поврзани трансакции во износ од 15.000 евра во денарска противвредност или повеќе;
- в) кога постои сомневање за перење пари или финансирање на

тероризам, без оглед на каков било исклучок или износ на средства и

- г) кога постои сомневање за вистинитоста или адекватноста на претходно добиените податоци за идентитетот на клиентот.

Да се спроведува процедурата за анализа на клиентот, значи да се изврши:

- а) идентификација на клиентот и потврдување на неговиот идентитет;
- б) идентификација на ополномоштувачот и потврдување на неговиот идентитет и идентификација на крајниот сопственик, неговата сопственичка и управувачка структура и потврдување на неговиот идентитет;
- в) обезбедување на информации за целта и намерата на деловниот однос и
- г) постојано следење на деловниот однос.

Законот во членовите 10, 11 и 12 ја наметнува обврската за идентификување и потврдување на идентитот на клиентот, крајниот сопственик и ополномоштувачот.

Законот прецизира како и кога треба да се изврши идентификација и верификација на идентитетот на клиентите. Согласно член 10 од Законот, во зависност од тоа дали станува збор за физички или правни лица, домашни или странски, за целите на идентификација и потврдување на идентитетот, се користат следните документи:

-оригинална и важечка лична карта или пасош, или копија заверена кај нотар, или

-регистрација од централен регистар или документ за основање на правното лице.

Идентификување и потврдување на идентитетот на клиентот

Член 10

(1) Кога клиентот е физичко лице се идентификува и се потврдува неговиот идентитет со поднесување на оригинален и важечки документ, лична карта или пасош или копија од лична карта или пасош заверена кај нотар.

(2) Кога клиентот е странско физичко лице се идентификува и се потврдува неговиот идентитет врз основа на податоците наведени во неговиот важечки документ за идентификација, лична карта или пасош, во оригинал или копија од документот за идентификација заверена кај нотар или овластена институција во домицилната држава.

(3) Од документот од ставот (1) и (2) на овој член се утврдува име, презиме, дата и место на раѓање, место и адреса на живеалиште или престојувалиште, единствен матичен број или број за идентификација и број на личната карта или пасошот, органот што ја издал и дата на важење на личната карта или пасошот.

(4) Ако од документот за идентификација, лична карта или пасош, во оригинал или копија од документот за идентификација заверена кај нотар или овластена институција на домицилната држава не може да се утврди некој од податоците од ставот (3) на овој член, субјектот може да побара друга јавна исправа или заверена изјава од клиентот за бараниот податок и неговата точност.

(5) Кога клиентот е домашно правно лице се идентификува и се потврдува неговиот идентитет со поднесување на оригинал или копија на регистрација од централен регистар заверена кај нотар.

(6) Од документот од ставот (5) на овој член се утврдува називот, седиштето, даночниот број на правното лице, основачот/ите и законскиот застапник.

(7) Кога клиентот е странско правно лице се идентификува и се потврдува неговиот идентитет со документ за регистрација издаден од надлежен орган, во оригинал или копија заверена кај нотар или овластена институција во домицилната држава.

(8) Во случај лицето од став (7) на овој член да не подлежи на регистрација од надлежен орган за регистрација, утврдувањето на идентитетот се врши со обезбедување на оригинал или копија заверена кај нотар или овластена институција во домицилната држава од документот за негово основање донесен од органот на управување или упис на името, односно називот, адресата или седиштето и дејноста.

(9) Органот на управување и претставниците на клиентот од став (5) и (7) на овој член ополномоштени за влегување во деловен однос во име на трето лице ги приложуваат документите наведени во ставовите (1), (2) и (5) на овој член, како и документите кои го потврдуваат идентитетот и адресата на ополномоштувачот или крајниот сопственик.

(10) Од документите од став (1), (2), (5), (7), (8) и (9) на овој член, субјектите задолжително задржуваат копија.

(11) Субјектите може врз основа на интерни акти да побараат и други податоци потребни за идентификација и потврдување на идентитетот на клиентот или крајниот сопственик.

Членот 11 од Законот, ја определува обрската за идентификување на крајниот сопственик и потврдување на неговиот идентитет. Кога идентификацијата и верификацијата не може да се изврши согласно ставот 1, потребно е клиентот да даде изјава за идентитетот на крајниот сопственик, а потврдувањето на идентитетот го врши врз основа на податоци од независни и сигурни извори.

Независни и сигурни извори подразбира користење на податоци од приватни или јавни бази на податоци, изјави од адвокати кои претходно вршеле правни работи за крајниот сопственик, воспоставување на директен контакт со истиот и др.

Идентификување и потврдување на идентитетот на крајниот сопственик

Член 11

(1) Субјектот е должен да го идентификува крајниот сопственик и врз основа на проценка на ризикот да го потврди неговиот идентитет согласно член 10 од овој закон.

(2) Кога субјектот не може да го идентификува крајниот сопственик согласно став 1 од овој член, зема изјава од клиентот, а потврдувањето на идентитетот го врши врз основа на податоци од независни и сигурни извори.

Клиентот, крајниот сопственик и ополномоштувачот треба да бидат идентификувани пред да се воспостави деловниот однос согласно член 12-а од Законот. По исклучок, верификувањето на идентитетот може да се заврши во текот на воспоставување на деловниот однос, за да не се прекине нормалното водење на деловниот однос и кога постои помал ризик од перење пари и финансирање на тероризам.

Член 12-а

(1) Потврдувањето на идентитетот на клиентот, крајниот сопственик или ополномоштувачот субјектите се должни да го извршат пред да воспостават деловен однос или пред да ја извршат трансакцијата за клиенти со кои што субјектот нема воспоставено деловен однос.

(2) По исклучок на ставот (1) на овој член, субјектите може да го потврдат идентитетот на клиентот, крајниот сопственик или ополномоштувачот во текот на воспоставување на деловниот однос, за да не се наруши водењето на деловниот однос и кога постои помал ризик од перење пари и финансирање на тероризам.

(3) По исклучок на ставовите (1) и (2) од овој член, во работите поврзани со осигурување на живот, дозволено е потврдувањето на идентитетот на клиентот и на крајниот сопственик на полисата да се изврши откако деловниот однос е воспоставен. Во овој случај потврдувањето на идентитетот треба да се изврши пред или за време на исплаќањето на полисата или пред или кога корисникот има намера да ги изврши правата кои произлегуваат од полисата.

(4) При вршење работи на осигурување на живот, друштвата за осигурување се должни да го идентификуваат и потврдат идентитетот на клиентот во случаите каде што износот на поединечната или неколку рати на премијата која треба да се плати

во период од една година надминува 1.000 евра во денарска противвредност според средниот курс на Народната банка на Република Македонија на денот на исплата или кога плаќањето на единствената премија го надминува износот од 2.500 евра во денарска противвредност според средниот курс на Народната банка на Република Македонија на денот на исплата.

Согласно член 15 од Законот, ако не може да се идентификува клиентот, крајниот сопственик и ополномоштувачот, воспоставувањето или извршувањето на деловниот однос или правната работа се одбива или ако е во тек се задржува и веднаш писмено се известува Управата за задржувањето, односно одбивањето.

Одбивање да се изврши или задржување на трансакцијата

Член 15

(1) Во случаите кога субјектот не може да ги изврши активностите од членот 9 став (1) точки а), б) и в) од овој закон, субјектот е должен да го одбие извршувањето на трансакцијата или деловниот или друг однос или правната работа, или ако е во тек да ја задржи и веднаш писмено да ја извести Управата за задржувањето, односно одбивањето да се изврши трансакцијата.

(2) Со известувањето од ставот (1) на овој член субјектот доставува до Управата податоци за видот на трансакцијата, деловниот или друг однос или правната работа и сите други податоци и сознанија со кои располага, заради идентификација на клиентот односно трансакцијата.

(3) Задржувањето може да трае сè додека не биде идентификуван клиентот односно трансакцијата, или не бидат одредени мерки предвидени за сомнителна трансакција утврдени во членовите 36, 37, 38 и 39 од овој закон.

Во рамки на процедурата за анализа на клиентот, согласно член 12-б од Законот, се врши постојан мониторинг на деловниот однос, што подразбира преглед на трансакциите или активностите кои се преземаат во рамките на тој однос со цел да се потврди дека истите се вршат во согласност намерата, деловниот и ризичниот профил и финансиската состојба на клиентот. Обврската за вршење на постојан мониторинг има уште една компонента, односно опфаќа барање за ажурирање на податоците за клиентот.

Член 12-в

(1) Субјектите се должни да посветат посебно внимание на сложените, невообичаено големи трансакции или трансакции кои се извршени на невообичаен начин, кои немаат очигледна економска оправданост или видлива правна цел.

(2) Субјектите се должни да посветат посебно внимание на деловните односи и трансакциите со физички или правни лица од држави кои не ги имплементирале или недоволно ги имплементи-

рале мерките за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, најмалку во обем и на начин предвиден со овој закон.

(3) Министерот за финансии, на предлог на Управата, ја утврдува листата на државите од ставот (2) на овој член.

(4) Субјектите се должни да посветат посебно внимание на законите од перење пари и финансирање на тероризам кои произлегуваат од употребата на новите технологии или технологиите во развој и да спречат истите да се употребат за перење пари или финансирање на тероризам.

(5) Субјектите се должни да извршат анализа на целта и намерата на трансакциите од ставовите (1) и (2) на овој член и да изработат писмен извештај за извршената анализа.

Во случаи кога се исполнети условите определени во членовите 13 или 14 од законот, се применува поедноставена анализа на клиентот или засилена анализа на клиентот.

Поедноставена анализа на клиентите

Член 13

(1) Субјектите не се должни да ги исполнуваат барањата за анализа од членовите 8 став (1) точки а), б) и г), 9 и 11 на овој закон, кога клиентот е банка:

- во Република Македонија која има дозвола за основање и работење издадена од гувернерот на Народна банка и има воспоставено адекватни мерки за спречување на перење пари и финансирање на тероризам,

- од земја членка на Европската Унија која е основана и работи во согласност со правните прописи на Европската Унија и

- од трети земји во кои прописите предвидуваат најмалку исти барања за преземање мерки за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, како барањата утврдени со овој закон.

(2) Министерот за финансии ја утврдува листата на државите кои ги исполнуваат барањата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам од ставот (1) алинеја 3 на овој член.

(3) Субјектите се должни да обезбедат соодветна документација врз основа на која ќе може да се потврди дека е дозволена примена на поедноставена анализа од ставот (1) од овој член, како и да ја направат достапна таа документација на Управата и органите на надзор.

(4) Субјектите не се должни да ги исполнуваат барањата за анализа од членовите 8 став (1) точки а), б) и г), 9 и 11 од овој закон, кога:

- (а) полисите за осигурување на живот кај кои што годишната премиија не е поголема од 1.000 евра во денарска противвредност

или поединечната премија не е поголема од 2.500 евра денарска противвредност и

(б) полисите за осигурување за пензија каде што нема услов за предавање и полисата не може да се употреби како залог.

Законот со член 14 наметнува обврска секогаш кога постои повисок ризик од перење пари или финансирање на тероризам, утврден врз основа на анализа на ризик, да се преземаат засилени мерки на анализа. Вакви мерки на анализа треба да се преземаат кога: клиентот не е физички присутен за целите на идентификација и се вршат трансакции или стапуваат во деловен однос со носители на јавни функции.

Засилена анализа на клиентот

Член 14

(1) Субјектите во случај кога постои повисок ризик од перење пари или финансирање на тероризам утврден врз основа на анализа на ризикот треба да применуваат засилена анализа на клиентот како дополнување на мерките определени во членовите 8, 9 и 10 од овој закон, а особено во случаите определени во ставовите (2), (3) и (4) на овој член.

(2) Кога клиентот не е физички присутен за целите на идентификација, субјектите треба да преземат една или повеќе од следните мерки:

а) идентитетот на клиентот да го утврдат со дополнителни документи, податоци или информации,

б) дополнителни мерки со кои ги потврдуваат обезбедените документи или да бараат документите да ги потврди друга финансиска институција од Република Македонија, од земја членка на Европската унија или од земја во која прописите предвидуваат приближно исти критериуми и стандарди за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, како барањата предвидени со овој закон и

в) првото плаќање да се изврши преку сметка на клиентот во банка во Република Македонија.

(3) Кога банките воспоставуваат коресподентски банкарски односи со банки за кои не е дозволена поедноставена анализа согласно членот 13 од овој закон, се должни:

а) да приберат доволни податоци за кореспондентната банка за потполно да ја утврдат нејзината дејност и да ја определат нејзината репутација и квалитетот на супервизијата;

б) да побараат информации и врз база на истите да го оценат системот на заштита од перење пари и финансирање на тероризам на кореспондентната банка;

в) да обезбедат одобрение од управниот одбор за воспоставу-

вање на нов коресподентски однос;

г) прецизно да ги пропишат меѓусебните права и обврски и

д) да утврдат дали коресподентската банка ги врши активностите од членот 9 став (1) точки а), б) и в) од овој закон на лицата коишто имаат директен пристап до нејзините коресподентски сметки кај банките во Република Македонија, најмалку во обем и на начин определен со овој закон, како и да утврдат дали коресподентската банка е спремна да ги обезбеди податоците за идентификување и потврдување на идентитетот на клиентот, на нивно барање.

(4) Кога субјектите вршат трансакции или стапуваат во деловен однос со носители на јавни функции, се должни да:

а) врз основа на претходно утврдена процедура за проценка на ризикот да утврдат дали клиентот е носител на јавна функција или доколку тоа не е можно да обезбедат негова изјава;

б) да обезбедат одобрение за воспоставување деловен однос со клиентот донесена од раководните структури на субјектот, како и да обезбедат одлука за продолжување на деловниот однос со постоечки клиент кој станал носител на јавна функција, донесена од раководните структури на субјектот;

в) да преземат соодветни мерки за да го утврдат изворот на средствата на клиентот кој што е носител на јавна функција и

г) да вршат засилено следење на деловниот однос со клиентот којшто е носител на јавна функција.

Во контекст на обврските за верификување, е обврската наметната во член 56-в од Законот, со која се бара потврдување на идентитетот на постоечките клиенти врз основа на анализата на ризик и ажурирање на податоците за идентитетот.

Верификување на идентитетот на постоечките клиенти

Член 56-в

Субјектите се должни да го потврдат идентитетот на постоечките клиенти врз основа на процедура за анализа на ризик и да ги ажурираат податоците за нивниот идентитет во рок од 24 месеци од денот на влегување во сила на овој закон.

Следење на трансакции

Втората компонента од обврските за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, се однесува на следење одредени активности и трансакции. Покрај обврските кои произлегуваат од член 14, со членот 12-в наметната е обврска која бара посебно внимание и следење на сложените, невообичаено големи трансакции или трансакции кои се извршени на невообичаен начин, кои

немаат очигледна економска оправданост или видлива правна цел, како и на деловните односи и трансакциите со физички или правни лица од држави кои не ги имплементирале или недоволно ги имплементирале мерките за спречување на перење пари и финансирање на тероризам. Следењето на трансакциите или на деловниот однос, треба да резултира со подготвување на извештај кој ги елаборира превземените мерки и спроведените анализи. Подготвувањето на овој извештај претставува потврда за лицата кои вршат надзор, дека во овие случаи е спроведена анализа и превземен се сите потребни чекори за адекватно менаџирање на утврдениот ризик. Во овие случаи кога ќе се утврди дека постои сомневање за перење пари или финансирање на тероризам се подготвува извештајот од член 29. Препорачливо е покрај извештајот во писмена форма да биде додаден и овој извештај.

Член 12-в

(1) Субјектите се должни да посветат посебно внимание на сложените, невообичаено големи трансакции или трансакции кои се извршени на невообичаен начин, кои немаат очигледна економска оправданост или видлива правна цел.

(2) Субјектите се должни да посветат посебно внимание на деловните односи и трансакциите со физички или правни лица од држави кои не ги имплементирале или недоволно ги имплементирале мерките за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, најмалку во обем и на начин предвиден со овој закон.

(3) Министерот за финансии, на предлог на Управата, ја утврдува листата на државите од ставот (2) на овој член.

(4) Субјектите се должни да посветат посебно внимание на законите од перење пари и финансирање на тероризам кои произлегуваат од употребата на новите технологии или технологиите во развој и да спречат истите да се употребат за перење пари или финансирање на тероризам.

(5) Субјектите се должни да извршат анализа на целта и намерата на трансакциите од ставовите (1) и (2) на овој член и да изработат писмен извештај за извршената анализа.

Доставување на извештаи

Согласно член 16 и 17 од Законот, кога постои сомневање дека трансакцијата, клиентот или крајниот сопственик се поврзани со перење пари, односно кога постои сомневање дека трансакцијата или клиентот се поврзани со терористичка активност или дека парите или имотот што се предмет на трансакцијата се наменети за финансирање на тероризам, потребно е да се известат Управата. Треба да се потенцира дека кога станува збор за финансирање на тероризам, законот наметнува обврска Управата да се известат

пред да се изврши трансакцијата. Сомневањето за перење пари или финансирање на тероризам се утврдува врз основа на непосредни сознанија или од листата на индикатори за препознавање на сомнителни трансакции утврдени од Управата, субјектите и надзорните органи, а кои се составен дел од интерната програма за имплементација на мерките и дејствијата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам.

Член 16

(1) Кога постојат основи на сомневање дека трансакцијата, клиентот или крајниот сопственик се поврзани со перење пари, покрај активностите од членот 9 став (1) точки а) и б), субјектот треба, доколку е можно, да побара информации за текот на трансакцијата, нејзината цел, крајната дестинација на парите и за сите учесници во трансакцијата.

(2) Кога субјектот основите на сомневање од ставот (1) на овој член ги сознал пред извршување на трансакцијата веднаш ја известува Управата и ја задржува трансакцијата најдолго до 2 часа од известувањето на Управата.

(3) Кога субјектот основите на сомневање од ставот (1) на овој член ги сознал во текот на извршување на трансакцијата веднаш ја известува Управата и ја задржува трансакцијата најдолго до 4 часа од известувањето на Управата.

(4) Кога субјектот основите на сомневање од ставот (1) на овој член ги сознал по извршување на трансакцијата најдолго во рок од 24 часа ја известува Управата.

(5) Ако Управата не го извести субјектот за натамошните активности во роковите определени во ставовите (2) и (3) на овој член, субјектот ја извршува трансакцијата.

(6) Во роковите од ставовите (2), (3) и (4) на овој член, субјектот доставува до Управата писмен извештај кој ги содржи сите релевантни информации во врска со трансакцијата и идентитетот на клиентите и другите учесници во трансакцијата.

Член 17

(1) Кога постојат основи на сомневање дека трансакцијата или клиентот се поврзани со терористичка активност или дека парите или имотот што се предмет на трансакцијата се наменети за финансирање на тероризам, покрај активностите од членот 9 став (1) точки а) и б), субјектот треба, доколку е можно, да побара информации за текот на трансакцијата, нејзината цел, крајната дестинација на парите и за сите учесници во трансакцијата.

(2) Субјектот во случаите од ставот (1) на овој член пред извршување на трансакцијата ја известува Управата, а писмен извештај кој ги содржи сите релевантни информации во врска со трансакцијата и идентитетот на клиентите и другите учесници во тран-

сакцијата до Управата доставува најдоцна во рок од 24 часа од сознанието за сомнителноста на трансакцијата.

Член 18

(1) Основите на сомневање од членовите 16 и 17 од овој закон, субјектот ги утврдува врз основа на непосредни сознанија, листата на индикатори за препознавање на сомнителни трансакции утврдени од Управата, субјектите и надзорните органи и меѓународните листи на терористи и терористички организации.

(2) Управата има обврска на годишно ниво да ги ажурира листите на индикатори од ставот (1) на овој член.

Доставувањето на известувања од членовите 16 и 17, значи исполнување на обврските од став (1) од член 29 од Законот, односно значи доставување на извештај за сомнителна трансакција. Согласно член 31 од Законот, извештаите за сомнителни трансакции ги доставуваат на соодветниот образец од Правилникот за содржината на извештаите кои субјектите ги доставуваат до Управата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам. Извештајот за сомнителни трансакции, се доставува до Управата најдоцна во рок од 24 часа од известувањето. Во врска со доставениот извештај Управата може да побара и дополнителни информации, доколку смета дека се недоволни за целите на анализа.

Член 29

(1) Субјектите се должни собраните податоци, информации и документи, да ги достават до Управата, во следниве случаи:

(а) кога се сомневаат или имаат основи за сомневање дека било или е извршено перење пари или финансирање на тероризам или е направен обид или се прави обид за перење пари или за финансирање на тероризам.;

(б) во случај на готовинска трансакција во износ од 15.000 евра во денарска противвредност или повеќе;

(в) во случај на неколку поврзани готовински трансакции во износ од 15.000 евра во денарска противвредност или повеќе и

(г) во случај на трансакции од и кон потенцијално ризични држави.

(2) Субјектите за сомневањето од ставот (1) точка а) на овој член се должни веднаш да ја известат Управата, а податоците, информациите и документите се должни да ги достават до Управата најдоцна во рок од 24 часа од известувањето на Управата во форма на извештај.

(3) Доколку доставените податоци по оценка на Управата се недоволни, тоа може да побара дополнителни информации и документација од субјектите. Доколку Управата итно бара дополнителни податоци субјектите се должни веднаш да го информираат

и во рок од 4 часа да ги достават побараните податоци на начин определен во членот 31 од овој закон.

(4) Субјектите се должни во писмена форма да го известат надлежниот орган за надзор од членовите 46 и 47 на овој закон дека го доставиле извештај од ставот (2) на овој член до Управата, во рок од три дена од доставувањето на извештајот.

(5) Субјектите собраните податоци, информации и документи за извршените трансакции од ставот (1) точки б) и в) на овој член се должни да ги достават до Управата најдоцна во рок од три работни дена од извршената трансакција во форма на извештај.

(6) Министерот за финансии, на предлог на Управата, ја утврдува листата на потенцијално ризични држави од ставот (1) точка г) на овој член.

Член 31

(1) Извештаите за трансакциите од членот 29 од овој закон се доставуваат до Управата по електронски пат или преку телекомуникационите средства (телефон, телефакс), а во случај кога тоа не е можно, со други пишани средства.

(2) Извештаите доставени по телефон треба да бидат потврдени со телефакс, електронски или друг пишан документ најдоцна во рок од три дена од денот на нивното доставување.

(3) Управата не смее да го открие идентитетот на вработениот во субјектот кој го доставува извештајот, освен во случаите кога постои сомневање дека вработениот или субјектот извршил казниво дело перење пари или финансирање на тероризам, на писмено барање на надлежниот суд кога е неопходно да се утврдат факти во текот на кривична постапка.

(4) Министерот за финансии ја пропишува содржината на извештаите од ставот (1) на овој член.

Покрај обврската за доставување на извештаи за сомнителни трансакции, со член 29 од Законот, определени се и другите основи за доставување на извештаи во случаи кога се вршат:

- една или неколку поврзани готовински трансакции во износ од 15.000 евра во денарска противвредност или повеќе и
- трансакции од и кон потенцијално ризични држави.

Во врска со доставувањето на извештаи за сомнителни трансакции треба да се разгледаат и обврските од членовите 36 и 39 од Законот, кои се однесуваат на привремените мерки. Налогот за привремено задржување на трансакцијата значи запирање на извршување на секоја активност во корист на клиентот во рок од 72 часа. Во рамките на овој рок, надлежниот суд треба да донесе одлука која ја определува судбината на налогот.

Привремени мерки

Член 36

(1) При постоење на сомневање за кривично дело перење пари или финансирање на тероризам, Управата може да поднесе до надлежниот јавен обвинител барање за поднесување предлог за определување на привремени мерки.

(2) Управата без одлагање доставува до субјектот писмен налог за привремено задржување на трансакцијата.

(3) Задржувањето на трансакцијата трае до донесувањето на судска одлука по предлогот, а најдолго 72 часа од задржувањето на трансакцијата.

Член 39

(1) Истражниот судија на надлежниот основен суд е должен во рок од 24 часа од приемот на предлогот од членот 38 став (1) од овој закон да донесе решение за примена на привремена мерка на запирање на трансакцијата и привремена заплена на парите и имотот или за одбивање на предлогот на јавниот обвинител решението да го достави до надлежниот јавен обвинител, субјектот и клиентот.

(2) Ако со одлуката се применети привремени мерки во истиот рок истражниот судија должен е решението да го достави до субјектот и клиентот.

(3) Надлежниот јавен обвинител е должен за донесената одлука на истражниот судија од ставот (1) на овој член веднаш да ја извести Управата.

(4) Против решението на истражниот судија од ставот (1) на овој член, надлежниот јавен обвинител и клиентот имаат право на жалба до кривичниот совет на надлежниот основен суд во рок од три дена од приемот на решението, која не го одлага извршувањето на решението.

Согласно став 4 од член 29, соодветниот надзорен орган треба да биде известен во писмена форма дека е доставен извештај за сомнителна трансакција. Согласно член 32 од Законот, Управата го потврдува приемот на извештајот за сомнителна трансакција и редовно, а најмалку еднаш годишно известува за извршените проверки на примените извештаи, односно известува за начинот на кој ги користи добиените податоци и информации. Имајќи ја во предвид обврската од член 32 став 2 за Управата, препорачливо е редовно да се посетува официјалната веб страна на Управата (www.usrpf.gov.mk), на која би можело да се добијат дополнителни податоци за актуелните техники, методи и трендови за перење пари и финансирање на тероризам и приказ на откриени случаи кои довеле до спречување на перење пари и финансирање на тероризам.

При спроведувањето на мерките и дејствијата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, во сите случаи треба да се почитуваат забраните определени во членовите 24 и 25 од Законот, како и дополнителните обврски за сите финансиски институции кои имаат подружници, претставништва или филијали во странство.

Забрани

Член 24

(1) Се забранува вршење на готовински плаќања, односно исплата или примање на готови пари во износ од 15.000 евра или повеќе во денарска противвредност во вид на една или повеќе поврзани трансакции, што не е извршено преку банка.

(2) Субјектите што со закон се овластени за регистрација на хартии од вредност, друг имот или правни работи, или за пријавување или вршење на пренос на пари, хартии од вредност или друг имот, можат да извршат таква регистрација или пренос само ако клиентот поднесе доказ дека преносот на парите над износот од ставот (1) на овој член е извршен преку банка.

Член 25

(1) Се забранува финансиските институции да влегуваат или да го продолжат деловниот однос со Shell bank (банките школки) и да започнат или продолжат коресподентски деловен однос со банка за која знаат дека дозволува отворање и работење со сметки на Shell bank (банките школки).

(2) Се забранува банки школки на кој било начин да вршат финансиски активности во Република Македонија.

Чување на податоци

Покрај анализата на клиентот и доставувањето на извештаи, една од клучните обврски за спречување на перење пари и финансирање на тероризам е чувањето на податоци. Во членот 27 од Законот, детално се пропишува обврската за чување на податоци, односно дефиниран е обемот на податоци кои треба да се чуваат и рокот во кој треба да се чуваат за целите на спречување на перење пари и финансирање на тероризам. Исполнувањето на оваа обврска овозможува реконструкција на определени правни настани на барање на Управата или на други органи во рамки на утврдените надлежности.

Чување на податоци

Член 27

(1) Субјектите се должни копиите од документите со кои го потврдуваат идентитетот на клиентот или крајниот сопственик, за

спроведените процедури за анализа на клиентот или крајниот сопственик и за реализираните трансакции или трансакциите во обид, од клиентското досие и деловната кореспонденција, да ги чуваат најмалку десет години по извршената трансакција, смета-но од последната трансакција кога се работи за повеќе трансак-ции кои сочинуваат една целина.

(2) Субјектите се должни да чуваат копии од извршената анализа согласно член 12-в став (5) од овој закон, најмалку 10 години од последната трансакција.

(3) Субјектите се должни податоците, на начинот на кој ги доста-виле до Управата, да ги чуваат најмалку десет години од денот на доставувањето.

(4) Податоци за клиентот со кој е воспоставен подолготраен де-ловен однос, во смисла на овој закон се чуваат најмалку десет години од денот на престанокот на деловниот однос.

(5) Царинската управа е должна да ги чува сите податоци за вне-сување или изнесување на готови пари или хартии од вредност, преку царинската линија најмалку десет години од денот на извр-шениот пренос.

(6) Регистарот од членовите 20, 21, 22, и 23 од овој закон задол-жително се чува најмалку десет години од последниот заведен податок.

(7) Во случај на престанок на постоењето на субјектот, обврската за чување на податоците во рокот определен во ставот (1) на овој член се пренесува врз правните наследници на субјектот.

(8) Ако нема правни наследници на правното лице, обврската за чување на податоците од ставот (1) на овој член се пренесува врз неговите основачи.

(9) Субјектите се должни документите од став (1) на овој член да ги стават на располагање по барање на Управата или органите на надзор од членовите 46 и 47 од овој закон.

Доверливост на податоците

Член 28

(1) Податоците обезбедени врз основа на овој закон се доверли-ви и можат да се користат единствено за откривање и спречу-вање на перење пари и финансирање на тероризам.

(2) Не се смета за оддавање на деловна тајна доставувањето на податоците од ставот (1) на овој член на Управата и до органите на надзор или надлежните органи за спроведување на законите.

(3) Субјектите, лицата кои што управуваат со субјектите и нивни-те вработени не смеат да го известат клиентот или трето лице за доставувањето на податоците до Управата или за други мерки и дејствија преземени врз основа на овој закон.

(4) Забраната од ставот (3) на овој член се однесува и на случаите кога се доставуваат податоци до органите на надзор или надлежните органи за спроведување на законот.

(5) Вработените во субјектите и лицата кои што управуваат со субјектите кои имаат обврска да преземаат мерки и дејствија за откривање и спречување на перење пари, согласно со овој закон, не смеат да ги користат личните податоци од досиејата на клиентите за други цели, освен за спроведување на активностите наменети за откривање и спречување на перење пари и финансирање на тероризам.

Прашањата поврзани со доверливоста на податоците и начинот на нивно користење се регулирани со член 28 од Законот. Податоците обезбедени врз основа на Законот се доверливи и може единствено да се користат за целите на откривање и спречување на перење пари и финансирање на тероризам. Ниту субјектите, ниту лицата кои управуваат со субјектите, ниту нивните вработени не смеат да го известат клиентот или трето лице за доставување на податоци до Управата. Известувањето на клиентот кривично се санкционира со казна затвор во времетраење од три месеци до пет години.

Програми

Обврската за имплементирање на интерниот акт кој определува правила, процедури и упатства за примена на мерки и дејствија за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, е регулирана со член 40 од законот. Овие програми најмалку треба да содржат:

- процедури за прифаќање на клиенти;
- процедура за анализа на клиентот;
- процедури за анализа на ризик и индикатори за анализа на ризик;
- процедури за проценка на ризикот на носител на јавна функција;
- процедури за препознавање на невообичаени трансакции и сомневање на перење пари и финансирање на тероризам;
- процедури за чување на податоците и документите и за доставување на извештаи до Управата;
- план за постојана обука на вработените во субјектот од областа на спречување на перење пари и финансирање на тероризам која обезбедува реализација на најмалку три обуки во текот на годината;

- именување на овластено лице;
- начин на соработка со Управата и
- процедура и план на вршење на внатрешна контрола и ревизија на спроведување на мерките и дејствија.

Валидна програма е онаа програма за која Управата издала (позитивно) мислење. Имајќи во предвид дека програмата треба да претставува потврда на волјата и спремноста на највисокиот менаџмент да се справи со ризиците од перење пари и финансирање на тероризам, програмата не се очекува да биде документ изготвен еднаш засекогаш, туку треба да претставува жив документ (ажуриран најмалку еднаш годишно), кој ги одразува актуелните напори за спречување на перење пари и финансирање на тероризам на субјектите.

Во насока на ефикасно имплементирање на сите обврски за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, попрецизно определени во Законот, со член 40-а се наметнува обврската за формирање на оддел, именување на овластено лице, обезбедување на професионални стандарди и најмалку услови кои се смета дека ќе доведат до зголемување на ефикасноста во работењето.

Програми

Член 40

(1) Субјектите се должни да изготват програми од член 6 алинеја 4 од овој закон кои содржат и обезбедуваат:

- процедури за прифаќање на клиенти;
- процедура за анализа на клиентот;
- процедури за анализа на ризик и индикатори за анализа на ризик;
- процедури за проценка на ризикот на носител на јавна функција;
- процедури за препознавање на невообичаени трансакции и сомневање на перење пари и финансирање на тероризам;
- процедури за чување на податоците и документите и за доставување на извештаи до Управата;
- план за постојана обука на вработените во субјектот од областа на спречување на перење пари и финансирање на тероризам која обезбедува реализација на најмалку три обуки во текот на годината;
- именување на овластено лице;
- начин на соработка со Управата и
- процедура и план на вршење на внатрешна контрола и ревизија на спроведување на мерките и дејствија.

(2) Субјектите се должни подготвените програми од ставот (1) на овој член најдоцна во рок од еден месец од влегувањето во сила на овој закон да ги достават на увид и мислење на Управата.

(3) Субјектите се должни најмалку еднаш годишно да ги ажурираат програмите и најдоцна во рок од еден месец од ажурирањето или ревидирањето да ги достават на увид на Управата.

(4) Банките се должни да стават во употреба или да го надградат софтверот за автоматска обработка на податоците согласно Правилник за карактеристиките на софтверот за автоматска обработка на податоците, донесен од страна на министерот за финансии, на предлог на Управата.

Оддел за спречување на перење пари и финансирање на тероризам

Член 40-а

(1) Доколку во субјектот се вработени повеќе од 50 лица, истиот треба во рамките на своето работење да формира посебен оддел кој ќе се грижи за спроведувањето на програмата и за одредбите од овој закон за што писмено се известува Управата.

(2) Во одделот треба бидат вработени најмалку 3 лица, а бројката на вработени во одделот треба да се зголемува пропорционално за по едно лице на секои 200 вработени.

(3) Вработените од ставот (2) на овој член треба да исполнуваат високи професионални стандарди.

(4) Со работењето на одделот од ставот (1) на овој член раководи овластеното лице.

(5) Заради ефикасно работење на овластеното лице, односно на одделот, субјектот е должен да обезбеди исполнување најмалку на следните услови:

-издвоеност на активностите на овластеното лице, односно на одделот, од другите деловни активности на субјектот, коишто не се поврзани со активностите на спречувањето на перење пари и финансирање на тероризмот и контрола на усогласеноста на работењето со прописите;

-право на директен пристап до електронските бази на податоци и навремен пристап до сите информации потребни за непречено спроведување на програмата и одредбите на овој Закон и

-воспоставување директна комуникација со органите на управување на субјектот и друго.

2.2. ПОСЕБНИ ОБВРСКИ

Во зависност од видот на дејноста, продуктите кои ги нудат, како и во зависност од изложеноста на ризикот за перење пари и финансирање на тероризам, Законот наметнува определени специфични обврски кои треба да ги исполнуваат само определени субјекти. Посебните обврски субјектите се задолжени да ги исполнуваат покрај општите обврски.

2.2.1. БАНКИ

Напредокот на финансискиот пазар, глобализацијата и новите технологии, доведоа до збогатување на палетата на финансиски услуги и продукти кои ги нуди банкарскиот сектор. Сите карактеристики кои претставуваат предност за банкарскиот сектор, воедно претставуваат потенцијал кој може да се злоупотреби за целите на перење пари и финансирање на тероризам. Овој ризик претставува закана за интегритетот, доброто работење, репутацијата и стабилноста на банката, а во крајна линија и на целокупниот финансиски систем. Од овие причини сетот на мерки за спречување на перење пари и финансирање на тероризам е поголем и посложен, но адекватен на големината на дејноста која ја вршат и на ризикот на кој се изложени.

Пренос на информации при безготовински трансфери

Целосното следење на трансферите на средства е особено важна и комплексна алатка во спречувањето и откривањето на перење пари и финансирањето на тероризмот. Затоа со цел да се обезбеди пренос на информации на лицето што врши плаќање, низ целиот платежен синџир, соодветно е да се обезбеди систем што наложува обврска за субјектите кои нудат платежни услуги да обезбедат информации за лицето што врши уплата заедно со информации за трансферот за средства. Оваа обврска е пропишана во членот 12-г став 1.

(1) Финансиските институции се должни при уплата на износ над 1000 евра во денарска противвредност според средниот курс на Народната банка на Република Македонија на денот на уплата, заради безготовински трансфер преку домашниот или меѓународниот платен промет, да го идентификуваат и потврдат идентитетот на налогодавачот, односно да обезбедат податоци за името и презимето, односно називот на налогодавачот, адресата или датумот и местото на раѓање, идентификацискиот број и бројот на сметка.

Банките се должни во домашниот и меѓународниот платен промет да го идентификуваат и потврдат идентитетот на налогодавачот,

односно да ги обезбедат следните податоци:

- име и презиме (односно назив за правно лице),
- адресата и
- бројот на сметката.

Доколку недостасува податокот за адресата, доколку истиот недостасува и истиот не може да се утврди, во тој случај може да се замени со некој од следните податоци: датумот и местото на раѓање или единствениот матичен број на клиентот или идентификацискиот број на клиентот.

Банката кога дава услуги на брз трансфер на пари, со оглед на специфичноста на услугата, бројот на сметката се заменува со единствениот референтен број на клиентот / трансакцијата (односно контролен или идентификациски број како што е на пример: Money Transfer Control Number (MTCN), како единствен неповторлив број за секоја трансакција).

Кај домашните безготовински трансфери, банката кај која се врши уплатата заради безготовински трансфер е должна да ги утврди и обезбеди податоците наведени погоре и истите да ги проследи. Доколку во домашниот платен промет, финансискиот систем од технички причини не може да го поддржи проследувањето на сите податоци, домашната банка може во пораката односно налогот да го вклучи само податокот за бројот на сметката или единствениот идентификациски број. Овие случаи се дозволени само доколку банката кај која се врши уплатата заради безготовински трансфер ги поседува сите потребни информации за налогодавачот и доколку истите можат да се стават на располагање на барање на банката која треба да ја изврши исплатата, како и на барање на надлежните органи во рок од три работни дена од доставувањето на барањето.

(2) Финансиските институции кои се јавуваат како посредници во безготовинскиот трансфер за износи над 1000 евра во денарска противвредност според средниот курс на Народната банка на Република Македонија на денот на трансферот, во меѓународниот платен промет, се должни да ги проследат податоците за налогодавачот од ставот (1) на овој член до финансиската институција која што ќе ја врши исплатата на трансферот.

Проследувањето на податоците во овој став се однесува на меѓународниот платен промет. Истиот ја дефинира обврската на банката која е посредник во безготовинскиот трансфер да ги проследи во целост податоците за налогодавачот кои се проследени до неа, т.е. да не задржува одредени податоци, туку сите оние кои ги добила, да ги проследи понатаму во прометот.

(3) При вршењето на исплати на безготовински трансфери во износ над 1000 евра во денарска противвредност според средниот курс на Народната банка на Република Македонија на денот на исплата, финансиските институции се должни во рамките на

своите интерни акти да го утврдат начинот на кој ќе утврдат дали недостасуваат дел од податоците од ставот (1) и (2) од овој член и начинот на постапување со таквите трансфери. Субјектите треба да ги побараат податоците кои недостигаат или да го одбијат извршувањето на трансферот.

Ставот 3 на овој член ја регулира обврската на банките, во насока на целосна имплементација на овие стандарди и одредби, да пропише интерна процедура која ќе ја осигури правилната примена на стандардите кои се однесуваат на безготовинските трансфери, како и да поседуваат ефективни процедури засновани на анализа на ризикот со цел идентификација и справување со безготовинските трансфери каде нема комплетни информации за налогодавачите. Недостигот на комплетни информации за налогодавачите може да се смета и како еден од факторите во процената дали безготовинскиот трансфер или со него поврзаните трансакции се сомнителни и дали како такви истите треба да бидат пријавени до надлежните органи.

(4) Финансиските институции од ставот (3) на овој член може да го ограничат или прекинат деловниот однос со финансиските институции коишто не ги обезбедуваат, односно проследуваат податоци предвидени со ставовите (1) и (2) од овој член.

Со оваа одредба се остава можност на банката согласно нејзините интерни процедури и проценка на ризикот од перење пари или финансирање на тероризам да го ограничи, односно прекине деловниот однос со други финансиски институции кои не постапуваат во согласност со претходните одредби од овој член.

(5) Одредбите од овој член не се однесуваат на следните видови трансфери:

- користење картички за повлекување средства од сметка во банка или преку пос терминали и плаќање во трговијата на мало и
- трансфери и порамнувања кај кои и налогодавачот и примачот се банки кои што трансферот го вршат во свое име и за своја сметка.

Во овој став се регулирани случаите кои претставуваат исклучоци во однос на кои постапувањето согласно претходните ставови не се однесува, а кои се целосно во согласност со препораката на ФАТФ.

Засилена анализа

Во членот 14 став 3 се воведува посебна обврска за банките за спроведување на мерки и дејствија за спречување на перење пари и финансирање на тероризам при воспоставување на коресподентски банкарски односи, како случај во кој генерално е

утврден поголем степен на ризик.

3) Кога банките воспоставуваат коресподентски банкарски односи со банки за кои не е дозволена поедноставена анализа согласно членот 13 од овој закон, се должни:

а) да приберат доволни податоци за кореспондентната банка за потполно да ја утврдат нејзината дејност и да ја определат нејзината репутација и квалитетот на супервизијата;

б) да побараат информации и врз база на истите да го оценат системот на заштита од перење пари и финансирање на тероризам на кореспондентната банка;

в) да обезбедат одобрение од управниот одбор за воспоставување на нов коресподентски однос;

г) прецизно да ги пропишат меѓусебните права и обврски и

д) да утврдат дали коресподентската банка ги врши активностите од членот 9 став (1) точки а), б) и в) од овој закон на лицата кои што имаат директен пристап до нејзините коресподентски сметки кај банките во Република Македонија, најмалку во обем и на начин определен со овој закон, како и да утврдат дали коресподентската банка е спремна да ги обезбеди податоците за идентификување и потврдување на идентитетот на клиентот, на нивно барање.

Менувачки работи, брз трансфер на пари и работа со хартии од вредност

Банките при спроведувањето на обврските од членовите 20, 21 и 23 од Законот, имаат обврска да водат посебни нумерирани регистри во кој на унифициран начин, хронолошки ги забележуваат сите трансакции над утврдениот износ.

Менувачки работи

Член 20

1) Субјектите кои во рамките на своето занимање или професија вршат менувачки работи, покрај другите мерки пропишани со овој закон, се должни да го утврдат идентитетот на клиентот согласно член 10 од овој закон и пред секоја трансакција која вклучува сума поголема од 500 евра во денарска противвредност.

(2) Субјектите од ставот (1) на овој член се должни податоците определени во членот 10 од овој закон да ги забележуваат по хронолошки редослед во нумериран регистар потпишан од овластениот менувач на менувачницата.

(3) Формата и содржината на нумерираниот регистар од ставот (2) на овој член, на предлог на Управата, ја пропишува министерот за финансии.

Даватели на услуги брз трансфер на пари

Член 21

(1) Субјектите кои во рамките на своето занимање или професија вршат брз трансфер на пари, покрај другите мерки пропишани со овој закон, се должни да го утврдат идентитетот на клиентот, испраќачот односно примачот согласно член 10 и 12-г од овој закон пред секоја трансакција поголема од 1000 евра во денарска противвредност според средниот курс на Народната банка на Република Македонија на денот на уплата, односно исплата.

(2) Субјектите од ставот (1) на овој член од овој закон се должни податоците определени во членот 10 од овој закон да ги забележуваат по хронолошки редослед во нумериран регистар, потпишан од одговорното лице на друштвото.

Член 23

(1) Брокерските куќи и банките со дозвола за работа со хартии од вредност, покрај другите мерки пропишани со овој закон, се должни да го идентификуваат клиентот, ополномоштувачот и крајниот корисник од тргувањето на хартии од вредност чиј вкупен износ е поголем од 15.000 евра во денарска противвредност.

(2) Податоците од ставот (1) на овој член се водат во нумериран регистар потпишан од одговорно лице на брокерските куќи и банките со дозвола за работа со хартии од вредност.

(3) Формата и содржината на нумерираниот регистар од ставот (2) на овој член, на предлог на Управата, ја пропишува министерот за финансии.

(4) Берзата за хартии од вредност и доставува на Управата дневни извештаи за сключени трансакции во рок од три работни дена.

(5) Министерот за финансии ја пропишува содржината на извештаите од ставот (3) на овој член.

Забрани

Глобалните искуства на откриени случаи на перење пари и финансирање на тероризам, говорат за многу честата употреба на т.н. анонимни сметки, односно тајни сметки, сметки кои се идентификуваат по број или сметки на фиктивни имиња како сметки без податоци за идентитетот на крајниот сопственик. Токму од овие причини, а со цел да се намали можноста односно ризикот од перење пари преку користење на ваков вид сметки, меѓународната заедница препорача и голем број законодавства ја имплементираа забраната која се однесува на отворање и чување на анонимни сметки од страна на банките. И во Република Македонија, со членот 26 од Законот е воведена оваа забрана.

Член 26

Се забранува банките да отвораат и чуваат анонимни сметки

Доставување на податоци

Врз основа на член 29-а банките имаат обврска да доставуваат до Управата еднаш во месецот, низа на податоци кои се однесуваат на одобрени кредити во вредност од 15.000 евра или повеќе, во денарска противвредност според средниот курс на Народната банка на Република Македонија. Преку посебна апликација на веб-страницата на Управата, банките во електронска форма доставуваат податоци за: износот на кредитот, датумот на исплата, исплатениот износ, обезбедувањето на кредитот и др. согласно Правилникот за содржината и формата на извештаите кои субјектите ги доставуваат до Управата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам и начинот на нивно електронско доставување, кој го донесува министерот за финансии по предлог на Управата.

Член 29-а

(2) Банките собраните податоци за одобрени кредити во вредност од 15.000 евра или повеќе, во денарска противвредност според средниот курс на Народната банка на Република Македонија на денот кога кредитот е одобрен, ги доставуваат до Управата на крајот на месецот во електронска форма.

Мултилатерален протокол за соработка

Банките во Република Македонија преку своите овластени лица може да разменуваат податоци и информации за целите на спречување на перење пари или финансирање на тероризам. Видот и содржината на информациите, начинот на нивната размена се пропишува во Мултилатерален протокол за соработка. Овој протокол е подготвуван од страна на Управата и Комисијата за АМЛ и усогласеност како претставници на сите банки.

Член 34

Овластените лица од банките можат да разменуваат податоци и информации за клиенти за целите на спречување на перење пари или финансирање на тероризам меѓу себе преку Управата врз основа на мултилатерален протокол за соработка потпишан меѓу банките и Управата.

Софтвер за спречување на перење пари и финансирање на тероризам

Софистицираноста на банкарското работење, употребата на големиот обем на податоци во секојдневното работење и потребата на брза, ефикасна и точна анализа, ја наметна потребата од користење на софтвер за автоматска обработка на податоците за целите на спречување на перење пари и финансирање на тероризам.

Член 40

Банките се должни да стават во употреба или да го надградат софтверот за автоматска обработка на податоците согласно Правилник за карактеристиките на софтверот за автоматска обработка на податоците, донесен од страна на министерот за финансии, на предлог на Управата.

ИНДИКАТОРИ ЗА ПРЕПОЗНАВАЊЕ НА СОМНИТЕЛНИ АКТИВНОСТИ ЗА ПЕРЕЊЕ ПАРИ

1. Индикатори кои се однесуваат на клиентот

- 1.1 Клиентот - физичко лице одбегнува да даде лични податоци или документи или дополнителни податоци побарани од страна на банката.
- 1.2 Претставник на правното лице, одбива да обезбеди информација или обезбедува недоволна или несоодветна информација во врска со природата и целта на активностите на правното лице, локацијата, сопственоста или контролата, идентитетот на крајните сопственици, очекуваниот обем на активности или други потребни информации, или, иако повикан во банката да го направи тоа, тој не успева да ги донесе соодветните документи за верификација.
- 1.3 Клиентот доставува документи со сомнителна автентичност.
- 1.4 Клиентот бара информации како да го избегне известувањето до Управата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам (во понатамошниот текст Управа).
- 1.5 Клиентот доаѓа во придружба или обезбедување.
- 1.6 Клиентот без потреба ја објаснува трансакцијата.
- 1.7 Клиентот во детали е запознат со законодавството кое ја ре-

гулира материјата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам.

- 1.8 Клиентот врши трансакции во големи износи или врши трансакции кои не одговараат на неговите примања, живее над своите примања и позиции.
- 1.9 Информациите понудени од клиентот отстапуваат од информациите со кои располага банката или пак ги добила од други извори.
- 1.10 Клиентот користи голем број слични адреси или пак клиентот и лицата што се вклучени во трансакцијата користат заеднички адреси или податоци за контакт.
- 1.11 Клиентот користи поштенски сандачиња (поштенски фах) и/или одбива да ја наведе својата адреса на живеење или неговото седиште.
- 1.12 Клиентот е нервозен, избегнува да даде одговори на прашања поврзани со трансакцијата, зазема одбранбен став, нерадо се идентификува, дава лажни документи или невисестински податоци.
- 1.13 Клиентот користи услуги од трети лица (пример: адвокат, нотари, консултанти или други професионалци), без никаква економска и логична причина во застапувањето пред банката.
- 1.14 Клиентот најавува започнување на краткотраен деловен однос.
- 1.15 Од документите не се гледа јасно идентитетот на лицата овластени да го застапуваат правното лице.
- 1.16 Клиентот (застапник на правното лице), очигледно го избегнува вообичаениот личен контакт со банката.
- 1.17 Клиентите отвораат сметка или извршуваат трансакции, определувајќи се за филијала која локациски е далеку од нивното седиште.
- 1.18 Мала фирма која работи само на една локација, во ист ден извршува трансакции, внесување или подигање на средства во повеќе филијали на иста банка.
- 1.19 Клиентот при започнување на деловен однос се двоуми при давање на податоци потребни за креирање на неговиот економски профил и профилот на неговите трансакции.

- 1.20 Клиентот не успева да ги достави деталите за третите лица во чие име дејствува.
- 1.21 Клиентот прима кредитни трансфери на неговата сметка од неколку трети лица, кои не се поврзани со природата на неговата деловна активност.
- 1.22 Адвокат, нотар или сметководител употребува свои лични сметки за спроведување на трансакции во име на физичките или правните лица кои ги застапува.
- 1.23 Отворена е сметка на име на клиентот, со адреса надвор од регионот на филијалата на банката.
- 1.24 Постојат сознанија дека клиентот може да е вклучен во илегални активности.
- 1.25 Клиентот прикажува неразумно високи добивки од коцка или обложувања.
- 1.26 Клиентите инсистираат на работа со одреден вработен во банката дури и при рутински трансакции или ја одложуваат трансакцијата со банката во текот на отсуство на тој вработен.
- 1.27 Обид да се скрие идентитетот на крајниот сопственик преку комплексна структура на правните лица.
- 1.28 Клиентот се обидува да употреби фалсификувани инструменти на плаќање или инструменти со фалсификувана содржина.
- 1.29 Клиентот е носител на јавна функција.

2. Индикатори кои се однесуваат на трансакциите

- 2.1 Сложени, невообичаено големи трансакции или невообичаени шеми на трансакции за кои не постои ниту правна ниту економска логичност и цел.
- 2.2 Последователни трансфери на средства, без било каква очигледна цел, или со цел да се прикрие трагата на крајниот сопственик на средствата.
- 2.3 Трансакции извршени преку повеќе сметки во повеќе филијали на банката без вистинска економска или друга причина.
- 2.4 Отворање на сметки кај една банка од неколку off shore правни лица кои припаѓаат на ист краен сопственик, и комплици-

рани и невообичаени текови на средства се случуваат помеѓу таквите сметки.

- 2.5 Трансакција со лица кои потекнуваат од земја за која се смета дека е некооперативна од страна на ФАТФ.
- 2.6 Промена на начинот на кој клиентот ги врши своите трансакции.
- 2.7 Трансакција од или кон off shore држава или држава која не е на позитивната листа, поголема од 50.000 ЕУР во денарска противвредност.
- 2.8 Трансакција во износ од 50.000 еур во денарска противвредност или повеќе врз основа на консултантски, интелектуални или сметководствени услуги или услуги од областа на маркетингот.
- 2.9 Трансакција во износ од 100.000 еур во денарска противвредност или повеќе, во која е вклучен клиент за кој Управата барала редовни или дополнителни податоци (трансакцијата е направена по доставувањето на претходно споменато барање).
- 2.10 Трансакција во износ над 30.000 еур во денарска противвредност извршена од или кон непрофитни организации.
- 2.11 Трансакција реализирана од страна на нерезидент-физичко лице во износ од над 50.000 еур во денарска противвредност или нерезидент-правно лице во износ од над 100.000 еур во денарска противвредност.
- 2.12 Трансфери на средства од странство на клиент во РМ, кои клиентот веднаш ги префрла на трето лице во РМ или странство.
- 2.13 Последователни трансфери на средства низ повеќе банки, а појдовната и завршната дестинација се сметки во иста банка.
- 2.14 Трансакции поврзани со купопродажби на добра со висока вредност, во име на малолетници.
- 2.15 Клиенти извршуваат трансакции кои не се типични за нивната цел или нормална активност.
- 2.16 Големи износи се акумулираат на депозитни сметки и понаму се пренесуваат на сметки во странство, шема неоправдана од деловната активност на клиентот.

- 2.17 Големи трансакции на сметки на штотуку формирани правни лица.
- 2.18 Големи трансакции кои вклучуваат правни лица кои престанале со работа или се соочуваат со финансиски потешкотии.
- 2.19 Се отвораат сметки кај една банка од неколку off shore правни лица кои припаѓаат на ист краен сопственик, и комплицирани и невообичаени текови на средства се случуваат помеѓу таквите сметки.

3. Индикатори кои се однесуваат на готовински трансакции

- 3.1 Невообичаено големи депозити на готовина во случаи кога плаќањата вообичаено се вршат со неготовински платежни инструменти.
- 3.2 Значајно зголемување на депозити на готовина од страна на клиентот без оправдана причина, особено ако средствата потоа во краток период се пренесени од сметка и/или целосно се дозначени на сметка, која не е поврзана со редовната дејност на клиентот.
- 3.3 Клиенти кои често внесуваат готовина на сметки, при што износот на одделен депозит е незначителен, а значителен е вкупниот износ на сите депозити.
- 3.4 Сметки на клиенти на кои се вршат одобрувања и оптоварувања повеќе со готовински депозити и подигања, отколку во облици, кои се вообичаени при располагање со средства при вршење на дејноста (на пр.: налози за пренос, чекови, акредитиви, меници итн.).
- 3.5 Клиентот често менува патнички или банкарски чекови за готовина.
- 3.6 Клиентот уплаќа или заменува големи износи на готовина во банкноти со ниски апоени за банкноти со големи апоени, особено ако тоа не е вообичаено за работата на клиентот.
- 3.7 Често менување на еден вид на готовина во готовина со друга валута без економски оправдана причина.
- 3.8 Клиенти кои пробуваат да внесат депозити во банките, а истите вклучуваат фалсификувани банкноти.
- 3.9 Чести готовински трансакции кои се незначително под законски утврдениот лимит за пријавување на трансакции до Управата.

- 3.10 Често депонирање на големи износи готовина во ноќните трезори, при што очигледно го избегнуваат вообичаениот непосреден контакт со банкарските работници.
- 3.11 Клиенти кои вршат големи готовински трансакции во домашна или странска валута или клиенти, кои очигледно ги следи трето лице, кое останува во позадина.
- 3.12 Уплата на голем број излитени, оштетени или со специфичен мирис банкноти.
- 3.13 Зачестени уплати на големи износи на сметка на клиент, кои веднаш се подигаат во готово.
- 3.14 Уплата од страна на повеќе лица на сметка на клиент, а вкупната сума се пренесува на друга сметка.
- 3.15 Уплата на голема сума на готовина заради плаќање на данок.
- 3.16 Уплата на голема сума на готовина заради купување финансиски инструменти.
- 3.17 Клиентот врши зачестени готовински уплати на сметка на правно лице по основ „позајмица на основачот“ или „зголемување на основачкиот влог“.
- 3.18 Клиентот користи банкноти во вредност која е необична за бизнисот што го врши (обично за неговиот бизнис се типични многу поголеми или многу помали вредности).
- 3.19 Постоене на голем број движења на сметката, со голем број готовински депозити и повлекувања, додека состојбата на сметката се држи на ниско ниво.
- 3.20 Голем број на мали уплати на една сметка, кои создаваат една значителна сума.
- 3.21 Клиентот има неколку сметки во истата банка и депонира готовина на секоја од тие сметки, кои заедно сочинуваат значителна сума.
- 3.22 Прилив на голем износ од странство на сметка која претходно била неактивна, по што средствата се повлекуваат во готово.
- 3.23 Уплата на голем износ на готовина од страна на физичко лице на сметка на правно лице со цел зголемување на основачки влог.

3.24 Клиентот не успева да ги обезбеди потребните документи за големи депозити со цел да го докаже потеклото на истите.

3.25 Внес на готовина во одредена филијала на банката или филијали во одреден регион без економска оправданост.

4. Индикатори кои се однесуваат на користење на сметки или други производи

4.1 Клиенти кои имаат повеќе сметки и на сите уплатуваат износи во готовина, при што збирот на сите уплати претставува значителен износ на средства.

4.2 Сметката на клиентот се користи за прием или дознака на големи износи, кои очигледно не се наменети или поврзани со имателот на сметката и/или не одговараат на неговото работење (на пр.: значително зголемување на прометот на сметката).

4.3 Повлекување на големи износи од дотогаш неактивни сметки или од сметки на кои биле дозначени невообичаено големи средства од странство.

4.4 Честа посета на сефови за чување и депоа.

4.5 Невообичаен вкупен износ на готовински уплати, кои истиот или наредниот ден се трансферираат од сметката, или невообичаено големи вкупни приливи на сметка кои наредниот ден се подигаат во готово.

4.6 Клиентот одбива да даде информации, кои обично претставуваат основа за друга одделна банкарска услуга, која би можела да претставува корист за него (на пример: премолчување на податоците за имотната состојба која на клиентот би му обезбедила подобар бонитет).

4.7 Клиентот не сака да користи вообичаена банкарска понуда на услуги, иако тоа би било во негов финансиски интерес.

4.8 На сметка на клиентот, поголем број физички лица уплаќаат готовина без соодветна причина или објаснување.

4.9 Зачестени трансакции по основ на авансно плаќање или поврат на аванс за кој клиентот дава објаснување дека е за не-реализиран деловен договор.

4.10 Циркулација на големи износи од сметка на сметка во рамки на затворен круг на лица.

- 4.11 Клиентот внесува големи износи на сметка и дава налог банката да ги трансферира на поголем број лица (правни и/или физички), особено кога за такви трансакции не постои очигледна економска или видлива правна цел.
 - 4.12 Невообичаени чести и/или големи трансакции по основ активирање на казнена клаузула за неизвршување на деловни договори.
 - 4.13 Трансакции за кои клиентот бара да се извршат и покрај тоа што банката нуди друг начин за извршување на истите кој е побрз и поефтин.
 - 4.14 Трансакции кои се однесуваат на купување или продажба на заложените средства и скапоцените метали под невообичаени околности (износи што не одговараат на веќе познатите информации за начинот на живеење или работа на клиентот), и без никаква веродостојна причина.
 - 4.15 Трансфер од странство, кој е проследен со понатамошен трансфер на истиот износ без никаква веродостојна причина за тоа.
5. Индикатори кои се однесуваат на трансакции поврзани со вложувања
- 5.1 Купување хартии од вредност кога тоа не се совпаѓа со финансиската состојба и бонитетот на клиентот.
 - 5.2 Уплата на голем износ на готовина за купување на хартии од вредност што не одговара на финансиската состојба на клиентот.
 - 5.3 Постојано се купуваат или продаваат хартии од вредност без некаква очигледна економска цел (пр. со загуба по инвеститорот).
6. Индикатори кои се однесуваат на работење со странство
- 6.1 Клиентот потекнува од држава која е општо позната дека е поврзана со производство, преработка или продажба на дрога.
 - 6.2 Користење на акредитиви и други инструменти за дозачување на пари меѓу клиенти од различни држави, иако такво работење не е во согласност со вообичаениот начин на работење на клиентот или вообичаениот начин на користење на инструменти во меѓународното работење.

- 6.3 Клиенти кои праќаат/примаат големи дознаки кон/од лица кои потекнуваат од држави за кои е општо познато дека се поврзани со производство, преработка или продажба на дрога.
- 6.4 Трансфери на големи износи во странство од сметка чие салдо потекнува од многубројни внесувања на готовина на една или повеќе сметки на клиентот.
- 6.5 Клиентот има големи или зачестени приливи на средства од лица, кои потекнуваат од земја која не ги применува прописите од областа на спречување на перење пари и финансирање на тероризам.
- 6.6 Клиентот извршува големи или зачестени трансакции кон лице, кое потекнува од земји која не ги применува прописите од областа на спречување на перење пари и финансирање на тероризам.
- 6.7 Трансакциите на клиентот неосновано се остваруваат преку поголем број меѓународни трансфери меѓу земји, од кои барем една не ги применува прописите од областа на спречување на перење пари и финансирање на тероризам.

7. Индикатори кои се однесуваат на вработените

- 7.1 Необјасливи промени во однесувањето на вработените (на пр. расипнички начин на живеење, неискористување на годишен одмор, поврзување на личните со деловните односи помеѓу вработените и клиентите).
- 7.2 Вработениот избегнува да дава информации за клиентите или трансакциите кај кои постојат причини за сомневање за перење на пари, иако му се познати фактите кои укажуваат на сомнителна трансакција.
- 7.3 Непочитување на интерните упатства, постапки и прописи за спречување на перењето пари од страна на вработените во банките и др.

8. Индикатори кои се однесуваат на обезбедени или необезбедени кредити

- 8.1 Клиентите неочекувано ги отплатуваат проблематичните кредити со средства од непознат извор.

- 8.2 Барања за кредит кој би бил обезбеден со готовина или друг вид обезбедување, чиј извор не е познат или вредноста на обезбедувањето не е во согласност со финансиската состојба на клиентот.
 - 8.3 Внесување поголем износ на готовина како депозит за добивање кредит, а потоа клиентот поднесува барање предвремено да го исплати истиот.
 - 8.4 Давање финансиска гаранција од страна на трето лице, кое нема јасен однос со клиентот или оправдана причина за давање гаранција.
 - 8.5 Делумно или комплетно предвремено отплаќање на кредитот од страна на корисникот, со средства за кои не е докажано потеклото на истите.
 - 8.6 Правното лице на сметката добива кредитен трансфер од друго правно лице кое припаѓа на ист краен сопственик, со употреба на приватен договор за кредит кој содржи невообичаени услови, на пр. необезбеден или кредит без камата.
9. Индикатори кои се однесуваат на плаќања со платежни картички
- 9.1 Клиентот спроведува трансакции со висока вредност преку припејд картичка, користејќи ја предноста на опцијата за полнење на картичката без физичко присуство во банката, на пр. преку банкомати, интернет банкарство, итн..
 - 9.2 Високи состојби на задолжувања или одобрувања на кредитни картички се отплаќаат во готовина, без јасен извор на средствата.
10. Индикатори поврзани со здруженија на граѓани и фондации
- 10.1 Голем прилив на средства кои не одговараат на активностите на здруженијата на граѓани и фондации.
 - 10.2 Ненадејно зголемување на фреквенцијата и висината на трансакциите или обратно, односно средствата остануваат на сметка на здруженијата на граѓани и фондациите долго време.
 - 10.3 Донациите доаѓаат исклучително од нерезиденти од земјата каде се регистрирани здруженијата на граѓани и фондациите.

10.4 Трансфери на средства во различни земји, особено во високо ризични земји, кога тоа не е оправдано со целта на здруженијата на граѓани и фондации прецизирана во статут.

10.5 Големи трансфери на сметки на Здруженија на граѓани и фондации без персонал, канцеларии, телефонски броеви итн.

ИНДИКАТОРИ ЗА ПРЕПОЗНАВАЊЕ НА СОМНИТЕЛНИ АКТИВНОСТИ ЗА ФИНАНСИРАЊЕ НА ТЕРОРИЗАМ

1. Клиентот, лицето кое го застапува клиентот или лицето за чија сметка се врши трансакцијата се наоѓа на листи на ОН, ЕУ или други листи на терористи и терористички организации.
2. Повеќе лица вршат уплати на релативно мали, исти или слични износи на готовина на сметка на клиентот, а потоа вкупниот износ се префрла во странство.
3. Клиентот, врши чести уплати на релативно мали износи на готовина на сметка/сметки, а вкупниот износ на уплатите е значителен.
4. Клиентот на својата сметка започнува да врши трансакции кои отстапуваат од неговото дотогашно вообичаено работење.
5. Домашни и меѓународни здруженија на граѓани и фондации започнуваат да вршат трансакции кои отстапуваат од нивното дотогашно вообичаено работење и/или од со целите на организацијата презентирани во нејзиниот статут.
6. Клиентот врши чести промени на лицата кои се овластени да располагаат со средствата од неговата сметка.
7. Клиентот за кој има сознанија дека често патува во држави кои се познати по тоа дека на нивна територија дејствуваат терористички организации или зајакнато е фундаменталистичкото движење.
8. Клиентот на својата сметка добива повеќе приливи од различни сметки во еден ист ден, а вкупниот износ на уплатите е релативно голем.
9. Едно лице поднесува барања за воспоставување на деловен однос за повеќе правни лица регистрирани на ист ден и/или на иста адреса.
10. Лицата кои се овластени да располагаат со средствата од

сметката на клиентот често пријавуваат промени на податоците за контакт.

11. Клиентот периодично врши определени тип на трансакции на сметката.
12. Клиентот инсистира при уплатата на средствата на сметката на истите да не се засметува камата (исламистичко банкарство).
13. Клиентот за целите на идентификација и верификација често презентира впечатливо нови документи.
14. Клиентот користи документи за идентификација кои се сомнителни или чија содржина е сомнителна.
15. Клиентот го повлекува барањето за отварање на сметка или за извршување на определена трансакција во случај кога од него ќе бидат побарани дополнителни информации и некои појаснувања.
16. Необјаснив избор на филијала (особено кога се работи за нови клиенти).
17. Клиенти за кои има сознанија дека поддржуваат лица кои припаѓаат на фундаменталистички групи.
18. При воспоставувањето на деловен однос, клиентот дава непрецизни податоци за својата дејност (најчесто се користи терминот студент), или наведената професија или занимање не одговара со видот или волуменот на трансакциите кои ги врши.
19. Клиентот користи поштенски фах или пријавува чести промени на својата адреса.
20. На сметка на која подолг временски период немало активност, клиентот неочекувано добива приливи, кои последователно ги повлекува во готово.
21. Големи износи на готовина се повлекуваат од сметка на клиент - правно лице кое во своето редовно работење не работи со готовина.
22. Големи износи на готовина се уплаќаат на сметка на клиент, кој во своето редовно работење работи со други платежни инструменти.
23. На сметка на клиентот во ист момент се вршат структурирани уплати во различни филијали на банката или од страна на група од лица кои истовремено влегуваат во банката и вршат уплата.

24. Клиентот дава различни податоци за изворот на средствата при различни трансакции во рамки на деловниот однос;
25. Клиентот за извршување на трансакциите ги користи услугите за брз трансфер на пари, иако за тоа постојат и други поекономични начини на извршување на трансакциите;
26. Клиентот врши уплата на готовина на својата сметка, која веднаш потоа во целиот износ ја трансферира на неколку сметки во странство;
27. На сметки на домашни и меѓународни здруженија на граѓани и фондации, се уплаќаат средства кои веднаш потоа или во кратко време се трансферираат на сметки на едни исти лица во странство;
28. Прием, транзит или доставување на трансфери од, низ или до држави кои се санкционирани од страна на ОН или ЕУ или потврдени како некооперативни за спречување на перење пари и финансирање на тероризам;
29. На сметката на клиентот се врши уплата на средства од лица чие потекло е од држави кои се санкционирани од страна на ОН или ЕУ или потврдени како некооперативни за спречување на перење пари и финансирање на тероризам;
30. Клиентот бара да му бидат отворени различни типови на сметки во истата банка, иако за тоа не постои видлива или логична цел;
31. Некомплетни детали во врска со плаќачот или дојдовна дознака кредитирана на сметки на здруженија на граѓани и фондации и други.

Резиме

Со сето ова што е кажано во овој дел од Прирачникот, субјектите кои ги извршуваат овој вид на услуги, задолжително треба да ги превземаат и спроведуваат законски определените мерки и дејствија за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, пред сè: изготвување на програма, спроведување и постапување по истата, како и доследна примена на горенаведените индикатори за препознавање на сомнителни трансакции.

Неинформираноста и непознавањето на законската регулатива и индикаторите не ја исклучува одговорноста на лицата вработени во субјектите како и директно на самите субјекти.

2.2.2. МЕНУВАЧНИЦИ

Лицата кои на незаконски начин стекнале пари или друг вид на имот, обидувајќи се да го прикријат или преправат изворот на парите ги користат услугите на купување или продавање на ефективни странски пари и често нелегално стекнатите пари ги конвертираат од една во друга валута. Така на пример, продавачите на дрога, ги користат менувачниците за да направат конверзија на валути, но и да направат конверзија на банкноти од мали апоени во банкноти во поголеми апоени. Овозможувањето или олеснувањето на протокот на нелегални пари во финансискиот систем ја поткопува неговата стабилност. Сите учесници во системот за спречување на перење пари и финансирање на тероризам почитувајќи ги законските обврски оптимално треба да придонесат кон уништување или намалување на можностите за канализирање на нелегалните пари во легалните финансиски текови. Имајќи ги во предвид претходно споменатите примери, активностите кои ги реализираат менувачниците се оценети како значајни во целокупните напори за спречување на перење пари и финансирање на тероризам.

Согласно Законот, менувачниците ги исполнуваат општите обврски за спречување на перење пари и финансирање на тероризам дадени во делот „Општи обврски“.

Менувачки работи

Член 20

1) Субјектите кои во рамките на своето занимање или професија вршат менувачки работи, покрај другите мерки пропишани со овој закон, се должни да го утврдат идентитетот на клиентот согласно член 10 од овој закон и пред секоја трансакција која вклучува сума поголема од 500 евра во денарска противвредност.

(2) Субјектите од ставот (1) на овој член се должни податоците определени во членот 10 од овој закон да ги забележуваат по хронолошки редослед во нумериран регистар потпишан од овластениот менувач на менувачницата.

(3) Формата и содржината на нумерираниот регистар од ставот (2) на овој член, на предлог на Управата, ја пропишува министерот за финансии.

Покрај општите обврски, менувачниците согласно обврските од член 20 од законот, сите трансакции во износ поголем од 500 евра се должни хронолошки ги забележуваат во посебен нумериран регистар.

ИНДИКАТОРИ НА СОМНИТЕЛНИ ТРАНСАКЦИИ/АКТИВНОСТИ ВО МЕНУВАЧНИЦИ

1. Индикатори кои се однесуваат на трансакција

- 1.1 Понуда на несразмерно висока провизија или други невообичаени услови за извршување на активността.
- 1.2 Невообичаено завиткани снопчиња на банкноти.
- 1.3 Делење на износите на помали делови, кај кои се бара идентификација на странката.
- 1.4 Активноста е економски нелогична.
- 1.5 Често менување на готовина во различни валути.
- 1.6 Често менување на банкноти со помали вредности за банкноти со поголема вредност и обратно.
- 1.7 Клиентот ги меша фалсификуваните пари со оригиналите без редослед со цел да се избегне проверка на истите.
- 1.8 Размена на чудни валути кои не се вообичаени за овие простори од страна на малолетници или пак луѓе постари од 70 години.

2. Индикатори кои се однесуваат на клиентот

- 2.1 Користење на фалсификувани или туѓи документи за идентификација.
- 2.2 Клиентот не сака да се идентификува со сите барани податоци или дава погрешни податоци.
- 2.3 Клиентот е од држава која е позната по производство и растурање на дроги или од земја позната како даночен рај. Клиентот ја откажува активноста кога ќе дознае дека треба да се идентификува.
- 2.4 Зачестена размена на валути од страна на фамилијарни групи под износот потребен за идентификација. Клиентот невообичаено се однесува (очигледна напнатост и сл.).
- 2.5 Клиентот во менувачницата се појавува во придружба на сомнителни лица.

- 2.6 За клиентот постои сознание дека бил казнуван за одредено кривично дело, или е познат по невообичаен стил на живеење.
- 2.7 Клиентот врши замена на стари дотраени и оштетени пари во значителен износ.
- 2.8 Клиентот му предава на менувачот непребројани пари за замена. Откако ќе се пребројат, износот го намалува на износ малку под лимитот поради кој мора да се регистрира. Очигледна намера да избегне поднесување на извештај за направената активност.
- 2.9 Клиентот сака да замени голем износ на една странска валута во друга странска валута.
- 2.10 Клиентот невообичаено добро ги познава законските прописи во врска со пријавувањето на сомнителните трансакции, брзо потврдуваат дека парите се од легално работење.
- 2.11 Клиентот без потреба отвара теми за разговор поврзани со перење пари или финансирање тероризам.
- 2.12 Документите со кои клиентот се идентификува се издадени во странство, притоа постојат причини за сомневање во нивната автентичност.
- 2.13 Клиентот е вршител на јавна функција и често разменува странска валута во поголем износ.
- 2.14 Странски државјанин разменува поголем износ на странска валута.
- 2.15 Непрофитните организации зачестено менуваат голем износ на средства во странска валута.

Резиме

Со сето ова што е кажано во овој дел од Прирачникот, субјектите кои ги извршуваат овој вид на услуги, задолжително треба да ги превземаат и спроведуваат законски определените мерки и дејствија за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, пред сè: изготвување на програма, спроведување и постапување по истата, како и доследна примена на горенаведените индикатори за препознавање на сомнителни трансакции.

Неинформираноста и непознавањето на законската регулатива и индикаторите не ја исклучува одговорноста на лицата вработени во субјектите како и директно на самите субјекти.

2.2.3. ШТЕДИЛНИЦИ

Штедилниците како финансиски институции, кои во рамки на својата дејност вршат услуги на прибирање на депозити и давање на кредити, се значајна алка во системот за спречување на перење пари и финансирање на тероризам. Согласно Законот, штедилниците ги исполнуваат општите обврски за спречување на перење пари и финансирање на тероризам дадени во делот „Општи обврски“.

При своето работење штедилниците треба да ја почитуваат забраната определена во член 24 од Законот.

Забрани

Член 24

(1) Се забранува вршење на готовински плаќања, односно исплата или примање на готови пари во износ од 15.000 евра или повеќе во денарска противвредност во вид на една или повеќе поврзани трансакции, што не е извршено преку банка.

(2) Субјектите што со закон се овластени за регистрација на хартии од вредност, друг имот или правни работи, или за пријавување или вршење на пренос на пари, хартии од вредност или друг имот, можат да извршат таква регистрација или пренос само ако клиентот поднесе доказ дека преносот на парите над износот од ставот (1) на овој член е извршен преку банка.

ИНДИКАТОРИ ЗА СОМНИТЕЛНИ ТРАНСАКЦИИ/АКТИВНОСТИ КАЈ ШТЕДИЛНИЦИТЕ

1. Перење пари со помош на готовински трансакции

- 1.1 Невообичаено големи готовински депозити од страна на физички лица.
- 1.2 Зголемување на готовински депозити од страна на физички лица без одредена причина, за потоа депозитите да се пренесат на банкарска сметка со цел истите да ги користи во платниот промет.
- 1.3 Клиентот често вложува поединечни мали готовински депозити на својата штедна партија, кои заедно даваат голем износ.
- 1.4 Клиентот врши вложување на поголема количина на банкноти со ниски апоени.

1.5 Клиентот врши вложување на средства, при тоа е придружуван од трети лица и постапува по нивни инструкции.

2. Перење пари со користење на сметки во штедилниците

2.1 Клиентот често вложува поединечни мали готовински депозити на повеќе штедни партии во една штедилница, кои заедно даваат голем износ.

2.2 Употреба на лажни документи за идентификување, давање лажни податоци за идентитетот.

2.3 Клиентот на својата штедна партија уплаќа готовина чиј износ не соодветствува со неговата реална финансиска состојба.

2.4 Уплата на голем износ на готовина на штедна партија која подолго време била неактивна и подигање на истите во краток временски период.

2.5 Повеќе клиенти (физички лица) уплаќаат готовина на иста штедна партија.

2.6 Клиентот е носител на јавна функција.

3. Перење пари со вклучување на вработените во штедилницата

3.1 Вработениот ја избегнува обврската за пријавување на клиенти до Управата кога постои сомневање за перење пари.

3.2 Вработениот не ги почитува интерните правила и процедури за спречување на перење пари.

3.3 Промени во однесувањето на вработениот (зголемување на трошењето на парите, некористење на годишниот одмор, воспоставување на приватни контакти со клиентите, одбива да биде унапреден и сл.).

4. Перење пари со обезбедени и необезбедени кредити

4.1 Клиентот го исплаќа кредитот со готовина, во краток период по земањето.

4.2 Клиентот го исплаќа кредитот со средства кои постојат на неговата штедна партија како гаранција за кредитот.

- 4.3 Исплата на кредитот од страна на други лица кои немаат директна поврзаност со клиентот.
- 4.4 Изворот на обезбедувањето не е во склад со финансиската и социјална позадина на кредитобарателот или обезбедувањето е од трети лица со кои кредитобарателот нема јасна поврзаност.

Резиме

Со сето ова што е кажано во овој дел од Прирачникот, субјектите кои ги извршуваат овој вид на услуги, задолжително треба да ги превземаат и спроведуваат законски определените мерки и дејствија за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, пред сè: изготвување на програма, спроведување и постапување по истата, како и доследна примена на горенаведените индикатори за препознавање на сомнителни трансакции.

Неинформираноста и непознавањето на законската регулатива и индикаторите не ја исклучува одговорноста на лицата вработени во субјектите како и директно на самите субјекти.

2.2.4. БРОКЕРСКИ КУЌИ, ПРАВНИ И ФИЗИЧКИ ЛИЦА КОИ ВРШАТ УСЛУГИ НА ИНВЕСТИЦИСКИ СОВЕТНИК И ДРУШТВА ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ИНВЕСТИЦИСКИ ФОНДОВИ

Пазарот на хартии од вредност игра клучна улога во глобалната економија. Лицата кои учествуваат на овој пазар варираат и тие може да бидат мултинационални финансиски конгломерати со повеќе илјадници вработени или едно лице кое нуди услуги на тргување на хартии од вредност или дава инвестициони совети. Продуктите кои ги нуди овој пазар постојано се развиваат, во склад со барањата на инвеститорите, условите на пазарот и примената на развиената технологија.

Работењето на пазарот со капитал директно не вклучува кеш и со оглед на тоа ризикот за перење пари не е на исто ниво како оној кој постои во деловните потфати кои вклучуваат кеш, сепак останува потребата да се нагласи меѓународното искуство дека овој пазар е особено ранлив во подоцнежните фази од перењето пари. Од ова произлегува и фактот дека пазарот на хартии од вредност е единствен кој едновременно може да се искористи за перење на нелегално стекнатиот имот и за генерирање нов незаконски имот. Поради тоа тешко е да се направи разлика дали станува збор за предикативно дело, злоупотреба или измама со хартии од вредност.

Имајќи го ова во предвид, се потврдува дека учесниците на пазарот на хартии од вредност имаат значајна позиција во системот за

спречување на перење пари и финансирање на тероризам.

Согласно Законот, учесниците на пазарот на хартии од вредност ги исполнуваат општите обврски за спречување на перење пари и финансирање на тероризам дадени во делот „Општи обврски“. Покрај општите обврски, учесниците на пазарот на хартии од вредност се должни да ги применуваат одредбите од членот 23 од Законот.

**Брокерски куќи и банки со дозвола за работа
со хартии од вредност**

Член 23

- (1) Брокерските куќи и банките со дозвола за работа со хартии од вредност, покрај другите мерки пропишани со овој закон, се должни да го идентификуваат клиентот, ополномоштувачот и крајниот корисник од тргувањето на хартии од вредност чиј вкупен износ е поголем од 15.000 евра во денарска противвредност.
- (2) Податоците од ставот (1) на овој член се водат во нумериран регистар потпишан од одговорно лице на брокерските куќи и банките со дозвола за работа со хартии од вредност.
- (3) Формата и содржината на нумерираниот регистар од ставот (2) на овој член, на предлог на Управата, ја пропишува министерот за финансии.
- (4) Берзата за хартии од вредност и доставува на Управата дневни извештаи за склучени трансакции во рок од три работни дена.
- (5) Министерот за финансии ја пропишува содржината на извештаите од ставот (3) на овој член.

**ИНДИКАТОРИ ЗА СОМНИТЕЛНИ ТРАНСАКЦИИ/АКТИВНОСТИ
КАЈ БРОКЕРСКИ КУЌИ, ПРАВНИ И ФИЗИЧКИ ЛИЦА КОИ ВРШАТ
УСЛУГИ НА ИНВЕСТИЦИСКИ СОВЕТНИК И ДРУШТВА ЗА
УПРАВУВАЊЕ СО ИНВЕСТИЦИСКИ ФОНДОВИ**

1. Клиентот често ги менува брокерските куќи со цел да го прикрие обемот на своето работење или финансиската состојба.
2. Клиентот покажува интерес за купување хартии од вредност за големи износи без посебни анализи или совети од инвестициони советници, а таквата трансакција нема јасна финансиска цел.
3. Клиентот (или лицето во негова придружба) во детали е запознат со регулативата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам.
4. Клиентот склучува договор со друштвото за управување

со инвестициски фондови исклучиво преку ополномоштувач, очигледно избегнувајќи го на тој начин појавувањето во друштвото и давањето на лични податоци за идентификација.

5. Клиентот користи голем број слични адреси, адреси кои се непознати или пак клиентот и лицата што се вклучени во трансакцијата користат заеднички адреси или податоци за контакт.
6. Клиентот избегнува да даде лични податоци за себе, неволно се идентификува или дава лажни податоци.
7. Клиентот има лоша репутација, познати се негови незаконски дејанија од минатото.
8. Клиентот посебно ја нагласува заштитата на неговата приватност посебно во врска со податоците кои се однесуваат на неговиот идентитет, работење, имот или занимање.
9. Кога клиентот е од држава, или има сметка во држава која е означена како ризична, бидејќи не применува странدارди од областа на откривањето и спречувањето на перењето пари и финансирањето на тероризмот, држава позната по производство и растурање на дрога или држава позната како да-ночен рај.
10. Трансакцијата е правно или економски нелогична.
11. Трансакцијата која клиентот сака да ја изврши не е во склад со финансиската состојба и работењето на клиентот.
12. Клиентот купува пристапница за влез во фондот и купува инвестициони единици за поголем износ, притоа не покажувајќи интерес поврзан за приносот и работата на фондот, туку исклучиво се интересира за процедурите во врска со контролата која се остварува во друштвото за управување со инвестициски фондови и примената на прописите од областа на спречување на перење пари.
13. Клиентот многу брзо после уплаќањето на инвестиционите единици го раскинува договорот барајќи исплатата да се изврши преку овластените лица и покрај фактот дека вредноста на инвестиционите единици е во пораст.
14. Клиентот врши уплата во инвестициониот фонд од различни филијали на иста банка или различни банки, т.е. од друга сметка различна од онаа која е наведена во договорот за исплата, или често доаѓа во друштвото и врши измена на сво-

ите инструкции за договорот во врска со бројот на сметката и банката за исплата што може да наведе на сомнителност дека клиентот на тој начин се обидува преку раслојување на трансакцијата да ги пласира парите стекнати на нелегален начин.

15. Намерно кршење на интерните упатства, постапки и прописи за спречување на перењето пари од страна на вработените во брокерските куќи.

Резиме

Со сето ова што е кажано во овој дел од Прирачникот, субјектите кои ги извршуваат овој вид на услуги, задолжително треба да ги превземаат и спроведуваат законски определените мерки и дејствија за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, пред сè: изготвување на програма, спроведување и постапување по истата, како и доследна примена на горенаведените индикатори за препознавање на сомнителни трансакции.

Неинформираноста и непознавањето на законската регулатива и индикаторите не ја исклучува одговорноста на лицата вработени во субјектите како и директно на самите субјекти.

2.2.5. ДАВАТЕЛИ НА УСЛУГИ БРЗ ТРАНСФЕР НА ПАРИ

Глобализацијата на финансиските пазари и развојот на информатичката технологија во голема мера доведоа до олеснување на релокацијата на средства низ целиот свет за многу кратко време. Формирањето и функционирањето на глобалните системи за електронски трансфер на пари, овозможуваат електронски пренос на пари помеѓу физички лица од различни држави за време покусо од еден час. За криминалците, кои континуирано бараат можности да ги внесат валканите пари од криминални активности во легалните финансиски текови, услугата брз трансфер на пари нуди извонредна можност нелегалните средства за многу кратко време да ги легализираат. Исто така, меѓународната пракса покажува дека системите за брз трансфер на пари многу често се користат и за трансфер на легални средства за целите на финансирање на тероризам, при што најчесто станува збор за незначително ниски износи на средства кои не будат сомневање за постоење на криминални намери и активности. Токму од овие причини примената на мерки за спречување на перење пари и финансирање на тероризам од страна на давателите на услуги брз трансфер на пари е многу значајна од аспект на препознавање и пријавување на потенцијално сомнителни трансфери на средства.

Покрај општите обврски, давателите на услуги брз трансфер на пари и субагентите се должни да ги применуваат членовите 12-г и 21 од законот.

Пренос на информации при безготовински трансфери

Целосното следење на трансферите на средства е особено важна и вредна алатка во спречувањето и откривањето на перење пари и финансирањето на тероризмот. Затоа со цел да се обезбеди пренос на информации на лицето што врши плаќање, низ целиот платежен синџир, соодветно е да се обезбеди систем што наложува обврска за субјектите кои нудат платежни услуги да обезбедуваат информации за лицето што врши уплата заедно со информации за трансферот за средства. Оваа обврска е пропишана во членот 12-г.

(1) Финансиските институции се должни при уплата на износ над 1000 евра во денарска противвредност според средниот курс на Народната банка на Република Македонија на денот на уплата, заради безготовински трансфер преку домашниот или меѓународниот платен промет, да го идентификуваат и потврдат идентитетот на налогодавачот, односно да обезбедат податоци за името и презимето, односно називот на налогодавачот, адресата или датумот и местото на раѓање, идентификацискиот број и бројот на сметка.

Давателите на услуги брз трансфер на пари и субагентите, се должни во меѓународниот платен промет да го идентификуваат и потврдат идентитетот на налогодавачот, односно да ги обезбедат следните податоци:

- име и презиме (односно назив за правно лице),
- адресата и
- бројот на сметката.

Доколку недостасува податокот за адресата, и истиот не може да се утврди, во тој случај може да се замени со некој од следните податоци: датумот и местото на раѓање или единствениот матичен број на клиентот или идентификацискиот број на клиентот.

Кај давателите на услуги брз трансфер на пари и субагентите, со оглед на специфичноста, бројот на сметката се заменува со единствениот референтен број на клиентот / трансакцијата (односно контролен или идентификациски број како што е на пример: Money Transfer Control Number (MTCN), како единствен неповторлив број за секоја трансакција).

(2) Финансиските институции кои се јавуваат како посредници во безготовинскиот трансфер за износи над 1000 евра во денарска противвредност според средниот курс на Народната банка на Република Македонија на денот на трансферот, во меѓународниот платен промет, се должни да ги проследат податоците за налогодавачот од ставот (1) на овој член до финансиската институција која што ќе ја врши исплатата на трансферот.

Проследувањето на податоците во овој став се однесува на меѓународниот платен промет. Истиот ја дефинира обврската на давателите на услуги брз трансфер на пари и субагентите кои се посредници во безготовинскиот трансфер да ги проследат во целост податоците за налогодавачот кои се проследени до нив, т.е. да не задржуваат одредени податоци, туку сите оние кои ги добиле, да ги проследат понатаму во платниот промет.

(3) При вршењето на исплати на безготовински трансфери во износ над 1000 евра во денарска противвредност според средниот курс на Народната банка на Република Македонија на денот на исплата, финансиските институции се должни во рамките на своите интерни акти да го утврдат начинот на кој ќе утврдат дали недостасуваат дел од податоците од ставот (1) и (2) од овој член и начинот на постапување со таквите трансфери. Субјектите треба да ги побараат податоците кои недостигаат или да го одбијат извршувањето на трансферот.

Ставот 3 на овој член ја регулира обврската на давателите на услуги брз трансфер на пари и субагентите, во насока на целосна имплементација на овие стандарди и одредби, да пропишат интерна процедура која ќе ја осигура правилната примена на стандардите кои се однесуваат на безготовинските трансфери, како и да поседуваат ефективни процедури засновани на анализа на ризикот со цел идентификација и справување со безготовинските трансфери каде нема комплетни информации за налогодавачите. Недостигот на комплетни информации за налогодавачите може да се смета и како еден од факторите во процената дали безготовинскиот трансфер или со него поврзаните трансакции се сомнителни и дали како такви истите треба да бидат пријавени до надлежните органи.

(4) Финансиските институции од ставот (3) на овој член може да го ограничат или прекинат деловниот однос со финансиските институции коишто не ги обезбедуваат, односно проследуваат податоци предвидени со ставовите (1) и (2) од овој член.

Со оваа одредба се остава можност на давателите на услуги брз трансфер на пари и субагентите, согласно своите интерни процедури и проценка на ризикот од перење пари или финансирање на тероризам да го ограничат, односно прекинат деловниот однос.

(5) Одредбите од овој член не се однесуваат на следните видови трансфери:

- користење картички за повлекување средства од сметка во банка или преку пос терминали и плаќање во трговијата на мало и
- трансфери и порамнувања кај кои и налогодавачот и примачот се банки кои што трансферот го вршат во свое име и за своја сметка.

Во овој став се регулирани случаите кои претставуваат исклу-

чоци во однос на кои постапувањето по претходните ставови не се однесува, а кои се целосно во согласност со препораката на ФАТФ.

Давателите на услуги брз трансфер на пари и субагентите при спроведувањето на член 21 Законот, имаат обврска да водат посебен нумериран регистар во кој на унифициран начин, хронолошки ги забележуваат сите трансакции над утврдениот износ.

Даватели на услуги брз трансфер на пари

Член 21

(1) Субјектите кои во рамките на своето занимање или професија вршат брз трансфер на пари, покрај другите мерки пропишани со овој закон, се должни да го утврдат идентитетот на клиентот, испраќачот односно примачот согласно член 10 и 12-г од овој закон пред секоја трансакција поголема од 1000 евра во денарска противвредност според средниот курс на Народната банка на Република Македонија на денот на уплата, односно исплата.

(2) Субјектите од ставот (1) на овој член од овој закон се должни податоците определени во членот 10 од овој закон да ги забележуваат по хронолошки редослед во нумериран регистар, потпишан од одговорното лице на друштвото.

ИНДИКАТОРИ ЗА СОМНИТЕЛНИ ТРАНСАКЦИИ/АКТИВНОСТИ КАЈ ДАВАТЕЛИТЕ НА УСЛУГИ БРЗ ТРАНСФЕР НА ПАРИ

1. Клиентот одбегнува да даде лични податоци.
2. Клиентот без потреба ја објаснува трансакцијата.
3. Клиентот бара информации како да го избегне известувањето до Управата.
4. Клиентот поседува сомнителен документ за идентификација или дава лажни податоци.
5. Клиентот доаѓа во придружба на лице по чии инструкции работи.
6. Клиентот во детали е запознаен со законите со кои е регулирана материјата за перење пари и финансирање на тероризам.
7. Едно лице праќа средства на повеќе лица од исто семејство.
8. Клиентот често прима дознаки чиј вкупен износ е значителен.
9. Клиентот потекнува од држава која е позната по производство или растурање на дрога.

10. Клиенти, кои вршат редовни или големи дознаки или примаат редовни или големи плаќања од држави кои се општо познати дека се поврзани со производство, преработка или продажба на дроги.
11. Клиентот добива чести приливи и истите веднаш ги трансферира.
12. Клиентот на шалтер се појавува со голем број на ситни апоени, оштетени, или свиткани во специфични снопчиња и ги трансферира.
13. Неколку различни клиенти вршат трансфери кон едно исто лице и обратно.
14. Профилот на клиентот, односно неговата финансиска состојба не е во сооднос со активността.
15. Барем еден од клиентите вклучен во трансакцијата потекнува од земја позната по терористички активности.
16. Клиентот е носител на јавна функција.
17. Клиентот не знае со колку средства располага и за тоа дознава откако ќе бидат трансферирани средствата.
18. Клиентот нема никаква врска со земјата, во која испраќа/добива пари и не може да објасни зошто парите се испраќаат/примаат од таму.
19. Испратените износи се повисоки од вообичаеното.
20. Малолетно лице добива/испраќа суми на пари од/на повеќе физички лица од различни локации.
21. Клиентот често ја менува адресата.
22. Клиентот е познат по неговото криминално минато.
23. Вработените избегнуваат да даваат информации за клиентите или трансакциите кај кои постојат причини за сомневање за перење на пари и финансирање на тероризам, иако му се познати фактите кои укажуваат на сомнителна трансакција.
24. Вработените кај давателите на услуги за брз трансфер на пари, намерно ги кршат интерните упатства, постапки и прописи за спречување на перење пари и финансирање на тероризам.

Резиме

Со сето ова што е кажано во овој дел од Прирачникот, субјектите кои ги извршуваат овој вид на услуги, задолжително треба да ги превземаат и спроведуваат законски определените мерки и дејствија за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, пред сè: изготвување на програма, спроведување и постапување по истата, како и доследна примена на горенаведените индикатори за препознавање на сомнителни трансакции.

Неинформираноста и непознавањето на законската регулатива и индикаторите не ја исклучува одговорноста на лицата вработени во субјектите како и директно на самите субјекти.

2.2.6. ДРУШТВА ЗА ОСИГУРУВАЊЕ, ОСИГУРИТЕЛНИ БРОКЕРСКИ ДРУШТВА, ДРУШТВА ЗА ЗАСТАПУВАЊЕ ВО ОСИГУРУВАЊЕТО, ОСИГУРИТЕЛНИ БРОКЕРИ И ЗАСТАПНИЦИ ВО ОСИГУРУВАЊЕТО

Осигурителниот сектор, како дел од финансискиот систем е изложен на ризикот од перење пари и финансирање на тероризам. Продуктите на овој сектор ги привлекува криминалците со инвестирање во нив, на нелегално стекнатите средства да им дадат привидна легитимна форма. Во случаи кога тоа би се реализирало се остава простор на овие лица да обезбедат средства кои негативно влијаат на стабилноста на целокупниот финансиски систем и на сопствениот интегритет и репутација како дел од тој систем. Од овие причини значајно е осигурителниот сектор да продолжи да ги спроведува мерките за спречување на перење пари и финансирање на тероризам.

Согласно Законот, осигурителните друштва ги исполнуваат општите обврски за спречување на перење пари и финансирање на тероризам дадени во делот „Општи обврски“. Покрај општите обврски, осигурителните друштва имаат и специфични обврски.

Клиентот, крајниот сопственик и ополномоштувачот треба да бидат идентификувани пред да се воспостави деловниот однос согласно член 12-а од Законот. По исклучок, верификувањето на идентитетот може да се заврши во текот на воспоставување на деловниот однос, за да не се прекине нормалното водење на деловниот однос и кога постои помал ризик од перење пари и финансирање на тероризам. Во ставовите 3 и 4 на истиот член, се прави прецизирање на обврските за идентификување и потврдување на идентитетот на клиентот или крајниот сопственик при вршење на работите поврзани со осигурување на живот.

Член 12-а

(3) По исклучок на ставовите (1) и (2) од овој член, во работите поврзани со осигурување на живот, дозволено е потврдувањето на идентитетот на клиентот и на крајниот сопственик на полиса-

та да се изврши откако деловниот однос е воспоставен. Во овој случај потврдувањето на идентитетот треба да се изврши пред или за време на исплаќањето на полисата или пред или кога корисникот има намера да ги изврши правата кои произлегуваат од полисата.

(4) При вршење работи на осигурување на живот, друштвата за осигурување се должни да го идентификуваат и потврдат идентитетот на клиентот во случаите каде што износот на поединечната или неколку рати на премијата која треба да се плати во период од една година надминува 1.000 евра во денарска противвредност според средниот курс на Народната банка на Република Македонија на денот на исплата или кога плаќањето на единствената премија го надминува износот од 2.500 евра во денарска противвредност според средниот курс на Народната банка на Република Македонија на денот на исплата.

Меѓународните искуства утврдени во одредбите од директивите на Европската унија, кои се имплементирани во членот 13 од Законот, укажуваат на тоа дека активностите во рамките на процедурата на анализата на клиентот не се применуваат во случаите кога полисата за осигурување на живот каде годишната премија не е поголема од 1.000 евра во денарска противвредност или пак во случаите каде што поединечната премија не е поголема од 2.500 евра денарска противвредност.

Поедноставена анализа на клиентите

Член 13

(4) Субјектите не се должни да ги исполнуваат барањата за анализа од членовите 8 став (1) точки а), б) и г), 9 и 11 од овој закон, кога:

(а) полисите за осигурување на живот кај кои што годишната премија не е поголема од 1.000 евра во денарска противвредност или поединечната премија не е поголема од 2.500 евра денарска противвредност и

(б) полисите за осигурување за пензија каде што нема услов за предавање и полисата не може да се употреби како залог.

Врз основа на член 29-а осигурителните друштва имаат обврска да доставуваат до Управата, пакет на податоци кои се однесуваат на склучени полиси за осигурување во вредност од 15.000 евра или повеќе, во денарска противвредност според средниот курс на Народната банка на Република Македонија. Преку посебна апликација на веб страната на Управата, осигурителните друштва во електронска форма доставуваат податоци за: идентификацискиот број на полисата (полиса ID), датумот на склучување на полисата, датумот на истекување на полисата и износот на осигурителната полиса и др. што произлегува од Правилникот за содржината и формата на извештаите кои субјектите ги доставуваат

до Управата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам и начинот на нивно електронско доставување, донесен од министерот за финансии.

Член 29-а

(3) Осигурителните друштва собраните податоци за склучени полиси за осигурување во вредност од 15.000 евра или повеќе, во денарска противвредност според средниот курс на Народната банка на Република Македонија на денот кога е склучена полисата за осигурување, ги доставуваат до Управата на крајот на денот во електронска форма.

ИНДИКАТОРИ ЗА СОМНИТЕЛНИ ТРАНСАКЦИИ/АКТИВНОСТИ КАЈ ДРУШТВАТА ЗА ОСИГУРУВАЊЕ, ОСИГУРИТЕЛНИТЕ БРОКЕРСКИ ДРУШТВА, ДРУШТВАТА ЗА ЗАСТАПУВАЊЕ ВО ОСИГУРУВАЊЕТО, ЛИЦЕНЦИРАНИ ЗАСТАПНИЦИ ВО ОСИГУРУВАЊЕТО И ОСИГУРИТЕЛНИТЕ БРОКЕРИ

- Индикатори кои се однесуваат на склучување на договор за осигурување (полисата), плаќање на премија и реализација на договорот:

1. При склучување на осигурувања

- 1.1 Клиентот од далечно место бара да склучи договор за осигурување, иако осигурувањето може да го склучи во неговото место на живеење.
- 1.2 Клиентот нуди подарок за склучување на животно осигурување.
- 1.3 Необично однесување на клиентот или ненадејно откажување на склучениот договор за осигурување односно одолговлекување да се дадат информации при постапката за негово идентификување.
- 1.4 Истовремено или во краток временски интервал клиентот склучил повеќе осигурувања и за истите платил во готово.
- 1.5 Клиентот во поглед на својот статус осигурува натпросечен број на осигуреници со невообичаени осигурителни договори (полиси).

2. При плаќање на премија

- 2.1 Клиентот ја плаќа премијата наеднаш во готовина, за повеќе години однапред.

- 2.2 Плаќањето за осигурувањето е во спротивност со добрите деловни обичаи.
- 2.3 Клиентот ја плаќа премијата од банкарска сметка во странство, од држава препознатлива за производство и продажба на дрога или држава позната како даночен рај.
- 2.4 Барањето на корисникот на осигурувањето парите од осигурувањето или повратот на премијата од осигурувањето да се исплати во готово, особено во случај кога се работи за поголем износ.
- 2.5 Големи износи на премии на осигурување за повеќе полиси на осигурување, кои се склучени во краток временски период, а се плаќаат во готово.
- 2.6 Клиентот прифаќа неповолни услови во договорот за осигурување со оглед на неговата здравствена состојба или старост.
- 2.7 Фирма во улога на договарач на осигурување купува договори за осигурување (полиси) во име на вработените, плаќа големи премии на осигурување и за многу краток период ги откажува договорите.
- 2.8 Фирма во улога на договарач на осигурување купува полиси за животно осигурување за вработените, а всушност полисите се издаваат и на лица кои не се вработени во фирмата.
- 2.9 Договарачот на осигурувањето или осигуреникот инсистира на тајноста на трансакцијата, т.е. бараат износот на премијата или сумата на осигурувањето да не се пријави до Управата.

3. При реализација на договорот

- 3.1 Клиентот предлага траење на осигурителниот договор за животно осигурување, кое е пократко од периодот кој го нуди друштвото за осигурување или посредникот во осигурувањето.
- 3.2 Клиентот бара предвременно исплаќање на парите по основ на склучениот договор за животно осигурување.
- 3.3 Откажување на полисата набрзо по нејзиното склучување, особено ако се работи за големи износи на пари.

4. Индикатори кои се однесуваат на клиентот

- 4.1 Клиентот се идентификува со фалсификувани или туѓи идентификациони документи односно наведува сомнителни идентификациски податоци.
- 4.2 Клиентот како правно лице не постои во регистарот на правни лица.
- 4.3 Клиентот што ја склучува полисата е лице кое било вмешано во незаконски активности во минатото или е лице кое на некој начин може да се поврзе со лица познати по криминални дејствија.
- 4.4 Клиентот бара пренос на полисата на животното осигурување на друго лице уште пред истекот на осигурувањето.

5. Перење пари во соработка со вработените кај друштвата за осигурување, осигурителните брокерски друштва и друштвата за застапување во осигурувањето

- 5.1 Вработениот ја избегнува обврската за пријавување на клиенти до Управата кога постои сомневање за перење пари.
- 5.2 Вработениот не ги почитува интерните правила и процедури за спречување на перење пари.

Резиме

Со сето ова што е кажано во овој дел од Прирачникот, субјектите кои ги извршуваат овој вид на услуги, задолжително треба да ги превземаат и спроведуваат законски определените мерки и дејствија за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, пред сè: изготвување на програма, спроведување и постапување по истата, како и доследна примена на горенаведените индикатори за препознавање на сомнителни трансакции.

Неинформираноста и непознавањето на законската регулатива и индикаторите не ја исклучува одговорноста на лицата вработени во субјектите како и директно на самите субјекти.

2.2.7. ДОБРОВОЛНИ ПЕНЗИСКИ ФОНДОВИ И ДРУШТВА ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ДОБРОВОЛНИ ПЕНЗИСКИ ФОНДОВИ

Доброволните пензиски фондови и друштвата за управување со доброволни пензиски фондови, како дел од финансискиот систем се изложени на ризикот од перење пари и финансирање на тероризам.

Продуктите на овој сектор ги привлекуваат криминалците со инвестирање во нивите продукти. Во случаи кога тоа би се реализирало им се овозможува на криминалците на нелегално стекнатите средства да им дадат привидна легитимна форма.

Доброволните пензиски фондови и друштвата за управување со доброволни пензиски фондови како субјекти на Законот имаат своја улога и значење во системот за спречување на перење пари и финансирање на тероризам.

Согласно Законот, доброволните пензиски фондови и друштвата за управување со доброволни пензиски фондови ги исполнуваат општите обврски за спречување на перење пари и финансирање на тероризам дадени во делот „Општи обврски“. Покрај општите обврски, доброволните пензиски фондови и друштвата за управување со доброволни пензиски фондови имаат и специфични обврски.

Активностите на процедурата на анализа на клиентот согласно член 13 став 4 од Законот, не се применува во случај на полиси за осигурување за пензија, кои немаат услов за предавање и истата не може да се употреби како залог.

Поедноставена анализа на клиентите

Член 13

(4) Субјектите не се должни да ги исполнуваат барањата за анализа од членовите 8 став (1) точки а), б) и г), 9 и 11 од овој закон, кога:

(а) полисите за осигурување на живот кај кои што годишната премија не е поголема од 1.000 евра во денарска противвредност или поединечната премија не е поголема од 2.500 евра денарска противвредност и

(б) полисите за осигурување за пензија каде што нема услов за предавање и полисата не може да се употреби како залог.

ИНДИКАТОРИ ЗА СОМНИТЕЛНИ ТРАНСАКЦИИ/АКТИВНОСТИ КАЈ ДОБРОВОЛНИТЕ ПЕНЗИСКИ ФОНДОВИ

1. Индикатори кои се однесуваат на идентификација и однесување на клиентот (членот) при склучување на договор за членство - информации од агентот доставени до друштвото

1.1 Клиентот одбива да се идентификува или дава лажни податоци.

1.2 Клиентот се обидува да склучи договор во име на друго лице.

- 1.3 Необично однесување на клиентот и одбивање да се идентифува при склучувањето на договорот.
- 1.4 Клиентот склучува договори за членство со повеќе лица наеднаш со цел да уплаќа во нивно име.
- 1.5 Барање за склучување на договор за членство или склучување на договор со физичко лице од странство.

2. Индикатори кои се однесуваат на уплати од клиентот (членот) или трето лице со возраст до 50 години за жена и до 52 години за маж (2 години пред правото за повлекување на средствата)

➤ При уплата од страна на клиентот

- 2.1 Клиентот уплаќа над 4.999 евра годишно.
- 2.2 Клиентот изврши прва уплата поголема од 4.999 евра.
- 2.3 Клиентот изврши наеднаш уплата над 4.999 евра.

➤ При уплата од страна на трето лице

- 2.4 Трето лице уплаќа за клиенти над 4.999 евра годишно.
- 2.5 Трето лице врши прва уплата за клиенти поголема од 4.999 евра.
- 2.6 Трето лице врши уплата за повеќе клиенти, а вкупната сума е над 4.999 евра.

3. Индикатори кои се однесуваат на уплати за клиенти со возраст над 50 години за жена и над 52 години за маж (2 години пред правото за повлекување на средствата)

➤ При уплата од страна на клиентот

- 3.1 Клиентот уплаќа над 2.499 евра годишно.
- 3.2 Клиентот врши прва уплата поголема од 2.499 евра.
- 3.3 Клиентот ги зголемува уплатите по надминување на 50 година за жена односно 52 за маж за над 100%.
- 3.4 Клиентот уплаќа видливо поголема сума во однос на вообичаената, непосредно пред правото за повлекување на средствата.

➤ При уплата од страна на трето лице

3.5 Третото лице уплаќа за клиентот над 2.499 евра годишно.

3.6 Третото лице изврши прва уплата за клиентот поголема од 2.499 евра.

3.7 Третото лице изврши наеднаш уплата за клиенти над 2.499 евра.

3.8 Третото лице ги зголеми уплатите по надминување на 50/52 години за жена/маж за над 100%.

3.9 Третото лице уплати видливо поголема сума во однос на вообичаената, непосредно пред правото за повлекување на средствата.

4. При уплата од страна на правно лице-осигурител
(професионална пензиска шема)

4.1 Осигурителот уплаќа во просек над 249 евра месечно за лицата вклучени во професионалната пензиска шема.

4.2 Осигурителот уплаќа видливо поголеми суми за одредени лица.

4.3 Осигурителот уплаќа за сите учесници во професионалната пензиска шема, а вкупната сума е над 9.999 евра месечно.

4.4 Осигурителот поднесува барање за основање на професионална пензиска шема во која доминираат лица со над 50 години.

4.5 Осигурителот ја укинува шемата по постоење на 1 година.

4.6 Осигурителот во период од 2 години направил само 1 уплата во пензискиот фонд.

4.7 Осигурителот осигурува поголем број на лица отколку што има реално вработени.

5. Индикатори кои се однесуваат на вработените во пензиското друштво

5.1 Вработениот ја избегнува обврската за пријавување на клиенти до Управата кога постои сомневање за перење пари.

5.2 Вработениот не ги почитува интерните правила и процедури за спречување на перење пари.

Резиме

Со сето ова што е кажано во овој дел од Прирачникот, субјектите кои ги извршуваат овој вид на услуги, задолжително треба да ги превземаат и спроведуваат законски определените мерки и дејствија за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, пред сè: изготвување на програма, спроведување и постапување по истата, како и доследна примена на горенаведените индикатори за препознавање на сомнителни трансакции.

Неинформираноста и непознавањето на законската регулатива и индикаторите не ја исклучува одговорноста на лицата вработени во субјектите како и директно на самите субјекти.

2.2.8. ОСТАНАТИ ФИНАНСИСКИ ИНСТИТУЦИИ

Во останати финансиски институции кои имаат обврска да ги применуваат мерките и дејствијата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам дадени во делот „Општи обврски“, се вбројуваат: друштвата кои даваат услуги на лизинг, друштвата кои даваат услуги на факторинг/форфетинг, како и берзата. Во продолжение, се дадени специфични индикатори кои овие субјекти треба да ги користат во своето работење, со цел полесно да препознаат активности сомнителни од аспект на перење пари или финансирање на тероризам.

ИНДИКАТОРИ ЗА СОМНИТЕЛНИ ТРАНСАКЦИИ/АКТИВНОСТИ КАЈ ДАВАТЕЛИ НА ЛИЗИНГ

1. Клиентот поднесува апликација за финансиски лизинг која содржи некомплетни или нецелосни податоци, кои се однесуваат на неговиот идентитет или бизнис активности.
2. Апликацијата за финансиски лизинг, т.е. намената на самиот лизинг не одговара на деловната активност на клиентот.
3. Лизингот се користи за стока која нема допирни точки или поврзаност со деловните активности на клиентот или клиентот не е директно инволвиран во продажбата на ваков вид на стока.
4. Неочекувана отплата и раскинување на договори за лизинг веднаш откако истите стапуваат на сила.
5. Off shore корпорација бара да склучи договор за лизинг.
6. Корисникот на лизинг е производител или дилер за стоката или добрата кои се предмет на договор во лизингот.

7. Клиентот - примател на лизингот често врши плаќање по договор кој го склучил со лизинг компанијата од различни сметки на иста банка или од сметки во различни банки, т.е. од друга сметка од онаа која ја има наведено во оригиналниот договор.
8. Клиентот - примател на лизингот потпишува договор за одобрување на финансирање на предметот на лизингот во придружба на сомнителни лица.
9. Лизинг операции во кои се вклучени други лица како гаран-ти, без некоја јасна поврзаност со клиентот или причина за тоа.
10. Лизинг операции каде клиентот нуди провизија за пред-времена отплата на лизингот која не соодветствува со усло-вите на пазарот, особено кога се работи за клиенти непозна-ти за лизинг компанијата.
11. Клиентот аплицира за лизинг при што пријавува сметка од банка која потекнува од ризична земја, банка од off-shore земја, банка од земја која се користи како транзит на дрога, или пак од банка која потекнува од земја каде што не се при-менува систем против перење пари и финансирање на теро-ризам.
12. Клиентот нуди голема сума на пари како гаранција за отплата на лизингот, која не соодветствува со висината на отплата на лизингот;
13. Клиентот бара плаќањата по лизингот да ги врши во готово.
14. Клиентот прикажува само фотокопија од бараните докумен-ти за утврдување на идентитетот при склучување на лизинг.
15. Клиентот добро ја познава регулативата за превенција од пе-рење пари и брза да каже дека неговите пари се легални.

ИНДИКАТОРИ ЗА СОМНИТЕЛНИ ТРАНСАКЦИИ/АКТИВНОСТИ КАЈ ДРУШТВАТА ЗА ФАКТОРИНГ/ФОРФЕТИНГ

1. Плаќањата во име на првобитниот должник се извршени од страна на трети лица кои со должникот не се деловно повр-зани, а не може да се утврди никаква друга поврзаност (на пр. роднинска).
2. Клиентот одеднаш почнува да му нуди на факторот откуп на по-барувања и за некои други испорачани стоки или извршени

услуги на должникот (купецот), коишто не се вообичаени за работната активност на должникот.

3. Факторот открил дека клиентот ги отстапил побарувањата на основа на лажни фактури и други документи (фиктивни испораки), коишто му ги доставил на должникот (купувачот), како и дека постои или постоела поврзаност помеѓу клиентот и должникот преку лица кои се основачи и овластени лица.
4. Факторот открил или има сознанија дека клиентот, своите побарувања ги отстапува на основа извршени фактурирања на должникот – новооснована компанија (купувач), при што накоро го завршува своето работење (фиктивно правно лице).
5. Факторот има сознание дека клиентот нуди откуп на побарувањата и на други факторинг/форфетинг компании и дека при тоа дава различни податоци за работењето кои отстапуваат од реалната состојба (податоци за должниците, гаранцијата, искажаните сметки, достасување на побарувањето итн).
6. Клиентот нуди невообичаено поволни услови за пресметување на износот (каматата и провизијата), и за возврат нуди пофлексибилни одредби на договорот.
7. Клиентот по договорот за откуп на побарувањето доставува до факторот лажна или несоодветна документација (гаранција, обврзници или други средства за обезбедување).
8. Клиентот често ги менува одлуките во поглед на обврските, барајќи од факторот да исплати на некои трети лица (пр. извествување за отстапување на побарувањето), или овластувањето (пр. во случај на цесија или асигнација).
9. Клиентот му нуди на факторот гаранција за наплата на побарувањето од должникот од едно или повеќе физички лица.
10. Клиентот во факторот пласира стока или услуги на offshore дестинации или во држави во кои не се спроведуваат неопходните стандарди во областа на спречување на перење пари и финансирање на тероризам и во држави во кои на сила се строги прописи за доверливоста и тајноста на банкарските и деловните податоци.
11. Факторот има сознанија дека клиентот често ги крши законските прописи (надворешнотрговски, царински, даночни и девизни), во намера да не го прикаже реалниот пласман на стоката и услугите.

12. Клиентот прикажува побарувања кои не се во согласност со економските можности и активноста на доверителот;

ИНДИКАТОРИ ЗА РАСПОЗНАВАЊЕ СОМНИТЕЛНИ ТРАНСАКЦИИ/АКТИВНОСТИ НА БЕРЗАТА

1. Трансакцијата економски или правно е нелогична.
2. Намера да се извршат поголеми трансакции без оглед на цената на хартиите од вредност.
3. Невообичената природа на трансакцијата или невообичаени околности кои ја придружуваат трансакцијата.
4. Трансакцијата има карактеристики на извршување на кривично дело.
5. Трансакцијата која клиентот сака да ја изврши не е во склад со финансиската состојба и работењето на клиентот.
6. Најавено е купување на блок трансакции по цени очигледно помали од пазарните, или како купувачи се јавуваат непознати или новоформирани компании, а посебно компании регистрирани на off shore територии.
7. Клиентот има лоша репутација, при што познати се неговите незаконски дејанија од минатото или неговото минато не може да се провери.
8. Клиентот често ги менува брокерските фирми со цел да го прикрие обемот на своето работење или финансиската состојба.
9. Тргување со акции кои биле предмет на залог по основ на одобрени позајмици на сопствениците на акциите.
10. Пријавување и реализација на трансакции на брокерски куќи кои во претходниот период биле казнувани од контролниот орган во склоп на КХВ заради нерегуларно или непрописно работење.
11. Клиентот е спремен да вложува пари во неповолни хартии од вредност и инвестиции.
12. Клиентот веќе бил казнуван или обвинет за кривично дело.
13. Клиентот е од држава која е позната по производство или растурање на дроги или држава позната како даночен рај, или

е од држава или има сметка во држава која е означена како ризична, бидејќи не применува стандарди од област на от-кривањето и спречувањето на перење пари и финансирање на тероризам*.

Резиме

Со сето ова што е кажано во овој дел од Прирачникот, субјектите кои ги извршуваат овој вид на услуги, задолжително треба да ги превземаат и спроведуваат законски определените мерки и дејствија за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, пред сè: изготвување на програма, спроведување и постапување по истата, како и доследна примена на горенаведените индикатори за препознавање на сомнителни трансакции.

Неинформираноста и непознавањето на законската регулатива и индикаторите не ја исклучува одговорноста на лицата вработени во субјектите како и директно на самите субјекти.

3. НЕФИНАНСИСКИ ИНСТИТУЦИИ И ПРОФЕСИИ КАКО СУБЈЕКТИ ЗАДОЛЖЕНИ ЗА ПРЕВЗЕМАЊЕ НА МЕРКИТЕ И ДЕЈСТВИЈАТА ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА ПЕРЕЊЕ ПАРИ И ФИНАНСИРАЊЕ НА ТЕРОРИЗАМ

Обврските на нефинансиските институции и професии за спроведување на мерки и дејствија за спречување на перење пари и финансирање на тероризам произлегуваат од Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело и финансирање на тероризам (Службен весник на Република Македонија број 04/08 и 57/2010) (во понатамошниот текст Законот).

Како и сите други субјекти, така и нефинансиските институции и професии согласно член 6 од Законот, имаат обврска да ги преземаат следните мерки и дејствија за откривање и спречување на перење пари и финансирање на тероризам:

- да вршат анализа на своите клиенти,
- да следат одредени трансакции, односно активности,
- да собираат, чуваат и доставуваат податоци за трансакциите и клиентите и
- да воведат и применат програми.

Нефинансиските институции и професии кои имаат обврска да ги применуваат овие мерки се:

- Правните и физичките лица кои ги вршат следните услуги:
 - а) промет со недвижности,

- б) ревизорски и сметководствени услуги,

в) нотарски, адвокатски и други правни услуги што се однесуваат на: купопродажба на подвижни предмети, недвижности, содружнички удели или акции, тргување и управување со пари и хартии од вредност, отворање и располагање со банкарски сметки, сефови и други финансиски производи, основање или учество во управувањето или работењето на правни лица, застапување на клиенти во финансиски трансакции и друго,

- г) давање совети од областа на даноците;

- д) давање консултантски услуги и

- ѓ) давање на услуги на инвестиционен советник.

- Приредувачи на игри на среќа согласно закон;
- Здруженија на граѓани и фондации (домашни или странски);
- Друштва за финансиски консалтинг и
- Даватели на услуги за правни лица;

Обврските за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, во зависност од тоа кој ги применува, може да се поде-

лат на две групи, и тоа:

- општи обврски- обврски кои задолжително ги применуваат сите субјекти и
- посебни обврски- обврски кои ги применуваат определени субјекти во зависност од дејноста на која ја вршат.

3.1. ОПШТИ ОБВРСКИ

Процедура на анализа на клиентот

Првата компонента од пакетот на мерки и дејствија за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, кои треба да ги преземаат нефинансиските институции и професии, е процедурата на анализа на клиентот.

Процедурата на анализа на клиентот, претставува процес на сеопфатни, последователни и континуирани активности кои се насочени кон запознавање на клиентот со цел утврдување на неговиот профил, причината поради која се заснова деловниот однос, а во насока на поедноставно забележување на активност која отстапува од неговото вообичаено деловно однесување.

Процедурата на анализа на клиентот, согласно член 8 од Законот, се спроведува:

- а) кога се воспоставува деловен однос;
- б) кога се извршуваат една или неколку поврзани трансакции во износ од 15.000 евра во денарска противвредност или повеќе;
- в) кога постои сомневање за перење пари или финансирање на тероризам, без оглед на каков било исклучок или износ на средства и
- г) кога постои сомневање за вистинитоста или адекватноста на претходно добиените податоци за идентитетот на клиентот.

Да се спроведува процедурата за анализа на клиентот, значи да се изврши:

- а) идентификација на клиентот и потврдување на неговиот идентитет;
- б) идентификација на ополномоштувачот и потврдување на неговиот идентитет и идентификација на крајниот сопственик, неговата сопственичка и управувачка структура и потврдување на неговиот идентитет;

в) обезбедување на информации за целта и намерата на деловниот однос и

г) постојано следење на деловниот однос.

Законот во членовите 10, 11 и 12 ја наметнува обврската за идентификување и потврдување на идентитетот на клиентот, крајниот сопственик и ополномоштувачот.

Законот прецизира како и кога треба да се изврши идентификација и верификација на идентитетот на клиентите. Согласно член 10 од Законот, во зависност од тоа дали станува збор за физички или правни лица, домашни или странски, за целите на идентификација и потврдување на идентитетот, се користат следните документи:

- оригинална и важечка лична карта или пасош, или копија заверена кај нотар, или
- регистрација од централен регистар или документ за основање на правното лице.

Идентификување и потврдување на идентитетот на клиентот

Член 10

(1) Кога клиентот е физичко лице се идентификува и се потврдува неговиот идентитет со поднесување на оригинален и важечки документ, лична карта или пасош или копија од лична карта или пасош заверена кај нотар.

(2) Кога клиентот е странско физичко лице се идентификува и се потврдува неговиот идентитет врз основа на податоците наведени во неговиот важечки документ за идентификација, лична карта или пасош, во оригинал или копија од документот за идентификација заверена кај нотар или овластена институција во домицилната држава.

(3) Од документот од ставот (1) и (2) на овој член се утврдува име, презиме, дата и место на раѓање, место и адреса на живеалиште или престојувалиште, единствен матичен број или број за идентификација и број на личната карта или пасошот, органот што ја издал и дата на важење на личната карта или пасошот.

(4) Ако од документот за идентификација, лична карта или пасош, во оригинал или копија од документот за идентификација заверена кај нотар или овластена институција на домицилната држава не може да се утврди некој од податоците од ставот (3) на овој член, субјектот може да побара друга јавна исправа или заверена изјава од клиентот за бараниот податок и неговата точност.

(5) Кога клиентот е домашно правно лице се идентификува и се потврдува неговиот идентитет со поднесување на оригинал или копија на регистрација од централен регистар заверена кај нотар.

(6) Од документот од ставот (5) на овој член се утврдува називот, седиштето, даночниот број на правното лице, основачот/ите и законскиот застапник.

(7) Кога клиентот е странско правно лице се идентификува и се потврдува неговиот идентитет со документ за регистрација издаден од надлежен орган, вооригинал или копија заверена кај нотар или овластена институција во домицилната држава.

(8) Во случај лицето од став (7) на овој член да не подлежи на регистрација од надлежен орган за регистрација, утврдувањето на идентитетот се врши со обезбедување на оригинал или копија заверена кај нотар или овластена институција во домицилната држава од документот за негово основање донесен од органот на управување или упис на името, односно називот, адресата или седиштето и дејноста.

(9) Органот на управување и претставниците на клиентот од став (5) и (7) на овој член ополномоштени за влегување во деловен однос во име на трето лице ги приложуваат документите наведени во ставовите (1), (2) и (5) на овој член, како и документите кои го потврдуваат идентитетот и адресата на ополномоштувачот или крајниот сопственик.

(10) Од документите од став (1), (2), (5), (7), (8) и (9) на овој член, субјектите задолжително задржуваат копија.

(11) Субјектите може врз основа на интерни акти да побараат и други податоци потребни за идентификација и потврдување на идентитетот на клиентот или крајниот сопственик.

Членот 11 од Законот, ја определува обрската за идентификување на крајниот сопственик и потврдување на неговиот идентитет. Кога идентификацијата и верификацијата не можат да се извршат согласно ставот 1, потребно е клиентот да даде изјава за идентитетот на крајниот сопственик, а потврдувањето на идентитетот го врши врз основа на податоци од независни и сигурни извори. Независни и сигурни извори подразбира користење на податоци од приватни или јавни бази на податоци, изјави од адвокати кои претходно вршеле правни работи за крајниот сопственик, воспоставување на директен контакт со истиот и др.

Идентификување и потврдување на идентитетот на крајниот сопственик

Член 11

(1) Субјектот е должен да го идентификува крајниот сопственик и врз основа на проценка на ризикот да го потврди неговиот идентитет согласно член 10 од овој закон.

(2) Кога субјектот не може да го идентификува крајниот сопственик согласно став 1 од овој член, зема изјава од клиентот, а потврдувањето на идентитетот го врши врз основа на податоци од независни и сигурни извори.

Клиентот, крајниот сопственик и ополномоштувачот треба да бидат идентификувани пред да се воспостави деловниот однос согласно член 12-а од Законот. По исклучок, верификувањето на идентитетот може да се заврши во текот на воспоставување на деловниот однос, за да не се прекине нормалното водење на деловниот однос и кога постои помал ризик од перење пари и финансирање на тероризам.

Член 12-а

(1) Потврдувањето на идентитетот на клиентот, крајниот сопственик или ополномоштувачот субјектите се должни да го извршат пред да воспостават деловен однос или пред да ја извршат трансакцијата за клиенти со кои што субјектот нема воспоставено деловен однос.

(2) По исклучок на ставот (1) на овој член, субјектите може да го потврдат идентитетот на клиентот, крајниот сопственик или ополномоштувачот во текот на воспоставување на деловниот однос, за да не се наруши водењето на деловниот однос и кога постои помал ризик од перење пари и финансирање на тероризам.

Согласно член 15 од Законот, ако не може да се идентификува клиентот, крајниот сопственик и ополномоштувачот, воспоставувањето или извршувањето на деловниот однос или правната работа се одбива или ако е во тек се задржува и веднаш писмено се известува Управата за задржувањето, односно одбивањето.

Одбивање да се изврши или задржување на трансакцијата

Член 15

(1) Во случаите кога субјектот не може да ги изврши активностите од членот 9 став (1) точки а), б) и в) од овој закон, субјектот е должен да го одбие извршувањето на трансакцијата или деловниот или друг однос или правната работа, или ако е во тек да ја задржи и веднаш писмено да ја извести Управата за задржувањето, односно одбивањето да се изврши трансакцијата.

(2) Со известувањето од ставот (1) на овој член субјектот доставува до Управата податоци за видот на трансакцијата, деловниот или друг однос или правната работа и сите други податоци и сознанија со кои располага, заради идентификација на клиентот односно трансакцијата.

(3) Задржувањето може да трае сè додека не биде идентификуван клиентот односно трансакцијата, или не бидат одредени мерки предвидени за сомнителна трансакција утврдени во членовите 36, 37, 38 и 39 од овој закон.

Во рамки на процедурата за анализа на клиентот, согласно член 12-б од Законот, се врши постојан мониторинг на деловниот однос, што подразбира преглед на активностите кои се презема-

ат во рамките на тој однос со цел да се потврди дека истите се вршат во согласност намерата, деловниот и ризичниот профил и финансиската состојба на клиентот. Обврската за вршење на постојан мониторинг има уште една компонента, односно опфаќа барање за ажурирање на податоците за клиентот.

Член 12-в

(1) Субјектите се должни да посветат посебно внимание на сложените, невообичаено големи трансакции или трансакции кои се извршени на невообичаен начин, кои немаат очигледна економска оправданост или видлива правна цел.

(2) Субјектите се должни да посветат посебно внимание на деловните односи и трансакциите со физички или правни лица од држави кои не ги имплементирале или недоволно ги имплементирале мерките за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, најмалку во обем и на начин предвиден со овој закон.

(3) Министерот за финансии, на предлог на Управата, ја утврдува листата на државите од ставот (2) на овој член.

(4) Субјектите се должни да посветат посебно внимание на законите од перење пари и финансирање на тероризам кои произлегуваат од употребата на новите технологии или технологиите во развој и да спречат истите да се употребат за перење пари или финансирање на тероризам.

(5) Субјектите се должни да извршат анализа на целта и намерата на трансакциите од ставовите (1) и (2) на овој член и да изработат писмен извештај за извршената анализа.

Во случаи кога се исполнети условите определени во членовите 13 или 14 од законот, се применува поедноставена анализа на клиентот или засилена анализа на клиентот.

Поедноставена анализа на клиентите

Член 13

(1) Субјектите не се должни да ги исполнуваат барањата за анализа од членовите 8 став (1) точки а), б) и г), 9 и 11 на овој закон, кога клиентот е банка:

- во Република Македонија која има дозвола за основање и работење издадена од гувернерот на Народна банка и има воспоставено адекватни мерки за спречување на перење пари и финансирање на тероризам,

- од земја членка на Европската Унија која е основана и работи во согласност со правните прописи на Европската Унија и

- од трети земји во кои прописите предвидуваат најмалку исти барања за преземање мерки за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, како барањата утврдени со овој закон.

(2) Министерот за финансии ја утврдува листата на државите кои ги исполнуваат барањата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам од ставот (1) алинеја 3 на овој член.

(3) Субјектите се должни да обезбедат соодветна документација врз основа на која ќе може да се потврди дека е дозволена примена на поедноставена анализа од ставот (1) од овој член, како и да ја направат достапна таа документација на Управата и органите на надзор.

Законот со член 14 наметнува обврска секогаш кога постои повисок ризик од перење пари или финансирање на тероризам, утврден врз основа на анализа на ризик, да се преземаат засилени мерки на анализа. Вакви мерки на анализа треба да се преземаат кога: клиентот не е физички присутен за целите на идентификација и се вршат трансакции или стапуваат во деловен однос со носители на јавни функции.

Засилена анализа на клиентот

Член 14

(1) Субјектите во случај кога постои повисок ризик од перење пари или финансирање на тероризам утврден врз основа на анализа на ризикот треба да применуваат засилена анализа на клиентот како дополнување на мерките определени во членовите 8, 9 и 10 од овој закон, а особено во случаите определени во ставовите (2), (3) и (4) на овој член.

(2) Кога клиентот не е физички присутен за целите на идентификација, субјектите треба да преземат една или повеќе од следните мерки:

а) идентитетот на клиентот да го утврдат со дополнителни документи, податоци или информации,

б) дополнителни мерки со кои ги потврдуваат обезбедените документи или да бараат документите да ги потврди друга финансиска институција од Република Македонија, од земја членка на Европската унија или од земја во која прописите предвидуваат приближно исти критериуми и стандарди за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, како барањата предвидени со овој закон и

в) првото плаќање да се изврши преку сметка на клиентот во банка во Република Македонија.

(4) Кога субјектите вршат трансакции или стапуваат во деловен однос со носители на јавни функции, се должни да:

а) врз основа на претходно утврдена процедура за проценка на ризикот да утврдат дали клиентот е носител на јавна функција или доколку тоа не е можно да обезбедат негова изјава.

б) да обезбедат одобрение за воспоставување деловен однос со клиентот донесена од раководните структури на субјектот, како и да обезбедат одлука за продолжување на деловниот однос со постоечки клиент кој станал носител на јавна функција, донесена од раководните структури на субјектот;

в) да преземат соодветни мерки за да го утврдат изворот на средствата на клиентот којшто е носител на јавна функција;

г) да вршат засилено следење на деловниот однос со клиентот којшто е носител на јавна функција.

Во контекст на обврските за верификување, е обврската наметната во член 56-в од Законот, со која се бара потврдување на идентитетот на постоечките клиенти врз основа на анализата на ризик и ажурирање на податоците за идентитетот.

Верификување на идентитетот на постоечките клиенти

Член 56-в

Субјектите се должни да го потврдат идентитетот на постоечките клиенти врз основа на процедура за анализа на ризик и да ги ажурираат податоците за нивниот идентитет во рок од 24 месеци од денот на влегување во сила на овој закон.

Следење на трансакции, односно активности

Втората компонента од обврските за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, се однесува на следење одредени активности. Покрај обврските кои произлегуваат од член 14, со членот 12-в наметната е обврска која изискува посебно внимание и следење на невообичаени активности. Следењето на активностите или на деловниот однос, треба да резултира со подготвување на извештај кој ги елаборира превземените мерки и спроведените анализи. Подготвувањето на овој извештај претставува потврда за лицата кои вршат надзор, дека во овие случаи е спроведена анализа и превземени се сите потребни чекори за адекватно менаџирање на утврдениот ризик. Во овие случаи кога ќе се утврди дека постои сомневање за перење пари или финансирање на тероризам се подготвува извештајот од член 29. Препорачливо е покрај извештајот во писмена форма да биде додаден и овој извештај.

Член 12-в

(1) Субјектите се должни да посветат посебно внимание на сложените, невообичаено големи трансакции или трансакции кои се извршени на невообичаен начин, кои немаат очигледна економска оправданост или видлива правна цел.

(2) Субјектите се должни да посветат посебно внимание на деловните односи и трансакциите со физички или правни лица од

држави кои не ги имплементирале или недоволно ги имплементирале мерките за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, најмалку во обем и на начин предвиден со овој закон.

(3) Министерот за финансии, на предлог на Управата, ја утврдува листата на државите од ставот (2) на овој член.

(4) Субјектите се должни да посветат посебно внимание на заканите од перење пари и финансирање на тероризам кои произлегуваат од употребата на новите технологии или технологиите во развој и да спречат истите да се употребат за перење пари или финансирање на тероризам.

(5) Субјектите се должни да извршат анализа на целта и намерата на трансакциите од ставовите (1) и (2) на овој член и да изработат писмен извештај за извршената анализа.

Доставување на извештаи

Согласно член 16 и 17 од Законот, кога постои сомневање дека трансакцијата, клиентот или крајниот сопственик се поврзани со перење пари, односно кога постои сомневање дека трансакцијата или клиентот се поврзани со терористичка активност или дека парите или имотот што се предмет на трансакцијата се наменети за финансирање на тероризам, потребно е да се извести Управата. Треба да се потенцира дека кога станува збор за финансирање на тероризам, законот наметнува обврска Управата да се извести пред да се изврши трансакцијата. Сомневањето за перење пари или финансирање на тероризам се утврдува врз основа на непосредни сознанија или од листата на индикатори за препознавање на сомнителни трансакции утврдени од Управата, субјектите и надзорните органи, а кои се составен дел од интерната програма за имплементација на мерките и дејствијата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам.

Член 16

(1) Кога постојат основи на сомневање дека трансакцијата, клиентот или крајниот сопственик се поврзани со перење пари, покрај активностите од членот 9 став (1) точки а) и б), субјектот треба, доколку е можно, да побара информации за текот на трансакцијата, нејзината цел, крајната дестинација на парите и за сите учесници во трансакцијата.

(2) Кога субјектот основите на сомневање од ставот (1) на овој член ги сознал пред извршување на трансакцијата веднаш ја известува Управата и ја задржува трансакцијата најдолго до 2 часа од известувањето на Управата.

(3) Кога субјектот основите на сомневање од ставот (1) на овој член ги сознал во текот на извршување на трансакцијата веднаш ја известува Управата и ја задржува трансакцијата најдолго до 4

часа од известувањето на Управата.

(4) Кога субјектот основите на сомневање од ставот (1) на овој член ги сознал по извршување на трансакцијата најдолго во рок од 24 часа ја известува Управата.

(5) Ако Управата не го извести субјектот за натамошните активности во роковите определени во ставовите (2) и (3) на овој член, субјектот ја извршува трансакцијата.

(6) Во роковите од ставовите (2), (3) и (4) на овој член, субјектот доставува до Управата писмен извештај кој ги содржи сите релевантни информации во врска со трансакцијата и идентитетот на клиентите и другите учесници во трансакцијата.

Член 17

(1) Кога постојат основи на сомневање дека трансакцијата или клиентот се поврзани со терористичка активност или дека парите или имотот што се предмет на трансакцијата се наменети за финансирање на тероризам, покрај активностите од членот 9 став (1) точки а) и б), субјектот треба, доколку е можно, да побара информации за текот на трансакцијата, нејзината цел, крајната дестинација на парите и за сите учесници во трансакцијата.

(2) Субјектот во случаите од ставот (1) на овој член пред извршување на трансакцијата ја известува Управата, а писмен извештај кој ги содржи сите релевантни информации во врска со трансакцијата и идентитетот на клиентите и другите учесници во трансакцијата до Управата доставува најдоцна во рок од 24 часа од сознанието за сомнителноста на трансакцијата.

Член 18

(1) Основите на сомневање од членовите 16 и 17 од овој закон, субјектот ги утврдува врз основа на непосредни сознанија, листата на индикатори за препознавање на сомнителни трансакции утврдени од Управата, субјектите и надзорните органи и меѓународните листи на терористи и терористички организации.

(2) Управата има обврска на годишно ниво да ги ажурира листите на индикатори од ставот (1) на овој член.

Доставувањето на известувања од членовите 16 и 17, значи исполнување на обврските од став (1) од член 29 од Законот, односно значи доставување на извештај за сомнителна трансакција. Согласно член 31 од Законот, извештаите за сомнителни трансакции ги доставуваат на соодветниот образец од Правилникот за содржината на извештаите кои субјектите ги доставуваат до Управата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам. Извештајот за сомнителни трансакции, се доставува до Управата најдоцна во рок од 24 часа од известувањето. Во врска со доставениот извештај Управата може да побара и дополнителни информации, доколку смета дека се недоволни за целите на анализа.

Член 29

(1) Субјектите се должни собраните податоци, информации и документи, да ги достават до Управата, во следниве случаи:

(а) кога се сомневаат или имаат основи за сомневање дека било или е извршено перење пари или финансирање на тероризам или е направен обид или се прави обид за перење пари или за финансирање на тероризам.;

(б) во случај на готовинска трансакција во износ од 15.000 евра во денарска противвредност или повеќе и

(в) во случај на неколку поврзани готовински трансакции во износ од 15.000 евра во денарска противвредност или повеќе и

(г) во случај на трансакции од и кон потенцијално ризични држави.

(2) Субјектите за сомневањето од ставот (1) точка а) на овој член се должни веднаш да ја известат Управата, а податоците, информациите и документите се должни да ги достават до Управата најдоцна во рок од 24 часа од известувањето на Управата во форма на извештај.

(3) Доколку доставените податоци по оценка на Управата се недоволни, таа може да побара дополнителни информации и документација од субјектите. Доколку Управата итно бара дополнителни податоци субјектите се должни веднаш да го информираат и во рок од 4 часа да ги достават побараните податоци на начин определен во членот 31 од овој закон.

(4) Субјектите се должни во писмена форма да го известат надлежниот орган за надзор од членовите 46 и 47 на овој закон дека го доставиле извештај од ставот (2) на овој член до Управата, во рок од три дена од доставувањето на извештајот.

(5) Субјектите собраните податоци, информации и документи за извршените трансакции од ставот (1) точки б) и в) на овој член се должни да ги достават до Управата најдоцна во рок од три работни дена од извршената трансакција во форма на извештај.

(6) Министерот за финансии, на предлог на Управата, ја утврдува листата на потенцијално ризични држави од ставот (1) точка г) на овој член.

Член 31

(1) Извештаите за трансакциите од членот 29 од овој закон се доставуваат до Управата по електронски пат или преку телекомуникационите средства (телефон, телефакс), а во случај кога тоа не е можно, со други пишани средства.

(2) Извештаите доставени по телефон треба да бидат потврдени со телефакс, електронски или друг пишан документ најдоцна во рок од три дена од денот на нивното доставување.

(3) Управата не смее да го открие идентитетот на вработениот во субјектот кој го доставува извештајот, освен во случаите кога постои сомневање дека вработениот или субјектот извршил казниво дело перење пари или финансирање на тероризам, на писмено барање на надлежниот суд кога е неопходно да се утврдат факти во текот на кривична постапка.

(4) Министерот за финансии ја пропишува содржината на извештаите од ставот (1) на овој член.

Покрај обврската за доставување на извештаи за сомнителни трансакции, со член 29 од Законот, определени се и другите основи за доставување на извештаи во случаи кога се вршат:

- трансакции од и кон потенцијално ризични држави.

Во врска со доставувањето на извештаи за сомнителни трансакции треба да се разгледаат и обврските од членовите 36 и 39 од Законот, кои се однесуваат на привремените мерки. Налогот за привремено задржување на трансакцијата значи запирање на извршување на секоја активност во корист на клиентот во рок од 72 часа. Во рамките на овој рок, надлежниот суд треба да донесе одлука која ја определува судбината на налогот.

Привремени мерки

Член 36

(1) При постоење на сомневање за кривично дело перење пари или финансирање на тероризам, Управата може да поднесе до надлежниот јавен обвинител барање за поднесување предлог за определување на привремени мерки.

(2) Управата без одлагање доставува до субјектот писмен налог за привремено задржување на трансакцијата.

(3) Задржувањето на трансакцијата трае до донесувањето на судска одлука по предлогот, а најдолго 72 часа од задржувањето на трансакцијата.

Член 39

(1) Истражниот судија на надлежниот основен суд е должен во рок од 24 часа од приемот на предлогот од членот 38 став (1) од овој закон да донесе решение за примена на привремена мерка на запирање на трансакцијата и привремена заплена на парите и имотот или за одбивање на предлогот на јавниот обвинител решението да го достави до надлежниот јавен обвинител, субјектот и клиентот.

(2) Ако со одлуката се применети привремени мерки во истиот рок истражниот судија должен е решението да го достави до субјектот и клиентот.

(3) Надлежниот јавен обвинител е должен за донесената одлука

на истражниот судија од ставот (1) на овој член веднаш да ја извести Управата.

(4) Против решението на истражниот судија од ставот (1) на овој член, надлежниот јавен обвинител и клиентот имаат право на жалба до кривичниот совет на надлежниот основен суд во рок од три дена од приемот на решението, која не го одлага извршувањето на решението.

Согласно став 4 од член 29, соодветниот надзорен орган треба да биде известен во писмена форма дека е доставен извештај за сомнителна трансакција. Согласно член 32 од Законот, Управата го потврдува приемот на извештајот за сомнителна трансакција и редовно, а најмалку еднаш годишно известува за извршените проверки на примените извештаи, односно известува за начинот на кој ги користи добиените податоци и информации. Имајќи ја во предвид обврската од член 32 став 2 за Управата, препорачливо е редовно да се посетува официјалната веб страна на Управата на која би можело да се добијат дополнителни податоци за актуелните техники, методи и трендови за перење пари и финансирање на тероризам и приказ на откриени случаи кои довеле до спречување на перење пари и финансирање на тероризам.

При спроведувањето на мерките и дејствијата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, во сите случаи треба да се почитуваат забраната определена во членот 24 од Законот.

Забрани

Член 24

(1) Се забранува вршење на готовински плаќања, односно исплата или примање на готови пари во износ од 15.000 евра или повеќе во денарска противвредност во вид на една или повеќе поврзани трансакции, што не е извршено преку банка.

(2) Субјектите што со закон се овластени за регистрација на хартии од вредност, друг имот или правни работи, или за пријавување или вршење на пренос на пари, хартии од вредност или друг имот, можат да извршат таква регистрација или пренос само ако клиентот поднесе доказ дека преносот на парите над износот од ставот (1) на овој член е извршен преку банка.

Чување на податоци

Покрај анализата на клиентот и доставувањето на извештаи, една од клучите обврски за спречување на перење пари и финансирање на тероризам е чувањето на податоци. Во членот 27 од Законот, детално се пропишува обврската за чување на податоци, односно дефиниран е обемот на податоци кои треба да се чуваат и рокот во кој треба да се чуваат за целите на спречување на перење пари и финансирање на тероризам. Исполнувањето на оваа обврска

овозможува реконструкција на определени правни настани на барање на Управата или на други органи во рамки на утврдените надлежности.

Чување на податоци

Член 27

(1) Субјектите се должни копиите од документите со кои го потврдуваат идентитетот на клиентот или крајниот сопственик, за спроведените процедури за анализа на клиентот или крајниот сопственик и за реализираните трансакции или трансакциите во обид, од клиентското досие и деловната кореспонденција, да ги чуваат најмалку десет години по извршената трансакција, сметано од последната трансакција кога се работи за повеќе трансакции кои сочинуваат една целина.

(2) Субјектите се должни да чуваат копии од извршената анализа согласно член 12-в став (5) од овој закон, најмалку 10 години од последната трансакција.

(3) Субјектите се должни податоците, на начинот на кој ги доставиле до Управата, да ги чуваат најмалку десет години од денот на доставувањето.

(4) Податоците за клиентот со кој е воспоставен подолготраен деловен однос, во смисла на овој закон се чуваат најмалку десет години од денот на престанокот на деловниот однос.

(5) Царинската управа е должна да ги чува сите податоци за внесување или изнесување на готови пари или хартии од вредност, преку царинската линија најмалку десет години од денот на извршениот пренос.

(6) Регистарот од членовите 20, 21, 22, и 23 од овој закон задолжително се чува најмалку десет години од последниот заведен податок.

(7) Во случај на престанок на постоењето на субјектот, обврската за чување на податоците во рокот определен во ставот (1) на овој член се пренесува врз правните наследници на субјектот.

(8) Ако нема правни наследници на правното лице, обврската за чување на податоците од ставот (1) на овој член се пренесува врз неговите основачи.

(9) Субјектите се должни документите од став (1) на овој член да ги стават на располагање по барање на Управата или органите на надзор од членовите 46 и 47 од овој закон.

Доверливост на податоците

Член 28

(1) Податоците обезбедени врз основа на овој закон се доверливи и можат да се користат единствено за откривање и спречу-

вање на перење пари и финансирање на тероризам.

(2) Не се смета за оддавање на деловна тајна доставувањето на податоците од ставот (1) на овој член на Управата и до органите на надзор или надлежните органи за спроведување на законите.

(3) Субјектите, лицата коишто управуваат со субјектите и нивните вработени не смеат да го известат клиентот или трето лице за доставувањето на податоците до Управата или за други мерки и дејствија преземени врз основа на овој закон.

(4) Забраната од ставот (3) на овој член се однесува и на случаите кога се доставуваат податоци до органите на надзор или надлежните органи за спроведување на законот.

(5) Вработените во субјектите и лицата коишто управуваат со субјектите кои имаат обврска да преземаат мерки и дејствија за откривање и спречување на перење пари, согласно со овој закон, не смеат да ги користат личните податоци од досијеата на клиентите за други цели, освен за спроведување на активностите наменети за откривање и спречување на перење пари и финансирање на тероризам.

Прашањата поврзани со доверливоста на податоците и начинот на нивно користење се регулирани со член 28 од Законот. Податоците обезбедени врз основа на Законот се доверливи и може единствено да се користат за целите на откривање и спречување на перење пари и финансирање на тероризам. Ниту субјектите, ниту лицата кои управуваат со субјектите, ниту нивните вработени не смеат да го известат клиентот или трето лице за доставување на податоци до Управата. Известувањето на клиентот кривично се санкционира со казна затвор во времетраење од три месеци до пет години.

Програми

Обврската за имплементирање на интерниот акт кој определува правила, процедури и упатства за примена на мерки и дејствија за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, е регулирана со член 40 од законот. Овие програми најмалку треба да содржат:

- процедури за прифаќање на клиенти;
- процедура за анализа на клиентот;
- процедури за анализа на ризик и индикатори за анализа на ризик;
- процедури за проценка на ризикот на носител на јавна функција;

- процедури за препознавање на невообичаени трансакции и сомневање на перење пари и финансирање на тероризам;
- процедури за чување на податоците и документите и за доставување на извештаи до Управата;
- план за постојана обука на вработените во субјектот од областа на спречување на перење пари и финансирање на тероризам која обезбедува реализација на најмалку три обуки во текот на годината;
- именување на овластено лице;
- начин на соработка со Управата и
- процедура и план на вршење на внатрешна контрола и ревизија на спроведување на мерките и дејствија.

Валидна програма е онаа програма за која Управата издала (позитивно) мислење. Имајќи во предвид дека програмата треба да претставува потврда на волјата и спремноста на највисокиот менаџмент да се справи со ризиците од перење пари и финансирање на тероризам, програмата не се очекува да биде документ изготвен еднаш засекогаш, туку треба да претставува жив документ (ажуриран најмалку еднаш годишно), кој ги одразува актуелните напори за спречување на перење пари и финансирање на тероризам.

Во насока на ефикасно имплементирање на сите обврски за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, попрецизно определени во Законот, со член 40-а се наметнува обврската за формирање на оддел, именување на овластено лице, обезбедување на професионални стандарди и најмалку услови кои се смета дека ќе доведат до зголемување на ефикасноста во работењето.

Програми

Член 40

(1) Субјектите се должни да изготват програми од член 6 алинеја 4 од овој закон кои содржат и обезбедуваат:

- процедури за прифаќање на клиенти;
- процедура за анализа на клиентот;
- процедури за анализа на ризик и индикатори за анализа на ризик;
- процедури за проценка на ризикот на носител на јавна функција;
- процедури за препознавање на невообичаени трансакции и

сомневање на перење пари и финансирање на тероризам;

- процедури за чување на податоците и документите и за доставување на извештаи до Управата;

- план за постојана обука на вработените во субјектот од областа на спречување на перење пари и финансирање на тероризам која обезбедува реализација на најмалку три обуки во текот на годината;

- именување на овластено лице;

- начин на соработка со Управата и

- процедура и план на вршење на внатрешна контрола и ревизија на спроведување на мерките и дејствија.

(2) Субјектите се должни подготвените програми од ставот (1) на овој член најдоцна во рок од еден месец од влегувањето во сила на овој закон да ги достават на увид и мислење на Управата.

(3) Субјектите се должни најмалку еднаш годишно да ги ажурираат програмите и најдоцна во рок од еден месец од ажурирањето или ревидирањето да ги достават на увид на Управата.

(4) Банките се должни да стават во употреба или да го надградат софтверот за автоматска обработка на податоците согласно Правилник за карактеристиките на софтверот за автоматска обработка на податоците, донесен од страна на министерот за финансии, на предлог на Управата.

Оддел за спречување на перење пари и финансирање на тероризам

Член 40-а

(1) Доколку во субјектот се вработени повеќе од 50 лица, истиот треба во рамките на своето работење да формира посебен оддел кој ќе се грижи за спроведувањето на програмата и за одредбите од овој закон за што писмено се известува Управата.

(2) Во одделот треба бидат вработени најмалку 3 лица, а бројката на вработени во одделот треба да се зголемува пропорционално за по едно лице на секои 200 вработени.

(3) Вработените од ставот (2) на овој член треба да исполнуваат високи професионални стандарди.

(4) Со работењето на одделот од ставот (1) на овој член раководи овластеното лице.

(5) Заради ефикасно работење на овластеното лице, односно на одделот, субјектот е должен да обезбеди исполнување најмалку на следните услови:

- издвоеност на активностите на овластеното лице, односно на одделот, од другите деловни активности на субјектот, коиш-

то не се поврзани со активностите на спречувањето на перење пари и финансирање на тероризмот и контрола на усогласеноста на работењето со прописите;

- право на директен пристап до електронските бази на податоци и навремен пристап до сите информации потребни за непречено спроведување на програмата и одредбите на овој Закон и

- воспоставување директна комуникација со органите на управување на субјектот и друго.

3.2. ПОСЕБНИ ОБВРСКИ

Во зависност од видот на дејноста, продуктите кои ги нудат, како и во зависност од изложеноста на ризикот за перење пари и финансирање на тероризам, Законот наметнува определени обврски кои треба да ги исполнуваат само определени субјекти. Посебните обврски субјектите ги исполнуваат покрај општите обврски.

3.2.1. АГЕНЦИИ ЗА ПРОМЕТ СО НЕДВИЖНОСТИ

Прометот со недвижности заслужува посебно внимание од аспект на перење пари, финансирање на тероризам и даночни измами зошто опфаќа трансакции со високи износи на средства и има значајно општествено влијание. Злоупотребите во овој сектор имаат неповолно влијание на економската, политичката и институционалната стабилност.

Во прометот со недвижности како учесници може да се појават и криминалците чиј интерес е да ги прикажат своите средства во легален формат. Една од погодностите кои ги нуди овој сектор, а што особено ги привлекува криминалците е можноста да се прикрие вистинскиот извор на средства и идентитетот на крајниот сопственик, што претставува еден од основните елементи на перењето пари. Можностите на криминалците се проширија со либерализирање на режимите за стекнување на сопственост, националните политики за поттикнување на економскиот развој и развојот на туризмот. Овие можности доведоа до драстично зголемување на вложувањата во недвижности и со тоа интегрирање на нелегално стекнатите средства. Со имплементација на меѓународните стандарди се проширува кругот на субјекти кои ги имплементираат мерките за спречување на перење пари и финансирање на тероризам вклучувајќи ги и агенциите за промет со недвижности.

ИНДИКАТОРИ ЗА СОМНИТЕЛНИ ТРАНСАКЦИИ / АКТИВНОСТИ КАЈ АГЕНЦИИТЕ ЗА ПРОМЕТ СО НЕДВИЖНОСТИ

1. Клиентот купува недвижен имот без претходно да го види истиот.
2. Клиентот приложува лажни или фалсификувани документи.
3. Клиентот доаѓа со придружба или обезбедување.
4. Пристигнува кај агентот за промет со недвижности со значителен износ на готовина.
5. Клиентот или третото лице во детали е запознат со регулативата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам.
6. Клиентот користи голем број слични адреси или пак клиентот и лицата што се вклучени во трансакцијата користат заеднички адреси или податоци за контакт.
7. Клиентот е нервозен, избегнува да даде одговори на прашања поврзани со трансакцијата, зазема одбранбен став, нерадо се идентификува, даваат лажни документи или невистински податоци.
8. Клиентот нуди невообичаено висока провизија или други награди за завршување на активността.
9. Клиентот или третото лице доаѓаат од држава која не ги почитува стандардите за спречување на перење пари (од листите на ФАТФ, ЕУ и др.), или е позната по производство и растурање на дрога или е држава позната како даночен рај.
10. Клиентот бара податоци како да се избегне идентификацијата или пријавувањето до Управата.
11. Клиентот избегнува да даде лични податоци за себе или дава лажни податоци.
12. Клиентот е носител на јавна функција.
13. Клиентот веќе бил казнуван или против него била поднесена кривична пријава.
14. Клиентот преговара за цената на недвижноста, но бара во документите да се евидентира пониска вредност иако ја плаќа договорената цена.

15. Клиентот непотребно ја објаснува купопродажбата.
16. Прометот со недвижност е економски неоправдан.
17. Клиентот или третото лице сака да ја купи недвижноста без оглед на цената.
18. Кратко време по купувањето, клиентот ја продава недвижноста со загуба.
19. Клиентот или третото лице ја плаќаат цената на недвижноста на рати, под износот за пријавување до Управата, со цел пријавувањето да се избегне.
20. Клиентот купува имот во име на друго лице со кое што е во некаква врска (роднинска или деловна врска).
21. Клиентот купува повеќе имоти во краток временски период, и изгледа дека е незаинтересиран за локацијата, условите, и трошоците за поправка итн..
22. Клиентот ја претставува неговата финансиска ситуација на начин што е нереален или што не може да се провери со документи.
23. Клиентот користи услуги од адвокат за купопродажба на недвижности и сите трансакции се остварени преку сметки на адвокатот.
22. Трансакциите се извршуваат во име на малолетници, лица без деловна способност или други лица кои не поседуваат економски капацитет, за да ги направат таквите активности.
24. Клиентот го купува повторно имотот, кој неодамна го продал.
- Честа промена на сопственоста на истиот имот, делумно помеѓу познати клиенти.
25. Купувањето и продавањето на недвижностите се одвиваат во ист ден или во многу краток временски период, каде се забележува значително отстапување од пазарната цена.
26. Трансакции кои вклучуваат физички или правни лица чија што адреса е непозната или е позната само адресата за комуникација (заедничка канцеларија, или деловна адреса со други лица), или се претпоставува дека адресата е лажна.
- Трансакции кои ги извршуваат посредници кои делуваат во интерес на потенцијално поврзани физички лица (семејна

или деловна поврзаност, национална поврзаност, лица кои живеат на иста адреса итн.).

27. По купувањето на имотот, истиот се продава со повисока цена, иако не настанале промени во пазарната вредност на недвижностите во истата област или не е инвестирано во недвижноста.
28. Вработените во агенцијата за недвижност ја избегнуваат обврската за пријавување на клиенти до Управата кога постои сомневање за перење пари и финансирање на тероризам.
29. Вработените во агенцијата за недвижност не ги почитуваат интерните правила и процедури за спречување на перење пари и финансирање на тероризам.
30. Промени во однесувањето на вработените во агенцијата за недвижност (одбивање на тимска работа по определен предмет, останување сам на работа по завршувањето на работното време, зголемување на трошењето на парите, некористење на годишниот одмор, воспоставување на приватни контакти со клиентите, одбивање да биде унапреден и сл.).

Резиме

Со сето ова што е кажано во овој дел од Прирачникот, логично е да се претпостави дека субјектите кои ги извршуваат овој вид на услуги, задолжително треба да ги превземаат и спроведуваат законски определените мерки и дејствија за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, пред сè: изготвување на програма, спроведување и постапување по истата, како и доследна примена на горенаведените индикатори за препознавање на сомнителни трансакции.

Неинформираноста и непознавањето на законската регулатива и индикаторите не ја исклучува одговорноста на лицата вработени во субјектите како и директно на самите субјекти.

3.2.2. ДРУШТВА ЗА РЕВИЗИЈА, СМЕТКОВОДСТВО И ДАВАЊЕ СОВЕТИ ОД ОБЛАСТА НА ДАНОЦИТЕ

Сметководителите и ревизорите, во пракса, обезбедуваат широк круг на услуги за различни клиенти, кои во најголем дел се однесуваат на: книговодствени услуги и подготовка на годишни и периодични сметки, совети од областа на даноците, внатрешна ревизија, совети за внатрешна контрола и минимизација на ризик, услуги и совети за примена на прописи, инструкции за структурирање на трансакции, инвестициски совети итн. Во многу земји, сметководителите и ревизорите се првите професионалци кои малите бизниси и индивидуалци ги консултираат кога бара-

ат деловни совети и совети како да ги применуваат законските прописи. Кога тие не можат да дадат соодветен совет, најчесто ги упатуваат клиентите кај други соодветни професионалци.

Согласно меѓународните искуства, дел од активностите кои ги извршуваат сметководителите и ревизорите кои најчесто се користат од страна на криминалците со цел да ги легализираат своите приходи се:

- финансиски и даночни совети (криминалците бараат совети, кои ќе им овозможат средствата стекнати на нелегален начин да ги трансферираат на начин што ќе бидат тешко достапни на надлежните органи за целите на конфискација или нивно прикажување како легални приходи),
- регистрирање на трговски друштва или друг вид на сложени форми на правни лица (со цел прикривање на крајниот сопственик, т.е. на врската помеѓу криминалецот и неговите нелегални приходи),
- купување/продавање на имот (совети насочени кон прикривање на изворот на средствата или совети со кои привидно легалните средства ќе се реинвестираат и инегрираат во легалните бизниси) и
- извршување финансиски трансакции за сметка на клиентите и сл.

Поради можноста сметководителите и ревизорите преку услугите кои ги нудат, да бидат искористени за целите на легализирање на криминални приходи или финансирање на терористички активности, истите се вклучени во групата на субјекти кои имаат обврски да применуваат мерки и дејствија за спречување на перење пари и финансирање на тероризам и преку примената на овие мерки, да се заштитат од можноста да бидат инволвирани во криминалните шеми.

ИНДИКАТОРИ ЗА СОМНИТЕЛНИ ТРАНСАКЦИИ/АКТИВНОСТИ КАЈ ДРУШТВАТА ЗА СМЕТКОВОДСТВО, ДРУШТВАТА ЗА РЕВИЗИЈА И ОВЛАСТЕНИТЕ РЕВИЗОРИ

1. Клиентот се занимава со дејност која вклучува голем број на готовински трансакции или готовински износи.
2. Клиентот често ги менува сметководителите.
3. Клиентот во сметководствената евиденција внесува непосточки или веќе платени долгови.

4. Потеклото на средствата на клиентот не може да се утврди или е тешко да се утврди.
5. Прикажаните приходи во даночната евиденција не одговараат на готовинската евиденција пријавена од клиентот.
6. Клиентот нема вработени што е невообичаено за неговиот начин на работење.
7. Клиентот врши трансакции кои не се исти со трансакциите на други правни лица кои се занимаваат со иста работа.
8. По направени проверки на клиентите или на овластените лица на интернет, утврдено е дека постојат податоци во врска со претходни апсења поради неплаќање на данок, перење пари, трговија со дрога или други кривични дела.
9. Даночен службеник повеќе пати врши контрола во канцеларијата на клиентот, и притоа констатира невообичаено или сомнително работење.
10. Клиентот има големи приливи на сметката и дава налог на банката парите да бидат префрлени на сметки на повеќе лица, особено кога ќе се утврди дека за трансакциите нема никакви рационални објаснувања или економска оправданост.
11. Поголем број на физички лица помеѓу кои не постои поврзаност уплаќаат средства на сметка на клиентот и истите клиентот веднаш ги повлекува или дава налог на банката за префрлање на средствата на други свои сметки или на сметки на други лица, особено кога ќе се утврди дека за трансакциите нема никакви рационални објаснувања или економска оправданост.
12. Клиентот често пати врши трансакции по основ авансни плаќања или враќање на аванс поради нереализирани комерцијални договори.
13. Клиентот врши готовински уплати по основ „позајмица од основачот“.
14. Клиентот врши голем број на готовински уплати, а според природата на неговите активности, не се занимава со готовина.
15. Клиентот повлекува голема сума на пари од сметка на која се префрлени средства по основ на одобрен кредит во странство.

16. Клиентот ги префрла средствата на сметка на правни лица со кои не соработува или прима средства од правни лица со кои не соработува.
17. Клиентот врши трансакции со физички или правни лица регистрирани во држави кои се познати по трговија со дрога или преку чии територии се врши прометот со наркотици или во кои се воведени и стапени на сила строги закони за доверливи банкарски и деловни податоци.
18. Клиентот исплаќа невообичаени хонорари за советување на компании со седиште во земји познати како даночни раевни.
19. Клиентот избегнува да одговори на прашања во врска со трансакциите, полномошното, идентификацијата и слично, или презентира лажни документи или дава неточни податоци.
20. Клиентот располага со имот и средства од големи размери (люксузни автомобили, апартмани, луксузни куќи и др.) кои не одговараат на средствата кои ги продуцира неговата компанија.
21. Клиентот добро ја познава законската регулатива во врска со пријавување на сомнителни трансакции, брзо потврдува дека паричните средства се „чисти“ итн.
22. Клиентот - правно лице поднесува барање за кредит, и покрај фактот што економските и финансиските показатели не укажуваат дека клиентот има потреба од кредит. Потоа средствата од одобриениот кредит се префрлаат на сметки во off-shore банки, или во корист на трети лица или се користат ненаменски.
23. Клиентот е носител на јавна функција или пак лице поврзано со вакво лице.

Резиме

Со сето ова што е кажано во овој дел од Прирачникот, логично е да се претпостави дека субјектите кои ги извршуваат овој вид на услуги, задолжително треба да ги превземаат и спроведуваат законски определените мерки и дејствија за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, пред сè: изготвување на програма, спроведување и постапување по истата, како и доследна примена на горенаведените индикатори за препознавање на сомнителни трансакции.

Неинформираноста и непознавањето на законската регулатива и индикаторите не ја исклучува одговорноста на лицата вработени во субјектите како и директно на самите субјекти.

3.2.3. НОТАРИ И АДВОКАТИ

Криминалците обидувајќи се да обезбедат сигурни подрачја за своите нелегално стекнати средства, во кои надлежните органи немаат или многу тешко имаат пристап, континуирано ги зголемуваат начините и методите кои ги користат за успешно да го направат тоа. Се почесто сложените шеми за прикривање на нелегално стекнатите средства се подготвени или во подготвувањето (свесно или несвесно) се вклучени лица кои професионално вршат определени правни работи.

Имајќи ги во предвид фазите низ кои може да се изврши перењето пари или финансирањето на тероризмот, адвокатите и нотарите се изложени на различен степен на ризик да бидат инволвирани во случаите на перење пари и финансирање на тероризам.

Во фазата на пласман, средствата кои се стекнати на криминален начин најчесто се пласираат во финансискиот систем. Банките свесни за овој ризик, а од друга страна да ги задоволат барањата на меѓународната заедница и на државата, многу рано започнуваат да развиваат свои внатрешни програми и политики за спречување на перење пари и финансирање на тероризам. Познавајќи го овој факт криминалците, активностите на вложување на нелегално стекнатите средства ги пренасочуваат во други подрачја. Во изнаоѓањето на различни методи за перење пари и финансирање на тероризам на удар доаѓаат нотарите и адвокатите, особено имајќи го во предвид и фактот дека во оваа фаза во зависност од типот на кривичното дело од кое произлегува приходот не секогаш станува збор за готовина.

Откако нелегално стекнатите приходи се вклучени во системот, фазата на прикривање вклучува серија на комплексни активности кои опфаќаат различни лица, компании, не ретко овие активности се извршуваат на различни територии. Во оваа фаза најчесто се користат услугите на адвокатите и нотарите, кога е потребно на софистициран начин да се прекине или да се усложни доаѓањето до вистинскиот извор на средства.

При спроведувањето на последната фаза од перењето пари или финансирањето на тероризам, нотарите и адвокатите воопшто не се изложени на помал ризик од претходните фази. На криминалците во оваа фаза потребна им е помошта на адвокатите и нотарите во реинвестирањето на привидно легалните приходи во чисто легални бизниси и различни форми на инвестиции. Како на пример при купување на имот, формирање на правни лица и др

Согласно Законот, адвокатите и нотарите ги исполнуваат општите обврски за спречување на перење пари и финансирање на тероризам дадени во делот „Општи обврски“.

При своето работење адвокатите и нотарите треба да ја почитуваат забраната определена во член 24 од Законот.

Забрани

Член 24

(2) Субјектите што со закон се овластени за регистрација на хартии од вредност, друг имот или правни работи, или за пријавување или вршење на пренос на пари, хартии од вредност или друг имот, можат да извршат таква регистрација или пренос само ако клиентот поднесе доказ дека преносот на парите над износот, од ставот (1) на овој член, е извршен преку банка.

Врз основа на член 29-а нотарите имаат обврска да доставуваат на дневна основа до Управата, пакет на податоци кои се однесуваат на инволвираните лица, описот на правната работа, вредноста и друго за составени нотарски акти, потврдени приватни исправи и заверени потписи на договори со кои се стекнува имот во вредност од 15.000 евра или повеќе, во денарска противвредност според средниот курс на Народната банка на Република Македонија. Преку посебна апликација на веб страната на Управата, нотарите во електронска форма ги доставуваат овие податоци согласно Правилникот за содржината и формата на извештаите кои субјектите ги доставуваат до Управата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам и начинот на нивно електронско доставување, донесен од министерот за финансии.

Член 29-а

(1) Нотарите собраните податоци за составени нотарски акти, потврдени приватни исправи и заверени потписи на договори со кои се стекнува имот во вредност од 15.000 евра или повеќе, во денарска противвредност според средниот курс на Народната банка на Република Македонија, на денот кога се составени нотарските акти, потврдени приватните исправи и заверени потписите, наведени во договорот, ги доставуваат до Управата на крајот на денот во електронска форма.

Со имплементацијата на член 5 и член 41 од Законот, нотарите и адвокатите ги применуваат мерките за спречување на перење пари и финансирање на тероризам кога за клиентите вршат услуги што се однесуваат на:

- купопродажба на подвижни предмети, недвижности, содружнички удели или акции,
- тргување и управување со пари и хартии од вредност,
- отворање и располагање со банкарски сметки, сефови и други финансиски производи и
- основање или учество во управувањето или работењето на правни лица, застапување на клиенти во финансиски трансакции и друго.

Член 41

Обврските кои произлегуваат од овој закон не се однесуваат на адвокатите кога вршат функција на одбрана и застапување во судска постапка.

ИНДИКАТОРИ ЗА СОМНИТЕЛНИ ТРАНСАКЦИИ/АКТИВНОСТИ КАЈ НОТАРИ

1. Клиентот нема доволно податоци за активноста која ја извршува или документите кои ги потпишува не ги познава добро (основа за сомневање дека активноста ја врши за друг).
2. Клиентот нуди голема награда за извршување на вообичаени услуги или услуги за кои има предвидени законски тарифи.
3. Клиентот бара помош, совет кои содржи елементи на кривично дело.
4. Клиентот ги застапува ополномоштувачите во активности кои не се вообичаени да се извршуваат преку застапници.
5. Клиентот одбива заверениот документ да биде доставен до надлежните државни органи.
6. Клиентот извршува голема зделка, а потекнува од држави кои се познати по производство и растурање на дрога или држави познати како даночен рај.
7. Клиентот одбива да го открие вистинскиот идентитет на крајниот корисник.
8. Клиентот соработува истовремено со повеќе нотари сакајќи притоа да расцепка поголема зделка.
9. Цената наведена во нотарскиот акт за недвижниот или движниот имот или удели од трговски друштва е необично висока или ниска во однос на пазарните цени.
10. Клиентот е носител на јавна функција, или лице поврзано со вакво лице, а зделката е од поголем обем.
11. Поврзани зделки, каде што клиентот е заведен како продавач на едната а купувач на втората зделка која се однесува на ист движен или недвижен имот.
12. При купување на недвижен имот, движен имот или удели од трговски друштва и кога зделките се обезбедени со гаранции од OFF SHORE земји или трговски друштва кои потекнуваат од таму*.
13. Кога вршењето на зделките се склучува во присуство на трети лица, кои можат да создадат сомнеж за вршење на притисок или заплашување.

14. Клиентот добро го познава законодавството за спречување на перење пари.
15. Приложува документи со противречна содржина.

ИНДИКАТОРИ НА СОМНИТЕЛНИ ТРАНСАКЦИИ/АКТИВНОСТИ КАЈ АДВОКАТИ

1. Клиентот бара адвокатот да пронајде информации за слабостите во финансискиот систем поврзани со перење пари.
2. Клиентот бара адвокатот да ја изврши трансакцијата во свое име и за своја сметка, од правни и физички лица кои претпочитаат да останат анонимни.
3. Клиентот е препорачан од лице со сомнителен стил на живот.
4. Клиентот бара определена правна услуга од адвокат со седиште во друг град, значително одалечен од седиштето на клиентот, без да прикаже основана причина за тоа.
5. Клиентот одбива да се идентификува или кога ќе дознае дека треба да биде идентификуван ја прекинува понатамошната соработка.
6. Клиентот за целите на лична идентификација и идентификацијата и претставувањето на предметот на бараната правна помош, употребува лажни или сомнителни документи.
7. Трансакциите се високи, комплицирани или невообичаени, или се одвиваат помеѓу правни лица кои не се поврзани по економска основа.
8. Клиентот бара извршување на услуги со држави кои се познати по производство и растурање на дрога или држави познати како даночен рај.
9. Клиентот бара адвокатот да основа или докапитализира правно лице под лажно име на клиентот или под друга сомнителна околност, сакајќи притоа да ја прикрие својата улога во тоа правно лице.
10. Клиентот бара адвокатот да основа или докапитализира правно лице без при тоа да постои економска основа.
11. Во правното лице на клиентот или таму каде тој учествува во управувањето, не постојат вработени лица, што е сосема невообичаено при дејност која тоа правно лице ја обавува.

12. Намерно кршење на интерните упатства, постапки и прописи за спречување на перењето пари од страна на вработените во адвокатската канцеларија.

Резиме

Со сето ова што е кажано во овој дел од Прирачникот, логично е да се претпостави дека субјектите кои ги извршуваат овој вид на услуги, задолжително треба да ги превземаат и спроведуваат законски определените мерки и дејствија за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, пред сè: изготвување на програма, спроведување и постапување по истата, како и доследна примена на горенаведените индикатори за препознавање на сомнителни трансакции.

Неинформираноста и непознавањето на законската регулатива и индикаторите не ја исклучува одговорноста на лицата вработени во субјектите како и директно на самите субјекти.

3.2.4. ДРУШТВА ЗА ПРИРЕДУВАЊЕ НА ИГРИ НА СРЕЌА ВО ИГРАЧНИЦА (КАЗИНО)

Казината генерираат значајни приходи за нивните сопственици, но и за државата преку нивно оданочување и обврската за плаќање на надоместок за лиценца. По дефиниција, казината се нефинансиски институции кои на своите клиенти им нудат игри на среќа најчесто заради забава, но како дел од нивните активности можат да вклучат и финансиски операции кои се слични на оние во финансиските институции, што ги изложува на ризикот од перење пари. Повеќето казина вршат финансиски активности кои вклучуваат примање на депозити на сметки, вршат размена на валути, трансфер на пари, чување на финансиски средства, исплата на чекови, услуги на користење на сефови итн., при што овие услуги најчесто се достапни 24 часа дневно. Разновидноста, фреквенцијата и волуменот на трансакции кои се случуваат во нив, ги прави казината особено подложни на перење пари. Во текот на само една посета на казино, еден клиент може да изврши повеќе готовински или електронски трансакции при купување на чипови, во текот на играта или при исплаќањето како рутинска активност при размената на чипови за пари.

Нудејќи широк спектар на услуги, казината се атрактивно место за криминалците, но често пати се и контролирани или поседувани од страна на криминални групи. Организираните криминални групи настојуваат да поседуваат свои казина или да контролираат делови од нив, со цел да ги олеснат нивните криминални активности и перењето на средства од кривични дела.

Природата и опсегот на овој сектор е предизвик за негово регулирање од аспект на примена на мерки против перење пари и финансирање на тероризам. Согласно Законот, казината ги ис-

полнуваат општите обврски за спречување на перење пари и финансирање на тероризам дадени во делот „Општи обврски“.

Приредувачи на игри на среќа во играчница (казино)

Член 22

(1) Приредувачи на игри на среќа во играчница (казино), покрај другите мерки пропишани со овој закон, се должни да го идентификуваат клиентот согласно член 10 од овој закон, веднаш по влегувањето во казиното и при купување или при исплаќање на чипови во износ над 2.000 евра во денарска противвредност според средниот курс на Народната банка на Република Македонија на денот на купување, односно исплаќање.

(2) Податоците од ставот (1) на овој член се водат во нумериран регистар потпишан од одговорно лице на приредувачот на играта на среќа во играчница (казино).

Казината при спроведувањето на членот 22 од Законот, имаат обврска да водат посебен нумериран регистар во кој на унифициран начин, хронолошки ги забележуваат идентитетот на клиентите согласно член 10 од овој Закон веднаш по влегувањето во казиното, како и купувањето или исплаќањето на чипови во износ над 2.000 евра.

ИНДИКАТОРИ ЗА СОМНИТЕЛНИ ТРАНСАКЦИИ КАЈ ПРИРЕДУВАЧИ НА ИГРИ НА СРЕЌА

1. Клиентот е од држава која е позната по производство, преработка и препродажба на дроги (хероин, кокаин и сл.), или држава позната како даночен рај.
2. Клиентот се појавува во придружба на сомнителни лица.
3. Клиент за кој постои сомнеж дека добива инструкции од трето лице и очигледно нема познавања за правилата на играта или операцијата на замена на чипови која се врши.
4. Клиентот за потребите на идентификација дава на увид документи кои изгледаат како да се фалсификувани, изменети или неточни или пак дават на увид само копија на документот за лична идентификација.
5. Клиентот негодува при барањето да се идентификува при влегување во просториите на приредувачот на игра на среќа.
6. Документот кој клиентот го предава за идентификација е издаден во странство и проверката на неговата автентичност не е можна.

7. Клиентот е носител на јавна функција.
8. Клиентот за купување/продавање на чипови испраќа друго лице на благајната кога се работи за поголеми износи.
9. Клиентот купува жетони и после минимално играње или без да игра ги впаричува на благајната.
10. Клиентот кој во минатото играл со минимални или незначителни облози, почнува да игра со големи износи.
11. Клиентот купува жетони со фалсификувани пари.
12. Клиентот купува жетони со стари, дотраени, неуредни банкноти во значителен износ.
13. Клиентот покажува невообичаен интерес за внатрешните мерки на контрола и процедура против перење пари во приредувачот на игра на среќа.
14. Клиент или организирана група на играчи се обидуваат да извршат поткуп или на друг начин се обидуваат да го принудат вработениот/вработените во приредувачот на игра на среќа, да не ги исполнуваат своите законски или деловни обврски за регистрирање на операцијата – активността.
15. Клиентите делуваат организирано за да компензираат добивки и загуби.
16. Клиентот кој ја добил играта е поврзан со приредувачот на игра на среќа.
17. Кај клиентот се забележува зголемено купување на жетони или зголемено трошење во приредувачот на игра на среќа кое отстапува од вообичаеното однесување на клиентот, а при тоа не оставарил добивка во приредувачот на игра на среќа.
18. Клиентот купува жетони сукцесивно кај различни благајни или маси за играње.
19. Клиентот бара од лицата вработени во приредувачот на игра на среќа, да ја надгледуваат неговата игра и да го опоменат кога неговата добивка ќе се приближи до износ кој се регистрира во согласност со важечката регулатива.
20. Клиентот кој остварил голема добивка, бара услуга од други лица присутни во приредувачот на игра на среќа да извршат впаричување на добивката, заради избегнување на обврската за пријавување во согласност со важечката регулатива.

21. Клиентот купува големи количини на чипови во готовина од масата за играње, се коцка на минимални суми и набргу потоа заминува на шалтер за да ги наплати чиповите.
22. Клиентот се обидува да ја избегне обврската за запишување во регистарот со раситнување на трансакцијата на повеќе помали суми.
23. Клиентот веќе бил казнуван или против него била поднесена кривична пријава.
24. Клиент чија желба за добивка е секундарна или воопшто ја нема.
25. Необјасливи промени во однесувањето на вработениот во приредувачот на игра на среќа (пр.: расипнички начин на живеење, неискористување на годишен одмор, поврзување на личните со деловните односи помеѓу вработениот и клиентите, одбивање да биде унапреден).
26. Вработен кај приредувачот на игра на среќа, избегнува да даде информации за клиентите или трансакциите кај кои постојат причини за сомневање за перење на пари или финансирање на тероризам, иако му се познати фактите кои укажуваат на сомнителна трансакција.
27. Намерно кршење на интерните упатства, постапки и прописи за спречување на перење пари од страна на вработените во приредувачот на игра на среќа.

Резиме

Со сето ова што е кажано во овој дел од Прирачникот, логично е да се претпостави дека субјектите кои ги извршуваат овој вид на услуги, задолжително треба да ги превземаат и спроведуваат законски определените мерки и дејствија за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, пред сè: изготвување на програма, спроведување и постапување по истата, како и доследна примена на горенаведените индикатори за препознавање на сомнителни трансакции.

Неинформираноста и непознавањето на законската регулатива и индикаторите не ја исклучува одговорноста на лицата вработени во субјектите како и директно на самите субјекти.

3.2.5. ЗДРУЖЕНИЈА НА ГРАЃАНИ И ФОНДАЦИИ

Непрофитните организации се битна компонента на светската економија и на многу национални економии. Како посредници меѓу добротворната заедница од една страна и лицата корисници на нивните услуги, од друга страна, овие организации ги допол-

нуваат активностите на владиниот сектор и бизнис заедницата во дистрибуцијата на широк спектар на јавни услуги или активности кои го подобруваат квалитетот на живот.

Непрофитните организации може да имаат различна организациона форма во зависност од државата и нејзиниот правен систем.

Непрофитните организации за реализирање на активностите во рамки на сопствените програмски цели, обезбедуваат средства преку механизмот на собирање на доброволни прилози, односно со собирање на средства од различни донатори независно од нивното седиште. На ваков начин непрофитните организации собираат илјадници билиони долари годишно и истите ги дистрибуираат до корисниците.

Од анализите и истражувањата кои се спроведени во рамки на различни проекти под покровителство на ФАТФ (www.fatf-gafi.org), утврдено е дека непрофитните организации како такви, со својот начин на функционирање и финансирање се особено осетливи и ранливи на закните од перење пари и финансирање на тероризмот. Во определени случаи злоупотребата на непрофитните организации за целите на перење пари и особено на финансирање на тероризам се спроведува без знаење на донаторите или пак истите постојат како параван на каналите за движење на фондовите за финансирање на тероризам или како логистичка поддршка на терористичко движење.

Злоупотребата на непрофитните организации за целите на финансирање на тероризам ја нарушува довербата на донаторите и го загрозува нивниот интегритет. Од овие причини заштитата на овој сектор претставува критична компонента во глобалните напори против тероризмот и неопходна мерка во заштитата на интегритетот на непрофитните организации. Од овие причини треба да се преземат сеопфатни мерки од страна на непрофитните организации, и државата. Дел од тие мерки се и мерките за спречување на перење пари и финансирање на тероризам од законот дадени во делот „Општи обврски“.

ИНДИКАТОРИ ЗА СОМНИТЕЛНИ ТРАНСАКЦИИ/АКТИВНОСТИ КАЈ ЗДРУЖЕНИЈА НА ГРАЃАНИ И ФОНДАЦИИ

1. Донаторот бара повраток на дел од донираните средства (во износ од 40- 50%) со налог да бидат трансферирани на друга сметка/сметки на донаторот, по различни основи (пр. консултантски услуги, проекти и сл.).
2. Карактерот на донацијата не е во согласност со целите на организацијата.
3. Големината на донацијата не одговара на реалните потреби на организацијата.

4. **Донацијата се врши од страна на поединци или фирми за кои се знае или се претпоставува дека добиле средствата преку криминални активности.**
5. **Големи износи на донации во готовина.**
6. **Клиентот/донатор е од држава која е позната по производство, преработка и препродажба на дроги (хероин, кокаин и сл.), држава позната како даночен рај или држави кои го поддржуваат тероризмот.**
7. **Анонимни донации, или донации кои не се евидентираат.**
8. **Донации направени под услов - целата или дел од донацијата да се искористи на начин наведен од клиентот.**
9. **Клиент за кој е познато дека е поврзан со тероризам, финансирање на тероризам, формирање, водење или членство во организирана криминална група,**
10. **Клиентите одбиваат да обезбедат документи за своја идентификација.**
11. **Клиентот кажува контрадикторни основи за целите на донацијата.**
12. **Клиентот (или лицето во негова придружба) во детали е запознат со регулативата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам.**
13. **Клиентот бара дел од донацијата да му биде вратена веднаш по давањето на донацијата.**

Резиме

Со сето ова што е кажано во овој дел од Прирачникот, логично е да се претпостави дека субјектите кои ги извршуваат овој вид на услуги, задолжително треба да ги превземаат и спроведуваат законски определените мерки и дејствија за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, пред сè: изготвување на програма, спроведување и постапување по истата, како и доследна примена на горенаведените индикатори за препознавање на сомнителни трансакции.

Неинформираноста и непознавањето на законската регулатива и индикаторите не ја исклучува одговорноста на лицата вработени во субјектите како и директно на самите субјекти.

4. УПАТСТВА

4.1. УПАТСТВО ЗА ДОСТАВУВАЊЕ НА STR

Законот за спречување на перење пари и други приноси од казни-во дело и финансирање на тероризам, покрај другите, ја наметнува и обврската, субјектите да доставуваат до Управата, два вида извештаи:

- извештај за извршена готовинска трансакција во износ од 15.000 евра и повеќе – CTR (обврска поставена согласно меѓународната практика, а како резултат на фактот дека големите готовински трансакции сами по себе се ризични од аспект на перење пари и финансирање на тероризам) и
- извештај за сомнителни активности (трансакции) – STR.

Доставувањето на овие извештаи, особено STR, е една од клучните обврски на субјектите. Оваа обврска треба да е резултат на сите други обврски кои ги применуваат (идентификација, следење на деловните активности, чување на податоци и сл.). Основната цел на мерките кои ги применуваат субјектите, е насочена токму кон детектирање на активности/клиенти кои согласно индикаторите се сомнителни од аспект на перење пари и финансирање на тероризам.

Сомневањето утврдено од страна на субјектите, истите се должни да го пријават до Управата, која има надлежност да преземе понатамошни дејствија, со цел да утврди дали навистина станува збор за криминални дејствија или не.

Непријавувањето на сомнителните активности од страна на субјектите е предвидено и како кривично дело во Кривичниот Законик на Република Македонија, а исто така и откривањето на клиентот дека ќе биде пријавен до Управата.

Во сите случаи кога субјектот се сомнева дека клиентот, трансакцијата или крајниот корисник се поврзани со перење пари или финансирање на тероризам е должен за тоа да ја извести Управата. Известувањето до Управата, субјектот го врши со пополнување на соодветниот унифициран извештај за сомнителна трансакција според Правилникот објавен во Сл. весник на РМ бр. 38 од 18.03.2009 година.

Правилникот предвидува два обрасци на извештаи за сомнителни трансакции, од кои едниот е наменет да го пополнуваат само банките, а другиот е наменет за останатите субјекти. И двата извештаи се објавени на официјалната интернет страна на Управата – WWW.USPPFT.GOV.MK (во делот „СУБЈЕКТИ И ИНДИКАТОРИ“).

Банките го доставуваат извештајот за сомнителна трансакција до Управата на унифициран начин, пополнувајќи го Прилог 1 – Извештај кога постои сомневање дека клиентот, трансакција или крајниот корисник се поврзани со перење пари или финансирање на тероризам.

Извештајот за сомнителна трансакција, кој треба да го достават банките до Управата, содржи два дела.

Првиот дел содржи податоци кои се однесуваат на:

- субјектот кој го поднесува извештајот, односно податоци за банката,
- лицето за кое се однесува сомневањето,
- лицето кое ја врши трансакцијата,
- трансакциската сметка,
- трансакцијата и
- причините за сомневање (доколку сомневањето е поврзано со перење пари се пополнува делот 6.1., а доколку субјектот се сомнева дека клиентот, трансакцијата или крајниот корисник се поврзани со финансирање на тероризам го пополнува делот 6.2.).

Вториот дел содржи:

- анализа на сметки,
- податоци за тоа дали лицето за кое се однесува сомневањето се јавува како овластено лице на други сметки,
- податоци за други услуги кои лицето за кое се однесува сомневањето ги користи во банката и
- забелешка.

Останатите субјекти, извештаите за сомнителни трансакции, ги доставуваат до Управата, пополнувајќи го Прилог 2 - Извештај кога постои сомневање дека клиентот, трансакција или крајниот корисник се поврзани со перење пари или финансирање на тероризам.

Извештајот кој треба да го достават до Управата субјектите, со исклучок на банките, содржи податоци кои се однесуваат на:

- субјектот кој го поднесува извештајот,
- лицето за кое се однесува сомневањето и

- причините за сомневање (доколку сомневањето е поврзано со перење пари се пополнува делот 3.1., а доколку субјектот се сомнева дека клиентот, трансакцијата или крајниот корисник се поврзани со финансирање на тероризам го пополнува делот 3.2.).

Притоа, образецот треба да се пополни со сите релевантни податоци (при пополнувањето, во празните полиња, може да се запишат детали и други информации кои се од корист за што подобро опишување на случајот.

Извештаите за готовински трансакции, се доставуваат до Управата во електронска форма и се импортираат во базата на податоци на Управата. Извештаите за сомнителни трансакции, банките ги доставуваат во електронска форма, додека другите субјекти го доставуваат овој извештај во писмена форма. Во продолжение, се прикажани прилозите за пријавување трансакции до Управата.

2.10. податоци од регистрацијата за странски правни лица.

3. Податоци за лицето кое ја врши трансакцијата:

- 3.1. име _____
- 3.2. презиме _____
- 3.3. дата на раѓање _____
- 3.4. место на раѓање _____
- 3.5. адреса на живеење _____
- 3.6. место на живеење _____
- 3.7. ЕМБГ _____
- 3.8. идентификациски документ
- 3.8.1. број на лична карта _____ или _____
- 3.8.2. број на пасош _____
- 3.9. издавач на документот _____

4. Податоци за трансакциската сметка:

- 4.1. број на сметка _____
- 4.2. датум на отворање _____
- 4.3. вид _____ девиза ☐ или _____ денарска ☐
- 4.4. овластени лица на сметката
- 4.4.1. да ☐ не ☐
- 4.4.1.1. име _____
- 4.4.1.2. презиме _____
- 4.4.1.3. дата на раѓање _____
- 4.4.1.4. ЕМБГ _____ или _____ број на патна исправа _____
- 4.4.1.5. држава која ја издала патната исправа _____
- 4.4.1.6. поврзаност со сопственикот на сметката _____

*Пример: 1 се вклопува на Идентификационото сопствено развојно, трансакцијата или трансакцијата се поврзани со тероризам или финансирање на тероризам, кој банката го забележува до Ургентно.

4.5. преглед на приливи и одливи на сметката

4.5.1. податоци за налогодавач

4.5.2. број на сметка на
налогодавачот

4.5.3. краен корисник

4.5.4. број на сметка на крајниот корисник

4.5.5. опис на трансакција

4.5.6. шифра на оснoв на
трансакција

4.5.7. датум на реализирање на
трансакцијата

4.5.8. износ

4.5.9. валута

4.5.10. податоци за почетната и крајната состојба на
сметката

почетна состојба

и

крајна
состојба

5. Податоци за трансакцијата:

5.1. лицето ја врши трансакцијата:

5.1.1. во свое име ☐

или

5.1.2. во туѓо име ☐

5.2. лицето ја врши трансакцијата
за:

5.2.1. своја сметка ☐

или

5.2.2. туѓа сметка ☐

5.3. податоци за
ополномоштувачот:

5.3.1. име

5.3.2. презиме

или

5.3.3. назив

5.3.4. седиште

5.3.5. дата на раѓање

или

број на патна
исправа

*Пример 1 се однесува на трансакција наменета за исплатување на пензија, трансакцијата или крајниот порекло се не правни во поремец или финансирани на тероризам, кој биле подготвени да се спроведат.

**ПРИРАЧНИК ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА МЕРКИ И ДЕЈСТВИЈА ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА ПЕРЕЊЕ НА ПАРИ
И ФИНАНСИРАЊЕ НА ТЕРОРИЗАМ ОД СТРАНА НА СУБЈЕКТИТЕ**

5.3.6. држава која го издала документот за идентификација _____

ЕМБГ _____ или ЕДБ _____

5.3.8. основ на поврзаност _____

5.4. Податоци за лицето кон кое се врши трансакцијата:

5.4.1. име _____

5.4.2. презиме _____ или _____

5.4.3. назив _____

5.4.4. седиште _____

5.4.5. број на сметка _____

5.4.6. банка _____

5.4.7. ЕМБГ _____ или ЕДБ _____

5.4.8. основ на поврзаност _____

5.5. Податоци за трансакцијата

5.5.1. вид на трансакцијата _____

5.5.2. опис на трансакцијата _____

5.5.3. износ на трансакцијата _____

5.5.4. шифра на основ на трансакција _____

5.5.5. валута на трансакцијата _____

5.5.6. датум на извршување на трансакцијата _____

5.5.7. час на извршување на трансакцијата _____

6. Причини за сомневање:

6.1. перење пари _____

или _____

6.2. финансирање на тероризам _____

*Пример: 1 се претпоставува на Идентификационен основан документ, трансакцијата или притојот извршен се извршен на територија или финансирање на тероризам, кој банката го доставуваат до Ургентно

ВТОР ДЕЛ

1. Анализа на сметки

1.1. податоци за други сметки на лицето за кое се однесува сомневањето

- 1.1.1. број на сметка _____
- 1.1.2. вид _____
- 1.1.3. тип _____
- 1.1.4. датум на отворање _____
- 1.1.5. овластени лица на сметката
- а) име _____
- б) презиме _____
- в) ЕМБГ _____ или број на патна исправа _____
- г) дата на раѓање _____
- д) држава која го издала документот за идентификација _____

1.2. преглед на прилици и одлици на сметката

- 1.2.1. податоци за налогодавач _____
- 1.2.2. број на сметка на налогодавачот _____
- 1.2.3. краен корисник _____
- 1.2.4. број на сметка на крајниот корисник _____
- 1.2.5. опис на трансакција _____
- 1.2.6. шифра на основ на трансакција _____
- 1.2.7. датум на реализирање на трансакцијата _____
- 1.2.8. износ _____
- 1.2.9. валута _____
- 1.2.10. податоци за почетната и крајната состојба на сметката
- почетна состојба _____ и крајна состојба _____

*Пример: се внесува на Западниот меѓабанкарски сметководител, трансакцијата или крајниот корисник се прикажуваат во постојатите финансиски институции на територија, којбанката го доставуваат до Ургентно

2. Податоци за тоа дали лицето за кое се однесува сомневањето се јавува како овластено лице на други сметки:

- 2.1. да ☐ не ☐
- 2.2. број на сметка _____
- 2.3. име _____
- 2.4. презиме _____ или _____
- 2.5. назив на сопственикот на сметката _____
- 2.6. ЕМБГ _____ или ЕДБ _____
- 2.7. адреса на живеење _____
- 2.8. место на живеење _____ или _____
- 2.9. седиште _____
- 2.10. идентификациски документ
- 2.10.1. број на лична карта _____
- 2.10.2. број на пасош _____
- 2.11. издавач на документот _____

3. Други услуги кои лицето за кое се однесува сомневањето ги користи во банката:

4. Забелешка:

Република Македонија
Министерство за финансии
Управа за спречување на перење
пари
и финансирање на тероризам

Прилог 2

1. Податоци кои се однесуваат на субјектот кој го поднесува извештајот:

- 1.1. име _____
1.2. адреса _____
1.3. број на телефон на субјектот _____
1.4. име _____
1.5. презиме _____
1.6. потпис на одговорното лице кај субјектот _____
1.7. дата на доставување на извештајот _____

2. Податоци за лицето за кое се однесува сомневањето:

- 2.1. име _____
2.2. презиме _____ или _____
2.3. име _____
2.4. ЕМБГ _____ или _____ ЕДБ _____
2.5. адреса на живеење _____
2.6. место на живеење _____ или _____
2.7. седиште _____
2.8. идентификациски документ
2.8.1. број на лична карта _____ или _____
2.8.2. број на пасош _____
2.9. издавач на документот _____

3. Причини за сомневање:

3.1. перење пари

_____ ИЛИ

3.2. финансирање на
тероризам

Република Македонија
Министерство за финансии
Управа за спречување на перење
пари
и финансирање на тероризам

Прилог3

1. Податоци кои се однесуваат на субјектот кој го поднесува извештајот:

- 1.1. име _____
1.2. адреса _____
1.3. број на телефон на субјектот _____
1.4. име _____
1.5. презиме _____
1.6. потпис на одговорното лице кај субјектот _____
1.7. дата на доставување на извештајот _____

2. Податоци за лицето кое ја врши трансакцијата:

- 2.1. име _____
2.2. презиме _____
2.3. дата на раѓање _____
2.4. место на раѓање _____
2.5. адреса на живеење _____
2.6. место на живеење _____
2.7. ЕМБГ _____
2.8. идентификациски документ
2.8.1. број на лична карта _____ или
2.8.2. број на пасош _____
2.9. издавач на документот _____

¹ Прилог 3 се вклучува во извештајот за трансакција за износ од 15.000 евра или еквивалент на другата валута/валути

3. Податоци за трансакцијата:

3.1. лицето ја врши трансакцијата

3.1.1. во свое име ☐ или 3.1.2. во туѓо име ☐

3.2. лицето ја врши трансакцијата за

3.2.1. своја сметка ☐ или 3.2.2. туѓа сметка ☐

3.3. податоци за ополномоштувачот

3.3.1. име _____
3.3.2. презиме _____ или _____
3.3.3. назив _____
3.3.4. седиште _____
3.3.5. дата на раѓање _____ или број на патна исправа _____
3.3.6. држава која го издала документот за идентификација _____
3.3.7. ЕМБГ _____ или ЕДБ _____

3.4. податоци за лицето кон кое се врши трансакцијата

3.4.1. име _____
3.4.2. презиме _____ или _____
3.4.3. назив _____
3.4.4. седиште _____
3.4.5. број на сметка _____
3.4.6. банка _____
3.4.7. ЕМБГ _____ или ЕДБ _____

3.5. податоци за трансакцијата

3.5.1. вид на трансакцијата _____
3.5.2. опис на трансакцијата _____
3.5.3. шифра на основ на трансакцијата _____
3.5.4. износ на трансакцијата _____
3.5.5. валута на трансакцијата _____
3.5.6. датум на извршување на трансакцијата _____
3.5.7. час на извршување на трансакцијата _____

*Пример 3 се прикажува како пример за типична трансакција во износ од 15.000 евра или еквивалент на денарот противвалута

Република Македонија
Министерство за финансии
Управа за спречување на перење
пари
и финансирање на тероризам

Прилог 4

1. Податоци кои се однесуваат на субјектот кој го поднесува извештајот:

- 1.1. назив _____
1.2. адреса _____
1.3. број на телефон на субјектот _____
1.4. име _____
1.5. презиме _____
1.6. потпис на одговорното лице кај субјектот _____
1.7. дата на доставување на извештајот _____

2. Податоци за лицето кое ја врши трансакцијата:

- 2.1. име _____
2.2. презиме _____
2.3. дата на раѓање _____
2.4. место на раѓање _____
2.5. адреса на живеење _____
2.6. место на живеење _____
2.7. ЕМБГ _____
2.8. идентификациски документ
2.8.1. број на лична карта _____ или
2.8.2. број на пасош _____
2.9. издавач на документот _____

3. Податоци за трансакцијата:

- 3.1. лицето ја врши трансакцијата
3.1.1. во свое име ☐ или 3.1.2. во туѓо име ☐
3.2. лицето ја врши трансакцијата за _____

* Прилог 4 е составен дел на извештајот за поднесување на поднесокот за спречување на перење на пари и финансирање на тероризам од страна на субјектите.

3.2.1.	своја сметка	☐	или	3.2.2.	туѓа сметка	☐
--------	--------------	--------------------------	-----	--------	-------------	--------------------------

3.3. податоци за ополномоштеникот

3.3.1. име _____

3.3.2. презиме _____ или _____

3.3.3. назив _____

3.3.4. седиште _____

3.3.5. дата на раѓање _____ или број на патна исправа _____

3.3.6. држава која го издала документот за идентификација _____

3.3.7. ЕМБГ _____ или ЕДБ _____

3.4. податоци за лицето кон кое се врши трансакцијата

3.4.1. име _____

3.4.2. презиме _____ или _____

3.4.3. назив _____

3.4.4. седиште _____

3.4.5. број на сметка _____

3.4.6. банка _____

3.4.7. ЕМБГ _____ или ЕДБ _____

3.5. податоци за трансакцијата

3.5.1. вид на трансакцијата _____

3.5.2. опис на трансакцијата _____

3.5.3. шифра на основ на трансакцијата _____

3.5.4. износ на трансакцијата _____

3.5.5. валута на трансакцијата _____

3.5.6. датум на извршување на трансакцијата _____

3.5.7. час на извршување на трансакцијата _____

* Пример 4 се однесува на извештај за основна легитимна судска трансакција во износ од 12.000 евра или повеќе во зависност од вредноста.

4.2. УПАТСТВО ЗА ИЗГОТВУВАЊЕ НА ПРОГРАМА

Специфичноста на деловната активност, услугите кои ги нудат, сложеноста на внатрешната организација, степенот на ризик на кои се изложени и сл., ја наложуваат потребата од прилагодување на примената на мерките и дејствијата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам кон спецификите на конкретниот субјект, особено при исполнувањето на една од клучните обврски од Законот, а тоа е подготвувањето и примената на програмата за примена на мерките и дејствијата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам.

Во програмата, субјектот треба да опише на кој начин ќе ги применува мерките, ќе утврди упатства и процедури за нивна имплементација, планови за обуки на вработените, ќе вгради специфични индикатори за препознавање на сомнителни активности, и ќе утврди преку кои лица – конкретно наведени во програмата, ќе ја следи примената на мерките, како и на кој начин ќе соработува со Управата.

Со мерките од програмата, треба да бидат запознати сите вработени во субјектот, истите треба да бидат обучени да ги применуваат во секојдневното работење, со цел субјектот во своето работење во целост да биде усогласен со важечката регулатива од оваа област.

При подготовката на програма за примена на мерки и дејствија за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, субјектот треба да образложи на кој начин ќе ги применува овие мерки, прилагодени на спецификите на дејноста која ја извршува. Со оглед дека еден субјект може да извршува повеќе од една дејност (пр. менувачко работење, брз трансфер, кредитирање и сл.), истиот треба да изготви една програма, која ќе ги опфати сите аспекти од работењето, односно спецификите на секоја дејност одделно.

Во продолжение е дадено Упатството за изработка на програма за примена на мерки и дејствија за спречување на перење пари и финансирање на тероризам од страна на субјектите, изготвено од страна на Управата, со цел да им даде основни насоки на субјектите при подготовката на програмата.

УПАТСТВО

за изработка на програма за примена на мерки и дејствија за спречување на перење пари и финансирање на тероризам од страна на субјектите

1. Цел на Упатството

Со ова Упатство се утврдуваат насоки за изработка на програма за примена на мерки и дејствија за спречување на перење пари и финансирање на тероризам од страна на субјектите согласно член 40 од Законот за спречување на перење пари и други приходи од казниво дело и финансирање на тероризам („Службен весник на РМ“ број 04/08 и 57/10).

Програмата која ја изготвуваат субјектите, задолжително се изготвува согласно специфичноста на видот и начинот на услугите кои ги даваат законски утврдените субјекти.

2. Содржина на програмата

2.1. Процедура за прифаќање на клиентот

Минимум елементи кои согласно делокругот на работа на субјектот треба да ги содржи процедурата за прифаќање на клиентот се:

- Критериуми за не/прифаќање на клиенти:
 - лица чиј идентитет не може да се утврди;
 - поврзаност на лицата со незаконски дејности, членови на криминални или терористички организации и др.;
 - лица со криминално досие или против кои се водат прекршочни или кривични постапки и
 - лица кои се наоѓаат на листата на терористи и терористички организации дефинирани од Обединетите нации, Европската Унија и од амбасадата на САД.
- Идентификување и потврдување на идентитетот на клиентот.
- Степен на ризичност.

2.2. Процедура за анализа на клиентот

Минимум елементи кои согласно делокругот на работа на субјектот треба да ги содржи процедурата за анализа на клиентот се:

- Кога се врши анализа на клиентот:
 - При воспоставување на деловен однос;
 - При извршување на една или неколку поврзани трансакции во износ од 15.000 евра во денарска противвредност или повеќе;

- Кога постои сомневање за перење пари или финансирање на тероризам без оглед на каков било исклучок или износ на средства;
- Кога постои сомнение за вистинитоста или адекватноста на претходно добиените податоци за идентитетот и
- Во случај на трансакции од и кон потенцијално ризични држави.
- Што вклучува анализата на клиентот:
 - Идентификација на клиентот и потврдување на неговиот идентитет;
 - Обезбедување на информација за активноста на клиентот и
 - Постојано следење на активноста на клиентот.
- Каква треба да биде анализата:
 - Поедноставена анализа на клиент и
 - Засилена анализа на клиент.

2.3. Процедура за анализа на ризик и индикатори за анализа на ризик

Минимум елементи кои согласно делокругот на работа на субјектот треба да ги содржи процедурата за анализа на ризик и индикатори за анализа на ризик се:

- Проценка на ризик:
 - Првична (кога првпат се воспоставува деловен однос со клиентот) и
 - Континуирана (во текот на целото траење на деловниот однос).
- Критериуми за проценка на ризик:
 - Земја на потекло;
 - Профил на клиент и
 - Продукт или услуга.
- Класификација на ризиците:
 - Низок ризик;
 - Среден ризик и
 - Висок ризик.
- Видови индикатори за анализа на ризик.

2.4. Процедура за проценка на ризикот на носител на јавна функција

Минимум елементи кои согласно делокругот на работа на субјектот треба да ги содржи процедурата за проценка на ризик на носител на јавна функција се:

- Поим за носител на јавна функција.
- Како се утврдува кој е носител на јавна функција:
 - пополнување на Изјава за носител на јавна функција од страна на клиентот;
 - проверка на интернет страната на Државната комисија за спречување на корупција и

- листа изработена од Министерството за надворешни работи – МНР Протоколарен список.
- Вид на анализа што се применува спрема носителите на јавни функции.
- Вршење на проценка на ризик на носителите на јавни функции.

2.5. Процедура за препознавање на невообичаени трансакции и сомневање на перење пари и финансирање на тероризам

Минимум елементи кои согласно делокругот на работа на субјектот треба да ги содржи Процедурата за препознавање на невообичаени трансакции и сомневање на перење пари и финансирање на тероризам се:

- Што се подразбира под невообичаени трансакции.
- Кои критериуми и индикатори треба да се земат во предвид при препознавање и утврдување на невообичаени и сомнителни трансакции.
- Вршење на засилена анализа на невообичаени и сомнителни трансакции и
- Пријавување на невообичаени и сомнителни трансакции до Управата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам.

2.6. Процедура за чување на податоците и документите и за доставување на извештаи до Управата

Минимум елементи кои согласно делокругот на работа на субјектот треба да ги содржи Процедурата за чување на податоци и документите и за доставување на извештаи до Управата се:

- Видови на податоци и документи кои е потребно да се чуваат.
- Начин на чување на податоци и документи.
- Рок на чување на податоците и документите.
- Лица задолжени за чување на податоците и документите.
- Доверливост на податоците и документите.
- Во кои случаи субјектите се должни да достават извештаи до Управата и
- Начин, форма и рок на доставување на чуваната документација до Управата.

2.7. План за постојана обука на вработените во субјектот од областа на спречување на перење пари и финансирање на тероризам која обезбедува реализација на најмалку три обуки во текот на годината

Минимум елементи кои согласно делокругот на работа на субјектот треба да ги содржи планот за постојана обука на вработените

во субјектот од областа на спречувањето на перење пари и финансирање на тероризам која обезбедува реализација на најмалку три обуки во текот на годината се:

- Изработка на план за постојана обука.
- Лица опфатени со планот за постојана обука.
- Содржина и време траење на обуката и
- Начин на реализација на планот за обука.

2.8. Именување на овластено лице за спречување на перење пари и финансирање на тероризам

Со цел ефикасно спроведување на мерките за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, субјектите се должни да извршат:

- Именување на овластено лице или формирање на посебен оддел за спречување на перење пари и финансирање на тероризам во субјектот, во зависност од бројот на вработени во истиот;
- Контакт податоци:
 - Седиште на субјектот;
 - Телефон (фиксен или мобилен) на овластеното лице или на посебниот оддел;
 - Факс;
 - E-mail адреса на овластеното лице;
- Обврски и задачи на овластеното лице и
- Самостојност и пристап до сите бази на информации на овластеното лице.

2.9. Начин на соработка со Управата

Лицата од точка 2.8. од ова Упатство, соработката со Управата ја остваруваат на :

- Редовна основа и
- Писмено, електронски или преку телекомуникациските средства.

2.10. Процедура и план на вршење на внатрешна контрола и ревизија на спроведување на мерките и дејствија

Минимум елементи кои согласно делокругот на работа на субјектот треба да ги содржи процедурата и планот на вршење на внатрешна контрола и ревизија на спроведување на мерките и дејствијата се:

- План за внатрешна контрола и ревизија и
- Надлежен орган за вршење на контрола и ревизија;

3. Преодни и завршни одредби

Ова Упатство се објавува на интернет страната на Управата (www.usppft.gov.mk).

Ова Упатство влегува во сила со денот на неговото потпишување од страна на директорот на Управата.

ГЛАВА III:

СИСТЕМ ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА ПЕРЕЊЕ ПАРИ И ФИНАНСИРАЊЕ НА ТЕРОРИЗАМ

3. Систем за спречување на перење пари и финансирање на тероризам во Република Македонија

Во почетокот на 2007 година од страна на Управата беше отпочнат мини проект за целосно „снимање“ на системот за спречување на перење пари и финансирање на тероризам.

Цел на оваа активност беше да се изготви проценка, што ќе придонесе за создавање на јасна слика за институциите кои се дел од системот (која институција со каков вид на информации располага, колку тие информации се релевантни при изработка на финансиско разузнавачка анализа, во каква форма се информациите и нивната достапност).

Резултат на оваа активност, објаснето сликовито, е поделба на системот за спречување на перење пари и финансирање на тероризам на три столба.

- **Првиот столб** го сочинуваат субјектите, кои согласно регулативата која го уредува системот за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, имаат обврска да преземаат мерки и дејствија за спречување на перење пари и финансирање на тероризам.
- **Вториот столб** од системот го сочинува Управата, административен орган, кој дејствува како посредник помеѓу субјектите, од една страна и истражните органи (столб 3), од друга страна.
- **Третиот столб** од системот за спречување на перење пари и финансирање на тероризам го сочинуваат истражните органи. Министерство за внатрешни работи, Управа за финансиска полиција, Јавното обвинителство (ОЈО - Оддел за организиран криминал и корупција), Царинска управа, Управата за јавни приходи. До институциите од третиот столб на системот, Управата доставува извештај под сомнение дека е сторено кривично дело перење пари или финансирање на тероризам (Министерство за внатрешни работи, Управа за финансиска полиција, Јавното обвинителство) и известување за основано сомнение дека е сторено друго кривично дело.

3.1. Субјекти

Како што повеќе пати низ Прирачникот истакнавме, субјектите се првиот дел од системот за спречување на перење пари и финансирање на тероризам.

Согласно член 5 од Законот, субјекти се лицата кои имаат обврска да ги преземаат мерките и дејствијата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам предвидени со Законот, и тоа:

- финансиските институции и претставништва, подружници, филијали и деловни единици на странски финансиски институции кои согласно со закон вршат дејност во Република Македонија;
- правните и физичките лица кои ги вршат следните услуги:
 - а) промет со недвижности,
 - б) ревизорски и сметководствени услуги,
 - в) нотарски, адвокатски и други правни услуги што се однесуваат на: купопродажба на подвижни предмети, недвижности, содружнички удели или акции, тргување и управување со пари и хартии од вредност, отворање и располагање со банкарски сметки, сефови и други финансиски производи, основање или учество во управувањето или работењето на правни лица, застапување на клиенти во финансиски трансакции и друго,
 - г) давање совети од областа на даноците;
 - д) давање консултантски услуги и

ѓ) давање на услуги на инвестиционен советник

- приредувачи на игри на среќа согласно закон;
- здруженија на граѓани и фондации (домашни или странски);
- друштва за финансиски консалтинг;
- даватели на услуги за правни лица;
- берза за хартии од вредност;
- кредитни бироа;
- правни лица кои примаат во залог подвижни предмети и недвижности и др.

3.2. Управа за спречување на перење пари и финансирање на тероризам

Во Република Македонија, специјализиран орган задолжен за превенција од перење пари и финансирање на тероризам е Управата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам (согласно 40-те препораки на ФАТФ, секоја земја треба да има специјализирана институција надлежна за спречување перење пари и финансирање на тероризам).

Управата е следбеник на Дирекцијата за спречување на перење пари. Дирекцијата е формирана во септември 2001 година („Службен весник на РМ“ бр.70/01), започнува со работа на 01.03.2002 година, а во јануари 2008 година со стапување во сила на Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело и финансирање на тероризам („Службен весник на РМ“ бр.04/08), го трансформира својот статус и назив во Управа, како орган во состав на Министерството за финансии, со својство на правно лице.

Како административен орган на финансиско разузнавачка единица, Управата дејствува како посредник помеѓу приватниот сектор (субјектите), од една страна и истражните органи, од друга страна.

Согласно Законот, основни надлежности на Управата, како административен орган за финансиско разузнавање се: прибирање, обработување, анализа, чување и доставување на податоци добиени од субјектите, а кои се однесуваат на сомнение за перење пари или финансирање на тероризам.

3.3. Истражни органи

Третиот столб од системот се истражните органи: Министерство за внатрешни работи, Управа за финансиска полиција, Јавното обвинителство (ОЈО - Оддел за организиран криминал и корупција), Царинска управа, Управата за јавни приходи.

Согласно член 35 од Законот, секогаш кога постојат основи на сомневање за сторено кривично дело перење пари или финансирање на тероризам, Управата веднаш изготвува и поднесува извештај до надлежните државни органи (истражните органи), кои одлучуваат за натамошните дејствија (отворање на истрага, под-

несување на кривична пријава, поднесување на обвинителен акт) против лицата за кои постои сомневање дека се инволвирани во ваков вид на криминални активности.

3.4. Како функционира системот за спречување на перење пари и финансирање на тероризам

Основен предуслов за ефикасно функционирање на системот за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, е доследното и квалитетното извршување на законските обврски и надлежности на сите три столба од системот: субјектите, Управата и истражните органи. Недостатокот, односно слабата во дејствувањето на било кој од овие институции и органи, има негативно влијание на функционирањето на целокупниот систем.

Дефинирајќи ги обврските на субјектите, надлежностите и начинот на соработка на Управата со субјектите од една страна и со истражните органи од друга страна, Законот претставува рамка за функционирање на системот, која доколку доследно се применува, неизбежно ќе резултира со позитивни резултати во делот на превенцијата и детекцијата на перењето пари и финансирањето на тероризмот.

Основната улога во системот на превенција и детектирање на перењето пари и финансирањето на тероризмот, ја имаат субјектите. Мерките и дејствијата кои треба да ги применуваат согласно Законот, се насочени кон една главна цел, а тоа е препознавање на активности кои се сомнителни од аспект на перење пари или финансирање на тероризам и нивно пријавување до Управата.

Доставување на STR

Доставувањето на STR, е почетната точка од која започнува процесот на утврдување на постоење сомневање за перење пари или финансирање на тероризам. Ова е една од клучните обврски на субјектите - резултат на сите други обврски кои ги применуваат (идентификација, следење на деловните активности, чување на податоци и сл.). Сомневањето, субјектите го утврдуваат врз основа на непосредни сознанија, листите на индикатори и меѓународните листи на терористи и терористички организации.

Согласно член 16 од Законот, кога постојат основи на сомневање дека трансакцијата, клиентот или крајниот сопственик се поврзани со перење пари, субјектот треба, доколку е можно, да побара информации за текот на трансакцијата, нејзината цел, крајната дестинација на парите и за сите учесници во трансакцијата. Кога основите на сомневање субјектот ги сознал пред извршување на трансакцијата веднаш ја известува Управата и ја задржува трансакцијата најдолго до 2 часа од известувањето на Управата, а кога ги сознал во текот на извршување на трансакцијата веднаш ја известува Управата и ја задржува трансакцијата најдолго до 4 часа

од известувањето на Управата. Кога субјектот основите на сомневање ги сознал по извршување на трансакцијата најдолго во рок од 24 часа ја известува Управата, на пропишаниот образец.

Членот 17 од Законот, ги обврзува субјектите, кога постојат основи на сомневање дека трансакцијата или клиентот се поврзани со терористичка активност или дека парите или имотот што се предмет на трансакцијата се наменети за финансирање на тероризам, доколку е можно, да побараат информации за текот на трансакцијата, нејзината цел, крајната дестинација на парите и за сите учесници во трансакцијата. Во овие случаи, субјектот пред извршување на трансакцијата ја известува Управата, а писмен извештај кој ги содржи сите релевантни информации во врска со трансакцијата и идентитетот на клиентите и другите учесници во трансакцијата до Управата доставува најдоцна во рок од 24 часа од сознанието за сомнителноста на трансакцијата.

STR се доставуваат по електронски пат (банките) или по пошта. При доставувањето на податоците се запазуваат сите стандарди за да се зачува нивниот доверлив карактер како од страна на субјектите, така и од страна на Управата.

Управата располага со безбедносна опрема за прием, обработка и чување на информации од доверлив карактер согласно меѓународните стандарди и сите извештаи, податоци и информации што Управата по електронски пат ги добива и разменува се криптирани, односно шифрирани.

Податоците и извештаите што ги прима, анализира и обработува Управата се доверливи и не може да бидат злоупотребени од страна на нејзините вработени. Вработените во Управата веднаш по своето вработување, даваат изјава за чување на тајноста под казнена и материјална одговорност и се стекнуваат со безбедносен сертификат за работење со класифицирани информации. Сите добиени податоци се внесуваат во базите на Управата и се чуваат најмалку 10 години од нивниот прием. При постапувањето по примен STR, Управата постапува и согласно Законот за заштита на личните податоци и Законот за класифицирани информации.

Постапување по доставен STR

При постапување по доставен STR, вработените во Управата постапуваат согласно Законот и Процедурата за постапување со сомнителни предмети, која предвидува седум чекори.

1) Административна фаза

Секој STR се заведува во електронска архива и се внесува во посебна апликација за управување со случаи, наречена Investigation Case Management. Заведениот извештај се разгледува од страна на Комисија која задолжува аналитичар кој ќе работи и постапува по дадениот извештај.

2) Првични проверки

Аналитичарот прави првична анализа, односно прави проверка и обезбедува податоци од интерни и екстерни бази на податоци на Управата. По направената задолжителна анализа, аналитичарот подготвува првичен извештај со план за работа кој го презентира пред Комисијата.

Во оваа фаза аналитичарот врши внесување на предметот во апликацијата, што служи за успешно поврзување и препознавање на веќе постоечки сегменти за одредени субјекти за кои има податоци во базата на Управата.

3) Определување на приоритет за работа

Комисијата го определува приоритетот на предметот (висок, среден или низок). Секој предмет може да премине во следна фаза на приоритет по извршена проверка на секои 3 месеци, во зависност од интезивноста на работење и другите фактори што ги цени Комисијата.

4) Дополнителни проверки

Доколку е потребно, аналитичарот продолжува и врши понатамошни проверки, односно постапува според планираните активности, како што е доставување на барање на дополнителни податоци од задолжените субјекти (сметки на инволвираните физички и правни лица во банките, податоци за одобрени кредити, сефови, склучени купопродажни договори кај нотари и др.), и од надлежните државни институции (Централен Регистар, Министерството за внатрешни работи, Катастар, Централен депозитар за хартии од вредност, Управа за јавни приходи, Царинската управа, Катастар, Народна Банка и др.). Доколку се утврди потреба за добивање на податоци од други држави, потребните податоци се добиваат по пат на меѓународна соработка.

Во овој контекст може да се наведе дека Управата како членка на Егмонт групата¹, разменува информации согласно утврдените стандарди на оваа групација преку посебен канал, наречен Egmont Security Web Site. Оваа директна линија служи и за размена на информации кои се однесуваат и на различни видови на информации, поврзани со статистики, типологии, практични случаи, обуки и работилници и сл.

5) Анализа на податоците

Собраните податоци по одредените предмети се прегледуваат, систематизираат, анализираат, и меѓусебно се поврзуваат. Ова е најзначајна фаза во која се изведуваат заклучоци за постоењето на сомневање за перење пари или финансирање на тероризам.

¹ Егмонт групата - Egmont Group, неформална група на сите Единици за финансиско разузнавање на светско ниво, кои ги исполнуваат основните стандарди за спречување на перење пари и финансирање на тероризам

6) Презентација на резултатите

Аналитичарот ги презентира изведените заклучоци и дава предлог за натамошно постапување. Комисијата донесува одлука аналитичарот да подготви извештај кога постои сомневање за сторено дело перење пари или финансирање на тероризам, или да подготви известување до надлежен орган доколку постои сомневање за друго кривично дело освен перење пари и финансирање на тероризам (доставување до обвинителство, Министерството за внатрешни работи - Оддел за организиран криминал или Управа за финансиска полиција), или го архивираат предметот т.е. истиот се става *ad acta*.

7) Подготвување на извештај

Извештајот има свои задолжителни елементи, како: лица на кои се однесува сомневањето, краток опис на сомневањето, презентација на обезбедени податоци, анализа, причини за соменавање на перење пари. Извештајот се доставува до надлежните органи на нивно натамошно постапување.

Утврдени методи и типологии за перење пари и финансирање на тероризам

Од случаите кои досега ги анализирала Управата, констатирано е дека најчести кривични дела кои генерираат приходи, односно најчести предикативни кривични дела на кои се надоврзува перењето пари се: даночно затајување, измама, злоупотреба на службена положба, злоупотреба на доверители, фалсификат и др.

Како најчести методи кои се користат да се исперат нелегално стекнатите пари, врз основа на кои Управата, согласно Законот, изготвува индикатори за препознавање на сомнителни трансакции, се:

- Готовински (кеш) трансакции кои во нормалното деловно работење не се вообичаени;
- Клиентот врши трансакција за која не постои економска и правна логичност;
- Дробење (структурирање) на трансакциите под износот за задолжителна идентификација на клиентот;
- Вршење на повеќе трансакции во ист ден кои во вкупен износ го надминуваат лимитот за пријавување на готовински трансакции до Управата, а секоја поединечна трансакција е под овој лимит;
- Големи дознаки од странство на физичко лице за кои не се знае основот на трансферот и потеклото на парите;
- Големи готовински уплати на сметки на правни лица од страна на физички лица по основ на позајмици;
- Користење на ист начин на работа преку повеќе фирми кои се со седиште на иста адреса, при што исто лице се јавува како потписник на нивните сметки;

- Договор за маркетиншки услуги е честа техника која се користи во перењето пари, затоа што не може или многу тешко може да се утврди дали услугата е дадена, дали нејзиниот квалитет и квантитет одговараат на дадената цена;
- Сметката на клиентот е отворена само да се изврши трансферот;
- Клиентот користи лажни фактури за извршување на определени трансакции;
- Префрлање и приливи на големи суми на сметки во странски банки (во држави за кои се знае дека обезбедувањето на банкарски податоци е многу тешко – Швајцарија, Австрија, Германија и др.);
- Назначување на адвокати и нотари за лица кои се овластени потписници на сметка;
- Високи суми на трансакции по основ на консултантски услуги;
- Уплата и исплата на високи денарски или девизни износи во ист ден;
- Зголемување на користењето на професионални советници, специјализирани канцеларии и сл.;
- Купување, вложување на секаков вид движен и недвижен имот;
- Отворање на сметки во различни банки и депонирање на готовина;
- Користење на кредитни картички за подигање на готовина од банкомат и на пос терминал, отворени во странство;
- Барања за непотребни заеми, гарантирани со парични депозити во истата или во друга банка;
- Отворање сметки за кратки временски периоди и немање конкретни движења кои се однесуваат на легитимната активност и др.

Наведените методи не се единствени, но се најчести и тие не се користат поединечно. Лицата кои имаат централна улога во трансакциите за кои постои сомневање, ги комбинираат овие методи на најразличен начин, во зависност од реалните можности и проценки за остварување на конкретната цел. Во реализацијата на овие методи се вклучуваат и случајни лица кои извршуваат определени трансакции, отвораат сметки преку кои се извршуваат трансакциите, отвораат фирми за одреден надоместок.

Користејќи ги овие методи, вклучувајќи голем број на лица, како и работењето со кеш, се отвораат случаи, кои бараат долго време за да се утврдат вклучените лица, структурата на учесниците, поврзаноста, улогите на учесниците, оправданоста на средствата со кои располагаат, како и трансакциите и активностите кои ги извршуваат.

Според проучувањето на ФАТФ, на светско ниво утврдени се следните податоци:

- главни извори на нелегални приходи се: измамата, злоупотре-

требата, делата поврзани со повреда на правата на интелектуална сопственост, трговија со дрога, даночна евазија и сл.

- ризични категории: носители на јавни функции, нерезиденти, лица со криминално досие, shell компании, казина, агенции за недвижности, користење на хартии од вредност на доносител, off shore јурисдикции, јурисдикции со слаби режими за спречување на перење пари и финансирање на тероризам и др.
- трендови: користење на интернет банкарство, плаќањата преку интернет, електронските пари, користење на при-пејд картички, phishing - крадење на идентитетот, користење на патнички чекови и друго.

Поради горенаведеното од страна на Управата и со помош на користење на меѓународни искуства, се изготвуваат и постојано се ажурираат индикатори за препознавање на сомнителни трансакции за перење пари и за финансирање на тероризам, кои се однесуваат на различни категории на субјекти, како: банки, штедилници, казина, нотари, адвокати, ревизори, трговци со недвижности, сметководители и други субјекти кои вршат финансиски и нефинансиски дејности, а кои се содржани и во овој Прирачник.

Значење на финансиско-разузнавачката анализа

Аналитичкиот дел од работењето на Управата, се заснова врз принципите на изготвување на финансиско-разузнавачка анализа, изработена согласно интерната процедура за работа на предметите. Најголемиот дел од предметите кои се работат во Управата се иницирани од страна на субјектите, т.е. се иницирани по примен извештај за сомнителна трансакција - STR.

Основата при изработка на финансиско-разузнавачка анализа и изработка на финален извештај под сомнение дека е сторено кривично дело перење пари или финансирање на тероризам, односно известување дека е сторено кривично дело од областа на економско-финансискиот криминал, е анализата на што поголем број на информации кои се поврзани со лицата кои се под сомнение.

За таа цел, Управата направи целосна анализа на институциите кои се дел од системот, со една едноставна цел – добивање на информации од аспект - која институција со какви видови на информации располага и колку тие информации согласно меѓународните стандарди и нашето искуство, се потребни за изработка на целосна финансиска слика. Ефектите од добро поставениот и изграден информатички систем се:

- брза и безбедна комуникација со субјектите,
- сигурносен простор за складирање на податоците,
- длабока и напредна анализа и
- интелигентни извештаи.

Доколку од извршената анализа се утврдат одредени сомневања за сторено кривично дело перење на пари или финансирање на тероризам, Управата изготвува извештај. Извештајот заедно со финансиска картичка за физичко и правнио лице - ја презентира имотната состојба на лицето по години, со „I2“ графички приказ на сите реализирани трансакции помеѓу клиентите и целокупната обезбедена документација се доставува на понатамошно постапување, односно до органите од третиот столб на системот (истражните органи): Министерството за внатрешни работи, Финансиска полиција, односно на Јавното Обвинителство, доколку Управата смета дека располага со доволно цврсти докази за извршено кривично дело од нејзината надлежност на постапување.

Резултати од функционирање на системот

Како резултат на постојаното унапредување на системот за спречување на перење пари, во периодот од 2005 до ноември 2009 година, изречени се 6 пресуди за перење пари, и тоа:

- Пресуда 1 - во 2005 година, осудено е едно лице на 3,5 години затвор. Предикативното дело е измама;
- Пресуда 2 - во 2007 година, осудени се седум лица (две лица осудени 1.5 година - условно 5 години, две лица на 1,5 година затвор, еден на 2,5 години затвор и двајца на 4 години затвор. Предикативното дело е даночно затајување;
- Пресуда 3 - во 2007 година, осудени се 3 лица (едно лице на 5 години, едно на 6 години и едно на седум години затвор). Предикативното дело е злоупотреба на службена положба и овластување;
- Пресуда 4 - во 2007 година, осудени се 15 лица, каде предикативни дела се измама, злоупотреба на службена положба и овластување, противзаконито посредување и фалсификување на исправи. Во овој случај замрзнати се парични средства во износ од околу 1,5 милиони евра и имот од над 2 милиони евра и истите со пресуда се конфискувани;
- Пресуда 5 - во 2008 година, осудено е едно лице на казна затвор од 4 години. Предикативното дело е даночно затајување сторено во странска држава, и одземен е имот во вредност од 554.207.000,00 денари и
- Пресуда 6 – во 12 месец 2009 година, осудено е едно лице, а воедно се конфискувани 180.000,00 евра.

Примена на привремени мерки

Праксата во регионот и пошироко покажува дека анализите на единиците за финансиско разузнавање, истрагите и судските процеси за перење пари и финансирање на тероризам траат долго, а

бројот на пресудите е многу мал. Овој период е сосема доволен за криминалните структури, незаконски стекнатиот приход или имотот да го сокријат и да го направат недостапен за истражните органи. За да се оневозможи сокривањето, воведени се стандарди и мерки кои значат привремено замрзнување на парите или имотот за целите на конфискација.

Во случаи на постоење на перење пари или финансирање на тероризам согласно Законот, Управата има овластување привремено да ја запре трансакцијата и тоа најдолго за период од 72 часа. Во оваа прецизна и кратка процедура Управата издава налог до субјектот, со кој привремено ја блокира трансакцијата, и доставува иницијатива до јавниот обвинител за поднесување предлог за определување на привремени мерки, кој пак во рок од 24 часа поднесува предлог за определување на привремени мерки до истражниот судија, и на крај судот донесува решение за примена на привремена мерка. Иако процедурата се одвива помеѓу четири различни институции, во исклучително кратки рокови и под строги услови на тајност, при примената на овие мерки се покажува успех.

Други извештаи кои ги прима Управата

Покрај STR, субјектите до Управата доставуваат и CTR, односно извештаи за една или неколку поврзани готовински трансакции во износ од над 15.000 евра во денарска противвредност.

Извештаите за поединечните и поврзаните трансакции се анализираат врз основа на еден, или комбинирано врз основа на повеќе критериуми за оценување на ризичноста на клиентите и реализираните трансакции.

Во зависност од степенот на ризичност, клиентите и трансакциите се категоризирани во 5 групи (профилирање на групи на ризичност). Од нашето досегашно искуство и воспоставените меѓународни стандарди, категоризацијата на клиентите се врши според следните критериуми: износ на трансакција; начин на извршување на трансакција; дејност на клиент; возраст и слично (лица кои се јавуваат во базата на сомнителни трансакции на Управата, или за кои е водена одредена постапка, трансакции кои се реализирани од држави кои се наоѓаат на листите на некооперативни земји, трансакции реализирани преку нерезидентни сметки, натаму ризични групи во кои спаѓаат следните трансакции: често внесување и подигање на готовина на сметки, големи и невообичаени купувања на хартии од вредност во готовина) и др.

Значење на меѓуинституционалната и меѓународната соработка

Во своето досегашно работење Управата има воспоставено добра соработка со субјектите, со сите надлежни органи со кои што разменува податоци и информации што се однесуваат на перење пари и финансирање на тероризам.

Согласно Законот, за извршување на своите надлежности, Управата може да бара податоци и документација од државните органи, кои пак во случај на сомнение за перење пари и финансирање на тероризам може да поднесат писмен извештај до Управата.

Меѓуинституционалната соработка е од исклучително значење за остварување на резултати како во превенцијата и репресијата на перењето пари и финансирањето на тероризмот, за таа цел неопходно е сите институции вклучени во системот на спречување на перење пари и финансирање на тероризам меѓусебно добро да соработуваат и да добиваат навремени податоци и информации.

Покрај законската обврска за соработка, за прецизирање на начинот на соработка и размената на податоци и информации, Управата има потпишано Меморандуми, односно Протоколи за соработка со Министерството за внатрешни работи, Јавното обвинителство, Царинската Управа, Финансиската Полиција, Управата за јавни приходи, Народна банка, Агенција за супервизија на осигурување и др. Исто така, запазувајќи ги меѓународните стандарди за добивање навремен и директен пристап до информации, Управата има директен пристап до базите на податоци на Министерството за внатрешни работи, Царинската Управа, Управата за јавни приходи, Централниот Регистар, Агенцијата за вработување, како и со другите надзорни органи кои имаат надлежности во контролата на спроведување на мерки и дејствија поврзани со перење пари и финансирање на тероризам.

Покрај меѓуинституционалната соработка, подеднакво важна за остварување на добри резултати е и меѓународната соработка. Република Македонија преку Управата е членка на меѓународната група ЕГМОНТ во која заклучно со јули 2009 година, членуваат 116 земји од светот, кои ги третираат проблемите поврзани со перењето пари и финансирање на тероризам и остваруваат ефикасна превенција која се врши преку меѓусебна размена на податоци. Република Македонија стана членка на ЕГМОНТ групата во јуни 2004 година, каде е примена под нејзиното уставно име.

Транснационалниот карактер на перењето пари и финансирањето на тероризмот ја наметнува потребата од интензивна меѓународна соработка за целите на размена на податоци и информации. За олеснување и унапредување на овој вид на соработка, Управата има потпишано Меморандуми за размена на податоци и информации со единиците на финансиско разузнавање на Словенија, Бугарија, Хрватска, Албанија, Србија, Романија, Украина, Црна Гора, Босна и Херцеговина, УНМИК - Косово, Чешка, Полска, Русија, САД, Луксембург, Молдавија, Аруба, Белгија, Грузија и други земји, односно вкупно 37 меморандуми за размена на податоци и информации. Меморандумите за размена кај некои ЕФР претставуваат предуслов за размена на податоци и информации.

Согласно чл. 44 на одредбите на Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело и финансирање на тероризам, Управата има можност спонтано да разменува податоци и информации врз основа на принципот на реципроцитет.

Надзор над примената на мерките и дејствијата од Законот

Управата има законска надлежност да врши надзор над субјектите за примената на мерките и дејствијата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам. Надзорот го врши самостојно или во координација со другите органи кои вршат надзор (Народна Банка на Република Македонија, Комисија за хартии од вредност, Агенција за супервизија на осигурување, МАПАС, Управа за јавни приходи и Комисиите на нотарите и адвокатите).

По донесувањето на Правилникот за постапката за вршење на надзор, кој стапи во сила во ноември 2008 година и по формирањето на Одделението за инспекциски надзор, Управата започна со вршење на надзор во работењето на субјектите. По формирањето на ова Одделение, добивме механизам за непосредна - теренска комуникација со субјектите, што резултираше со зголемувањето на бројот на пријавени извештаи за сомнителни трансакции (STR) до Управата, но и со подигање на нивниот квалитет.

Доколку кај одредени субјекти се констатираат одредени неправилности при работењето, Управата првично предлага постапка за порамнување, а доколку субјектот го одбие порамнувањето, Управата поднесува барање за поведување на прекршочна постапка пред надлежниот суд.

Значење на превентивните механизми

Сепак, механизмите предвидени во меѓународните стандарди и регулативата од областа на борбата против перењето пари и финансирањето на тероризмот, главно се ориентирани кон превенција, што за Управата, како административен орган, која во системот делува како посредник помеѓу субјектите кои согласно законот имаат обврска да превземаат мерки и дејствија за спречување на перење пари и финансирање на тероризам и истражните органи, подразбира постојана комуникација, со цел успешно спроведување на превентивните механизми.

Со зајакнување на обуките од страна на Управата и интерните обуки во субјектите, како и со зголемување на капацитетите на човечките ресурси во субјектите, квалитетот на извештаите (STR) кои ги добива Управата значително е зголемен и подобрен.

Воедно, може да се констатира, дека со новата надлежност на Управата да врши надзор, значително се потврдува горенаведениот став, што значи дека прекршоците кои се изрекуваат имаат во една насока позитивно влијание врз спроведување на обврските

од страна на субјектите.

Во текот на изминатиот период, со една флексибилна политика од страна на Управата, но и со подигање на свеста кај сите субјекти, непобитно е видлив напредокот во насока на надминување на проблемите, а се со цел - воспоставување на ефикасен систем на превенција и сузбивање на перење пари и финансирање на тероризам.

3.5. Практични примери

Во овој дел од Прирачникот, сметавме за корисно да опишеме неколку практични примери на анализирани и утврдени случаи на перење пари и финансирање на тероризам од страна на Управата, при што за дел од нив веќе се донесени правосилни пресуди, индикатор за добро функционирање на системот за борба против перење пари и финансирање на тероризам. Дел од примерите се од меѓународната практика.

СЛУЧАЈ 1

Типологија - Прикривање на средства од нелегално потекло со користење на легални бизниси

Предикативно дело - Лицето ММ - странски државјанин извршил даночно затајување во периодот од 2000 до 2002 во Црна Гора, а потоа за прикривање на нелегалните средства од ова кривично дело искористил странски и домашни правни лица во негова сопственост.

Исход - Лицето е осудено за кривично дело перење пари.

Лицето М.М бил сопственик и директор на претпријатието „С. Т. О. Л“ ДООЕЛ во Скопје и одговорно лице на претпријатието „АР“ од Република Црна Гора.

Во периодот од 2000 година до 2002 година, преку овие две претпријатија лицето пуштило во оптек парични средства во стопанското и финансиското работење во Република Македонија за кои му било познато дека се прибавени со казниво Даночно затајување и стопански престап од областа на сметководството.

Ова го извршил на начин што преку претпријатието „АР“ од Црна Гора во РМ вршел трговски зделки со цигари, шеќер и други производи со македонски и странски претпријатија, а платниот промет го вршел во готово и преку нерезидентните сметки отворени од „АР“ од Црна Гора во неколку македонски банки, на кои биле внесени вкупно 544.207.000,00 денари. Во книговодствената документација на претпријатието „АР“ не бил евидентиран приливот од остварената продажба кој лицето го уплаќало лично или пак го уплаќале од него овластени лица, како и одливот на паричните средства со кои се вршеле трговски зделки

Со стекнатите нелегални парични средства од страна на „АР“

Црна Гора се купени 132.948 акции во Охридско акционерско друштво, што преставува 36,16% од акционерскиот капитал, 3.120 акции од една Македонска банка, што преставува 7,5% од акционерскиот капитал, и недвижен имот – кука во Охрид.

Со цел нелегалните парични средства да ги прикрие обвинетиот го основа горенаведеното Македонското претпријатие „С.Т.О.Л.“ ДООЕЛ Скопје, на кое се префрлени парични средства од страна на обвинетиот од неговото претпријатие „АР“ Црна Гора по основ на основачки влог во износ од 838.000 Евра, 41.000.000,00 денари по основ на плаќање доспеани обврски за подигање кредити што ги искористил „С. Т. О. Л.“ Дооел Скопје, по што од страна на „С.Т.О.Л.“ Дооел Скопје се купени акции во осум Македонски акционерски друштва.

ИСХОД – во 2008 година, осудено е едно лице на казна затвор од 4 години. Предикативното дело е даночно затајување сторено во странска држава, и одземен е имот во вредност од 554.207.000,00 денари.

СЛУЧАЈ 2

Опис на случај - користејќи ја услугата брз трансфер на пари, неколку лица реализираат значителен број на трансфери на парични средства кон едно исто лице. Примачот на паричните средства и испраќачите се државјани на Република Македонија. Вкупниот износ на испратените пари изнесува 250.000,00 ЕУР. Паричните средства биле трансферирани од земја која е позната по производство и растурање на дрога кон Република Македонија.

Индикатори:

- клиенти кои вршат редовни или големи дознаки или примаат редовни или големи плаќања од држави кои се општо познати дека се поврзани со производство, преработка или продажба на дроги.
- неколку различни клиенти вршат трансфери кон едно исто лице и
- клиентот често прима дознаки, чиј износ е значителен.

Преземени мерки: Управата, утврди дека примачот на паричните средства регрутирал македонски државјани и ги праќал на „работа“ во странство каде одреден период се занимавале со недозволена трговија на дрога. Дел од парите кои ги заработувале лицата на ваков начин, ги праќале во Република Македонија, користејќи ја услугата брз трансфер на пари, а останатиот дел од парите ги праќале преку курири. Наведените парични средства лицето ги употребило за да се стекне со подвижен и недвижен имот од поголема вредност.

СЛУЧАЈ 3

Во истрага спроведена од страна на Царински агенти во Мајами била откриена софистицирана шема на перење пари преку животното осигурување во САД, Isle of Man, и други локации, во која се испрани околу 80 милиони УСД, кои потекнуваат од трговија на дрога.

Истрагата открила дека Колумбиските картели, преку мал број на осигурителни брокери, склучувале полиси за животното осигурување во САД, Isle of Man, и други локации. Како корисници на полисите биле запишувани соработници на картелите. Овие полиси биле финансирани со милиони долари нечисти пари, кои биле плаќани преку банкарски сметки и чекови од трети лица.

Анализата покажала дека картелите редовно ги ликвидирале нивните животни полиси порано, без оглед на тоа што плаќале казни пенали за прераното раскинување на полисите. Причината за тоа е што и покрај тоа што им биле враќани помали суми по раскинување на полисите, сепак тие пари што им биле исплаќани од осигурителните компании биле легални и тие можеле потоа не-пречено да ги користат.

Овој случај резултирал со замрзнување на околу 30.000.000,00 УСД, и биле уапсени 10 лица.

СЛУЧАЈ 4

Едно лице кое во јавноста било познато дека е чест прекршител на законот, влегло во една агенција за промет со недвижности, интересирајќи се за купување на луксузна кука. За успешно завршување на „работата“ лицето понудило провизија која била неколку пати поголема од вообичаената. Спротивно на вообичаената практика, според која лицето логично би требало да погледа повеќе куќи или барем да ја види куќата која има намера да ја купи, лицето ја отпочнало постапката за купување на имотот, без претходно да го види истиот.

Продажната цена на имотот била 112.000,00 ЕУР. Лицето побарало имотот да го отплати во рок од два месеци, со образложение дека очекувал пари од странство од неговите деловни партнери. Продавачот се сложил на тоа и во договорот за купопродажба било наведено дека купувачот треба да го плати имотот во договорениот рок. Лицето го платило имотот на 8 рати од по 14.000,00 ЕУР.

По преземените активности од страна на Управата, во координација со надлежните истражни органи, утврдено е дека паричните средства со кои лицето го купило имотот потекнувале од недозволена трговија со дрога.

СЛУЧАЈ 5

Опис - Следејќи ги извештаите што Управата ги добива од финансиските институции, евидентирано е лицето М кое се јавува како

овластено лице во повеќе правни лица и потписник на сметката преку која се реализирани финансиски трансакции кои го надминуваат лимитот за пријавување во Управата.

По отпочнатата анализа на лицето М, случајот добива пошироки размери. Утврдени се причини за сомнителна приватизација на АД со влез на странски директни инвестиции. Потоа АД се јавува како сопственик на правно лице Ф, кое пак се јавува како сопственик на друго правно лице Н. Како овластено лице на правните лица Ф и Н се јавува лицето М. Следниот индикатор - незаконско префрлање на непаричниот и паричниот влог од правното лице Ф во правното лице Н, а со претходно разработена стратегија да се префрли целиот капитал во лицето Н, како би се избегнала обврската за плаќање на данок од страна на лицето Ф. За целиот период во работењето на правните лица, физичкото лице М се јавува како овластено лице. За жал, во овој случај има инволвирано лица - странски државјани, кои имаат инвестирано во Република Македонија, но нивните инвестиции содржат индикатори за сомнителни трансакции, со оглед на тоа што овие инвестиции не се евидентирани во Министерството за економија, како директни странски инвестиции, и за истите не може да се утврди нивното потекло.

Како следно, се јавуваат нерезидентни правни лица кои се регистрирани во ист ден, месец и година во off shore земји, без податоци за сопственост, деловна банкарска сметка и др., а се јавуваат како сопственици или основачи на правно лице регистрирано во Република Македонија.

Овие нерезидентни правни лица, како сопственици на домашното правно лице Ф и Н, во кое се појавуваат и физички лица - резиденти, а во својство на ополномоштени лица - адвокати, изнаоѓаат повеќе начини како да го изнесат и сокријат сомнително стекнатиот финансиски капитал, при што постои основано сомнение за сторено кривично дело перење пари.

Тука се јавуваат физички лица (брачни другари) резиденти, кои ги застапуваат странските правни лица, вршат повеќе меѓусебни финансиски трансакции, позајмици и сл. Откако го префрлат целиот капитал од правното лице Ф во правното лице Н, се појавуваат странски физички лица во својство на овластени лица во фирмите Ф и Н. Овие лица се акционери во познати странски правни лица преку кои се реализирани финансиски трансакции во повеќе странски земји, при што се врши влез на непаричен влог во правното лице Н од странство.

Поради обемот на случајот, Управата има побарано информации од следните институции и државни органи: сите банки, Централен депозитар за хартии од вредност, Министерство за економија - регистар за странски директни инвестиции, Регистар за недвижности (Централен Регистар), Државен завод за геодетски работи, Основни судови, Врховен суд на Република Македонија,

Апелационен суд на Република Македонија, Државен девизен инспекторат, Царинска управа, Управа за јавни приходи, МВР и ЕФР на други држави.

Имајќи го во предвид сето ова погоре наведено, Управата смета дека постојат доволно основи за сомневање за сторено кривично дело перење пари, при што е оштетен дел од државниот имот.

Изготвен е и проследен Извештај до Јавно обвинителство на Република Македонија за конкретниов случај, заедно со I2 шема.

СЛУЧАЈ 6

Опис - Случајот е инициран од страна на Управата.

Лицето СС се јавува како сопственик на 3080 обични акции на правното лице ЕЕ додека останатиот дел од акциите, односно 5040 акции ги поседува правното лице ММ, чиј сопственик е странско правно лице, и 880 акции во сопственост на трето правно лице ТТ.

Со Решение на Основниот Суд Скопје 2 Скопје, по предлог на лицето СС издадена е временна мерка за блокирање на 3000 акции во сопственост на правното лице ММ, со што истите немаат можност да одлучуваат и да гласаат во собранието на акционери на друштвото. Ваквата ситуација лицето СС ја користи и од сметката на правното лице ЕЕ префрла големи износи на средства на сметки на фирми во негова и во сопственост на неговиот брат КК. Од тука дел од средствата се префрлаат спрема трети правни лица за отплата на долгови, кои немаат никаква деловна поврзаност со правното лице ЕЕ, а дел се подигнати во готово. Исто така, од сметката на правното лице ЕЕ голем дел од средствата се повлекуваат во готово на име материјални трошоци, а дел се префрлаат на лични сметки на физички лица.

Воедно, при анализата на податоците констатирано е дека физичките лица СС и КК преку договори за комисион (договор за кредит) повлекуваат големи суми на средства во готово, истите тие средства потекнуваат од фирми каде што тие се јавуваат како сопственици. Воедно лицето СС со дадено полномоштво се стекнува со значителен износ на средства, уплатени од страна на физички лица по основ на продажба на три исти стана, кои воедно се ставени под хипотека за обезбедување на кредит.

Преку овие реализирани трансакции лицата СС и КК по пат на сторено предикативно кривично дело измама, измама на доверители и злоупотреба, средствата во сопственост на правното лице ЕЕ ги имаат префрлено на сопствени сметки и на сметки на сопствени фирми, и потоа подигнато во готово, средствата одобрени од наменски кредити за кои имаат заложено недвижен имот, кој не е целосно во нивна сопственост и акциите на правното лице ЕЕ, ги имаат искористено за сопствени цели.

Врз основа на гореизнесеното постои сомневање дека на наведените начини е сторено кривично дело перење пари и други приноси од казниво дело.

Од собраната документација добиени се податоци за регистрирани кредитни линии помеѓу домашно правно лице (фирма 1) и странска банка 3. Првата кредитна линија е регистрирана за кредит каде како обезбедување е ставена хипотека од прв ред врз недвижен имот во сопственост на правното лице (фирма 1) кое го зема кредитот. Додека втората кредитна линија е за помал износ на кредит каде како обезбедување на кредитот е ставена хипотека од втор ред врз истиот недвижен имот. Кредитот не е вратен на странската банка 3. Како сопственици на фирмата 1 се лицата СС, КК и лицето Х. Недвижниот имот кој е ставен како залог за наведените кредити претходно бил во сопственост на лицето Х, меѓутоа поради финансиски проблеми имотот бил ставен на продажба. За таа цел е основана фирмата 1 од страна на веќеспоменатите лица, која се јавува како купувач на имотот. Притоа паричните средства со кои се купува имотот на сметката на фирмата 1 се уплатени по основ на позајмица од страна на фирмата 13. Позајмицата е вратена од паричните средства кои потекнуваат од кредитот уплатен од страна на странската банка 3. Исто така, со фалсификуван документ на странската банка 3 избришана е хипотеката на недвижниот имот, при што потоа со чист имотен лист е земен кредит од домашна банка 1 каде како обезбедување е ставен истиот имот кој претходно со измама и фалсификат е ослободен од хипотеката. Во врска со гореспоменатото се води спор пред надлежен орган за решавање на прашањето со бришењето и заведувањето на новата хипотека. Воедно истиот имот односно еден дел од него, е ставен под хипотека од втор ред со која се обезбедува заемот кој правното лице (фирма 6) го има дадено на сосема друго правно лице (фирма 16). Паричните средства од кредитот од домашната банка 1 се префрлени на сметката на правното лице (фирма 1), од каде најголем дел од средствата се префрлени на банката 2 по договор за комисионо работење, врз основ на кој банката 2 склучила договор за комисионо работење со лицето СС по што паричните средства се префрлени на сметката на лицето СС. Од неговата сметка средствата во најголем дел се извлечени во готово, додека останатите се префрлени на сметки на други физички лица. Воедно со дел од тие парични средства лицето СС купува акции од правното лице (фирмата ЕЕ). Врз основа на договори за комисион лицата СС и КК имаат извлечено многу голем износ на парични средства од сметките на фирми каде тие или нивни блиски роднини се јавуваат како сопственици или овластени лица. Лицето ММ за купување на акции од втора емисија уплатил парични средства на сметката на правното лице ЕЕ од кои парични средства дел се подигнати во готово, додека другиот дел се префрлени на правното лице (фирма 1) по основ на позајмица.

Во рамките на обезбедената документација од страна на Управата, дојдено е до сознание за постоење на Договор за пристапување кон долгот каде странската Банка 3 се јавува како доверител, додека лицето СС се јавува како пристапувач кон долг. Со овој Договор двете страни ги регулираат меѓусебните односи во врска со обврската на пристапувачот кон долг да ги исполни во целост побарувањата кои доверителот ги има спрема правното лице (фирма 16) и правното лице (фирма 1) и тоа по основ на Договори за кредит склучени помеѓу странската банка 3 и правното лице (фирма 1), како врз основа на Договори за откуп на побарувањата склучени помеѓу странската банка 3 и правното лице (фирма 16). Меѓу другото за обезбедување на побарувањето лицето СС ги има заложено своите акции кои ги поседува во правното лице ЕЕ. На сметката на правното лице ЕЕ евидентиран е прилив од страна на правното лице (фирма 14), на која и е ветено градежно земјиште за изградба на бензиска пумпа. Притоа сите средства кои се уплатени од страна на фирмата 14, од сметката на правното лице ЕЕ се подигнати во готово по разни основи, додека дел е префрлен на сметка на физичкото лице В. Лицето 6 му има дадено полномошно на лицето СС со кое го овластува во негово име и за негова сметка да најде купувачи на становите кои ги поседува. Исто така лицето 6 му има уплатено значителен износ на сметката на лицето СС по основ на договор, кои парични средства се подигнати во готово. Нашите сознанија се дека и на лицето 6 му е ветено истото земјиште кое веќе го споменавме. Лицето СС извршил продажба на становите и тоа прво ги продал на лицето 5 кое средствата ги уплатило на сметка на лицето СС, кои потоа се подигнати во готово. Исто така, за разлика од мал временски период лицето СС ги продава становите и на друго лице 4 за душло поголем износ, при што исто така средствата се уплатени на сметка на лицето СС кои парични средства ги подига во готово. Воедно истите станови се ставени под хипотека како обезбедување на кредитот кој правното лице (фирма 10) го подигнало од банката 1. Истите парични средства од сметката на фирмата 10 се префрлени на сметка на фирмата 9, од каде пак понатаму се префрлени на сметка на фирмата 12. Фирмата 12 склучува договор за комисион со банката 2, врз основа на кој повеќе од половина од средствата се ставени на депозит на банката 2, која пак од друга страна има склучено договор за кредит во комисион со лицето СС. Паричните средства врз основа на договорот за комисион се префрлени на сметката на лицето СС од кои парични средства лицето СС половина повлекува во готово, додека половина ги префрла на лицето 3 кое воедно е и сопственик на фирмата 10. Лицето 3 префрлените средства на негова сметка од страна на лицето СС ги повлекол во готово.

Во текот на анализата и обработката на предметот и пристигнатата документација, добиени се податоци за евидентирана кредитна линија помеѓу правното лице Фирмата 2 и странската фирма 11, при што кредитот треба да се исплати во три наврати. Досега исплатен е само првиот дел. Исто така и овде имаме сознанија

дека се работи за ветување на веќе споменатото земјиште. Притоа во Договорот за заемот стои дека средствата треба да се исплатат во период од 3 месеци и вкупниот износ да се врати за еден месец од исплатата на последната транша, меѓутоа на сметка на лицето 11 во друга странска држава, а не во таа од каде е приливот на средствата. Воедно лицето 11 се јавува како сопственик на правното лице (Фирма 2) заедно со лицето КК. Распределбата на паричните средства пристигнати од лицето 11 е следна: имено, помали износи се уплатени на фирмата 8 по основ на позајмица, на фирмата 5 по основ на цесија, значителен износ е префрлен на фирмата 6 по основ на цесија (се претпоставува дека цесијата е со фирмата 16), исто така на фирмата 10 префрлени се парични средства по основ на ф-ра со кои средства фирмата 10 го враќа претходно земениот кредит од банката 1. Голем дел лицето СС ги повлекол во готово по основ на материјални трошоци, додека најголем дел се префрлени на сопствената сметка која фирмата 2 ја има отворено во банката 2. Фирмата 2 склучува договор за комисион со банката 2, која пак од друга страна склучува договор за кредит во комисион со лицето КК. Врз основа на споменатиот кредит на сметката на лицето КК му се префрла голем износ на парични средства, од кои понатаму најголем дел се исплатени во готово, додека еден помал дел се уплатени на сметка на лицето 2.

Врз основа на член 27 од Законот, Управата побара дополнителни податоци од следните финансиски институции, државни органи и останати субјекти:

- сите банки во Р. Македонија,
- Централен регистар на Р. Македонија,
- Државниот завод за геодетски работи – катастар Скопје и Катастар Струга,
- Второстепена комисија при владата на Р. Македонија,
- Заложниот регистар при Централниот регистар на РМ,
- Народна банка на Р.Македонија,
- Централниот депозитар за хартии од вредност и
- адвокати и нотари

Индикатори за сомневање за перење пари:

- фалсификат на документ и искористување на истиот за прикажување на лажна состојба, врз основа на која одредени физички лица се стекнуваат со материјална корист;
- злоупотреба на службена должност;
- измама, оштета на доверители;
- приливи на средства од сомнително потекло како и одлив на истите кон сметки на правни и физички лица, каде како

сопственици или овластени лица кај фирмите кон кои се одливаат средствата, се јавуваат истите физички лица кои вршат повлекување на големи износи на парични средства по основ на материјални трошоци и слично или пак тоа се лица кои се во роднинска поврзаност;

- уплати на големи износи на средства кои потоа се повлекуваат во готово или пак се префрлаат на сметки на други физички лица;
- продажба на еден ист имот на неколку физички лица, при што средствата кои се уплатени за тој имот се повлекуваат во готово;
- ветување на една иста недвижност на неколку различни физички и правни лица, врз основ на кое се стекнуваат со материјална корист;

Извештајот за сомнителни трансакции е проследен до Јавното Обвинителство до МВР и до Управата за финансиска полиција заедно со целокупниот проследен материјал кој е собран во текот на анализата на предметот. Воедно до Јавното Обвинителство и до Министерството за внатрешни работи доставено е и дополнување на претходниот извештај заедно со дополнително прибраната документација.

СЛУЧАЈ 7

Опис - Овој извештај за сомнителни трансакции за кои постои сомневање дека се поврзани со перење пари е добиен од банка, како сомнителен прилив на средства на нерезидентна сметка на правно лице од земја позната по регистрирање на оф шор фирми, каде како овластено лице се јавува македонски државјанин, по што парите се префрлаат на сметка на друго странско правно лице по сомнителен основ.

Врз основа на овие податоци, Управата отпочна со прибирање на дополнителни податоци и информации, и тоа барани се податоци од:

- сите банки,
- Централен регистар,
- Министерство за внатрешни работи и
- странски ЕФР.

Од податоците кои ги добивме беше утврдено дека, физичкото лице А се јавува како директор и овластен потписник на нерезидентната сметка на правното лице Б, отворена во македонска банка. На оваа сметка реализирани се неколку приливи од странска земја, по основ на плаќања за сомнителен увоз, во вкупен износ од 892.478,00 УСД. Понатаму, средствата од оваа сметка се трансферирани на сметка на странска фирма за увоз на стоки. Од

нерезидентната сметка на правното лице Б исто така трансферира се 519.400,00 УСД на сметка на друга фирма од оф шор земја, врз основ на фактури.

Причини за сомневање:

- реализирано е плаќање за сомнителен увоз на стоки;
- трансакциите се реализираат преку нерезидентна сметка отворена во Република Македонија, на фирма од која потекнува од оф шор земја, земја позната по постоење на оф шор фирми;
- увозот и извозот на стоки не соодветствува со природата на работата на правното лице Б нерезидент;
- големи износи на средства кои се трансферираат од странска земја, на нерезидентна сметка и повторно се трансферираат на сметка во странство. Управата за овој случај има доставено извештај за сомнителни трансакции до МВР и истиот заедно се работи.

СЛУЧАЈ 8

Опис - Од извештајот кој е доставен од деловна банка во Република Македонија, Управата заклучи дека се работи за две странски физички лица кои имаат отворено нерезидентни сметки во деловната банка во Македонија.

Од банката беа побарани сите документи за регистрација на компанијата, сите трансфери, податоци за отварање на сметката и нејзини потписници, како и за тоа дали истите лица се појавуваат како основачи и нерезиденти во други правни лица.

Од добиените податоци, согледано е, дека овие две лица (странски државјани), се јавуваат како потписници уште во други две компании кои се регистрирани во една off shore земја. Индикативно е и тоа што на нивните сметки беа забележани енормно големи трансакции.

Управата, по извршената детална анализа согласно чл.37 од Законот, како и релевантните меѓународни регулативи кои ја уредуваат областа на размена на податоци помеѓу надлежни институции за овој тип на криминал, побара детална информација за овие двајца странски државјани од нивната матична држава, како и од државата каде беа регистрирани компаниите (off shore).

Од ЕФР-то каде беа регистрирани компаниите добивме повратен одговор, каде беа наведени информации од нивниот регистар на компании, со што го утврдивме идентитетот на лицата и дел од нивните активности, додека од матичната држава на физичките лица добивме одговор со кој истовремено беше доставено и барање за добивање на сите релевантни податоци со кои располагаеме во тој момент, поради тоа што за овие две лица била отворена истрага за затајување на данок и перење пари во нивната матична држава.

Во тек на целата размена на податоци кои ги обезбеди Управата, кои беа од големо значење за определување на мерка притвор за овие две лица, истрагата во странската држава е проширена што доведе до акција на апсење на околу 15 учесници поврзани во оваа мрежа.

Од страна на обвинителството на странската држава поведена е постапка за барање на меѓународна правна помош од релевантните институции, како би можеле со обезбедување на оригинал или заверени докази да настапат пред надлежниот суд во државата. По укажување на колегите од државата чии државјани се уапсени, се очекува во текот на 2008 година, да се донесе пресуда по основ на перење пари, која не би била можна без меѓународната соработка која ја остваривме преку размена на информации по електронски пат, како и со една директна средба со надлежните институции на прогонот од странската држава и нашите надлежни институции за прогон на овој вид на кривични дела.

Индикатори за сомневање за перење пари:

1. Големи износи на дознаки од странство во краток временски период и нивно брзо трансферирање на други дестинации.
2. Лицата се јавуваат како нерезиденти и потписници на сметките на повеќе правни лица во банка во Република Македонија.
3. Државата каде се регистрирани компаниите е позната како off shore дестинација и често била користена за прикривање на нелегални приходи.
4. Укажување на колегите од странство за нагло збогатување на физичките лица и купување на луксузни возила и недвижен имот во матичната држава.

СЛУЧАЈ 9

Финансирање на тероризам - Неколку лица од Блискиот исток кои живееле во земја Х, отвориле сметки во различни банки во име на фирмите А и Б, основани во Западна Европа и непрофитна организација (НПО) во земјата Х. Странските државјани биле менаџери или членови на персоналот на фирмите кои се занимавале со дејност од продукција на филм и телекомуникации. Од страна на физичките лица депонирале во готовина околу 1 милион евра. Дел од парите искористиле за зголемување на капиталот во фирмата А, додека другите се трансферирале во странство на други компании активни во филмската индустрија. Истражните органи откриле дека менаџерите биле активни во организација осомничена за тероризам.

Од страна на неколку државјани на Северна Африка биле отворени сметки во различни банки во ист период, на кои се реализирале готовински уплати во износи од 200 евра до 2500 евра. Трансакциите биле невообичаени за овие лица бидејќи не кореспондираат со нивната финансиска состојба, немале никаква професионална активност и примале социјална помош. Дел од парите биле подигнати во готово, а дел се префрлиле на фирма неодамна основана од страна на едното лице. Истрагата покажала дека лицата се поврзани со тероризам.

Двајца државјани на Северна Африка кои живеат во земјата ХХ повеќе пати оделе кај ист давател на услуга брз трансфер на пари за да пренесат пари на неколку корисници во Блискиот Исток и Северна Африка. На давателот на услуга брз трансфер на пари му беше сомнително што користеле различни адреси, односно лица на кои им ги праќале парите и користеле различни потписи кога ги извршувале трансакциите. Полициските извори открија дека индивидуите биле познати под различни имиња.

Лицето ДД по потекло од Блискиот Исток, поседувало две сметки на кои приливите главно биле од социјални услуги и од готовински депозити. Банката забележала неколку нерегуларности, пред сè, немало економска оправданост за бројот на готовинските депозити бидејќи лицето немало некоја професија која ќе ги оправда уплатите. ДД имал овластување на сметката на НПО. Оваа сметка била користена само за готовински приливи од донатори, кои потоа биле повлекувани во готово од лицето ДД. Полициските извори откриле дека оваа НПО била обележана како место за муслиманите, каде ДД ги извршувал услугите и оваа НПО може да била поврзана со терористички активности. НПО поседува сметка на која две лица од Блискиот Исток што живеат во земјата Х, имаат овластување. Анализата покажала дека сметката на НПО беше кредитирана од трансфери во помали износи по налог на неколку индивидуи како донација за сиромаштијата во Блискиот Исток. Дел од средствата биле повлечени во готово, а дел се трансферирале на Блискиот Исток. Истрагите покажале дека средствата обезбедени од НПО биле наменети за камповите за тренирање во Блискиот Исток.

ГЛАВА IV :

ПРИЛОЗИ

4.1. НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА ПЕРЕЊЕ ПАРИ И ФИНАНСИРАЊЕ НА ТЕРОРИЗАМ

1. Вовед

Перењето пари, најчесто дефинирано како сеопфатен и комплексен процес на прикривање на нелегално стекнатиот имот и финансирањето на тероризмот, како движењето на парите кон фондови наменети за поддршка на активности на терор или друг вид на загрозување на животот и сигурноста се препознати како глобална опасност која има свои негативни последици, како на економијата, така и на демократијата.

Република Македонија ги препознала овие проблеми и го поставила и континуирано го надградува системот за превенција, контрола и сузбивање на перење пари и финансирање на тероризам. За целите на зајакнување на системот за спречување на перење пари и финансирање на тероризам беше подготвена и реализирана во периодот од 2005 до 2008 година Национална стратегија за борба против перењето пари и финансирањето на тероризмот.

Како последица на потребата за програмирање на реформирањето на системот за спречување на перење пари и финансирање на тероризам како и за надминување на неговите недостатоци, подготвен е овој документ.

Националната Стратегија за борба против перење пари и финансирање на тероризам (во понатамошниот текст Стратегијата) претставува стратешки документ кој ги утврдува сите елементи кои ќе го надградат системот за спречување на перење пари и финансирање на тероризам во Република Македонија.

Референтна основа за изготвување на оваа Стратегија се следните документи:

- Национална програма за усвојување на правото на Европската Унија;
- Извештајот од третиот круг на евалуација на мерките за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, изготвен од тимот на евалуатори на Moneyval Комитетот при Советот на Европа;

- Национална стратегија за спречување на перење пари и финансирање на тероризам 2005-2008;
- Стратешкиот план на Управата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам за 2009-2011 година;
- Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело и финансирање на тероризам и други закони релевантни за спречување на перење пари и финансирање на тероризам.

Стратегијата е документ кој прецизно и јасно ги содржи целите кои се планира да се остварат на среден рок, ги рангира приоритетите и ги дефинира активностите кои потребно е да се реализираат.

1.1. Општа цел и мисија

Стратегијата има за цел да го дефинира од една страна системот за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, а од друга страна да го дефинира и предвиди начинот и активностите за надминување на утврдените слабости и недостатоци.

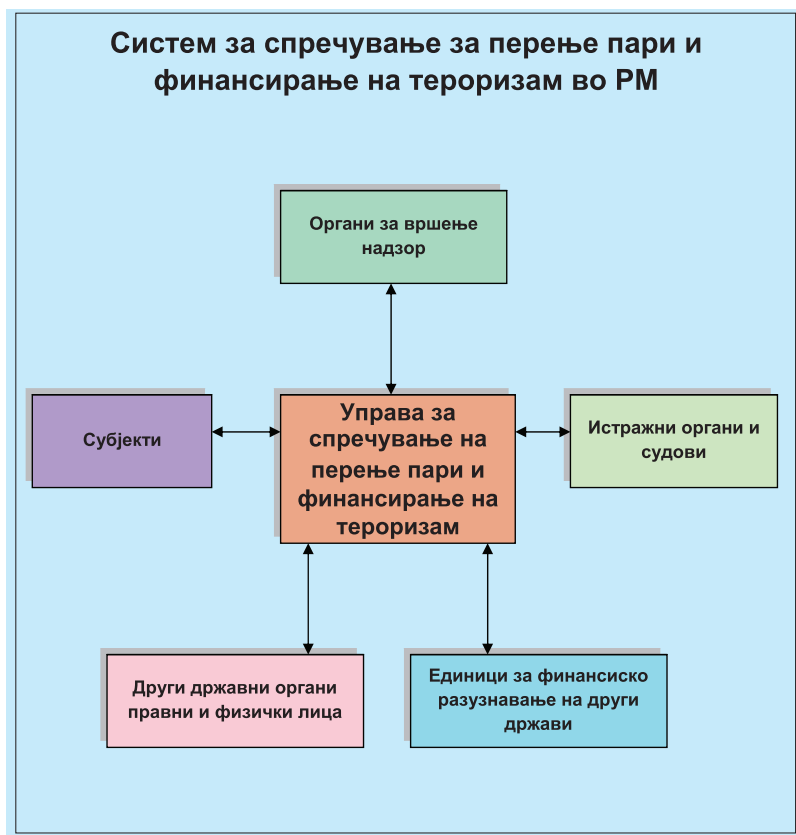
Се очекува по имплементацијата на оваа Стратегија, да функционира ефикасен систем на спречување на перење пари и финансирање на тероризам.

1.2. Институции вклучени во имплементација

Во имплементација на мерките и активностите од оваа Стратегија се вклучени: субјектите задолжени да преземаат мерки и дејствија за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, органите на надзор, Управата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, државните органи надлежни за гоњење на сторителите на кривични дела перење пари и финансирање на тероризам.

2. Систем за спречување на перење пари и финансирање на тероризам- тековна состојба и недостатоци

Во Република Македонија систематски е организиран одговорот против перењето пари и финансирањето на тероризмот. Гледано и од превентивен и од репресивен аспект системот за борба против перењето пари и финансирањето на тероризмот, е организиран во три сегменти.

2.1. Субјекти и органи за вршење на надзор

2.1.1. Субјекти задолжени да преземаат мерки и дејствија за спречување на перење пари и финансирање на тероризам

Субјекти се физички и правни лица кои согласно со Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело и финансирање на тероризам („Службен весник на РМ“ бр.04/08) (во понатамошниот текст: Законот) имаат обврска да преземаат мерки и дејствија за спречување и откривање на перење пари и финансирање на тероризам. Согласно со законската дефиниција, во групата на овие субјекти се вбројуваат: финансиските институции, агенциите за промет со недвижности, ревизорите, сметководителите, нотарите, адвокатите, казината, здруженијата на граѓани и други. Бројот на субјектите опфатени со Законот е голем и за време на пишувањето на оваа стратегија изнесува: 18 банки (9 банки имаат дозвола за работа со хартии од вредност), 11 штедилници, 238 менувачи (без банките и штедилниците), 12

осигурителни друштва, 11 субјекти во доменот на посредување и застапување во осигурувањето, 1 давател на услуги на брз трансфер на пари, 115 агенции за промет со недвижности, 130 нотари, 1670 адвокати, 8 казина, 19 брокерски куќи, 6 друштва за управување со инвестициски фондови т.е 8 отворени фонда, 294 регистрирани субјекти што вршат промет со благородни метали и скапоцени камења, 2 пензиски фонда и 2 друштва за управување со пензиски фондови, 210 субјекти што вршат промет со уметнички дела и др.

Сите субјекти имаат обврска да преземаат мерки и дејствија за откривање и спречување на перење пари и финансирање на тероризам (во натамошниот текст: мерки и дејствија). Во зависност од големината на субјектот, мерките и дејствијата ги исполнува одговорно лице или посебен оддел составен од најмалку 3 лица. Субјектите имаат обврска да вршат анализа на своите клиенти, да следат одредени трансакции, да собираат, чуваат и доставуваат податоци и да воведат внатрешни програми. При анализата на клиентот секој субјект е должен да го идентификува клиентот и да го верификува неговиот идентитет, да обезбеди информации за целта и намерата на деловниот однос, да го следи деловниот однос и да ги ажурира податоците за своите клиенти. На субјектите, освен на банките им е забрането да исплатуваат или да примаат пари во готово над 15.000 евра во денарска противвредност. Во случај кога постои сомневање за перење пари или финансирање тероризам, или за една или повеќе готовински трансакции во износ од над 15.000 евра во денарска противвредност субјектите пополнуваат извештај и го доставуваат до Управата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам. Исто така, субјектите се задолжени да соработуваат со Управата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам и да доставуваат и дополнителни податоци и информации.

И покрај позитивниот тренд, утврдени се определени недостатоци кои се однесуваат на: бројот и квалитетот на извештаите за сомнителни трансакции што се доставуваат до Управата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, несоодветна обученост на вработените на дел од субјектите за утврдување и препознавање на сомнителните трансакции, недоволно познавање на стандардите за спречување на финансирање на тероризам, недоволно ниво на свесност за ризиците кои ги носи инволвираноста на субјектот во овој вид активности и др.

2.1.2. Органи за вршење на надзор

Согласно со Законот, надзорот над примената на мерките и дејствијата за спречување на перење пари кај соодветни субјекти го вршат Управата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам (самостојно или во координација со другите надлежни органи), Народната банка на Република Македонија, Министер-

ството за финансии во делот на спроведување на супервизија на осигурување, Комисијата за хартии од вредност, Агенцијата за супервизија на капитално финансирано пензиско осигурување, Управата за јавни приходи, Комисиите на адвокати и нотари. Со донесување на законот во 2008 година, за прв пат Управата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам добива надлежност да врши надзор. Постапката за вршење на надзор од страна на Управата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам е регулирана со Правилник за постапката за вршење инспекциски надзор, пропишан од министерот за финансии во октомври 2008 година.

2.1.2.1. Народна банка на Република Македонија

Народната банка на Република Македонија е надлежна за лиценцирање и супервизија на работењето на банките, штедилниците, менувачниците и давателите на услуги брз трансфер на пари. Во рамките на својата супервизорска функција, Народната банка врши и контрола на спроведувањето на мерките и дејствијата за спречување на перење пари и финансирање на тероризмот кои овие институции се должни да ги преземаат согласно со соодветната законска регулатива. За соодветно спроведување на оваа своја активност, Народната банка изработи и применува интерни процедури и постапки за контрола на системите за спречување на перење пари и финансирање на тероризмот, кои ги следат меѓународните стандарди и искуства во овој домен. За сите утврдени неправилности и неусогласености со законската регулатива, Народната банка презема соодветни корективни мерки, за што ја известува и Управата за спречување на перење пари и финансирање на тероризмот.

2.1.2.2. Министерство за финансии

Супервизија на осигурување спроведува Министерството за финансии. Во рамките на Министерството за финансии, Секторот за финансиски систем, две Одделенија со вкупно 5 извршители - државни службеници вршат работи на теренска супервизија, вонтеренска супервизија, обработка на барањата за добивање на дозволи и согласности и подготовка на измени и дополнувања на регулативата од областа на осигурувањето. Согласно со Законот за изменување и дополнување на Законот за супервизија на осигурување („Службен весник на РМ“ бр. 79/2007), предвидено е формирање на Агенција за супервизија на осигурување како независно регулаторно тело со јавни овластувања.

2.1.2.3. Комисија за хартии од вредност

Комисијата за хартии од вредност (во понатамошниот текст: КХВ) е независно, самостојно регулаторно тело кое го регулира и контролира пазарот на хартии од вредност во Република Македонија. Во функција на спроведување на Законот за спречување на пе-

рење пари и други приноси од казниво дело КХВ контролира дали овластените учесници на пазарот на хартии од вредност ги преземаат мерките и активностите за откривање и спречување на перење пари и финансирање на тероризмот во смисла на: вршење на анализа на своите клиенти, следење на одредени трансакции, собирање, чување и доставување на податоци за трансакции и клиенти и изготвување и воведување на програма за спречување на перење пари.

2.1.2.4. Агенција за супервизија на капитално финансирано пензиско осигурување

Агенција за супервизија на капитално финансирано пензиско осигурување (во понатамошниот текст: МАПАС) врши супервизија на работењето на пензиските (друштва за управување со задолжителни пензиски фондови, друштва за управување со доброволни пензиски фондови и друштва за управување со задолжителни и доброволни пензиски фондови) и на задолжителните и доброволните пензиски фондови. МАПАС е самостојно тело кое е надлежно за издавање и одземање дозволи на друштвата за управување со пензиските фондови. Согласно Законот, МАПАС има обврска да врши надзор над примената на мерките и дејствијата од страна на пензиските друштва. Надзорот согласно Законот, МАПАС ќе го спроведува во областа на доброволно капитално финансирано пензиско осигурување, бидејќи за собирање на придонесите за вториот столб надлежен е Фондот на ПИОМ.

2.1.2.5. Управа за јавни приходи

Управата за јавни приходи, како орган во состав на Министерството за финансии, врши надзор над примената на мерките и дејствијата за спречување на перење пари и финансирање тероризам, согласно со член 46 од Законот. Во рамките на Секторот за надворешна контрола има систематизирано Одделение за соработка со други органи и меѓународна размена на податоци при што посебно е назначена и соработката со Управата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам. Управата има определено 5 инспектори кои се специјализираат за вршење надзор на преземените мерки и дејствија над субјектите. Управата има изготвено посебна софтверска апликација преку која се евидентираат најважните информации за даночните обврзници, нивни карактеристики и има утврдено критериуми за ризик со цел истите да се класифицираат според степенот на ризичност, а заради откривање на финансиски измами.

2.1.2.6. Комисија на адвокати

Комисија на адвокати составена од 5 члена е формирана од Адвокатската Комора и врши надзор над примената на мерките и дејствијата од страна на адвокатите.

2.1.2.7. Комисија на нотари

Нотарската комора во ноември 2004 година формираше Комисија која врши надзор над примената на мерките и дејствијата од страна на нотарите. Комисијата е составена од 18 члена и е поделена во 6 комитети, секој составен од 3 члена. Мандатот на Комисијата е 4 години без право на повторен избор.

2.1.2.8. Управа за спречување на перење пари и финансирање на тероризам

Со донесувањето на законот во 2008 година, за прв пат Управата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам добива надлежност да врши надзор. Постапката за вршење на надзорот од страна на Управата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам е регулирана со Правилник за инспекциски надзор (Службен весник на РМ бр 137/2008) пропишан од министерот за финансии во октомври 2008 година. Надзорот над субјектите во Управата го вршат 6 вработени во Одделението за инспекциски надзор.

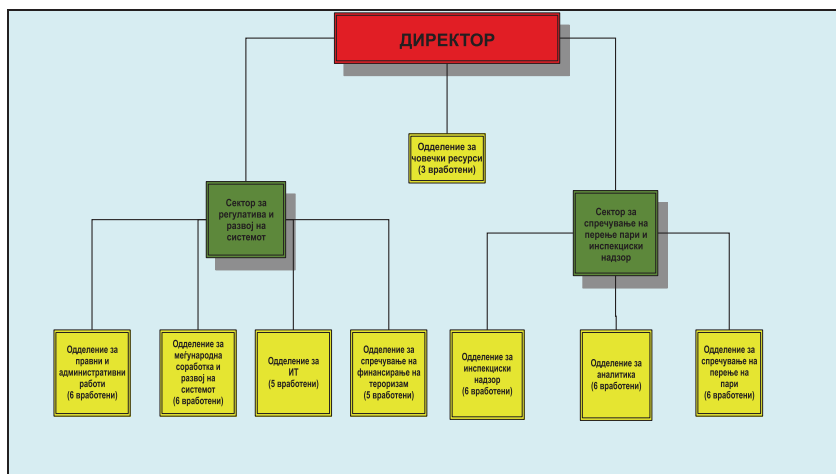
Иако периодот на примена на законските одредби содржани во новиот Закон е релативно краток, сепак може да се констатираат одредени законски празнини, особено во прецизното определување и разграничување на надлежностите на Управата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам со другите органи на надзорот. Се очекува дека Управата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам со својата нова надлежност ќе придонесе за поефикасно спроведување на законските одредби за надзор, особено над оние субјекти кај кои е утврдена потреба за натамошно зајакнување на капацитетите на органите на надзор и нивна поголема специјализација. Како една од поважните констатации утврдени од страна на Комитетот на Советот на Европа (MONEYVAL) е дека Народната Банка и Комисијата за хартии од вредност се единствени надзорни органи кои вклучуваат прашања поврзани со перење пари и финансирање на тероризам, како составен дел на своите супервизорски активности..

2.2. Управа за спречување на перење пари и финансирање на тероризам

Централен орган во системот на спречување на перење пари и финансирање на тероризам е Управата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам (во понатамошниот текст Управа). Како административен тип на единица за финансиско разубување, Управата прибира, обработува, анализира, чува и доставува податоци за перење пари и финансирање на тероризам добиени од субјектите. Управата е орган во состав на Министерството за финансии со својство на правно лице. Согласно теков-

ната систематизација во Управата е организирана во два сектора, односно осум одделенија во кои се вработени 23 државни службеници.

Органограм на работни места во Управа

Управата ги извршува следните надлежности:

- прибира, обработува, анализира, чува и доставува податоци согласно член 35;
- прибавува финансиски, административни и други податоци и информации неопходни за извршување на своите надлежности;
- изготвува и поднесува извештај кога постојат основи за сомневање за сторено кривично дело перење пари и финансирање на тероризам до надлежните органи;
- издава писмен налог за привремено задржување на трансакцијата;
- поднесува барање за поднесување на предлог за определување на привремени мерки до надлежниот јавен обвинител;
- поднесува барање за покренување на прекршочна постапка пред надлежниот суд;
- соработува со субјектите и со надлежните институции и меѓународни тела за борба против перењето пари и против финансирањето на тероризмот;
- склучува меѓународни договори за соработка и разменува податоци и информации;
- врши надзор врз субјектите;

- покренува иницијативи за предлагање на закони и подзаконски акти;
- им помага и учествува во професионалното усовршување на одговорните лица;
- утврдува листи на индикатори за анализа на ризикот и за препознавање на сомнителни трансакции во соработка со субјектите и органите кои вршат надзор врз нивното работење и
- врши и други работи определени со овој закон.

Исполнувајќи ги своите надлежности Управата функционира како посредник меѓу субјектите кои преземаат мерки и дејствија, органите на надзор и институциите надлежни за гонење на сторителите на кривични дела.

За своето работење Управата одговара пред Владата на РМ и министерот за финансии, односно за исполнување на законските должности и постигнатите резултати, Управата еднаш годишно им доставува извештај за работите од својата надлежност со предлог план за работа за следната година. Овој извештај се објавува на интернет страната на Управата (www.usppft.gov.mk).

Според меѓународните стандарди и практики утврдени се сегменти во работењето на Управата кои може да се подобрат доколку се надминат законските празнини или се прецизираат одредени одредби од законот, да се зајакне сигурноста на информатичкиот систем, да се зајакнат капацитетите за водење на статистика, да се зголеми бројот и капацитетите на човечките ресурси, да се обезбеди пристап до електронските бази на податоци и нивна електронска размена, да се утврдат критериуми врз основа на кои извештаите се доставуваат до МВР или до Финансиска Полиција и друго.

2.3. Државни органи надлежни за гонење на сторители на кривични дела

Надлежни органи за гонење на сторители на кривични дела перенење на пари и финансирање на тероризам во Република Македонија се: Министерството за внатрешни работи, Финансиската полиција, Царинската Управа на Република Македонија и Јавното обвинителство.

2.3.1. Министерството за внатрешни работи

Министерството за внатрешни работи е одговорно за преземање на сите потребни мерки за откривање на сторителот на кривично дело или соизвршителот со цел да ги спречи истите да се сокријат или да избегаат, да открие и да обезбеди траги и предмети што можат да служат како доказ за кривичното дело, како и сите информации што би можеле да бидат корисни за успешното спроведување на кривичната постапка. Надлежност за спроведу-

вање на дејствија за откривање на перење пари и финансирање на тероризам е Одделението за перење пари и корупција како дел од Секторот за финансиски криминал при Одделот за борба против организираниот криминал во состав на Бирото за јавната безбедност и Централните полициски служби.

Во рамките на Одделението за перење пари и корупција се предвидува формирање на два отсека и тоа: Отсек за перење пари и Отсек за корупција со вкупно 14 извршители и еден раководител.

Од 2004, со измените на Законот за кривична постапка се применуваат посебни истражни мерки (ПИМ) како што се: следење на комуникациите; увид и пребарување во компјутерски систем; тајно набљудување, следење и визуелно тонско снимање на лица и предмети со технички средства; симулиран откуп на предмети, симулирано давање поткуп и привремено симулирање примање поткуп; контролирана испорака и превоз на лица и предмети; користење лица со прикриен идентитет; отварање привидна (симулирана) сметка; регистрирање на привремени правни лица. Со овие мерки овозможено е да се собираат квалитетни докази кои можат да се употребуваат во судска постапка, да се зголеми меѓународната полициска соработка преку заедничко постапување и „размена“ на доказите, посебно кога се работи за т.н. меѓународен (транснационален) криминал. Со „Законот за следење на комуникациите“ („Службен весник на РМ“ бр. 121/2006 и 110/2008) се овозможи законска употреба на уште едно „средство“ (метод) на полициска работа, кој ќе овозможи зголемена успешност на работењето на МВР и другите агенции.

2.3.2. Управа за Финансиска полиција

Управата за Финансиска полиција како оперативен орган во состав на Министерството за финансии со својство на правно лице е надлежна за спроведување финансиска контрола, преземање предистражни и други мерки кога постојат основи на сомнение за сторени кривични дела од областа на финансиите и вршење контрола на примената на даночните, царинските и други прописи; спроведување на проактивна финансиска истрага, следење на трагата на парите од казниви дела, спроведување постапка за утврдување потекло на имот и парични средства, гонење на финансискиот криминал, вклучувајќи и перење пари и финансирање на тероризам, на територијата на Република Македонија. Финансиската полиција во текот на предистражната постапка ја следи „трагата на парите“ и стекнатата незаконска материјална добивка, односно во зависност од податоците и сознанијата со кои се располага, за сторените кривични дела за кои постојат основи на сомнение, спроведува и проактивно финансиско истражување на текот на паричните средства од „сомнително потекло“. На исполнување на законските надлежности работат вкупно 20 лица сите во оперативно-полицискиот состав на Управата, организирана во три сектори од кои два сектори се од оперативен карактер. Надле-

жен орган за спроведување на истраги за перење пари и финансирање на тероризам е Одделението за докажување на даночни затајувања, измами и перење пари кој како дел од Секторот за интегрирани финансиски истраги и меѓународна соработка, работи на прибирање, обработка и документирање на податоци и сознанија за сторените кривични дела. Во рамките на одделението работат двајца извршители, предвидено е полна оперативност да се постигне со доекипирање во наредниот период (2009-2011 година), со што вкупно (пет) извршители ќе работат на истраги за перење пари и финансирање на тероризам.

2.3.3. Царинска Управа на Република Македонија

Во рамките на своите надлежности Царинската Управа врши контрола на внесувањето и изнесувањето на ефективни странски и домашни пари, чекови и монетарно злато, спроведува царинска контрола, истражни и разузнувачки мерки со цел спречување, откривање и истражување на царински прекршоци и кривични дела, поведување на постапка по царински и други прекршоци, како и кривични дела утврдени со закон како и наплата на мандатни казни. Според Законот за кривична постапка („Службен весник на РМ“ бр. 15/2005 и 83/2008), овластувањата што ги има Министерството за внатрешни работи во предистражна постапка и во истрага, ги имаат и со закон овластените лица во Царинската Управа кога работат на откривање на кривични дела и сторители и прибирање на докази заради кривично гонење на сторителите на кривичното дело перење пари. Службата за борба против економски криминал која е во рамките на Одделението за истраги во Секторот за контрола и истраги, врши истраги по предмети за перење пари и финансирање на тероризам.

Царинската Управа има обврска секое внесување и изнесување на готови пари или хартии од вредност над дозволеният износ преку царинската линија на РМ да го евидентира, а доколку тој износ надминува 10.000евра тогаш се пополнува извештај и се доставува до Управата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам. До Управата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам се доставува извештај и кога постои сомневање за перење пари или финансирање на тероризам.

При извршувањето на функциите на овој систем од страна на Царинската Управа, констатирано е дека постои потреба од поголема обученост во делот на исполнувањето на обврските за спречување на перење пари, како и во делот на препознавање и откривање на кеш курири, зајакнување на меѓународната соработка и др.

2.3.4. Јавно Обвинителство на Република Македонија

Јавното обвинителство е единствен и самостоен државен орган кој ги гони сторителите на кривични дела и на други со закон

утврдени казниви дела и врши други работи утврдени со закон.

За гонење на сторителите на кривични дела од областа на организиран криминал и корупција се основа Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција за целата територија на Република Македонија со седиште во Скопје. Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција за целата територија постапува пред основен суд со специјализирано судско одделение надлежно за судење на дела од областа на организираниот криминал.

Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција за целата територија постапува кога:

- се извршени кривични дела од структурирана група од три или повеќе лица, која постои одреден временски период и дејствува со цел да изврши едно или повеќе кривични дела за кои е предвидена казна затвор од најмалку четири години, со намера директно или индиректно да стекне финансиска или друга корист,
- за кривични дела извршени од структурирана група или злосторничка организација на подрачјето на Република Македонија или други држави, или кога кривичното дело е подготвено или планирано во Република Македонија или во друга држава,
- за кривични дела злоупотреба на службена положба и овластување од членот 353 став (5), примање на поткуп од значителна вредност од членот 357 и противзаконито посредување од членот 359 сите од Кривичниот законик, извршени од избран или именуван функционер, службено лице или одговорно лице во правно лице и
- за кривични дела неовластено производство и пуштање во промет на наркотични дроги, психотропни супстанции и прекурсори од членот 215 став (2), перење пари и други приноси од казниво дело од поголема вредност од членот 273, терористичко загрозување на уставниот поредок и безбедноста од членот 313, давање поткуп од значителна вредност од членот 358, незаконито влијание врз сведоци од членот 368-а став (3), злосторничко здружување од членот 394, терористичка организација од членот 394-а, тероризам од членот 394-б, кривични дела трговија со луѓе од членот 418-а, кривични дела криумчарење со мигранти од членот 418-б, трговија со малолетно лице од членот 418-г и за другите кривични дела против човечноста и меѓународното право од Кривичниот законик, независно од бројот на сторителите.

За кривични дела за кои се гони по службена должност, јавниот обвинител ја раководи и координира работата на овластените службени лица во Министерството за внатрешни работи и во другите надлежни државни органи за преземање потребни мерки за пронаоѓање на сторителот на кривичното дело, сторителот или

соучесникот да не се скрие или избега, да се откријат и обезбедат трагите од кривичното дело и предметите што можат да послужат како доказ.

Основниот јавен обвинител за гонење на организиран криминал и корупција за својата работа одговара пред јавниот обвинител на Република Македонија и Советот на јавни обвинители на Република Македонија, а јавните обвинители во основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција за својата работа одговараат пред основниот јавен обвинител за гонење на организираниот криминал.

Како една од поважните констатации утврдени од страна на Комитетот на Советот на Европа (Moneyval) е дека поголеми резултати би се постигнале во гонењето на сторителите на перење пари и финансирање на тероризам доколку се изврши прецизирање и разграничување на надлежностите на органите надлежни за гонење на сторители на кривични дела, поставување на електронски систем за управување со предмети на истрага (investigation case management) или пак информатички систем за предмети, зголемување на капацитетите за водење на проактивни финансиски истраги, зајакнување на капацитетите за водење на сеопфатна статистика и друго.

2.4. Министерство за правда

Министерството за правда има посебна улога во системот за спречување на перење пари и финансирање на тероризам. Улогата и значењето на ова министерство произлегува од неговата надлежност да предлага и подготвува закони и други прописи од областа на казненото материјално и процесно право, да се грижи за обезбедување на општите услови за вршење на функцијата на јавното обвинителство, судството, јавниот правобранител и нотаријатот, да прибира статистички податоци за кривичните постапки, да врши административна супервизија и друго. Во рамки на министерството функционира Секторот за меѓународна правна помош, со три одделенија кој има клучна улога во областа на меѓународната правна помош во која делува како централен орган. Според Законот за кривична постапка министерството е одговорно за доставување на барањата на домашните судови за судска помош во кривични случаи до странските судови, како и за примање на странски писма со барања како и за проследувања до домашните судови.

За исполнување на стандардите пропишани со Конвенцијата на ОН против транснационален организиран криминал од 2000 година (Конвенциите од Палермо) и Конвенцијата на ОН против недозволената трговија со наркотични дроги и психотропни супстанции од 1988 (Виенска Конвенција), како и на Меѓународна Конвенцијата на ОН за спречување на финансирање на тероризам од 1999 потребно е усогласување на релевантните закони, одр-

жувањето на ажурноста на сеопфатни статистичките податоци за меѓународна правна помош во кривични случаи на перење пари или финансирање на тероризам, формирање на фонд на одземени средства со претходно утврдени цели, отсуство аранжмани со други држави за координирање на активностите за одземање и заплenuвање на имот и друго.

3. Цели на Стратегијата

Со имплементирање на мерките и активностите предвидени во оваа стратегија треба да се достигнат следните цели:

- *Законската регулатива да биде хармонизирана со регулативата на Европската Унија и релевантните меѓународни стандарди за спречување на перење пари и финансирање на тероризам;*
- *Институционална надградба;*
- *Ефикасен систем на меѓуинституционална соработка;*
- *Зајакнување на меѓународната соработка и*
- *Подигање на јавната свест за неопходноста од преземање на мерките за спречување на перење пари и финансирање на тероризам.*

4. Мерки и активности за реализирање на целите на стратегијата

4.1. Хармонизирање на законската регулатива

Врз основа на дадените препораки од третата евалуација на MONEYVAL Комитетот, како и врз основа на празнините утврдени во практичната примена, потребно ќе биде изменување и дополнување на законската регулатива која го пропишува спречувањето на перење пари и финансирање на тероризмот.

Измени ќе биде потребно да се направат во:

- *Кривичниот законик* (редефинирање на одредени дефиниции, измена на членот 273-перење пари и 394-в-финансирање на тероризам, конфискација и др.);
- *Законот за кривична постапка* (ревидирање на мерките за обезбедување на имот кој треба да се конфискува, ревидирање на доказните средства и др.);
- *Законот за спречување на перење пари и финансирање на тероризам* (прецизирање на дефинициите, одредбите за надзор, ревидирање на мерките и дејствијата и др.);
- *Законот за девизно работење* (предвидување на обврски во делот на мерки и дејствија од страна на Државен девизи-

- зен инспекторат и усогласување на овој закон со одредбите на Законот особено во поглед на соработката со Управата);
- *Законот за супервизија на осигурување* (проширување на надлежностите за вршење контрола над осигурителниот сектор за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, заострување на казните за непочитување на одредбите за спречување на перење пари и финансирање на тероризам и др.);
 - *Закон за капитално финансирано пензиско осигурување* (проширување на надлежностите за вршење контрола над пензиските фондови за перење пари и финансирање на тероризам и др.);
 - *Закон за хартии од вредност* (проширување на надлежностите на КХВ за вршење контрола над пазарот за хартии од вредност за спречување на перење пари и финансирање на тероризам и др.);
 - *Закон за здруженија за граѓани и фондации* (заострување на мерките за заштита на секторот на непрофитни организации од употребата за целите на финансирање на тероризам, воспоставување на ефикасни механизми за контрола и др.);
 - *Закон за игри на среќа* (поднесување на документ за потеклото на основачкиот капитал, примена на поригорозни мерки за спречување на злоупотреба за целите на перење пари, воспоставување на ефикасни механизми за контрола и др.);
 - *Закон за Управа за јавни приходи* (прецизирање на надзорната улога во делот на перење пари и финансирање на тероризам, соработката со Управата и др.);
 - *Закон за адвокатура* (заострување на мерките кои се преземаат од страна на адвокатите за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, прецизирање на надзорната улога во делот на перење пари и финансирање на тероризам, зајакнување на соработката со Управата и др.);
 - *Закон за нотари* (заострување на мерките кои се преземаат од страна на нотарите за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, прецизирање на надзорната улога во делот на перење пари и финансирање на тероризам, зајакнување на соработката со Управата и др.) и
 - *Иницијатива до Владата на Република Македонија за регулирање на стекнувањето на сопственички удели во финансиски институции, односно ќе се забрани стекнување на квалификувано учество во финансиските институции од страна на лица осудени или за кои се води истрага за кривични дела кои генерираат приход или стекнување на сопственички удели со имот чие потекло не може да се утврди и др.*

**ПРИРАЧНИК ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА МЕРКИ И ДЕЈСТВИЈА ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА ПЕРЕЊЕ НА ПАРИ
И ФИНАНСИРАЊЕ НА ТЕРОРИЗАМ ОД СТРАНА НА СУБЈЕКТИТЕ**

Табела 1 Законодавство-мерки и активности

ред. бр.	мерка/ активност	надлежен орган	извор на финансирање	временска рамка
1.	Подготовка на измени и дополнувања на КЗ	Министерство за правда и Управа	не се потребни финансиски средства	втора половина 2009
2.	Подготовка на измени и дополнувања на ЗКП	Министерство за правда и Управа	не се потребни финансиски средства	втора половина 2009
3.	Подготовка на измени и дополнувања на ЗСППФТ	Управа	проект/буџет-нема да има фискални импликации	јули 2009
4.	Подготовка на измени и дополнувања на Закон за девизно работење	Министерство за финансии	не се потребни финансиски средства	дек 2011
5.	Подготовка на измени и дополнувања на Законот за супервизија на осигурување	Министерство за финансии	не се потребни финансиски средства	дек 2011
6.	Подготовка на измени и дополнувања на Закон за капитално финансирано пензиско осигурување	Министерство за труд и социјална политика	не се потребни финансиски средства	дек 2011
7.	Подготовка на измени и дополнувања на Закон за хартии од вредност	Министерство за финансии	не се потребни финансиски средства	дек 2009
8.	Подготовка на измени и дополнувања на Закон за здруженија за граѓани и фондации	Министерство за правда	не се потребни финансиски средства	дек 2011

**ПРИРАЧНИК ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА МЕРКИ И ДЕЈСТВИЈА ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА ПЕРЕЊЕ НА ПАРИ
И ФИНАНСИРАЊЕ НА ТЕРОРИЗАМ ОД СТРАНА НА СУБЈЕКТИТЕ**

9	Подготовка на измени и дополнувања на Закон за игри на среќа	Министерство за финансии	не се потребни финансиски средства	дек 2011
10	Подготовка на измени и дополнувања на Закон за Управа за јавни приходи	Министерство за финансии	не се потребни финансиски средства	дек 2011
11	Подготовка на измени и дополнувања на Закон за адвокатура	Министерство за правда	не се потребни финансиски средства	дек 2011
12	Подготовка на измени и дополнувања на Закон за нотари	Министерство за правда	не се потребни финансиски средства	дек 2011
13	Иницијатива за регулирање на стекнување на сопственички удели во финансиски институции од страна на лица осудени или за кои се води кривична истрага дела кои генерираат приход или стекнување удели со имот чие потекло не може да се утврди	Управа	нема фискални импликации	2011

Со спроведувањето на овие активности се очекува да се заокружи правната рамка во согласност со меѓународните стандарди, да се подготват законски решенија кои едновременно ќе значат усогласување со европските директиви, но и ќе бидат разбирливи и едноставни за примена.

4.2. Институционална надградба

Се планира комплекс од активности кои треба да бидат преземени во насока на зајакнување на институциите во борбата против перењето пари и финансирањето на тероризмот според европските стандарди на професионалност и ефикасност.

4.2.1. Субјекти

За остварување на утврдените цели субјектите треба да ги преземат следните мерки и активности:

1. Потпишување на мултилатерален протокол за соработка

Банките во соработка со Управата, а врз основа на Законот ќе потпишат мултилатерален протокол за соработка. Протоколот ќе ги утврди основите и начините за соработка помеѓу банките, податоците кои меѓусебно ќе ги разменуваат, начинот на разменување на податоците, лицата кои ќе го вршат разменувањето, сигурносните аспекти и др.

2. Формирање здружение за спречување на перење пари во банкарскиот сектор

Врз основа на мултилатералниот протокол за соработка, банките во РМ ќе формираат Здружение за спречување на перење пари. Здружението ќе претставува форум на лицата вработени во одделите за спроведување на програмите за спречување на перење пари и финансирање на тероризам. Една од обврските на здружението ќе претставува и организирање на обуки за вработените во банките. Ова здружение може да биде формирано како посебна Групација во рамките на постојното Здружение на банкарство.

3. Формирање на здруженија за спречување на перење пари и финансирање на тероризам кај другите субјекти

Управата ќе поднесе иницијатива за формирање на здруженија за спречување на перење пари и финансирање на тероризам до веќе постоечките секторски здруженија или комори кај другите субјекти според нивните карактеристики (пр. Осигурување, брокерски куќи и слично). Во рамките на овие здруженија или групации субјектите ќе може да разменуваат знаења и искуства од областа на оваа проблематика и да заземаат заеднички ставови во однос на определени прашања од законот, како и да предлагаат решенија за надградба на целокупниот систем за спречување на перење пари и финансирање на тероризам.

4. Спроведување на обуки за спречување на перење пари и финансирање на тероризам.

Обуките за спречување на перење пари и финансирање на

тероризам се задолжителна компонента во работењето на субјектите и тие може да бидат организирани од субјектите, Управата или органите кои вршат надзор. Субјектите ќе треба да изготват годишни планови за реализирање на интерни обуки за вработените и да ја известуваат Управата за планираните и реализираните обуки. Управата може да им помогне на субјектите во спроведување на интерните планови за обука на своите вработени со директно учество или со организирање на определени специфични обуки во рамките на реализацијата на проектите.

5. Изготвување насоки

За целите на олеснување на примената на законската регулатива Управата во соработка со органите на надзор ќе подготви насоки за субјектите за одредени законски прашања и ќе ги објави на својата интернет страна.

Табела бр. 2 Субјекти-мерки и активности

Ред. бр.	мерка/ активност	надлежен орган	извор на финансирање	временска рамка
1.	Подготовка и потпишување на мулти-латерален протокол за соработка	Управата и банките во РМ	не се потребни финансиски средства	2009
2.	Формирање здружение (групација) за спречување на перење пари во банкарскиот сектор	Банките во РМ	не се потребни финансиски средства	2009
3.	Формирање на здруженија за спречување на перење пари и финансирање на тероризам кај другите субјекти	- сектор за осигурување; - учесниците на пазарот на хартии од вредност - нотарите - адвокатите - играчниците на среќа и др.	не се потребни финансиски средства	2011

4.	Спроведување на обуки за спречување на перење пари и финансирање на тероризам	Управата/ субјектите	Твининг Проект/ ГТЗ Проект и др.	2009-2011
5.	Изготвување насоки	Управата и органите на надзор	не се потребни финансиски средства	2009-2010

Со спроведувањето на овие активности се очекува да се зајакне превентивната улога на финансискиот систем за целите на перење пари и финансирање на тероризмот, а обврските кои произлегуваат од законот да бидат ефикасно, квалитетно и навремено извршени знаејќи дека методите на перење пари и финансирање на тероризам имаат еволутивен карактер.

4.2.2 Органи за вршење на надзор

За остварување на утврдените цели, Управата, заедно со другите органи на надзорот, треба да ги преземат следните мерки и активности:

1. *Поголемо вклучување на прашањата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам во рамките на вршење на надзор*

Освен определени органи на надзорот (Народната банка на Република Македонија и Комисијата за хартии од вредност), најголемиот дел од органите не ги вклучуваат прашањата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам како дел од редовниот надзор кој го вршат. Од овие причини потребно е кога органите прават годишен план за вршење на контрола да вклучат прашања за спречување на перење пари и финансирање на тероризам како составен дел од своите контроли;

2. *Реализирање специјализирани обуки за органите за вршење на надзор за спроведување ефикасна контрола*

Секој орган за вршење надзор потребно ќе биде да спроведува обуки за спречување на перење пари или финансирањето на тероризам за своите вработени. Исто така, потребно ќе биде адекватно и активно учество во обуките организирани од Управата или други организатори.

3. *Изготвување на кодекс на однесување за лицата кои вршат надзор над субјектите, од страна на оние органи на надзор кои немаат вакви кодекси.*

Потребно е сите органи на надзор да применуваат стандарди за професионално однесување и чување на доверливоста на податоците кои претставуваат деловна тајна. Орга-

ните на надзор кои немаат кодекс на однесување потребно е да го изготват.

4. Зајакнување на меѓуинституционална соработка преку потпишување на протоколи за соработка во делот на надзорот и ревидирање на постојните протоколи

Потребно е да се подготват и потпишат протоколи за соработка меѓу органите за вршење на надзор и Управата со оние со кои до сега не се потпишани, а потпишаните да се ревидираат. Овие протоколи поблиску ќе ја определуваат практичната соработка во вршењето на надзорот сè со цел да се избегне судирот на надлежностите.

5. Развивање на систем за статистичка обработка на податоците од спроведените контроли

Една од слабостите на системот за спречување на перење пари е отсуството на водење на статистика. Водењето на сеопфатна и детална статистика за извршени контроли и резултатите од овие контроли претставува индикатор за ефикасноста во имплементацијата на законските норми, показател на слабостите и основа за изготвување на планови за надминување на слабостите. Од овие причини, органите на надзор кои не располагаат со потребните податоци за извршените контроли, за утврдените недостатоци и изречените санкции потребно е да воспостават и развијат ваков систем, а оние органи кај кои овој систем функционира да го надградат.

6. Зголемување на бројот на вработените кај органите на надзор каде тоа е неопходно заради зајакнување на нивниот супервизорски капацитет.

Секој орган на надзорот треба да изврши проценка на адекватноста на човечките ресурси со надлежностите кои треба да се исполнуваат. Врз основа на утврдените проценки и стратешки планови треба да се преземат мерки на кадровско доекипирање сè со цел зголемување на ефикасноста во извршувањето на законските задачи.

Табела бр. 3 Органи на надзор-мерки и активности

ред. бр	мерка/ активност	надлежен орган	извор на финансирање	временска рамка
1.	Поголемо вклучување на прашањата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам во вршењето на надзор	органи на надзор	не се потребни финансиски средства	2009-2011

2.	Обезбедување обуки за вработените во органите за вршење на надзор за спроведување ефикасна контрола	органи на надзор и Управата	проект	2009-2011
3.	Изготвување Кодекс на однесување за лицата кои вршат надзор над субјектите, од страна на оние органи на надзор кои немаат вакви кодекси.	органи на надзор	не се потребни финансиски средства	2009-2011
4.	Зајакнување на меѓу-институционална соработка преку потпишување на протоколи за соработка во делот на надзорот.	органи на надзор и Управа	не се потребни финансиски средства	2009-2010
5.	Развивање на систем за статистичка обработка на податоците од спроведените контроли	органи на надзор	не се потребни финансиски средства	2009-2011
6.	Зголемување на бројот на вработените кај органите на надзор каде тоа е неопходно заради зајакнување на нивниот супервизорски капацитет.	органи на надзор	буџет	2009-2010

Со спроведувањето на овие активности се очекува да се зајакне и да се зголеми нивото на ефикасност на системот за вршење на надзор со цел субјектите над кои се врши надзорот квалитетно да ги исполнуваат своите законски обврски.

4.2.3 Управа за спречување на перење пари и финансирање на тероризам

За целите на зајакнување капацитетите на Управата предвидена е реализација на следните активности:

1. Изготвување на финансиска анализа на профил на физички и правни лица за три дена

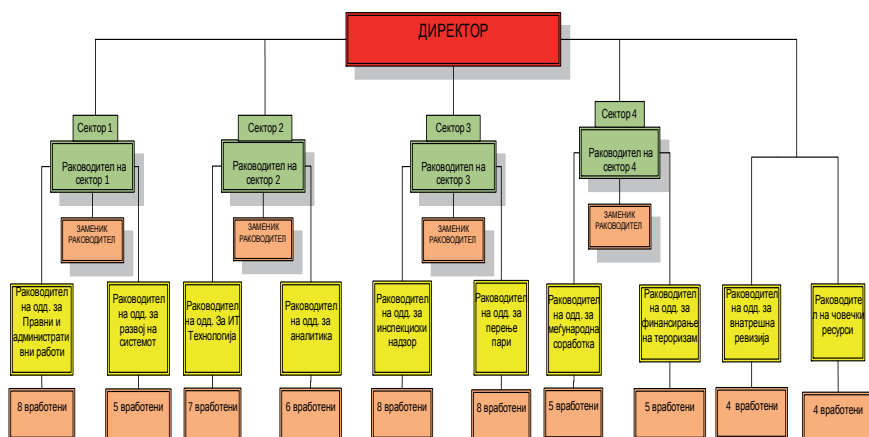
Со изготвување на процедури за работа на одделението за спречување на перење пари во делот на постапување по извештаи за сомнителни трансакции ќе се постигне поголема ефикасност во анализата и обработката на еден предмет. Изготвената процедура ќе претставува насока за постапување во секој еден случај.

2. Проширување на надлежностите на Управата

Со изменувањето на законот предвидено е нормирање на можноста Управата да поднесува предлог, односно иницијатива за следење (мониторинг) на определени сметки, предлог за отворање на сеф и заплена на неговата содржина, изрекување на мандатни казни и др. Предложените измени ќе значат зголемување на надлежностите кои треба да ги исполнува Управата.

3. Докипирање на Управата

Имајќи ги во предвид зголемените надлежности Управата има потреба од кадровско проширување. За изградување на подобар систем на управување со човечките ресурси потребно е да биде подготвен нов акт за систематизација на работните места кој ќе го отсликува дадениот органограм.

4. *Зајакнување на капацитетите на Управата за вршење на надзор*

Воведување на можноста Управата да изрекува мандатни казни за сторен прекршок во областа на примената на законот значи дополнителни обврски за Управата. Ефикасната имплементација на законот е условена од ангажирање на поголем број на вработени во делот на вршење надзор. Поголемото ангажирање ја наметнува потребата вработените да бидат соодветно обучени за што е можно поефикасно и навремено откривање на можните прекршоци.

5. *Надградување на информатичките капацитети и електронско поврзување со надлежните институции и нивните бази на податоци*

Во планираните измени на Законот ќе биде нагласено комуникацијата на сите институции со Управата да се одвива во најголемиот број на случаи по електронски пат. Исто така, се планира реализација на поврзување на поголем број на институции, а особено оние со кои Управата најчесто соработува (МВР, УЈП, Централен депозитар за хартии од вредност, Централен регистар, Катастар, КИПС, МИПС, Гранична полиција, Агенција за вработување и др.). ИТ системот на Управата ќе биде потребно континуирано да се надградува, и тоа хардверот, софтверските решенија, ИТ безбедноста и др. Во оваа насока ќе се подготват прирачници и упатства за креирање или надградување на ИТ системите на банките и другите задолжени субјекти.

6. *Изготвување на прирачници за примена на законските одредби*

Примената на законските одредби во голема мерка ќе биде олеснета со изготвување и доставување на прирачници или упатства за определени прашања или проблеми. Овие упатства ќе бидат дистрибуирани до субјектите за кои се однесуваат или ќе бидат објавени на интернет страната на Управата.

7. *Изготвување на правила и процедури за работа*

Интерните процедури изготвени за секое одделение посебно ќе претставуваат добра основа за насочување на работата кон постигнување на поголема ефикасност и одржување на професионалните стандарди на сите вработени во Управата.

8. *Стручно усовршување на вработените во Управата*

За целите на надградување на аналитичките капацитети, особено во областа на финансиската анализа, знаења и вештини во информатичката технологија, одржување на високо ниво на познавање на регулативата и стандардите за перење пари/ финансирање на тероризам итн. се планира

да бидат реализирани обуки од страна на домашни и странски експерти, студиски патувања, учества на работилници, семинари и конференции.

Табела бр. 4 Управа - мерки и активности

Ред. бр	Мерка/ активност	Надлежна институција	Извор на финансирање	Временска рамка
1.	Изготвување на финансиска анализа на профил на физички и правни лица за три дена	Управа	Не се потребни финансиски средства	2009-2011
2.	Проширување на надлежностите на Управата	Управа	Буџет на РМ	2009-2011
3.	Доекипирање на Управата	Управа	Буџет на РМ	2009-2011
4.	Измена на Правилникот за внатрешна организација и работа и Правилникот за систематизација на работните места на Управата	Управа	Не се потребни финансиски средства	февруари 2009
5.	Зајакнување на капацитетите на Управата за вршење на надзор	Управа	Буџет на РМ	2009-2011
6.	Надоградување на информатичките капацитети и електронско поврзување со надлежните институции и нивните бази на податоци	Управа	Не се потребни финансиски средства	2009-2011

7.	Изготвување на прирачници за примена на законските одредби	Управа	Буџет на РМ	2009-2011
8.	Изготвување на правила и процедури за работа	Управа	не се потребни финансиски средства	2009-2011
9.	Стручно усовршување на вработените во Управата	Управа	Проекти	2009-2011

Реализирањето на овој комплекс од активности ќе придонесе кон профилирање на Управата во орган кој одговара на стандардите на европските Единици за финансиско разузнавање, професионален и ефикасен и насочен кон остварување на приоритетите и справување со ризиците.

4.2.4. Државни органи надлежни за гонење на сторители на кривични дела

Целите на зајакнување на институционалните капацитети планирано е да се остварат преку реализација на следните мерки и активности:

1. *Зголемување на бројот на вработените кои ќе вршат истраги за перење пари или финансирање на тероризам*

Секој орган треба да изврши проценка на адекватноста на човечките ресурси со надлежностите кои ги има согласно законските прописи и обемот на работа. Врз основа на утврдените проценки и стратешки планови треба да се преземат мерки за кадровско доекипирање со цел зголемување на ефикасноста во извршувањето на законските надлежности, а притоа да бидат запазени стандардите на професионалност и ефикасност.

2. *Зајакнување на капацитетите на Управата за финансиска полиција за водење на истраги за утврдување на потеклото на имотот*

За целите на поефикасно исполнување на законските обврски кои ги регулираат овие прашања потребно ќе биде да се направи интерна проценка за поголемо ангажирање на постоечките кадри, регрутирање на нови, како и соодветна обука од областа на водењето на истраги за утврдување на потеклото на имотот.

3. *Стручно усовршување на вработените*

Планирано е да се зголеми нивото на ефикасност на орга-

ните на прогонот преку поголема обука и специјализација за водење на истраги за перење пари или финансирање на тероризам и зголемување на знаењето во делот на истрагите за перење пари кај кои предикативното дело не е затајување на данок, туку тешки кражби, измами, злоупотреба на службена должност, трговија со луѓе, недозволена трговија со дрога и оружје и други кривични дела и др.

4. Зголемена употреба на специјални истражни мерки

Кај истрагите на перењето пари и финансирањето на тероризам употребата на специјални истражни мерки може да ги подобри резултатите од истрагите кои се водат и да го скрати нивното времетраење. Сложениот карактер на овие дела дополнително ја наметнува потребата од нив. Кога законските предуслови се исполнети, почесто би се применувале овие мерки доколку се реализираат дополнителни обуки и доколку се зголеми нивото на соработка со органите кои ја донесуваат одлуката за нивна примена.

5. Збогатување на праксата за интегрирани финансиски истраги

Концептот на интегрирани финансиски истраги подразбира водење идентификување и трасирање на материјалната корист стекната со кривичното дело паралелно со кривичната истрага. Оваа истрага овозможува да се идентификува имотот на осомничените лица или на трети лица од кои е возможна конфискација и да се обезбеди крајната конфискација преку имплементација на привремените мерки (обезбедување или заплenuвање). Ефикасноста на овие истраги е условена од зголемување на свесноста, знаењето и искуството, за таа цел потребно е да се посвети поголемо внимание на обуката на органите надлежни за водење на истрага.

6. Водење на сеопфатна статистика

Потребно е да се води сеопфатна и комплексна статистика за истраги, судски постапки и пресуди за перење пари и финансирање на тероризам, и поврзаните предикативни дела. Оваа статистика треба да обезбедува податоци колку од истрагите за перење пари или финансирање на тероризам се поведени по сопствена иницијатива, на предлог на Управата или од др. органи. Исто така, потребно е да се води сеопфатна статистика за замрзнати, заплени и конфискувани средства поврзани со перење пари и финансирање на тероризам. Оваа статистика овозможува да се следи ефикасноста на системот и да се детектираат неговите слабости. Еден од условите за подготвување на добра статистика е обезбедувањето на навремен и квалитетен одговор за исходот од доставените иницијативи или истраги (feedback).

7. Зајакнување на Царинските капацитети

Царинските капацитети потребно ќе биде да ги зајакнат своите кадровски потенцијали за поефикасно спроведување на одредбите за спречување на перење на пари, почести обуки за препознавање и откривање на кеш курири и зајакнување на меѓународната соработка зајакнување на административните капацитети и усовршување на информатичко комуникацискиот систем и др.

Табела бр. 5 Истражни и правосудни органи-мерки и активности

Ред. бр	Мерка/ активност	Надлежна институција	Извор на финансирање	Временска рамка
1	Зголемување на бројот на вработените кои ќе вршат истраги за перење пари или финансирање на тероризам	Државни органи надлежни за гонење на сторители на кривични дела	Буџет на РМ	2009-2011
2	Зајакнување на капацитетите на Управата за финансиска полиција за водење на истраги за утврдување на потеклото на имотот	Управата за финансиска полиција	Буџет на РМ	2009-2011
3	Стручно усовршување на вработените	Државни органи надлежни за гонење на сторители на кривични дела	Не се потребни финансиски средства	2009-2011
4	Зголемена употребата на специјални истражни мерки	Државни органи надлежни за гонење на сторители на кривични дела	Буџет на РМ	2009-2011

5	Збогатување на праксата за т.н. проактивна истрага и паралелна финансиска анализа (истрага) во рамките на сите истраги за кривични дела кои генерираат приход	Државни органи надлежни за гонење на сторители на кривични дела	Буџет на РМ	2009-2011
6	Водење на сеопфатна статистика	Државни органи надлежни за гонење на сторители на кривични дела	Не се потребни финансиски средства	2009-2011
7	Зајакнување на Царинските капацитети	Царинска Управа	Буџет на РМ	2009-2011

4.3. Ефикасен систем на меѓуинституционална соработка

За постигнување на подобри резултати во борбата против перењето пари и финансирањето на тероризам, потребно е меѓуинституционалната соработка да го зголеми степенот на ефикасност преку реализирање на следните активности:

1. *Подобрување на соработката со Управата, почесто да известуваат истражните органи за поднесените кривични пријави, судовите за донесените пресуди;*

Согласно законските обврски органите за вршење на надзор, истражните органи и судот имаат обврска да ја известуваат Управата за утврдените неправилности, изречените санкции, односно за исходот од доставените извештаи од Управата, за поведените истраги, донесените пресуди и др.

2. *Утврдување на критериуми (процедури) за доставување на извештаи кои ги подготвува Управата до надлежните органи*

Како недостаток утврден во секојдневното работење, а во едно и нотиран во текот на евалуацијата е отсуството на критериуми за доставување на извештаи кога постои сомневање за перење пари или финансирање на тероризам од Управата до надлежните органи- Министерство за внатреш-

ни работи, Финансиска полиција или Јавно обвинителство. Критериумите ќе бидат утврдени во посебна интерна процедура изготвена од Управата.

3. Координирано спроведување на надзорот

Потребно е да се воспостави ефикасен систем на координирано спроведување на надзорот меѓу Управата и другите органи на надзор. Подобра координација ќе се оствари преку редовно изготвување заеднички планови за поединечно и заедничко спроведување на контролите според извршена проценка на ризикот од перењето пари или финансирање на тероризам кај конкретни видови субјекти, во зависност од утврдените трендови и типологии.

4. Формирање на заеднички тимови за координација на истрагите за перење пари или финансирање на тероризам

Комплексните истраги за откривање на сторителите на перење пари задолжително вклучуваат повеќе државни органи со различни надлежности. Истрагата пократко ќе трае, ефикасноста ќе се зголеми доколку почесто се формираат тимови кои со конкретни задачи во рамките на своите надлежности ќе ја водат истрагата.

5. Формирање на заеднички тим за надминување на проблемите кои се појавуваат во врска со готовинските позајмици кои физички лица ги даваат на правни лица-

Практиката покажа чести случаи кога физички лица уплаќаат големи износи на позајмици на правни лица. Во овие случаи физичките лица кои го даваат заемот се сопственици на правните лица. Оваа активност треба да придонесе да се редуцираат готовинските уплати во системот.

Табела бр. 6 Меѓуинституционална соработка-мерки и активности

Ред. бр.	Мерка/ активност	Надлежна институција	Извор на финансирање	Временска рамка
1	Подобрување на соработката со Управата, почесто да известуваат истражните органи за поднесените кривични пријави, судовите за донесените пресуди	органи на надзор Државни органи надлежни за гонење на сторители на кривични дела судови	не се потребни финансиски средства	2009-2011

2	Утврдување на критериуми (процедури) за доставување на извештаи кои ги подготвува Управата до надлежните органи	Управа	не се потребни финансиски средства	2009
3	Координирано спроведување на надзорот	Управа и органи на надзор	не се потребни финансиски средства	2009-2011
4	Формирање на заеднички тимови за координација на истрагите за перење пари или финансирање на тероризам	Управи и Државни органи надлежни за гонење на сторители на кривични дела	не се потребни финансиски средства	2009-2011
5	Формирање на заеднички тим за надминување на проблемите кои се појавуваат во врска со готовинските позајмици кои физички лица ги даваат на правни лица	Управа и органи на надзор	не се потребни финансиски средства	2009-2011

4.4. Зајакнување на меѓународната соработка

Со реализација на следните активности се очекува да се унапреди меѓународната соработка:

1. **Зајакнувањето на меѓународната соработка (билатерална и регионална)**

Зголемување на ефикасноста и подобрување на квалитетот на одговорите на странските барања на доверливи податоци, преку зајакнување на аналитичките капацитети на вработените.

2. **Интензивирање на спонтано доставување на информации до странски единици за финансиско разузнавање (ЕФР),**

Управата секоја информација поврзана со перење пари или финансирање на тероризам во која е вклучено лице од дру-

га држава, во согласност со законот веднаш ќе ја достави до единиците за финансиско разузнавање на соодветната држава.

3. Зацврстување на билатералната соработка

Управата до сега има потпишано 19 меморандуми за соработка со единици за финансиско разузнавање на други држави. За целите на размена на податоци и информации за перење пари или финансирање на тероризам кај определени држави битен услов е меморандумот за соработка. Од овие причини, планирано е потпишување на нови меморандуми за соработка и размена на податоци со странските единици за финансиско разузнавање согласно чија регулатива потпишување на ваков акт е услов за размена на доверливи информации согласно утврден план.

4. Унапредување на соработката со меѓународните организации

Зголемените активности во меѓународните организации во областа на спречување на перење пари и финансирање на тероризам, односно интензивирањето на учеството во работните групи на ЕГМОНТ Групата и во работата на MONEYVAL Комитетот овозможува продлабочување на меѓународната соработка и следење на меѓународните стандарди и актуелности.

Табела бр. 6 Меѓународна соработка-мерки и активности

Ред. бр.	Мерка/ активност	Надлежна институција	Извор на финансирање	Временска рамка
1	Закнување на меѓународната соработка	Управа	не се потребни финансиски средства	континуирано 2009-2011
2	Интензивирање на спонтано доставување на информации до странски ЕФР	Управа	не се потребни финансиски средства	континуирано 2009-2011
3	Зацврстување на билатералната соработка	Управа	не се потребни финансиски средства	континуирано 2009-2011
4	Унапредување на соработката со меѓународните организации	Управа	буџет на РМ	континуирано 2009-2011

4.5. Подигање на јавната свест за неопходноста од превземање на мерките за спречување на перење пари и финансирање на тероризам.

1. *Анализа на националниот систем за спречување на перење пари и финансирање на тероризам*

Со спроведување на сеопфатна анализа на националниот систем за спречување на перење пари и финансирање на тероризам (ML/TF Risk Assessment) ќе се изврши идентификување и проценка на изворите, методите на перење пари и финансирање на тероризам, како и слабостите и недостатоците на сите инволвирани институции. Спроведената анализа треба да претставува добра основа за изготвување на документ кој ќе програмира мерки за спречување на перење пари и финансирање на тероризам за периодот по 2011. Овој документ може да биде усвоен од Владата на РМ.

2. *Прирачници за ефикасна примена на одредбите на Законот*

Изготвување на прирачници за спроведување на мерките за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, одделно за сите видови субјекти во зависност од видот на дејноста која ја вршат и од ризикот за перење пари и финансирање на тероризам. Подготвените прирачници ќе бидат јавно промовирани.

Табела бр. 7 Подигање на јавната свест-мерки и активности

Ред. бр.	Мерка/ активност	Надлежна институција	Извор на финансирање	Временска рамка
1	Изготвување на стратегија за проценка на ризик од перење пари и финансирање на тероризам	Управа	Проект	2009-2011
2	Прирачници за спроведување на мерките за спречување на перење пари и финансирање на тероризам	Управа	Проект	2009-2011

5. *Совет за борба против перење пари и финансирање на тероризам*

Реализацијата на активностите кои се планирани со оваа

стратегија ќе биде координирана од страна на Советот за борба против перење пари и финансирање на тероризам (во понатамошниот текст: Советодавно тело).

Советодавното тело ќе биде надлежно да ги следи и координира активностите на институциите надлежни за спроведување на оваа стратегија во насока на исполнување на утврдените цели, да ја унапредува функционалноста на системот и да предлага активности за зголемување на неговата ефикасност. Ова тело ќе биде одговорно за успешно реализирање на оваа стратегија, како и за контрола над одредени сегменти од системот и на системот во целина. Реализацијата на предвидените мерки и активности ќе обезбедува насочување или креирање на националната политика за соработка или соодветна координација во борбата против перење пари и финансирање на тероризам.

Планирано е во советодавното тело да членуваат претставници од Министерство за внатрешни работи, Министерство за Правда, Јавно обвинителство, Царинска управа, Управа за јавни приходи, Управа за финансиска полиција, Народна банка на Република Македонија, Комисија за хартии од вредност, Нотарска Комора, Адвокатска Комора, МАПАС, Министерство за финансии, односно Агенција за супервизија на осигурување, претставници на здруженијата на субјектите. Членовите на советодавното тело и нивните заменици ќе бидат именувани од страна на Владата на РМ, а директорот на Управата ќе раководи со советодавното тело.

За своето работење членовите на советодавното тело ќе подготвуваат квартални извештаи кои ќе бидат разгледувани на состаноците, кои ќе се одржуваат најмалку еднаш во месецот, а до Владата ќе се доставува годишен извештај.

6. Потребни материјални ресурси

Имплементацијата на оваа стратегија, односно реализацијата на стратешките цели кои ќе придонесат за поефикасна борба против перењето пари и финансирањето на тероризам ќе имплицираат определени материјални ресурси. Материјалните ресурси планирано е да бидат покриени од проектите и од Буџетот на РМ.

7. Очекувани резултати

Реализирањето на активностите предвидени во рамките на оваа стратегија треба да овозможи:

7.1. Законска регулатива усогласена со меѓународните стандарди и со препораките од третиот круг на евалуација.

7.2. Засилена, ефикасна контрола врз субјектите во делот кој се однесува на примена на мерки и дејствијата против перење пари и финансирање на тероризам.

7.3. Достигнување повисоко ниво на кадровска и техничка опременост на Управата за спречување на перење пари и финансирање на тероризмот.

7.4. Поефикасно откривање, документирање и истрага на криминалните дејствија, поврзани со перење пари и финансирање на тероризам.

7.5. Обучен кадровски потенцијал на државните, контролните и супервизорските органи, чија што задача е спречување и борба против перење пари и финансирањето на тероризмот.

7.6. Координирани активности и размена на информации на меѓуинституционално и меѓународно ниво.

7.7. Зголемена и ефикасна меѓународна соработка во спречувањето и борбата против перењето пари и финансирањето на тероризмот.

7.8. Подигнување на нивото на граѓанската свест за значењето на борбата против перењето пари и финансирањето на тероризмот и за улогата и местото на државните органи и другите институции кои учествуваат во оваа борба.

8. Период на имплементација

Како среднорочен стратешки документ оваа Стратегија ја програмира имплементацијата на планираните мерки и активности во периодот од 2009 до 2011 година, односно за период од 3 години.

4.2. ЗАКОН ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА ПЕРЕЊЕ ПАРИ И ДРУГИ ПРИНОСИ ОД КАЗНИВО ДЕЛО И ФИНАНСИРАЊЕ НА ТЕРОРИЗАМ

І. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој закон се утврдуваат мерките и дејствијата за откривање и спречување на перење пари и други приноси од казниво дело и финансирање на тероризам.

Дефиниции

Член 2

Одделни изрази употребени во законот го имаат следново значење:

1. „Перење пари и други приноси од казниво дело“ (во натамошниот текст: перење пари), се дејствијата предвидени со Кривичниот законик како кривично дело перење пари и други приноси од казниво дело.
2. „Финансирање на тероризам“ се дејствијата предвидени со Кривичниот законик како кривично дело финансирање на тероризам.
3. „Принос од казниво дело“ е секој имот или корист прибавена, непосредно или посредно, со извршување на казниво дело. Приносот од казниво дело опфаќа и принос од казниво дело сторено во странство, под услов во времето кога е сторено да било предвидено како казниво дело и според законите на државата во која е сторено и според законите на Република Македонија.
4. „Имот“ се пари или други инструменти за плаќање, хартии од вредност, депозити, друга сопственост од секаков вид и тоа материјална или нематеријална, движна или недвижна, други права врз предметите, побарувања, како и јавни исправи и легални документи за сопственост и актива во пишан или електронски облик или инструменти со кои се докажува правото на сопственост или интерес во таквиот имот.

5. „Финансиски институции“ се:

- банки согласно Законот за банки;
- менувачници согласно Законот за девизно работење;
- штедилници согласно Законот за банки;
- брокерски куќи согласно Законот за хартии од вредност;
- даватели на услуги брз трансфер на пари согласно Законот за брз трансфер на пари и пошти или други правни лица кога извршуваат финансиски трансакции, телеграфски преноси на пари или достава на вредносни пратки;
- друштва за осигурување, осигурителни брокерски друштва, друштва за застапување во осигурувањето, осигурителни брокери и застапници во осигурувањето согласно Законот за супервизија на осигурување;
- инвестициски фондови и друштва за управување со инвестициски фондови согласно Законот за инвестициски фондови;
- доброволни пензиски фондови и друштва за управување со доброволни пензиски фондови согласно Законот за доброволно капитално финансирано пензиско осигурување;
- и други правни или физички лица кои согласно закон извршуваат една или повеќе активности во врска со одобрување кредити, издавање на електронски пари, издавање и администрирање на кредитни картички, економско - финансиски консалтинг, лизинг, факторинг, форфетинг, давање на услуги на инвестициски советник и други финансиски активности.

6. „Клиент“ е секое правно или физичко лице кое врши работи поврзани со вложување, кредитирање, замена, трансфер и други трансакции со пари или учествува во склучувањето на правни работи со кои се стекнува пари или имот и други видови на располагање со пари или имот.
7. „Пари“ се средства за плаќање во готово, во апоени или електронски пари кои врз основа на закон се во оптек во Република Македонија или во странска држава.
8. „Електронски пари“ се пари согласно Законот за платен промет.
9. „Краен сопственик“ е физичко лице кое е сопственик или кое остварува посредно влијание врз клиентот и/или физичко лице во чие име и за чија сметка се извршува трансакцијата.

Краен сопственик на правно лице е физичко лице:

а) кое остварува директно или индиректно учество од најмалку 25 % од вкупните акции или удели, односно правата на глас на правното лице, вклучувајќи и поседување на акции на доносител и/ или

б) кое на друг начин остварува контрола над управувањето или остварува корист со правното лице.

10. „Даватели на услуги за правни лица“ се физички или правни лица кои даваат услуги за:

а) основање на правни лица,

б) ангажирање или помагање на друго лице да биде ангажирано како орган на управување или член на органот на управување на правно лице,

в) обезбедување на седиште на правно лице,

г) ангажирање или помагање на друго лице да биде ангажирано како содружник или како акционер за друго лице кое не е трговско друштво кое котира на берзата и

д) други услуги определени со закон.

11. „Носители на јавни функции“ се физички лица на кои им е или им била доверена јавна функција во Република Македонија или во друга држава, како:

а) претседатели на држави и влади, министри и заменици или помошници министри,

б) членови на парламент,

в) избрани и именувани јавни обвинители и судии во судовите,

г) членови на врховна ревизорска институција,

д) амбасадори,

ѓ) офицери од висок ранг во вооружените сили (чинови повисоки од полковник),

е) други избрани и именувани лица согласно закон и членовите на органите на управување на претпријатијата во државна сопственост и

ж) лица со функции во политички партии (членови на органите на политичките партии).

Поимот „носители на јавни функции“ вклучува и:

а) блиски членови на семејството со кои носителот на јавната функција живее во семејна заедница на иста адреса и

б) лица кои се сметаат за блиски соработници:

- деловни партнери (секое физичко лице за кое се знае дека има заедничка сопственост врз правно лице, има склучено договори или воспоставено други блиски деловни врски со „носител на јавна функција“) и
- лица кои основале правно лице во корист на носителите на јавни функции.

За носители на јавна функција од точка а) до ж) се сметаат лицата најмалку една година по престанокот на извршување на јавната функција, а врз основа на претходно спроведена проценка на ризик од страна на субјектите.

12. „Деловен однос“ е професионален или комерцијален однос, воспоставен меѓу клиентот, ополномоштувачот или крајниот корисник и субјектите од членот 5 на овој закон, со одредено времетраење.
13. „Привремени мерки“ се времена забрана за користење или располагање со пари, хартии од вредност, фондови или друг имот, времено чување и обезбедување врз основа на одлука издадена од страна на суд или друг надлежен орган во постапка утврдена со закон.
14. „Поврзани трансакции“ се две или повеќе трансакции извршени во рок од еден работен ден од извршувањето на првата трансакција од страна на ист клиент или меѓу исти клиенти или крајни корисници, врзани за ист вид финансиски активности.
15. „Програма“ е акт на субјектот кој определува правила, процедури и упатства за примена на мерки и дејствија за спречување на перење пари и финансирање на тероризам.
16. „Одговорно лице“ е законскиот застапник на субјектот.
17. „Овластено лице“ е раководно лице, назначено од највисокиот орган на управување на субјектот, кое се грижи за спроведување на програмата и остварување непосредни контакти со Управата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам.
18. Shell bank („Банка школка“) е финансиска институција која во државата каде е регистрирана нема деловни простории, вработени и органи на управување и не е членка на банкарска или друг вид групација која е предмет на супервизија на консолидирана основа.
19. „Трансакции“ се уплати, исплати, депозити, трансфери на пари, склучување на договори, набавки и продажба на стоки и услуги, продажба или отстапување на основачки вложувања, продажба или отстапувања на акции или удели,

регистрација на хартии од вредност или пренос на хартии од вредност или друг имот и други активности кои ги вршат субјектите согласно законските овластувања, а со кои се врши пренос на пари или имот еднократно или во рамки на склучен договор и

20. „Ризични земји“ се земји согласно со листата објавена од ФАТФ (Оперативна Група за Финансиска Акција на Групата Г-7), и кои се утврдени врз основа на анализата на Управата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам.

II. УПРАВА ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА ПЕРЕЊЕ ПАРИ И ФИНАНСИРАЊЕ НА ТЕРОРИЗАМ

Член 3

- (1) За прибирање, обработување, анализа, чување и доставување на податоците добиени од субјектите кои се обврзани за преземање мерки и дејствија за откривање и спречување на перење пари и финансирање на тероризам, се основа Управа за спречување на перење пари и финансирање на тероризам (во натамошниот текст: Управата), како орган во состав на Министерството за финансии со својство на правно лице.
- (2) Управата ги има следните надлежности:
- бара, прибира, обработува, анализира, чува и доставува податоци добиени од субјектите врз основа на овој закон,
 - прибавува финансиски, административни и други податоци и информации, неопходни за извршување на своите надлежности,
 - изготвува и поднесува извештаи со мислење до надлежните државни органи, секогаш кога постојат основи на сомневање за сторено кривично дело перење пари и финансирање на тероризам,
 - ги известува надлежните државни органи за постоење на основи на сомневање за сторено друго кривично дело,
 - издава писмен налог на субјектот со кој привремено ја задржува трансакцијата,
 - поднесува барање за поднесување на предлог за определување на привремени мерки до надлежниот јавен обвинител,
 - поднесува барање за покренување на прекршочна постапка пред надлежниот суд,
 - соработува со субјектите од член 5 од овој закон, Министерството за внатрешни работи, Управата за финансиската поли-

ција, Јавното обвинителство, Царинската управа, Управата за јавни приходи, Државниот девизен инспекторат, Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија, Народната банка на Република Македонија, Агенцијата за супервизија на капитално финансирано пензиско осигурување, Агенцијата за супервизија на осигурување, Државната комисија за спречување на корупцијата и други државни органи и институции, како и со други организации, институции и меѓународни тела за борба против перењето пари и против финансирањето на тероризмот,

- склучува договори за соработка и разменува податоци и информации со овластени тела на други држави и меѓународни организации, вклучени во борба против перење пари и финансирање на тероризам,

- врши надзор над субјектите за примената на мерките и дејствијата определени со овој закон,

- поведува иницијативи или дава мислења на закони и подзаконски акти што се однесуваат на спречување и откривање на перење пари и финансирање на тероризам,

- помага и учествува во професионалното усовршување на овластените лица и вработените во Одделот за спречување на перење пари и финансирање на тероризам во субјектите од членот 5 на овој закон,

- утврдува листи на индикатори за анализа на ризик и за препознавање на сомнителни трансакции во соработка со субјектите и органите кои вршат надзор врз нивното работење;

- планира и спроведува обуки за усовршување и оспособување на вработените во Управата,

- дава појаснување во примената на прописите за спречување на перење пари и финансирање на тероризам и

- врши други работи определени со закон.

- (3) Управата работите од своја надлежност ги врши согласно со закон, ратификуваните меѓународни договори со кои се уредува спречувањето перење пари или финансирање на тероризам.
- (4) Личните податоци прибрани за целите на овој закон се користат во согласност со овој закон и регулативата за заштита на личните податоци.
- (5) Управата еднаш годишно изготвува извештај за работите од својата надлежност и програма за работа за следната година и ги доставува до министерот за финансии и до Владата на Република Македонија. Управата може да достави и друг извештај по барање на министерот за финансии или на Владата на Република Македонија.
- (6) Средства за финансирање на Управата се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија.

Член 3-а

- (1) Управата е орган на државната управа во состав на Министерството за финансии, со својство на правно лице.
- (2) Управата своите надлежности ги спроведува на целата територија на Република Македонија.
- (3) Седиштето на Управата е во Скопје.

Член 4

- (1) Со работата на Управата раководи директор кој го именува и разрешува Владата на Република Македонија на предлог на министерот за финансии, за период од четири години.
- (2) Именувањето на директорот се врши врз основа на неговата стручност компетентност.
- (3) Мандатот на директорот престанува:
 - по истек на четири години од денот кога е именуван,
 - во случај на смрт,
 - во случај на негова оставка,
 - во случај на разрешување,
 - во случај кога со правосилна пресуда е осуден за кривично дело на казна затвор во траење од најмалку шест месеца,
 - кога од страна на судот му е изречена мерка забрана за вршење на дејност на раководно лице во институцијата и
 - ако ја изгубил деловната способност.
- (4) Директорот може да биде разрешен, поради:
 - незаконито работење,
 - нестручно или несовесно вршење на должноста на директор и изостанување на позитивни резултати во работата на Управата,
 - во случај на долготрајна тешка болест која го спречува во извршувањето на своите обврски и
 - по негово барање.
- (5) Директорот раководи и ја претставува Управата, организира и обезбедува законито, ефикасно и стручно вршење на работите на Управата, донесува решенија, налози и интерни наредби, упатства, планови и програми, опомени со препораки, како и одлучува за правата, должностите и одговорностите на вработените во Управата кои немаат статус на државни службеници и врши други работи определени со закон.
- (6) Директорот може да овласти раководен државен службеник во случај на негово отсуство или спреченост да потпишува акти од ставот (5) на овој член.

Член 4-а

- (1) Вработените во Управата имаат службена легитимација.
- (2) Формата, содржината, начинот на издавање, одземање и користење на службената легитимација на предлог на директорот, ја пропишува министерот за финансии.

III. СУБЈЕКТИ

Член 5

Субјекти се лицата кои имаат обврска да ги преземаат мерките и дејствијата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам предвидени со овој закон (во натамошниот текст: субјекти), и тоа:

1. Финансиските институции и претставништва, подружници, филијали и деловни единици на странски финансиски институции кои согласно со закон вршат дејност во Република Македонија;
2. Правните и физичките лица кои ги вршат следните услуги:
 - а) промет со недвижности,
 - б) ревизорски и сметководствени услуги,
 - в) нотарски, адвокатски и други правни услуги што се однесуваат на: купопродажба на подвижни предмети, недвижности, содружнички удели или акции, тргување и управување со пари и хартии од вредност, отворање и располагање со банкарски сметки, сефови и други финансиски производи, основање или учество во управувањето или работењето на правни лица, застапување на клиенти во финансиски трансакции и друго,
 - г) давање совети од областа на даноците;
 - д) давање консултантски услуги и
 - ѓ) давање на услуги на инвестиционен советник.
3. Приредувачи на игри на среќа согласно закон;
4. Здруженија на граѓани и фондации (домашни или странски);
5. Друштва за финансиски консалтинг;
6. Даватели на услуги за правни лица;
7. Берза за хартии од вредност;
8. Централен Регистар на Република Македонија;

9. Централен депозитар за хартии од вредност;
10. Кредитни бироа;
11. Правни лица кои примаат во залог подвижни предмети и недвижности и
12. Агенција за вработување на Република Македонија.

IV. МЕРКИ И ДЕЈСТВИЈА ЗА ОТКРИВАЊЕ И СПРЕЧУВАЊЕ НА ПЕРЕЊЕ ПАРИ И ФИНАНСИРАЊЕ НА ТЕРОРИЗАМ

Член 6

Мерки и дејствија за откривање и спречување на перење пари и финансирање на тероризам (во натамошниот текст: мерки и дејствија), кои ги преземаат субјектите се:

- анализа на своите клиенти,
- следење на одредени трансакции,
- собирање, чување и доставување на податоци за трансакциите и клиентите кои ги вршат и
- воведување и примена на програми.

Член 7

- (1) Обврската за преземање на мерките и дејствијата предвидени со овој закон, останува и во случај кога субјектите се во постапка на стечај и ликвидација.
- (2) Обврската од ставот (1) на овој член ја извршува стечајниот управник до завршување на стечајната постапка, односно ликвидатор до завршување на ликвидаторна постапка.

Анализа на клиентот

Член 8

Субјектите се должни да спроведуваат процедура на анализа на клиентот во следниве случаи:

- а) кога се воспоставува деловен однос;
- б) кога се извршуваат една или неколку поврзани трансакции во износ од 15.000 евра во денарска противвредност или повеќе;
- в) кога постои сомневање за перење пари или финансирање

на тероризам, без оглед на каков било исклучок или износ на средства и

- г) кога постои сомневање за вистинитоста или адекватноста на претходно добиените податоци за идентитетот на клиентот.

Член 9

- (1) Процедурата за анализа на клиентот од членот 8 на овој закон вклучува:
 - а) идентификација на клиентот и потврдување на неговиот идентитет,
 - б) идентификација на ополномоштувачот и потврдување на неговиот идентитет и идентификација на крајниот сопственик, неговата сопственичка и управувачка структура и потврдување на неговиот идентитет,
 - в) обезбедување на информации за целта и намерата на деловниот однос и
 - г) постојано следење на деловниот однос.
- (2) Субјектите ја применуваат секоја мерка предвидена во ставот (1) на овој член, но може да го определат нејзиниот обем во зависност од проценката на ризикот на клиентот, деловниот однос, продуктот или трансакцијата.
- (3) Субјектите вршат проценка на ризикот врз основа на интерна процедура за анализа на ризик која е составен дел на програмата, како и врз основ на индикаторите изготвени од Управата во соработка со субјектите и органите на надзор кои по својата содржина соодветствуваат на потребата на субјектот.
- (4) Субјектите се должни да им ги направат достапни на Управата и органите на надзор документите за проценка на ризикот од ставот (2) на овој член за да потврдат дека обемот на преземените мерки е во согласност со утврдениот ризик од перење пари и финансирање на тероризам.

Идентификување и потврдување на идентитетот на клиентот

Член 10

- (1) Кога клиентот е физичко лице се идентификува и се потврдува неговиот идентитет со поднесување на оригинален и важечки документ, лична карта или пасош или копија од лична карта или пасош заверена кај нотар.
- (2) Кога клиентот е странско физичко лице се идентификува и се потврдува неговиот идентитет врз основа на податоците

наведени во неговиот важечки документ за идентификација, лична карта или пасош, во оригинал или копија од документот за идентификација заверена кај нотар или овластена институција во домицилната држава.

- (3) Од документот од ставот (1) и (2) на овој член се утврдува име, презиме, дата и место на раѓање, место и адреса на живеалиште или престојувалиште, единствен матичен број или број за идентификација и број на личната карта или пасошот, органот што ја издал и дата на важење на личната карта или пасошот.
- (4) Ако од документот за идентификација, лична карта или пасош, во оригинал или копија од документот за идентификација заверена кај нотар или овластена институција на домицилната држава не може да се утврди некој од податоците од ставот (3) на овој член, субјектот може да побара друга јавна исправа или заверена изјава од клиентот за бараниот податок и неговата точност.
- (5) Кога клиентот е домашно правно лице се идентификува и се потврдува неговиот идентитет со поднесување на оригинал или копија на регистрација од Централен регистар заверена кај нотар.
- (6) Од документот од ставот (5) на овој член се утврдува називот, седиштето, даночниот број на правното лице, основачот/ите и законскиот застапник.
- (7) Кога клиентот е странско правно лице се идентификува и се потврдува неговиот идентитет со документ за регистрација издаден од надлежен орган, вооригинал или копија заверена кај нотар или овластена институција во домицилната држава.
- (8) Во случај лицето од став (7) на овој член да не подлежи на регистрација од надлежен орган за регистрација, утврдувањето на идентитетот се врши со обезбедување на оригинал или копија заверена кај нотар или овластена институција во домицилната држава од документот за негово основање донесен од органот на управување или упис на името, односно називот, адресата или седиштето и дејноста.
- (9) Органот на управување и претставниците на клиентот од став (5) и (7) на овој член ополномоштени за влегување во деловен однос во име на трето лице ги приложуваат документите наведени во ставовите (1), (2) и (5) на овој член, како и документите кои го потврдуваат идентитетот и адресата на ополномоштувачот или крајниот сопственик.
- (10) Од документите од став (1), (2), (5), (7), (8) и (9) на овој член, субјектите задолжително задржуваат копија.

- (11) Субјектите може врз основа на интерни акти да побараат и други податоци потребни за идентификација и потврдување на идентитетот на клиентот или крајниот сопственик.

**Идентификување и потврдување на
идентитетот на крајниот сопственик**

Член 11

- (1) Субјектот е должен да го идентификува крајниот сопственик и врз основа на проценка на ризикот да го потврди неговиот идентитет согласно член 10 од овој закон.
- (2) Кога субјектот не може да го идентификува крајниот сопственик согласно став 1 од овој член, зема изјава од клиентот, а потврдувањето на идентитетот го врши врз основа на податоци од независни и сигурни извори.

**Идентификување и потврдување на
идентитетот на ополномоштувачот**

Член 12

- (1) Доколку трансакцијата се врши во име и за сметка на трето лице, субјектите во случаите во кои законот пропишува таква обврска, се должни да го идентификуваат и да го потврдат идентитетот на лицето кое ја врши трансакцијата (ополномоштеник), носителот на правата (ополномоштувачот) и полномошното.
- (2) Доколку не е сигурно дали клиентот дејствува во свое име и сметка или во име и сметка на трето лице, субјектот е должен да побара од него информација за утврдување на идентитетот на носителот на правата (ополномоштувачот) и полномошното, односно заверениот договор помеѓу ополномоштувачот и ополномоштеникот.

**Потврдување на идентитетот на клиентот,
крајниот сопственик и ополномоштувачот**

Член 12-а

- (1) Потврдувањето на идентитетот на клиентот, крајниот сопственик или ополномоштувачот субјектите се должни да го извршат пред да воспостават деловен однос или пред да ја извршат трансакцијата за клиенти со кои што субјектот нема воспоставено деловен однос.

- (2) По исклучок на ставот (1) на овој член, субјектите може да го потврдат идентитетот на клиентот, крајниот сопственик или ополномоштувачот во текот на воспоставување на деловниот однос, за да не се наруши водењето на деловниот однос и кога постои помал ризик од перење пари и финансирање на тероризам.
- (3) По исклучок на ставките (1) и (2) од овој член, во работите поврзани со осигурување на живот, дозволено е потврдувањето на идентитетот на клиентот и на крајниот сопственик на полисата да се изврши откако деловниот однос е воспоставен. Во овој случај потврдувањето на идентитетот треба да се изврши пред или за време на исплаќањето на полисата или пред или кога корисникот има намера да ги изврши правата кои произлегуваат од полисата.
- (4) При вршење работи на осигурување на живот, друштвата за осигурување се должни да го идентификуваат и потврдат идентитетот на клиентот во случаите каде што износот на поединечната или неколку рати на премијата која треба да се плати во период од една година надминува 1.000 евра во денарска противвредност според средниот курс на Народната банка на Република Македонија на денот на исплата или кога плаќањето на единствената премија го надминува износот од 2.500 евра во денарска противвредност според средниот курс на Народната банка на Република Македонија на денот на исплата.

Постојано следење на деловен однос

Член 12-б

- (1) Субјектите се должни да ги следат трансакциите кои се вршат во рамките на деловниот однос со клиентот, со цел да се потврди дека тие трансакции се вршат во согласност со целта и намерата на деловниот однос, ризичниот профил на клиентот, неговата финансиска состојба, и доколку е неопходно, на неговите извори на финансирање.
- (2) Субјектите се должни да вршат редовно ажурирање на документите и податоците за клиентот, прибавени при спроведување на активностите од членот 9 став (1) точки а), б) и в) од овој закон.

Член 12-в

- (1) Субјектите се должни да посветат посебно внимание на сложените, невообичаено големи трансакции или трансакции

кои се извршени на невообичаен начин, кои немаат очигледна економска оправданост или видлива правна цел.

- (2) Субјектите се должни да посветат посебно внимание на деловните односи и трансакциите со физички или правни лица од држави кои не ги имплементирале или недоволно ги имплементирале мерките за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, најмалку во обем и на начин предвиден со овој закон.
- (3) Министерот за финансии, на предлог на Управата, ја утврдува листата на државите од ставот (2) на овој член.
- (4) Субјектите се должни да посветат посебно внимание на заканите од перење пари и финансирање на тероризам кои произлегуваат од употребата на новите технологии или технологиите во развој и да спречат истите да се употребат за перење пари или финансирање на тероризам.
- (5) Субјектите се должни да извршат анализа на целта и намерата на трансакциите од ставовите (1) и (2) на овој член и да изработат писмен извештај за извршената анализа.

Член 12-г

- (1) Финансиските институции се должни при уплата на износ над 1000 евра во денарска противвредност според средниот курс на Народната банка на Република Македонија на денот на уплата, заради безготовински трансфер преку домашниот или меѓународниот платен промет, да го идентификуваат и потврдат идентитетот на налогодавачот, односно да обезбедат податоци за името и презимето, односно називот на налогодавачот, адресата или датумот и местото на раѓање, идентификацискиот број и бројот на сметка.
- (2) Финансиските институции кои се јавуваат како посредници во безготовинскиот трансфер за износи над 1000 евра во денарска противвредност според средниот курс на Народната банка на Република Македонија на денот на трансферот, во меѓународниот платен промет, се должни да ги проследат податоците за налогодавачот од ставот (1) на овој член до финансиската институција која што ќе ја врши исплатата на трансферот.
- (3) При вршењето на исплати на безготовински трансфери во износ над 1000 евра во денарска противвредност според средниот курс на Народната банка на Република Македонија на денот на исплата, финансиските институции се должни во рамките на своите интерни акти да го утврдат начинот на кој ќе утврдат дали недостасуваат дел од податоците од ставот (1) и (2) од овој член и начинот на постапување со таквите

трансфери. Субјектите треба да ги побараат податоците кои недостигаат или да го одбијат извршувањето на трансферот.

- (4) Финансиските институции од ставот (3) на овој член може да го ограничат или прекинат деловниот однос со финансиските институции коишто не ги обезбедуваат, односно проследуваат податоците предвидени со ставовите (1) и (2) од овој член.
- (5) Одредбите од овој член не се однесуваат на следните видови трансфери:
- користење картички за повлекување средства од сметка во банка или преку пос терминали и плаќање во трговијата на мало и
 - трансфери и порамнувања кај кои и налогодавачот и приемиот се банки кои што трансферот го вршат во свое име и за своја сметка.

Поедноставена анализа на клиентите

Член 13

- (1) Субјектите не се должни да ги исполнуваат барањата за анализа од членовите 8 став (1) точки а), б) и г), 9 и 11 на овој закон, кога клиентот е банка:
- во Република Македонија која има дозвола за основање и работење издадена од гувернерот на Народна банка и има воспоставено адекватни мерки за спречување на перење пари и финансирање на тероризам,
 - од земја членка на Европската Унија која е основана и работи во согласност со правните прописи на Европската Унија и
 - од трети земји во кои прописите предвидуваат најмалку исти барања за преземање мерки за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, како и барањата утврдени со овој закон.
- (2) Министерот за финансии ја утврдува листата на државите кои ги исполнуваат барањата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам од ставот (1) алинеја 3 на овој член.
- (3) Субјектите се должни да обезбедат соодветна документација врз основа на која ќе може да се потврди дека е дозволена примена на поедноставена анализа од ставот (1) од овој член, како и да ја направат достапна таа документација на Управата и органите на надзор.
- (4) Субјектите не се должни да ги исполнуваат барањата за анализа од членовите 8 став (1) точки а), б) и г), 9 и 11 од овој закон, кога:
- (а) полисите за осигурување на живот кај кои што годишна-

та премија не е поголема од 1.000 евра во денарска противвредност или поединечната премија не е поголема од 2.500 евра денарска противвредност и

(б) полисите за осигурување за пензија каде што нема услов за предавање и полисата не може да се употреби како залог.

Засилена анализа на клиентот

Член 14

- (1) Субјектите во случај кога постои повисок ризик од перење пари или финансирање на тероризам утврден врз основа на анализа на ризикот треба да применуваат засилена анализа на клиентот како дополнување на мерките определени во членовите 8, 9 и 10 од овој закон, а особено во случаите определени во ставовите (2), (3) и (4) на овој член.
- (2) Кога клиентот не е физички присутен за целите на идентификација, субјектите треба да преземат една или повеќе од следните мерки:
 - а) идентитетот на клиентот да го утврдат со дополнителни документи, податоци или информации,
 - б) дополнителни мерки со кои ги потврдуваат обезбедените документи или да бараат документите да ги потврди друга финансиска институција од Република Македонија, од земја членка на Европската унија или од земја во која прописите предвидуваат приближно исти критериуми и стандарди за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, како барањата предвидени со овој закон и
 - в) првото плаќање да се изврши преку сметка на клиентот во банка во Република Македонија.
- (3) Кога банките воспоставуваат коресподентски банкарски односи со банки за кои не е дозволена поедноставена анализа согласно членот 13 од овој закон, се должни:
 - а) да приберат доволни податоци за коресподентната банка за потполно да ја утврдат нејзината дејност и да ја определат нејзината репутација и квалитетот на супервизијата,
 - б) да побараат информации и врз база на истите да го оценат системот на заштита од перење пари и финансирање на тероризам на коресподентната банка,
 - в) да обезбедат одобрение од управниот одбор за воспоставување на нов коресподентски однос,
 - г) прецизно да ги пропишат меѓусебните права и обврски и
 - д) да утврдат дали коресподентската банка ги врши активностите од членот 9 став (1) точки а), б) и в) од овој закон

на лицата кои што имаат директен пристап до нејзините коресподентски сметки кај банките во Република Македонија, најмалку во обем и на начин определен со овој закон, како и да утврдат дали коресподентската банка е спремна да ги обезбеди податоците за идентификување и потврдување на идентитетот на клиентот, на нивно барање.

- (4) Кога субјектите вршат трансакции или стапуваат во деловен однос со носители на јавни функции, се должни да:

а) врз основа на претходно утврдена процедура за проценка на ризикот да утврдат дали клиентот е носител на јавна функција или доколку тоа не е можно да обезбедат негова изјава,

б) да обезбедат одобрение за воспоставување деловен однос со клиентот донесена од раководните структури на субјектот, како и да обезбедат одлука за продолжување на деловниот однос со постоечки клиент кој станал носител на јавна функција, донесена од раководните структури на субјектот,

в) да преземат соодветни мерки за да го утврдат изворот на средствата на клиентот којшто е носител на јавна функција и

г) да вршат засилено следење на деловниот однос со клиентот кој што е носител на јавна функција.

Одбивање да се изврши или задржување на трансакцијата

Член 15

- (1) Во случаите кога субјектот не може да ги изврши активностите од членот 9 став (1) точки а), б) и в) од овој закон, субјектот е должен да го одбие извршувањето на трансакцијата или деловниот или друг однос или правната работа, или ако е во тек да ја задржи и веднаш писмено да ја извести Управата за задржувањето, односно одбивањето да се изврши трансакцијата.
- (2) Со известувањето од ставот (1) на овој член субјектот доставува до Управата податоци за видот на трансакцијата, деловниот или друг однос или правната работа и сите други податоци и сознанија со кои располага, заради идентификација на клиентот односно трансакцијата.
- (3) Задржувањето може да трае сè додека не биде идентификуван клиентот односно трансакцијата, или не бидат одредени мерки предвидени за сомнителна трансакција утврдени во членовите 36, 37, 38 и 39 од овој закон.

Член 16

- (1) Кога постојат основи на сомневање дека трансакцијата, клиентот или крајниот сопственик се поврзани со перење пари, покрај активностите од членот 9 став (1) точки а) и б), субјектот треба, доколку е можно, да побара информации за текот на трансакцијата, нејзината цел, крајната дестинација на парите и за сите учесници во трансакцијата.
- (2) Кога субјектот основите на сомневање од ставот (1) на овој член ги сознал пред извршување на трансакцијата веднаш ја известува Управата и ја задржува трансакцијата најдолго до 2 часа од известувањето на Управата.
- (3) Кога субјектот основите на сомневање од ставот (1) на овој член ги сознал во текот на извршување на трансакцијата веднаш ја известува Управата и ја задржува трансакцијата најдолго до 4 часа од известувањето на Управата.
- (4) Кога субјектот основите на сомневање од ставот (1) на овој член ги сознал по извршување на трансакцијата најдолго во рок од 24 часа ја известува Управата.
- (5) Ако Управата не го извести субјектот за натамошните активности во роковите определени во ставовите (2) и (3) на овој член, субјектот ја извршува трансакцијата.
- (6) Во роковите од ставовите (2), (3) и (4) на овој член, субјектот доставува до Управата писмен извештај кој ги содржи сите релевантни информации во врска со трансакцијата и идентитетот на клиентите и другите учесници во трансакцијата.

Член 17

- (1) Кога постојат основи на сомневање дека трансакцијата или клиентот се поврзани со терористичка активност или дека парите или имотот што се предмет на трансакцијата се наменети за финансирање на тероризам, покрај активностите од членот 9 став (1) точки а) и б), субјектот треба, доколку е можно, да побара информации за текот на трансакцијата, нејзината цел, крајната дестинација на парите и за сите учесници во трансакцијата.
- (2) Субјектот во случаите од ставот (1) на овој член пред извршување на трансакцијата ја известува Управата, а писмен извештај кој ги содржи сите релевантни информации во врска со трансакцијата и идентитетот на клиентите и другите учесници во трансакцијата до Управата доставува најдоцна во рок од 24 часа од сознанието за сомнителноста на трансакцијата.

Член 18

- (1) Основите на сомневање од членовите 16 и 17 од овој закон, субјектот ги утврдува врз основа на непосредни сознанија, листата на индикатори за препознавање на сомнителни трансакции утврдени од Управата, субјектите и надзорните органи и меѓународните листи на терористи и терористички организации.
- (2) Управата има обврска на годишно ниво да ги ажурира листите на индикатори од ставот (1) на овој член.

Царинска управа

Член 19

- (1) Царинската управа задолжително го евидентира секое внесување и изнесување на готови пари или хартии од вредност преку царинската линија на Република Македонија, ако износот на парите или на хартиите од вредност на доносителот го надминува со закон или друг пропис дозволения максимум.
- (2) При евидентирањето од ставот (1) на овој член Царинската управа задолжително прибира податоци за:
 - идентитетот на лицето кое за себе или за друг врши внесување или изнесување на готови пари или хартии од вредност на доносител вклучувајќи податоци за името и презимето, датумот и местото на раѓањето, бројот на патната исправа и националност,
 - идентитетот на сопственикот на готови пари или хартии од вредност,
 - идентитетот на крајниот сопственик,
 - износот и валутата на готовите пари или хартиите од вредност на доносителот кој се внесува или изнесува преку царинската линија,
 - изјава за потеклото на готовите пари или хартии од вредност потпишана од лицето кое врши внесување или изнесување на готови пари или хартии од вредност на доносител,
 - намерата за внесувањето или изнесувањето на готовите пари или хартиите од вредност на доносител и
 - местото и времето на преминување на царинската линија.
- (3) Царинската управа задолжително по електронски пат или преку телекомуникационите средства (телефон, телефакс), а во случај кога тоа не е можно, со други пишани средства го пријавува до Управата внесувањето или изнесувањето на готови пари или хартии од вредност на доносител над 10.000 евра во денарска противвредност, најдоцна во рок од три работни дена, од евидентирањето.

- (4) Царинската управа задолжително писмено го пријавува до Управата внесувањето или изнесувањето на готови пари или хартии од вредност на доносител без оглед на износот, секогаш кога постои основа за сомневање за перење пари или финансирање на тероризам најдоцна во рок од 24 часа од сознанието за сомнителноста на внесувањето или изнесувањето на готови пари или хартии од вредност.

Менувачки работи

Член 20

- (1) Субјектите кои во рамките на своето занимање или професија вршат менувачки работи, покрај другите мерки пропишани со овој закон, се должни да го утврдат идентитетот на клиентот согласно член 10 од овој закон и пред секоја трансакција која вклучува сума поголема од 500 евра во денарска противвредност.
- (2) Субјектите од ставот (1) на овој член се должни податоците определени во членот 10 од овој закон да ги забележуваат по хронолошки редослед во нумериран регистар потпишан од овластениот менувач на менувачницата.
- (3) Формата и содржината на нумерираниот регистар од ставот (2) на овој член, на предлог на Управата, ја пропишува министерот за финансии.

Даватели на услуги брз трансфер на пари

Член 21

- (1) Субјектите кои во рамките на своето занимање или професија вршат брз трансфер на пари, покрај другите мерки пропишани со овој закон, се должни да го утврдат идентитетот на клиентот, испраќачот односно примачот согласно член 10 и 12-г од овој закон пред секоја трансакција поголема од 1000 евра во денарска противвредност според средниот курс на Народната банка на Република Македонија на денот на уплата, односно исплата.
- (2) Субјектите од ставот (1) на овој член од овој закон се должни податоците определени во членот 10 од овој закон да ги забележуваат по хронолошки редослед во нумериран регистар, потпишан од одговорното лице на друштвото.
- (3) Формата и содржината на нумерираниот регистар од ставот (2) на овој член, на предлог на Управата, ја пропишува министерот за финансии.

Приредувачи на игри на среќа во играчница (казино)

Член 22

- (1) Приредувачи на игри на среќа во играчница (казино), покрај другите мерки пропишани со овој закон, се должни да го идентификуваат клиентот согласно член 10 од овој закон веднаш по влегувањето во казиното и при купување или при исплаќање на чипови во износ над 2.000 евра во денарска противвредност според средниот курс на Народната банка на Република Македонија на денот на купување, односно исплаќање.
- (2) Податоците од ставот (1) на овој член се водат во нумериран регистар потпишан од одговорно лице на приредувачот на играта на среќа во играчница (казино).

Брокерски куќи и банки со дозвола за работа со хартии од вредност

Член 23

- (1) Брокерските куќи и банките со дозвола за работа со хартии од вредност, покрај другите мерки пропишани со овој закон, се должни да го идентификуваат клиентот, ополномоштувачот и крајниот корисник од тргувањето на хартии од вредност чиј вкупен износ е поголем од 15.000 евра во денарска противвредност.
- (2) Податоците од ставот (1) на овој член се водат во нумериран регистар потпишан од одговорно лице на брокерските куќи и банките со дозвола за работа со хартии од вредност.
- (3) Формата и содржината на нумерираниот регистар од ставот (2) на овој член, на предлог на Управата, ја пропишува министерот за финансии.
- (4) Берзата за хартии од вредност и доставува на Управата дневни извештаи за склучени трансакции во рок од три работни дена.
- (5) Министерот за финансии ја пропишува содржината на извештаите од ставот (3) на овој член.

Забрани

Член 24

- (1) Се забранува вршење на готовински плаќања, односно исплата или примање на готови пари во износ од 15.000 евра или повеќе во денарска противвредност во вид на една или повеќе поврзани трансакции, што не е извршено преку банка.
- (2) Субјектите што со закон се овластени за регистрација на хартии од вредност, друг имот или правни работи, или за пријавување или вршење на пренос на пари, хартии од вредност или друг имот, можат да извршат таква регистрација или пренос само ако клиентот поднесе доказ дека преносот на парите над износот од ставот (1) на овој член е извршен преку банка.

Член 25

- (1) Се забранува финансиските институции да влегуваат или да го продолжат деловниот однос со Shell bank (банките школки) и да започнат или продолжат коресподентски деловен однос со банка за која знаат дека дозволува отварање и работење со сметки на Shell bank(банките школки).
- (2) Се забранува банки школки на кој било начин да вршат финансиски активности во Република Македонија.

Член 26

Се забранува банките да отвораат и чуваат анонимни сметки.

Член 26-a

- (1) Финансиските институции кои имаат свои подружници, претставништва или филијали во странство треба да обезбедат примена на мерките за спречување на перење пари и финансирање на тероризам во подружниците, претставништвата или филијалите.
- (2) Во случај кога законите на државата во која подружниците, претставништвата или филијали од ставот (1) на овој член имаат седиште, не дозволуваат примена на мерките од став (1) на овој член, финансиските институции треба веднаш да го информираат соодветниот орган на надзор, согласно член 46 од овој закон.

Чување на податоци

Член 27

- (1) Субјектите се должни копиите од документите со кои го потврдуваат идентитетот на клиентот или крајниот сопственик, за спроведените процедури за анализа на клиентот или крајниот сопственик и за реализираните трансакции или трансакциите во обид, од клиентското досие и деловната кореспонденција, да ги чуваат најмалку десет години по извршената трансакција, сметано од последната трансакција кога се работи за повеќе трансакции кои сочинуваат една целина.
- (2) Субјектите се должни да чуваат копии од извршената анализа согласно член 12-в став (5) од овој закон, најмалку 10 години од последната трансакција.
- (3) Субјектите се должни податоците, на начинот на кој ги доставиле до Управата, да ги чуваат најмалку десет години од денот на доставувањето.
- (4) Податоци за клиентот со кој е воспоставен подолготраен деловен однос, во смисла на овој закон се чуваат најмалку десет години од денот на престанокот на деловниот однос.
- (5) Царинската управа е должна да ги чува сите податоци за внесување или изнесување на готови пари или хартии од вредност, преку царинската линија најмалку десет години од денот на извршениот пренос.
- (6) Регистарот од членовите 20, 21, 22, и 23 од овој закон задолжително се чува најмалку десет години од последниот заведен податок.
- (7) Во случај на престанок на постоењето на субјектот, обврската за чување на податоците во рокот определен во ставот (1) на овој член се пренесува врз правните наследници на субјектот.
- (8) Ако нема правни наследници на правното лице, обврската за чување на податоците од ставот (1) на овој член се пренесува врз неговите основачи.
- (9) Субјектите се должни документите од став (1) на овој член да ги стават на располагање по барање на Управата или органите на надзор од членовите 46 и 47 од овој закон.

Доверливост на податоците

Член 28

- (1) Податоците обезбедени врз основа на овој закон се доверливи и можат да се користат единствено за откривање и спречување на перење пари и финансирање на тероризам.
- (2) Не се смета за оддавање на деловна тајна доставувањето на податоците од ставот (1) на овој член на Управата и до органите на надзор или надлежните органи за спроведување на законите.
- (3) Субјектите, лицата кои што управуваат со субјектите и нивните вработени не смеат да го известат клиентот или трето лице за доставувањето на податоците до Управата или за други мерки и дејствија преземени врз основа на овој закон.
- (4) Забраната од ставот (3) на овој член се однесува и на случаите кога се доставуваат податоци до органите на надзор или надлежните органи за спроведување на законот.
- (5) Вработените во субјектите и лицата кои што управуваат со субјектите кои имаат обврска да преземаат мерки и дејствија за откривање и спречување на перење пари, согласно со овој закон, не смеат да ги користат личните податоци од досиејата на клиентите за други цели, освен за спроведување на активностите наменети за откривање и спречување на перење пари и финансирање на тероризам.

V. ДОСТАВУВАЊЕ НА ПОДАТОЦИ ДО УПРАВАТА

Член 29

- (1) Субјектите се должни собраните податоци, информации и документи, да ги достават до Управата, во следниве случаи:
 - (а) кога се сомневаат или имаат основи за сомневање дека било или е извршено перење пари или финансирање на тероризам или е направен обид или се прави обид за перење пари или за финансирање на тероризам,
 - (б) во случај на готовинска трансакција во износ од 15.000 евра во денарска противвредност или повеќе и
 - (в) во случај на неколку поврзани готовински трансакции во износ од 15.000 евра во денарска противвредност или повеќе и

- (г) во случај на трансакции од и кон потенцијално ризични држави .
- (2) Субјектите за сомневањето од ставот (1) точка а) на овој член се должни веднаш да ја известат Управата, а податоците, информациите и документите се должни да ги достават до Управата најдоцна во рок од 24 часа од известувањето на Управата во форма на извештај.
- (3) Доколку доставените податоци по оцена на Управата се недоволни, таа може да побара дополнителни информации и документација од субјектите. Доколку Управата итно бара дополнителни податоци субјектите се должни веднаш да го информираат и во рок од 4 часа да ги достават побараните податоци на начин определен во членот 31 од овој закон.
- (4) Субјектите се должни во писмена форма да го известат надлежниот орган за надзор од членовите 46 и 47 на овој закон дека доставиле извештај од ставот (2) на овој член до Управата, во рок од три дена од доставувањето на извештајот.
- (5) Субјектите собраните податоци, информации и документи за извршените трансакции од ставот (1) точки б) и в) на овој член се должни да ги достават до Управата најдоцна во рок од три работни дена од извршената трансакција во форма на извештај.
- (6) Министерот за финансии, на предлог на Управата, ја утврдува листата на потенцијално ризични држави од ставот (1) точка г) на овој член.

Член 29-а

- (1) Нотарите собраните податоци за составени нотарски акти, потврдени приватни исправи и заверени потписи на договори со кои се стекнува имот во вредност од 15.000 евра или повеќе, во денарска противвредност според средниот курс на Народната банка на Република Македонија на денот кога се составени нотарските акти, потврдени приватните исправи и заверени потписите, наведени во договорот, ги доставуваат до Управата на крајот на денот во електронска форма.
- (2) Банките собраните податоци за одобрени кредити во вредност од 15.000 евра или повеќе, во денарска противвредност според средниот курс на Народната банка на Република Македонија на денот кога кредитот е одобрен, ги доставуваат до Управата на крајот на месецот во електронска форма.
- (3) Осигурителните друштва собраните податоци за склучени полиси за осигурување во вредност од 15.000 евра или повеќе, во денарска противвредност според средниот курс на Народната банка на Република Македонија на денот кога е

склучена полисата за осигурување, ги доставуваат до Управата на крајот на денот во електронска форма.

- (4) Правните и физичките лица чија дејност е купопродажба на возила собраните податоци за склучените договори за купопродажба на нови возила во вредност од 15.000 евра или повеќе, во денарска противвредност според средниот курс на Народната банка на Република Македонија на денот кога е склучен договорот, ги доставуваат до Управата на крајот на денот во електронска форма.
- (5) Министерот за финансии, на предлог на Управата, ја пропишува содржината и формата на податоците од ставовите (1), (2), (3) и (4) на овој член и начинот на електронско доставување до Управата.

Член 30

- (1) Покрај субјектите кои ги преземаат мерките и дејствијата предвидени со овој закон, писмени извештаи во случај на основано сомнение за перење пари или финансирање на тероризам до Управата се должни да поднесат и Министерството за внатрешни работи, Управата за финансиската полиција, Јавното Обвинителство, Државната Комисија за спречување на корупцијата, органите кои вршат надзор над примената на мерките и дејствијата од овој закон и другите органи на државната управа.
- (2) Извештајот од ставот (1) на овој член треба да содржи податоци за лицето и дејствијата за кои постои сомневање дека се поврзани со перење пари или финансирање на тероризам и дали органот кој го доставил извештајот врз основа на законот започнал некоја постапка.
- (3) Управата може периодично да бара информации за текот на постапката која ја покренал органот.

Член 31

- (1) Извештаите за трансакциите од членот 29 од овој закон се доставуваат до Управата по електронски пат или преку телекомуникационите средства (телефон, телефакс), а во случај кога тоа не е можно, со други пишани средства.
- (2) Извештаите доставени по телефон треба да бидат потврдени со телефакс, електронски или друг пишан документ најдоцна во рок од три дена од денот на нивното доставување.
- (3) Управата не смее да го открие идентитетот на вработениот во субјектот кој го доставува извештајот, освен во случаите кога постои сомневање дека вработениот или субјектот

извршил казниво дело перење пари или финансирање на тероризам, на писмено барање на надлежниот суд кога е неопходно да се утврдат факти во текот на кривична постапка.

- (4) Министерот за финансии ја пропишува содржината на извештаите од ставот (1) на овој член.

Известување по прием на податоци

Член 32

- (1) Управата е должна веднаш да го извести субјектот за приемот на извештајот од ставот (1) точка а) на член 29 и најмалку еднаш годишно ги известува субјектите за извршените проверки на податоците примени врз основа на член 29 на овој закон.
- (2) Управата е должна да објавува на својата официјална веб страна информации во соодветен обем за актуелните техники, методи и трендови за перење пари и финансирање на тероризам, примери на откриени случаи на перење пари и финансирање на тероризам и други акти кои произлегуваат од овој закон или од членството во меѓународни тела и организации.
- (3) Надлежните државни органи се должни да ја известат Управата за секоја покрената постапка за кривично дело перење пари и финансирање на тероризам.
- (4) Јавното обвинителство е должно да ја информира Управата за секоја поднесена кривична пријава против сторителите на кривични дела за кои е утврдена казна затвор од најмалку 4 години и за кои постои сомневање дека се стекнале со имотна корист.
- (5) Јавното обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција е должно да ја информира Управата за секоја поднесена кривична пријава, обвинителен акт и правосилна пресуда за кривичните дела перење пари и финансирање на тероризмот на секои три месеци.

Член 33

- (1) Податоците и извештаите што ги прима, анализира и обработува Управата се доверливи и нејзините службеници не можат да ги искористат за други цели освен за целите утврдени со овој закон.
- (2) Управата е должна да ги чува податоците или извештаите што се однесуваат на конкретна трансакција, односно кли-

ент, најмалку десет години од нивниот прием и по истекот на овој период може да ги уништи.

Пристап и размена на информации

Член 34

- (1) Заради извршување на своите надлежности, Управата може да бара податоци и документација од државните органи, финансиските институции или други правни или физички лица.
- (2) Државните органи, финансиските институции или другите правни или физички лица од ставот (1) на овој член се должни во рок од десет работни дена од денот на приемот на барањето да и ги достават на Управата бараните податоци по електронски пат или преку телекомуникационите средства (телефон, телефакс), а во случај кога тоа не е можно, со други пишани средства. Бараните информации соопштени по телефон, субјектите во овој рок се должни да ги потврдат со телефакс, електронски или со друг пишан документ.
- (3) Овластените лица од банките можат да разменуваат податоци и информации за клиенти за целите на спречување на перење пари или финансирање на тероризам меѓу себе преку Управата врз основа на мултилатерален протокол за соработка потпишан меѓу банките и Управата.
- (4) Управата може по потреба да разменува информации со надлежните органи и органите на надзор, за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, освен кога се работи за информации обезбедени од страна на овластени тела за борба против перењето пари и финансирањето на тероризмот на други држави, за што е потребна нивна претходна согласност.
- (5) Народна банка на Република Македонија задолжително ги пријавува до Управата сите трансакции од платен промет со странство, без оглед на износот, најдоцна во рок од три работни дена од добивањето на информациите.
- (6) Министерот за финансии ја пропишува формата и содржината на податоците од ставот (5) на овој член и начинот на доставување.

Член 34-а

- (1) За целите на подетално уредување на меѓуинституционалната соработка Управата може да потпише Меморандум или Протоколи за соработка со надлежните државни органи.

- (2) За унапредување на меѓуинституционалната соработка согласно целите на овој закон Владата на Република Македонија на предлог на министерот за финансии формира Совет за борба против перење пари и финансирање на тероризам (во понатамошниот текст: Совет).
- (3) Советот од став (2) на овој член е составен од Советодавно тело и Оперативна работна група.
- (4) Работата на Советодавното тело од став (3) на овој член ја води министерот за финансии - претседател, односно директорот на Управата - заменик претседател, а членови се: државен секретар на Министерство за правда, гувернер на Народна банка на Република Македонија, Основен јавен обвинител на Основното Јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција, претседател на Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија, претседател на Агенција за супервизија на осигурување, директорот на Управата за безбедност и контраразузнавање, директорот на Бирото за јавна безбедност, директорот на Управата за финансиска полиција, директорот на Управата за јавни приходи, директорот на Царинска Управа на Република Македонија, а надворешни членови без право на глас се претставници на Здружението на банки - Комисија за спречување на перење пари и финансирање на тероризам, Адвокатска Комора на Република Македонија и Нотарска Комора на Република Македонија.
- (5) Работата на Оперативната работна група од став (3) на овој член ја води директорот на Управата, а членови се: раководител на сектор на Министерство за правда, раководител на сектор на Министерство за финансии, директор на Дирекцијата за супервизија од Народна банка на Република Македонија, јавен обвинител од Основното Јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција, секретар на Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија, заменик на претседателот на Агенција за супервизија на осигурување, началник при Управата за безбедност и контраразузнавање, началник при Бирото за јавна безбедност, заменик на директорот на Управата за финансиска полиција, помошник директор на Секторот за контрола и истраги при Царинска Управа на Република Македонија и раководител на сектор во Управа за јавни приходи.

Член 35

- (1) Секогаш кога постојат основи на сомневање за сторено кривично дело перење пари или финансирање на тероризам, Управата веднаш изготвува и поднесува извештај до надлежните државни органи кои одлучуваат за натамошните дејствија.

- (2) Извештајот од ставот (1) на овој член содржи податоци за лицето и дејствијата за кои постои сомневање дека се поврзани со перење пари или финансирање на тероризам
- (3) Кога постојат основи на сомневање за сторено друго кривично дело освен перење пари или финансирање на тероризам, Управата изготвува и поднесува писмено известување до надлежните државни органи.

Привремени мерки

Член 36

- (1) При постоење на сомневање за кривично дело перење пари или финансирање на тероризам, Управата може да поднесе до надлежниот јавен обвинител барање за поднесување предлог за определување на привремени мерки.
- (2) Управата без одлагање доставува до субјектот писмен налог за привремено задржување на трансакцијата.
- (3) Задржувањето на трансакцијата трае до донесувањето на судска одлука по предлогот, а најдолго 72 часа од задржувањето на трансакцијата.

Член 37

Барањето за поднесување предлог за определување на привремени мерки за запирање на трансакцијата и заплenuвање на парите или имотот од членот 36 на овој закон, содржи податоци за кривичното дело за кое се бара привремената мерка, фактите и околностите кои ја оправдуваат потребата дека со привремената мерка ќе се постигнат целите за спречување или откривање на тешки кривични дела, податоци за физичкото или правното лице кои ја вршат трансакцијата и за субјектот кај кого се врши трансакцијата и парите или имотот за кои Управата има сознание или основи на сомневање дека се имотна корист или предмет на делото перење пари и финансирање на тероризам.

Член 38

- (1) Надлежниот јавен обвинител го разгледува барањето за поднесување предлог за определување на привремени мерки од членот 36 став (1) од овој закон и доколку утврди дека е основано, без никакво одлагање, а најдоцна во рок од 24 часа од приемот на барањето доставува предлог за определување на привремени мерки до истражниот судија на надлежниот основен суд.

- (2) Ако надлежниот јавен обвинител утврди дека барањето за поднесување на предлог за определување на привремени мерки од членот 36 ставот (1) од овој закон е неосновано, е должен без одлагање да ја извести Управата дека барањето е одбиено. По приемот на известувањето од јавниот обвинител Управата без одлагање го известува субјектот дека трансакцијата може да продолжи.

Член 39

- (1) Истражниот судија на надлежниот основен суд е должен во рок од 24 часа од приемот на предлогот од членот 38 став (1) од овој закон да донесе решение за примена на привремена мерка на запирање на трансакцијата и привремена заплена на парите и имотот или за одбивање на предлогот на јавниот обвинител решението да го достави до надлежниот јавен обвинител, субјектот и клиентот.
- (2) Ако со одлуката се применети привремени мерки во истиот рок истражниот судија должен е решението да го достави до субјектот и клиентот.
- (3) Надлежниот јавен обвинител е должен за донесената одлука на истражниот судија од ставот (1) на овој член веднаш да ја извести Управата.
- (4) Против решението на истражниот судија од ставот (1) на овој член, надлежниот јавен обвинител и клиентот имаат право на жалба до кривичниот совет на надлежниот основен суд во рок од три дена од приемот на решението, која не го одлага извршувањето на решението.

Програми

Член 40

- (1) Субјектите се должни да изготват програми од член 6 алинеја 4 од овој закон кои содржат и обезбедуваат:
- процедури за прифаќање на клиенти,
 - процедура за анализа на клиентот,
 - процедури за анализа на ризик и индикатори за анализа на ризик,
 - процедури за проценка на ризикот на носител на јавна функција,
 - процедури за препознавање на невообичаени трансакции и сомневање на перење пари и финансирање на тероризам,
 - процедури за чување на податоците и документите и за доставување на извештаи до Управата,
 - план за постојана обука на вработените во субјектот од об-

ласта на спречување на перење пари и финансирање на тероризам која обезбедува реализација на најмалку три обуки во текот на годината,

- именување на овластено лице,

- начин на соработка со Управата и

- процедура и план на вршење на внатрешна контрола и ревизија на спроведување на мерките и дејствија.

- (2) Субјектите се должни подготвените програми од ставот (1) на овој член најдоцна во рок од еден месец од влегувањето во сила на овој закон да ги достават на увид и мислење на Управата.
- (3) Субјектите се должни најмалку еднаш годишно да ги ажурираат програмите и најдоцна во рок од еден месец од ажурирањето или ревидирањето да ги достават на увид на Управата.
- (4) Банките се должни да стават во употреба или да го надградат софтверот за автоматска обработка на податоците согласно Правилник за карактеристиките на софтверот за автоматска обработка на податоците, донесен од страна на министерот за финансии, на предлог на Управата.

Оддел за спречување на перење пари и финансирање на тероризам

Член 40-а

- (1) Доколку во субјектот се вработени повеќе од 50 лица, истиот треба во рамките на своето работење да формира посебен оддел кој ќе се грижи за спроведувањето на програмата и за одредбите од овој закон за што писмено се известува Управата.
- (2) Во одделот треба бидат вработени најмалку 3 лица, а бројката на вработени во одделот треба да се зголемува пропорционално за по едно лице на секои 200 вработени.
- (3) Вработените од ставот (2) на овој член треба да исполнуваат високи професионални стандарди.
- (4) Со работењето на одделот од ставот (1) на овој член раководи овластеното лице.
- (5) Заради ефикасно работење на овластеното лице, односно на одделот, субјектот е должен да обезбеди исполнување најмалку на следните услови:
 - издвоеност на активностите на овластеното лице, односно на одделот, од другите деловни активности на субјектот, коишто не се поврзани со активностите на спречувањето на

перење пари и финансирање на тероризмот и контрола на усогласеноста на работењето со прописите,

- право на директен пристап до електронските бази на податоци и навремен пристап до сите информации потребни за непречено спроведување на програмата и одредбите на овој Закон,

- воспоставување директна комуникација со органите на управување на субјектот и друго.

Член 41

Обврските кои произлегуваат од овој закон не се однесуваат на адвокатите кога вршат функција на одбрана и застапување во судска постапка .

Изземање од одговорност за известување и задржување

Член 42

- (1) Нема да се покрене постапка за утврдување на одговорност за оддавање на деловна тајна против лицата или раководниот орган и вработените во субјектите кои доставиле информации или извештаи во врска со сомнителни трансакции до Управата.
- (2) Не може да се покрене постапка за граѓанска или кривична одговорност против службените или одговорните лица, раководниот орган или вработените во субјектите кои доставиле информации или извештаи според одредбите од овој закон, дури и во случај кога постапката по дадените информации и извештаи не довела до утврдување на одговорност, односно осуда со правосилна пресуда.
- (3) Не може да се покрене постапка за граѓанска или кривична одговорност против службените или одговорните лица, раководниот орган и вработените во субјектите, заради настаната материјална или нематеријална штета како последица од задржување на трансакции според одредбите на овој закон, освен ако со таквото задржување не се исполнети обележјата на некое кривично дело.

Деловна тајна

Член 43

Повикувањето на деловна тајна не може да се прифати како основа за одбивање да се достави информација според овој закон.

VI. МЕЃУНАРОДНА СОРАБОТКА

Член 44

- (1) Управата може да склучува договори за соработка со овластени тела на други држави, како и со меѓународни организации вклучени во борба против перење пари и финансирање на тероризам.
- (2) Управата во рамките на меѓународната соработка може да бара податоци и податоците добиени врз основа на овој закон да ги достави по сопствена иницијатива или по нивно барање и под услов на реципроцитет до овластените тела и организации на други држави, како и до меѓународни организации кои се занимаваат со спречување на перење пари и финансирање на тероризам.
- (3) Барањето за размена на податоци од телата и организациите од ставот (2) на овој член треба да биде образложено со соодветните познати факти кои укажуваат на перење пари или финансирање на тероризам и целта за која ќе се користат бараните податоци и информации.
- (4) Управата е должна по добиеното барање од ставот (3) на овој закон да ги обезбеди сите соодветни податоци и информации во согласност со надлежностите определени со овој закон.
- (5) Управата може да го одбие барањето за размена на податоци од ставот (2) на овој член доколку тоа е спротивно на овој закон или ќе го попречи водењето на истрагата на друг надлежен државен орган или кривичната постапка против лицето за кое се бараат податоци. Управата е должна да ги образложи причините поради кои го одбила барањето.
- (6) Управата е должна податоците и информациите обезбедени од страна на овластени тела на други држави да ги користи за целите утврдени со овој закон и под условите кои ги определил органот кој ги доставил.
- (7) Управата може информациите и податоците од овластени тела на други држави да ги разменува со органите надлежни за спроведување на истрага, откако ќе обезбеди нивна претходна согласност.
- (8) Податоците и информациите обезбедени врз основа на овој член се доверливи согласно закон.
- (9) Управата може да побара информација од овластените тела на други држави за тоа како се искористени податоците кои ги доставиле согласно со овој член.

Член 45

- (1) Одредбите на членовите 36, 37, 38 и 39 од овој закон ќе се применуваат кога надлежен орган за спречување на перење на пари и финансирање на тероризам на друга држава ќе побара одбивање или одлагање на трансакција.
- (2) Барањето од ставот (1) на овој член треба да биде образложено и да се однесува за трансакција поврзана со перење на пари или финансирање на тероризам и одбивањето или одлагањето би се реализирало доколку трансакцијата е предмет на домашен извештај за сомнителна трансакција.

VII. НАДЗОР

Член 46

- (1) Надзорот над примената на мерките и дејствијата утврдени со овој закон го вршат:
 - Народната банка на Република Македонија врз банките, штедилниците, менувачниците и давателите на услуги брз трансфер на пари;
 - Агенција за супервизија на осигурување врз друштвата за осигурување, осигурителните брокерски друштва, друштвата за застапување во осигурувањето, осигурителните брокери, застапниците во осигурувањето и Националното биро за осигурување;
 - Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија врз берзата за хартии од вредност, брокерските друштва и инвестициските фондови;
 - Агенцијата за супервизија на капитално финансирано пензиско осигурување врз доброволните пензиски фондови и друштвата кои управуваат со доброволни пензиски фондови и
 - Управата за јавни приходи врз другите финансиски институции, трговските друштва што приредуваат игри на среќа и други правни и физички лица, носители на таквите мерки и дејствија.
- (2) Во соработка со органите од ставот (1) на овој член и комисиите од член 47 на овој закон или самостојно Управата врши надзор над примената на мерките и дејствијата определени со овој закон врз субјектите.
- (3) Управата со органите од ставот (1) на овој член и комисиите од член 47 на овој закон се должни да се усогласуваат

и координираат согласно своите законски надлежности во вршењето надзор за спроведувањето на мерки и дејствија определени со овој закон.

- (4) Управата, органите од ставот (1) на овој член и комисиите од член 47, се должни да изготват годишни планови за вршење надзор за примената на мерките и дејствијата определени со овој закон.
- (5) Органите од ставовите (1) и (2) на овој член можат да пропишат начин и постапка за адекватно воспоставување и примена на програмите за спречување на перење пари за субјектите за чиј надзор се одговорни.
- (6) Органите од ставот (1) на овој член и комисиите од член 47 на овој закон, доколку при вршењето на надзор утврдат сомневање за перење пари или финансирање на тероризам како и прекршување на одредбите на овој закон, за тоа веднаш ја известуваат Управата.

Член 46-а

- (1) Надзорот кој самостојно го спроведува Управата за примената на мерките и дејствијата определени со овој закон врз субјектите, го врши како постојан и повремен.
- (2) Повремениот надзор Управата го спроведува најавено или ненајавено и може да биде целосен или ограничен.
- (3) Директорот на Управата го донесува годишниот план за надзор и дава налог за вршење на најавен или ненајавен повремен надзор.
- (4) Министерот за финансии, на предлог на Управата, го пропишува начинот за вршење на надзор кој го спроведува Управата.

Член 47

- (1) Коморите на адвокатите и коморите на нотарите, во рамките на своите надлежности формираат комисии за вршење на надзор над примената на одредбите од овој закон врз работењето на нивните членови.
- (2) Членовите на комисиите од ставот (1) на овој член се именуваат со мандат од четири години без право на повторен избор.
- (3) За именувањето и составот на комисиите, коморите ја известуваат Управата.

Член 48

- (1) Органите и институциите од член 46 и комисиите од членот 47 од овој закон се должни да ја известат Управата за поднесеното барање за покренување на прекршочна постапка за сторен прекршок од членовите 49, 50, 51 и 52 од овој закон од страна на субјектите над кои вршат надзор, за поведениите постапки за порамнување и за исходот од овие постапки.
- (2) Органите и институциите од членот 46 и комисиите од членот 47 од овој закон се должни без одлагање периодично, а најмалку два пати годишно да ја известат Управата за извршениот надзор над субјектите и за наодите од извршениот надзор.

VIII. ПРЕКРШОЧНИ ОДРЕДБИ

Член 49

- (1) Глоба во износ од 80.000 до 100.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на правното лице ако:
 - не го одбие извршувањето на трансакцијата или деловниот или друг однос или правната работа, или ако е во тек да ја задржи и веднаш писмено да ја извести Управата за задржувањето, односно одбивањето да се изврши трансакцијата согласно член 15 став (1);
 - не достави до Управата податоци согласно член 15 став (2);
 - не ја задржи трансакцијата, деловниот или друг однос или правната работа согласно член 15 став (3);
 - исплати или прими готови пари во износ од 15.000 евра или повеќе во денарска противвредност во вид на една или повеќе поврзани трансакции согласно член 24 став (1);
 - извршат регистрација или пренос на хартии од вредност, друг имот или правни работи ако клиентот не поднесе доказ дека преносот на парите е извршен преку банка спротивно на член 24 став (2);
 - влезат или продолжат деловен однос со shell bank (банки школки) и да започнат или продолжат коресподентски деловен однос со банка за која знаат дека дозволува отворање и работење со сметки на банки школки спротивно на член 25 став (1);
 - shell bank (банки школки) вршат финансиски активности во Република Македонија спротивно на член 25 став (2);
 - отворот или чуваат анонимни сметки спротивно на член 26;
 - не ги чуваат податоците и документите најмалку 10 години согласно член 27 став (3) и (4);
 - не ги стават документите на располагање согласно член 27 став (9);

- го известат клиентот или трето лице за доставувањето на податоците до Управата или за други мерки и дејствија преземени врз основа на овој закон согласно член 28 став (3);
 - го известат клиентот или трето лице за доставувањето на податоците спротивно на член 28 став (4);
 - не достават до Управата податоци, информации и документи кога се сомневаат или имаат основа за сомневање дека било или е извршено перење пари или финансирање на тероризам или е направен обид или се прави обид за перење пари или за финансирање на тероризам согласно член 29 став (1) точка а);
 - не достават до Управата податоци, информации и документи за трансакции од и кон ризични држави согласно член 29 став (1) точка г);
 - не ги достават сите барани дополнителни информации и документација, достават неточни информации или не ја информираат веднаш Управата согласно член 29 став (3);
 - не ги достават собраните податоци, информации и документи за извршените трансакции во рокот и формата определени во член 29 став (4);
 - не ги достават побараните податоци, неточно ги одговарат побараните податоци или не ги одговарат во форма и рок од десет работни дена согласно член 34 став (2);
 - не ја задржува трансакцијата врз основа на издадениот налог или најдолго 72 часа од задржувањето на трансакцијата согласно член 36 став (2) и став (3) и
 - не стават во употреба или не го надградат софтверот за автоматска обработка на податоците согласно член 40 став (4).
- (2) Покрај глобата за сторени дејствија од ставот 1 на овој член на правно лице може да му се изрече и привремена забрана за вршење на одделна дејност од две до пет години.
- (3) Глоба во износ од 5.000 до 10.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок и на одговорното лице во правното лице за дејствијата од ставот (1) на овој член.
- (4) На одговорното лице за дејствијата од ставот (1) на овој член покрај глобата може да му се изрече и прекршочна санкција, забрана за вршење на должност од една до две години.

Член 50

- (1) Глоба во износ од 30.000 до 40.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на правното лице ако:
- не презема мерки и дејствија во случај кога е во постапка на стечај и ликвидација согласно член 7;
 - не спроведува процедура на анализа на клиентот кога се извршуваат една или неколку поврзани трансакции во износ од

15.000 евра во денарска противвредност или повеќе согласно член 8 точка б);

- не спроведува процедура на анализа на клиентот кога постои сомневање за перење пари или финансирање на тероризам, без оглед на каков било исклучок или износ на средства согласно член 8 точка в);

- не спроведува процедура на анализа на клиентот кога постои сомневање за вистинитоста или адекватноста на претходно добиените податоци за идентитетот на клиентот согласно член 8 точка г);

- не спроведува процедура на анализа на клиентот според извршената проценка на ризикот на клиентот, деловниот однос, продуктот или трансакцијата согласно член 9 став (2);

- не вршат проценка на ризик на клиентот врз основа на процедура за анализа на ризик согласно член 9 став (3);

- не вршат детален преглед на трансакциите кои се превземаат во рамките на деловниот однос со цел да се потврди дека трансакцијата се врши во согласност со намерата, деловниот однос, ризичниот профил и финансиската состојба на клиентот согласно член 12-б став (1);

- не направат анализа за основот и целта на сложените, невообичаено големите трансакции или трансакции кои се извршени на невообичаен начин, кои немаат очигледна економска оправданост или видлива правна цел или на деловните односи и трансакциите со физички или правни лица, финансиски институции од држави кои не ги имплементирале или недоволно ги имплементирале мерките за спречување на перење пари и финансирање на тероризам согласно член 12-в став (1), (2) и (5);

- не посветат посебно внимание на заканите од перење пари и финансирање на тероризам во новите технологии или технологиите во развој и да превземат мерки истите да не се употребат за целите на перење пари или финансирање на тероризам согласно член 12-в став (4).

- не го идентификуваат и потврдат идентитетот на испраќачот или не обезбедат податоци за името и презимето на испраќачот, адресата или датумот и местото на раѓање, идентификацискиот број и бројот на сметка на испраќачот при вршење на уплати заради домашни или странски електронски трансфери во износ над 1000 евра во денарска противвредност согласно член 12-г став (1);

- не ги проследат податоците за уплаќачот до финансиската институција примач согласно член 12-г став (2);

- не ги утврдат податоците за испраќачот согласно член 12-г став (3);

- не ја ограничат или прекинат деловната соработка со финансиските институции согласно член 12-г став (4);

- не ги исполнуваат барањата за анализа на клиентот согласно член 13 став (1);

- не обезбедат соодветна документација согласно член 13 став (3);
- не ги исполнуваат барањата за анализа на клиентот согласно член 13 став (4);
- не применат засилена анализа на клиентот во случај кога постои повисок ризик од перење пари или финансирање на тероризам согласно член 14 став (1);
- не применат мерки на засилена анализа на клиентот кога не е физички присутен за целите на идентификација согласно член 14 став (2);
- не применат мерки на засилена анализа на клиентот кога воспоставуваат коресподентски банкарски односи со банки согласно член 14 став (3);
- не применат мерки на засилена анализа на клиентот кога вршат трансакции или стапуваат во деловен однос со носители на јавни функции согласно член 14 став (4);
- не побараат информации согласно член 16 став (1);
- не ја известат Управата согласно член 16 став (2), (3) и/ или (4);
- не достават извештај до Управата согласно член 16 став (6);
- податоците обезбедени врз основа на овој закон се користат спротивно на член 28 став (1);
- вработените во субјектите кои имаат обврска да превземаат мерки и дејствија за откривање и спречување на перење пари и финансирање на тероризам, ги користат личните податоци од досиејата на клиентите спротивно на член 28 став (5);
- не ја известат Управата согласно член 29 став (2);
- не достават до Управата податоци, информации и документи за готовинска трансакција во износ од 15.000 евра во денарска противвредност или повеќе согласно член 29 став (1) точка б);
- не достават до Управата податоци, информации и документи за неколку поврзани готовински трансакции во износ од 15.000 евра во денарска противвредност или повеќе согласно член 29 став (1) точка в);
- не достават податоци за заверени договори со кои се стекнува имот во вредност од 15.000 евра во денарска противвредност или повеќе согласно член 29-а став (1) и/ или став (5);
- не достават податоци за одобрени кредити во вредност од 15.000 евра во денарска противвредност или повеќе согласно член 29-а став (2) и/ или став (5);
- не достават податоци за склучени полиси за осигурување во вредност од 15.000 евра во денарска противвредност или повеќе согласно член 29-а став (3) и/ или став (5);
- не достават податоци за склучените договори за купопродажба на возила во вредност од 15.000 евра во денарска противвредност или повеќе согласно член 29-а став (4) и/ или став (5);
- не достават извештај до Управата согласно член 31 став (1) и/ или став (4);

- не изготват програми или програмите не содржат и обезбедуваат процедури согласно член 40 став (1);
 - не ги достават подготвените програми на увид и мислење на Управата согласно член 40 став (2);
 - не формираат посебен оддел кој ќе се грижи за спроведувањето на програмата согласно член 40-а став (1);
 - не именуваат овластено лице кое раководи со работењето на одделот согласно член 40-а став (4)
 - вработените во одделот немаат пристап до базите на податоци согласно член 40-а став (5) и
 - не доставуваат информации спротивно на член 43.
- (2) Покрај глобата за сторени дејствија од ставот (1) на овој член на правно лице може да му се изрече и привремена забрана за вршење на одделна дејност од шест месеци до две години.
- (3) Глоба во износ од 2.000 до 5.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок и на одговорното лице во правното лице за дејствијата од ставот (1) на овој член.
- (4) На одговорното лице за дејствијата од ставот (1) на овој член покрај глобата може да му се изрече и прекршочна санкција забрана за вршење на должност од една до три години.

Член 50-а

- (1) Глоба во износ од 5.000 до 10.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на правното лице ако:
- не го идентификува и потврди идентитетот на физичко лице со оригинална и важечка лична карта или пасош или заверена копија согласно член 10 став (1) и (2);
 - не го утврди името, презимето, датата и местото на раѓање, место и адреса на живеалиште или пребивалиште, единствен матичен број или и број на личната карта или пасошот, органот што ја издал и дата на важење на личната карта или пасошот согласно член 10 став (3) или (4);
 - не го идентификува и потврди идентитетот на правно лице со оригинал или заверена копија на регистрација од Централен регистар или со документот за негово основање согласно член 10 став (5) или (7) или (8);
 - не го утврди називот, седиштето, даночниот број на правното лице, основачот/ите и законскиот застапник согласно член 10 став (6);
 - не го идентификува органот на управување и претставниците на правното лице согласно член 10 став (9);
 - не задржат копија од документите за идентификација согласно член 10 став (10);

- не го идентификува и потврди идентитетот крајниот сопственик согласно член 11;
- не го идентификуваат и потврдат идентитетот на лицето кое ја врши трансакцијата (ополномоштеник), носителот на правата (ополномоштувачот) и полномошното согласно член 12;
- не го верификуваат идентитетот на клиентот, ополномоштувачот или на крајниот сопственик и пред да воспостават деловен однос или пред да ја извршат трансакцијата согласно член 12-а став (1);
- не го потврди идентитетот клиентот или на крајниот сопственик и го потврдат неговиот идентитет пред или за време на исплаќањето на полисата или пред или кога корисникот има намера да ги изврши правата кои произлегуваат од полисата согласно член 12-а став (3);
- не го идентификува и потврди идентитетот на клиентот при вршење на работи на осигурување на живот согласно член 12-а став (4);
- не ги следат трансакциите согласно член 12-б став (1);
- не ги прегледуваат и ажурираат документите и податоците на клиентот во рамки на деловниот однос согласно член 12-б став (2);
- не побараат информации согласно член 17 став (1);
- не ја известат Управата согласно член 17 став (2);
- не ги утврдат основите за сомневање согласно член 18 став (1);
- не го утврдат идентитетот на клиентот пред секоја трансакција која вклучува сума поголема од 500 евра во денарска противвредност согласно член 20 став (1);
- не ги забележат податоците во хронолошки редослед во нумериран регистар согласно член 20 став (2);
- не ја водат формата и содржината на нумерираниот регистар согласно член 20 став (3);
- не го утврдат идентитетот на клиентот пред секоја трансакција која вклучува сума поголема од 1.000 евра во денарска противвредност согласно член 21 став (1);
- не ги забележат податоците во хронолошки редослед во нумериран регистар согласно член 21 став (2);
- не ја водат формата и содржината на нумерираниот регистар согласно член 21 став (3);
- не го утврдат идентитетот на клиентот пред влегување во казиното и при купување или при исплаќање на чипови во износ над 2.000 евра во денарска противвредност согласно член 22 став (1);
- не ги забележат податоците во хронолошки редослед во нумериран регистар согласно член 22 став (2);
- не ја водат формата и содржината на нумерираниот регистар согласно член 22 став (3);
- не го идентификуваат клиентот, ополномоштувачот и крајниот корисник од тргувањето на хартии согласно член 23 став (1);

- не ги забележат податоците во нумериран регистар согласно член 23 став (2);
 - не ја водат формата и содржината на нумерираниот регистар согласно член 23 став (3);
 - не доставуваат дневни извештаи за склучени трансакции на Управата согласно член 23 став (4)
 - не обезбедат примена на мерките за спречување на перење пари и финансирање на тероризам во подружниците, претставништвата и филијалите согласно член 26-а став (1);
 - не го информираат органот на надзор согласно член 26-а став (2);
 - не чуваат копии од документите кои го потврдуваат идентитетот на клиентот или крајниот сопственик, за спроведените процедури за анализа на клиентот или крајниот сопственик и за реализираните трансакции или трансакциите во обид, од клиентското досие и деловната кореспонденција согласно член 27 став (1);
 - не чуваат копии од извршената анализа согласно член 12-в став 5, согласно член 27 став (2);
 - не чуваат нумериран регистар од членовите 20, 21, 22, и 23 согласно член 27 став (6);
 - правните наследници или основачите на субјектот не ги чуваат податоците согласно член 27 став (7) и став (8);
 - не го потврдат извештајот доставен по телефон, телефакс, електронски или со друг пишан документ согласно член 31 став (2);
 - разменуваат податоци и информации за клиенти спротивно на член 34 став (3).
 - не ги достават подготвените програми на увид и мислење на Управата согласно член 40 став (3);
 - не ги ажурираат програмите и/ или не ги достават подготвените програми на увид и мислење на Управата согласно член 40 став (4);
 - во одделот не се вработени лица согласно член 40-а став (2),
 - вработените во одделот не ги исполнуваат високите професионални стандарди согласно член 40-а став (3) и
 - не го потврдат идентитетот на постоечките клиенти и не ги ажурираат нивните податоци согласно член 56-в.
- (2) Покрај глобата за сторени дејствија од ставот (1) на овој член на правно лице може да му се изрече и привремена забрана за вршење на одделна дејност од шест месеци до две години.
- (3) Глоба во износ од 1.200 до 2.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок и на одговорното лице во правното лице за дејствијата од ставот (1) на овој член.

- (4) На одговорното лице за дејствијата од ставот (1) на овој член покрај глобата може да му се изрече и прекршочна санкција забрана за вршење на должност од една година до две години.

Член 51

- (1) Глоба во износ од 2.500 до 5.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на физичкото лице, ако во рамките на своето работење:

- не спроведува процедура на анализа на клиентот кога воспоставува деловен однос согласно член 8 точка а) ;
- не спроведува процедура на анализа на клиентот кога се извршуваат една или неколку поврзани трансакции во износ од 15.000 евра во денарска противвредност или повеќе согласно член 8 точка б);
- не спроведува процедура на анализа на клиентот кога постои сомневање за перење пари или финансирање на тероризам, без оглед на каков било исклучок или износ на средства согласно член 8 точка в);
- не спроведува процедура на анализа на клиентот кога постои сомневање за вистинитоста или адекватноста на претходно добиените податоци за идентитетот на клиентот согласно член 8 точка г);
- не спроведуваат процедура на анализа на клиентот според извршената проценка на ризикот на клиентот, деловниот однос, продуктот или трансакцијата согласно член 9 став (2);
- не проценка на ризикот на клиентот врз основа на процедурата за анализа на ризик согласно член 9 став (3);
- не го идентификува и потврдува идентитетот на физичко лице со оригинална и важечка лична карта или пасош или заверена копија согласно член 10 став (1) и (2);
- не го утврди името, презимето, датата и местото на раѓање, место и адреса на живеалиште или престојувалиште, единствен матичен број или број за идентификација и број на личната карта или пасошот, органот што ја издал и дата на важење на личната карта или пасошот согласно член 10 став (3) или (4);
- не го идентификува и верификува идентитетот на правно лице со оригинал или заверена копија на регистрација од Централен регистар или документот за негово основање согласно член 10 став (5) или (7) или (8);
- не го утврди називот, седиштето, даночниот број на правното лице, основачот/ите и законскиот застапник согласно член 10 став (6);
- не го идентификува органот на управување и претставниците на правното лице согласно член 10 став (9);

- не задржат копија од документите за идентификација согласно член 10 став (10);
- не го идентификува и потврди идентитетот крајниот сопственик согласно член 11;
- не го идентификуваат и потврдат идентитетот на лицето кое ја врши трансакцијата (ополномоштеник), носителот на правата (ополномоштувачот) и полномошното согласно член 12;
- не го верификуваат идентитетот на клиентот, ополномоштувачот или на крајниот сопственик и пред да воспостават деловен однос или пред да ја извршат трансакцијата согласно член 12-а став (1);
- не го потврди идентитетот клиентот или на крајниот сопственик и го потврдат неговиот идентитет пред или за време на исплаќањето на полисата или пред или кога корисникот има намера да ги изврши правата кои произлегуваат од полисата согласно член 12-а став (3);
- не го идентификува и потврди идентитетот на клиентот при вршење на работи на осигурување на живот согласно член 12-а став (4);
- не ги следат трансакциите согласно член 12-б став (1);
- не ги прегледуваат и ажурираат документите и податоците на клиентот во рамки на деловниот однос согласно член 12-б став (2);
- не прави анализа за основот и целта на сложените, невообичаено големите трансакции или трансакции кои се извршени на невообичаен начин, кои немаат очигледна економска оправданост или видлива правна цел или на деловните односи и трансакциите со физички или правни лица, финансиски институции од држави кои не ги имплементирале или недоволно ги имплементирале мерките за спречување на перење пари и финансирање на тероризам согласно член 12-в став (1), (2) и (5);
- не го идентификува и потврди идентитетот на испраќачот или не обезбеди податоци за името и презимето на испраќачот, адресата или датумот и местото на раѓање, идентификацискиот број и бројот на сметка на испраќачот при вршење на уплати заради домашни или странски електронски трансфери во износ над 2.500 евра во денарска противвредност согласно член 12-г став (1);
- не ги проследи податоците за уплаќачот до финансиската институција примач согласно член 12-г став (2);
- не ги утврди податоците за испраќачот согласно член 12-г став (3);
- не примени засилена анализа на клиентот во случај кога постои повисок ризик од перење пари или финансирање на тероризам согласно член 14 став (1);
- не примени мерки на засилена анализа на клиентот кога не е физички присутен за целите на идентификација согласно член 14 став (2);

- не примени мерки на засилена анализа на клиентот кога воспоставуваат коресподентски банкарски односи со банки согласно член 14 став (3);
- не примени мерки на засилена анализа на клиентот кога врши трансакции или стапува во деловен однос со носители на јавни функции согласно член 14 став (4);
- не достави до Управата податоци согласно член 15 став (1);
- не побараат информации согласно член 16 став (1);
- не ја известат Управата согласно член 16 став (2), (3) или (4);
- не достават извештај до Управата согласно член 16 став (6);
- не побараат информации согласно член 17 став (1);
- не ја известат Управата согласно член 17 став (2);
- не ги утврдат основите за сомневање согласно член 18 став (1);
- не го утврдат идентитетот на клиентот пред секоја трансакција која вклучува сума поголема од 2.500 евра во денарска противвредност согласно член 20 став (1);
- не ги забележат податоците во хронолошки редослед во нумериран регистар согласно член 20 став (2);
- не ја водат формата и содржината на нумерираниот регистар согласно член 20 став (3);
- не го утврдат идентитетот на клиентот пред секоја трансакција која вклучува сума поголема од 2.500 евра во денарска противвредност согласно член 21 став (1);
- не ги забележат податоците во хронолошки редослед во нумериран регистар согласно член 21 став (2);
- не ја водат формата и содржината на нумерираниот регистар согласно член 21 став (3);
- не го утврдат идентитетот на клиентот пред влегување во казиното и при купување или при исплаќање на чипови во износ над 2.500 евра во денарска противвредност согласно член 22 став (1);
- не ги забележат податоците во хронолошки редослед во нумериран регистар согласно член 22 став (2);
- не ја водат формата и содржината на нумерираниот регистар согласно член 22 став (3);
- не го идентификуваат клиентот, ополномоштувачот и крајниот корисник од тргувањето на хартии согласно член 23 став (1);
- не ги забележат податоците во нумериран регистар согласно член 23 став (2);
- не доставува дневни извештаи за склучени трансакции на Управата согласно член 23 став (3);
- исплати или прими готови пари во износ од 15.000 евра или повеќе во денарска противвредност во вид на една или повеќе поврзани трансакции согласно член 24 став (1);
- извршат регистрација или пренос на хартии од вредност, друг имот или правни работи ако клиентот не поднесе доказ

дека преносот на парите е извршен преку банка спротивно на член 24 став (2);

- не чува копии од документите кои го потврдуваат идентитетот на клиентот или крајниот сопственик, за спроведените процедури за анализа на клиентот или крајниот сопственик и за реализираните трансакции или трансакциите во обид, од клиентското досие и деловната кореспонденција согласно член 27 став (1);

- не чува копии од извршената анализа согласно член 12-в став 5, согласно член 27 став (2);

- не ги чува податоците и документите најмалку десет години согласно член 27 став (3) и (4);

- не го чува нумерираниот регистар од членовите 20, 21, 22, и 23 согласно член 27 став (6);

- не ги стави документите на располагање согласно член 27 став (9);

- податоците обезбедени врз основа на овој закон ги користат спротивно на член 28 став (1);

- го извести клиентот или трето лице за доставувањето на податоците до Управата или за други мерки и дејствија преземени врз основа на член 28 став (3);

- го извести клиентот или трето лице за доставувањето на податоците спротивно на член 28 став (4);

- не достави до Управата податоци, информации и документи кога се сомневаат или имаат основа за сомневање дека било или е извршено перење пари или финансирање на тероризам или е направен обид или се прави обид за перење пари или за финансирање на тероризам согласно член 29 став (1) точка а);

- не достави до Управата податоци, информации и документи за готовинска трансакција во износ од 15.000 евра во денарска противвредност или повеќе согласно член 29 став (1) точка б);

- не достави до Управата податоци, информации и документи за неколку поврзани готовински трансакции во износ од 15.000 евра во денарска противвредност или повеќе согласно член 29 став (1) точка в);

- не ја извести Управата согласно член 28 став (1)) точка г);

- не ја извести Управата согласно член 28 став (2);

- не достави дополнителни информации и документација или веднаш да ја информираат Управата согласно член 29 став (3);

- не ги достави собраните податоци, информации и документи за извршените трансакции во рокот и формата определени во член 29 став (4);

- не достави податоци за заверените договори со кои се стекнува имот во вредност од 15.000 евра во денарска противвредност или повеќе согласно член 29-а став (1) и/ или став (5);

- не достави податоци за одобрени кредити во вредност од 15.000 евра во денарска противвредност или повеќе согласно член 29-а став (2) и/ или став (5);
 - не достави податоци за склучените полиси за осигурување во вредност од 15.000 евра во денарска противвредност или повеќе согласно член 29-а став (3) и/ или став (5);
 - не достават податоци за склучените договори за купопродажба на возила во вредност од 15.000 евра во денарска противвредност или повеќе согласно член 29-а став (4) и/ или став (5);
 - не доставуваат извештај до Управата согласно член 31 став (1) и/ или став (4);
 - не го потврди извештајот доставен по телефон согласно член 31 став (2);
 - не ги достави побараните податоци во рок од десет работни дена согласно член 34 став (2);
 - разменуваат податоци и информации за клиенти спротивно на член 34 став (3);
 - не ја задржува трансакцијата врз основа на издадениот налог или најдолго 72 часа од задржувањето на трансакцијата согласно член 36 став (2) и став (3);
 - не изготви програма или програмата не содржи и обезбедува и процедури согласно член 40 став (2);
 - не ја достави подготвената програма на увид и мислење на Управата согласно член 40 став (3);
 - не ја ажурира програмата и/ или не ја достави подготвената програма на увид и мислење на Управата согласно член 40 став (4);
 - не доставува информации спротивно на член 43.
- (2) За прекршокот од ставот (1) на овој член покрај глоба може да се изрече и санкција забрана на вршење на професија, одделна дејност или должност во траење од една година до пет години.

Член 52

Глоба во износ од 1.200 до 2.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на овластено службено лице или лица кои вршат јавно овластување, ако:

- не го евидентира секое внесување и изнесување на готови пари или хартии од вредност преку царинската линија на Република Македонија согласно член 19 став (1);
- не ги прибира податоците согласно член 19 став (2);
- не го пријавува до Управата внесувањето или изнесувањето на готови пари или хартии од вредност на доносител над 10.000 евра во денарска противвредност согласно член 19 став (3);

- не го пријавува до Управата, сомневањето за перење пари или финансирање на тероризам согласно член 19 став (4);
- не ги чува сите податоци за внесување или изнесување на готови пари или хартии од вредност, преку царинската линија најмалку десет години од денот на извршениот пренос согласно член 27 став (5);
- не доставуваат до Управата писмени извештаи во случај на сомнение за перење пари или финансирање согласно член 30 став (1) и (2);
- не ја известат Управата за секоја покрената постапка за кривично дело перење пари и финансирање на тероризам согласно член 32 став (3);
- не ја информира Управата за секоја поднесена кривична пријава согласно член 32 став (4);
- не ја информира Управата за секоја поднесена кривична пријава, обвинителен акт и првостепена пресуда за кривичните дела перење пари и финансирање на тероризмот согласно член 32 став (5);
- не ги достават бараните податоци согласно член 34 став (2);
- не изготват годишни планови за вршење надзор над примената на мерките и дејствијата согласно член 46 став (4);
- не ја известат Управата кога утврдат сомневање за перење пари или финансирање на тероризам како и прекршување на одредбите на овој закон согласно член 46 став (6);
- не формираат комисии за вршење на надзор согласно член 47 став (1);
- не ја известат Управата согласно член 47 став (3);
- не ја известат Управата за поднесеното барање за покренување на прекршочна постапка согласно член 48 став (1) и
- не ја известат Управата за извршениот надзор над субјектите и за наодите од извршениот надзор согласно член 48 став (2).

Порамнување

Член 53

- (1) За прекршоците од членовите 49, 50, 50-а, 51 и 52 од овој закон органите и институциите од членот 46 и комисиите од членот 47 од овој закон се должни на сторителот на прекр-

шокот да му предложат постапка за порамнување пред да поднесат барање за прекршочна постапка.

- (2) Кога сторителот на прекршокот е согласен за поведување на постапка за порамнување, органот и институцијата од членот 46 и комисијата од членот 47 од овој закон составува записник во кој се забележуваат битните елементи на прекршокот, времето, местото и начинот на сторување на прекршокот, описот на дејствието на прекршокот и лицата кои се вклучени.
- (3) Во записникот се утврдува начинот на кој ќе се надминат последиците од сторување на прекршокот.
- (4) Органот и институцијата од членот 46 и комисијата од членот 47 од овој закон може во постапка на порамнување на сторителот на прекршокот да му дадат платен налог.
- (5) Доколку сторителот го прими платниот налог, е должен истиот да го потпише. Примањето на платниот налог се запишува во записникот.
- (6) Органот и институцијата од членот 46 и комисијата од членот 47 од овој закон е должен да води евиденција за покренатите постапки за порамнување и за нивниот исход.

Член 53-а

Прекршочна постапка за сторен прекршок од членовите 49, 50, 50-а, 51 и 52 не може да се поведе или води ако поминат повеќе од пет години од денот кога е сторен прекршокот.

Директорот на Управата за прекршоците кои се предвидени во членовите 50-а и 51, може да изрече мерка- опомена со препораки, при што во оваа мерка се определува точен датум за исполнување на одредени препораки. Доколку субјектот на кој му е изречена оваа мерка не постапи по истата во датумот определен од директорот на Управата, против него се постапува согласно одредбите од член 53.

Член 54

За прекршоците пропишани во членовите 49, 50, 51 и 52 од овој закон одлучува надлежниот суд во постапка пропишана со закон.

IX. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 55

Коморите од членот 47 од овој закон се должни да ги формираат комисиите од членот 47 од овој закон најдоцна во рок од 90 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 56

Листите на индикатори за анализа на ризикот од членот 9 став (3) на овој закон и за препознавање на сомнителни трансакции од членот 18 на овој закон, Управата во соработка со субјектите и органите кои вршат надзор врз нивното работење ќе ги утврди најдоцна во рок од 18 месеци од денот на влегување во сила на овој закон.

Одредбите од членовите 17, 18 и 29-а на овој закон ќе отпочнат да се применуваат по 30 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Одредбата од член 40 став 4 од овој закон, ќе се применува од 01.01.2011 година.“

Член 56-а

Советот за борба против перење пари и финансирање на тероризам ќе се формира во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 56-б

Подзаконските акти кои произлегуваат од Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело и финансирање на тероризам („Службен весник на Република Македонија“ број 4/08) остануваат во сила до донесувањето на нови.

Подзаконските акти кои произлегуваат од овој закон, министерот за финансии ги донесува во рок од 12 месеци од денот на влегувањето во сила на законот.

Верификување на идентитетот на постоечките клиенти

Член 56-в

Субјектите се должни да го потврдат идентитетот на постоечките клиенти врз основа на процедура за анализа на ризик и да ги ажурираат податоците за нивниот идентитет во рок од 24 месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 57

Со денот на влегувањето во сила на овој закон, Дирекцијата за спречување на перење пари продолжува да работи како Управа за спречување на перење пари и финансирање на тероризам.

Член 58

Директорот на Дирекцијата за спречување на перење пари продолжува да ја врши функцијата директор на Управата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам до истекот на мандатот за кој е именуван.

Член 59

Со денот на влегување во сила на овој закон вработените, опремата, инвентарот, архивата, документацијата, средствата за работа и другите средства од Дирекцијата за спречување на перење пари ги презема Управата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам.

Член 60

Со денот на влегувањето во сила на овој закон, престанува да важи Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело („Службен весник на Република Македонија“ број 46/2004)

Член 61

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

ПРИРАЧНИК

За спроведување на мерки и дејствија за
спречување на перење на пари и финансирање на тероризам
од страна на субјектите

Издава:

Министерство за финансии
Управа за спречување на перење пари и финансирање на тероризам

Финансирано:

ПДПЛ холандски гранд

Печат:

Европа 92 - Кочани

Тираж:

15000 примероци

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“, Скопје

354.21.075.5:343.359(497.7) (035)

ПРИРАЧНИК за спроведување на мерки и дејствија за спречување на
перење на пари и финансирање на тероризам од страна на субјектите.
- Скопје: Управа за спречување на перење пари и финансирање на
тероризам на Република Македонија, 2010. - 256 стр. ; 25 см

ISBN 978-608-65177-0-0

а) Перење пари - Спречување - Македонија - Прирачници
б) Финансирање тероризам - Спречување - Македонија - Прирачници
COBISS.MK-ID 83646474

